

Ὁρθοδοξία Orthodoxia

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ORTHODOXIA

Περίοδος Γ' – 9
3rd Period – 9

Ἰανουάριος – Μάρτιος
January – March
2025

**ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ**

ΕΚΔΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α' Έποπτεύουσα Συνοδική Έπιτροπή
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ίώβ, Πρόεδρος
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ίωακείμ
Καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής, Διευθυντής του
Α' Πατριαρχικού Γραφείου
Νικόλαος-Γεώργιος Παπαχρήστου, Διευθυντής του Γραφείου
Έπικοινωνίας και Τύπου
Γραμματεύς: Διάκονος Έπιφάνιος Kamianovych

Β' Διευθυντής Συντάξεως
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πισιδίας κ. Ίώβ

Συνεργάται
Έρομόναχος Μελέτιος Στεφανᾶτος
Γεώργιος Όρφανίδης
Νικόλαος-Γεώργιος Παπαχρήστου
Τατιάνα Savina

Γ' Υπεύθυνος εκδόσεως του Περιοδικού
Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ίωακείμ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Rum Patrikliği, Dr. Sadık Ahmet Cad. No. 19, 34083 Fatih-İstanbul, TÜRKİYE
Tel: +90 (212) 531.9670
<https://ec-patr.org>

Copyright © 2025 by Ecumenical Patriarchate

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α' ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ

Λόγος Κατηχητήριος ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.....	9
Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὴν Σεβασμίαν Ἱεραρχίαν, τοὺς Ἄρχοντας Ὀφφικιαλίους καὶ τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους (Φανάριον, 1 Ἰανουαρίου 2025)	12
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν πρωτοχρονιάτικη ἐκδήλωση στό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς Ὁμογενείας (3 Ἰανουαρίου 2025)	18
Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν τελετὴν κοπῆς τῆς Βασιλόπιτας τοῦ ΣΥΡΚΙ, τῶν Συνδέσμων Ἀποφοίτων Π. Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαππείου, Ζωγραφείου καὶ Ἰωακειμίου, τῶν Μουσικοφίλων Πέραν, Μοδίου, Φερικιοῖ (ΕΡ.Θ.Ο.), Παιδοπόλεως νήσου Πρώτης, Βοηθείας Ἀπόρων, Ἀσθενῶν καὶ Γηροκομουμένων τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Ἴμβρου (Μαράσλειος Σχολή, 8 Ἰανουαρίου 2025)	21
Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν συνάντησιν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα Bischwiller (Ἱερός Ναός Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, 25 Ἰανουαρίου 2025)	25
Homélie de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée (Strasbourg, 26 janvier 2025)	28
Homélie de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée À la Réunion œcuménique (Strasbourg, 26 janvier 2025)	30
Homélie de Sa Sainteté le Patriarche Œcuménique Bartholomée à la Cathédrale Notre-Dame de Strasbourg (27 janvier 2025).....	33
Discours de Sa toute-Sainteté le Patriarche Œcuménique Bartholomaios à l'Université de Strasbourg intitulé : «Le triptyque de la liberté. Écologie-Droits de l'Homme-Paix. Approche orthodoxe.» (27 janvier 2025).....	35

Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (Φανάριον, 30 Ἰανουαρίου 2025)	43
Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Πόλεως (Φανάριον, 1 Φεβρουαρίου 2025)	49
Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολο- μαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου Βελιγραδίου (1 Φεβρουαρίου 2025).....	52
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καὶ τῇ εἰς διάκονον χειροτο- νία τοῦ Ἱερολογιωπάτου κ. Φωτίου Πουλοπούλου ἐν τῇ Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Ἁγίας Τριάδος Χάλκης (6 Φεβρουαρίου 2025).....	55
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς «Παγκόσμιας Ἡμέ- ρας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας» (Σχολὴ Γαλατᾶ, 11 Φεβρουαρίου 2025)	60
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὴν διαδικτυακὴ ἐκδήλωση τῶν Συντονιστικῶν Γραφείων Ἐκπαίδευσης Ἐξωτερικοῦ μὲ θέμα: «Τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλληνόγλωσσης Ἐκπαίδευσης Ἐξωτερικοῦ τιμοῦν τὴν Ἑλληνικὴν Γλῶσσα» (23 Φεβρουαρίου 2025).....	65
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χειροθεσίαν τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου κ. Σπυρίδωνος Διβάνη εἰς Ἄρχοντα Πρωτονοτάριον (Φανάριον, 8 Μαρτίου 2025).....	69
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίων Θεοδώρων Βλάχκας (Σάββατον, 8 Μαρτίου 2025).....	72
Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ κ. Ἀθανασίου Καραγιαννίδου (Φανάριον, Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, 9 Μαρτίου 2025).....	76
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ.	

Βαρθολομαίου εἰς τὴν Διημερίδα «Ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ» (Μαράσλειος Σχολή, 12 Μαρτίου 2025).....	79
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὸ 9ο Διεθνὲς Μαθητικὸ Συνέδριον Λογοτεχνίας μὲ θέμα «Κικὴ Δημουλᾶ. Ἡ Ποιήτρια» (19 Μαρτίου 2025).....	83
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὴν Γ' Στάσιν τῶν Χαιρετισμῶν ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν (21 Μαρτίου 2025).....	86
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν 10ην Συνεστίασιν Ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Γαλατᾶ (Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ, 22 Μαρτίου 2025)	90
Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Εὐαγγελιστρίας Προπόδων Ταταούλων (24 Μαρτίου 2025).....	94
Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Βαφειοχωρίου (25 Μαρτίου 2025).....	98
Χαιρετισμὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου πρὸς τὸ 2ο Μαθητικὸ Περιβαλλοντικὸ Συνέδριον τοῦ Ἐθνικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Δικτύου μὲ θέμα «Κωνσταντινούπολη-Θεσσαλονίκη Μία Ἐκπαιδευτικὴ Συνύπαρξη-Πολίτες τῆς Πόλης, Ἕλληνες τῆς Οἰκουμένης» (Φανάριον, 28 Μαρτίου 2025).....	102
ΜΕΡΟΣ Β' ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ	
Message of His Holiness Pope Francis to His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew on the occasion of the Feast of Saint Andrew	107
Ἐπιστολή τῆς Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Μολδαβίας, πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίον (Κισινάου, 15η Νοεμβρίου 2024)	110
Ἐπιστολή τοῦ Ἐξοχ. κ. Frank-Walter Steinmeier, Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς	

Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο (Βερολῖνον, Φεβρουάριος 2025).....	111
The formation of autocephaly and the conferment of the patriarchal honour and dignity to the Church of Romania Ioannis Ladas.....	113
Ἐνότητα καὶ κοινωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐντὸς τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης στὴ ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου Ἀρχιμ. Ἀμφιλόχιος Μήλτος, Δρ Θεολογίας.....	140
Κοινοτικά ζητήματα τῶν Ρωμιῶν τῆς Κωνσταντινούπολης: Ἡ περίπτωση τῆς κοινότητος Ξηροκρήνης (Κουρούτσεσμε) μὲ βάση τὸν ἀνέκδοτο κώδικα αὐτῆς τοῦ ἔτους 1939 Πασχάλης Βαλσαμίδης	159
ΜΕΡΟΣ Γ' ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	
Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον	195
Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος	253
Κανονικαὶ Πράξεις –Καθαιρέσεις.....	253
Ἱερά Θεολογικὴ Σχολὴ Χάλκης.....	257
ΜΕΡΟΣ Δ' ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ	
Μητροπολίτης Ἐλαίας Θεοδώρητος (1941–2025).....	263
Μητροπολίτης πρώην Παραμυθίας Τίτος (1931–2025).....	266
Μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης Ἄνθιμος Ρούσσας (1934–2025).....	267
ΜΕΡΟΣ Ε'	
ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ.....	271

ΜΕΡΟΣ Α'**ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ Α. Θ.
ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ**

**ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΗΧΗΤΗΡΙΟΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΙ
ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ**

**+ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ
ΕΛΕΩΙ ΘΕΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ,
ΧΑΡΙΣ ΕΙΗ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ,
ΠΑΡ' ΗΜΩΝ ΔΕ ΕΥΧΗ, ΕΥΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ**

* * *

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι καί τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Εἰσερχόμεθα καί πάλιν, εὐδοκίᾳ καί χάριτι τοῦ ἀγαθοδότου Θεοῦ, εἰς τήν Ἁγίαν καί Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, τήν εὐλογημένην περίοδον νηστείας καί μετανοίας, πνευματικῆς ἐγρηγόρσεως καί συμπορεύσεως μετά τοῦ ἐρχομένου πρὸς τό ἐκούσιον πάθος Κυρίου, ἵνα φθάσωμεν προσκυνῆσαι τήν λαμπροφόρον Αὐτοῦ Ἀνάστασιν, καί ἀξιωθῶμεν ἐν αὐτῇ τῆς ἡμετέρας «διαβάσεως» ἐκ τῶν ἐπιγείων εἰς «ἄ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε καί οὐς οὐκ ἤκουσε καί ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» (Α' Κορ. β', 9).

Εἰς τήν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν, ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ἦτο περίοδος προετοιμασίας τῶν κατηχουμένων διά τό βάπτισμα, τό ὅποιον ἐτελεῖτο κατά τήν Θεϊαν Λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως. Τήν ἀναφοράν πρὸς τό βάπτισμα διασώζει καί ἡ θεώρησις καί βίωσις τῆς Μεγάλης

Τεσσαρακοστής ως κατ' ἔξοχὴν καιροῦ μετανοίας, ἡ ὁποία χαρὰ-κτηρίζεται ως «ἀνάκλησις βαπτίσματος» καὶ ως «δεύτερον βάπτισμα», ως «συνθήκη πρὸς Θεὸν δευτέρου βίου», ἀναβίωσις δηλαδή τῶν δωρεῶν τοῦ βαπτίσματος καὶ ὑπόσχεσις πρὸς τὸν Θεὸν δι' ἑναρξιν νέας πορείας ζωῆς. Αἱ ἀκολουθίαι καὶ ἡ ὑμνολογία τῆς περιόδου συνδέουν αὐτὸν τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα τῶν πιστῶν μέ τὴν προσδοκίαν τοῦ Πάσχα τοῦ Κυρίου, διὰ τῆς ὁποίας ἡ τεσσαρακονθήμερος νηστεία ἀναδίδει εὐωδίαν πασχαλίου χαρᾶς.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή εἶναι εὐκαιρία συνειδητοποιήσεως τοῦ βάρους καὶ τοῦ πλούτου τῆς πίστεώς μας ως «προσωπικῆς συναντήσεως μέ τὸν Χριστόν». Ὁρθῶς τονίζεται ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς «εἶναι στό ἔπακρο προσωπικός», χωρὶς αὐτὸ νά σημαίη ὅτι εἶναι «ἀτομοκεντρικός». Οἱ πιστοὶ «συναντοῦν, ἀναγνωρίζουν καὶ ἀγαποῦν τὸν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν», ὁ ὁποῖος «τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον καὶ τέλειον... πρῶτος καὶ μόνος ἔδειξεν» (Νικόλαος Καβάσιλας). Ἐκεῖνος καλεῖ πάντας πρὸς σωτηρίαν καὶ τὸν κάθε ἄνθρωπον προσωπικῶς, ὥστε ἡ ἀνταπόκρισις τοῦ καθενός, πάντοτε «ριζωμένη στὴν κοινὴ πίστη», νά εἶναι «ταυτόχρονα μοναδική».

Ἐνθυμούμεθα τὸ ὑπέροχον Παύλειον «ζῶ δέ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δέ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δέ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ» (Γαλ. β', 20). Ἐδῶ τὸ «ἐν ἐμοί» τὸ «μέ» καὶ τὸ «ὑπὲρ ἐμοῦ» δέν λέγονται ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ «ἐν ἡμῖν, τὸ «ἡμᾶς» καὶ τὸ «ὑπὲρ ἡμῶν» τῆς «κοινῆς σωτηρίας». Ὁ Ἀπόστολος τῆς ἐλευθερίας, ἄκρως εὐγνώμων διὰ τὰ οὐράνια ἀγαθά τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεώς του, «τό κοινόν ἴδιον ποιεῖται», ὡς ὁ προαιώνιος Λόγος τοῦ Θεοῦ νά ἐνην-θρώπησε, νά ἐσταυρώθη καὶ νά ἀνέστη ἐκ νεκρῶν «δι' αὐτόν προσωπικῶς».

«Μοναδική» καὶ «βαθιά προσωπική» εἶναι ἡ βίωσις τῆς πίστεώς μας ὡς χριστοδω-ρήτου ἐλευθερίας, ἡ ὁποία εἶναι ἐν ταυτῷ «ουσιωδῶς ἐκκλησιαστική», ἐμπειρία «κοινῆς ἐλευθερίας». Αὐτὴ ἡ ἀληθεστάτη ἐν Χριστῷ ἐλευθερία ἐκφράζεται ὡς ἀγάπη καὶ ἔμ-πρακτος συμπαράστασις πρὸς τὸν συγκεκριμένον πλησίον, ὅπως αὐτὴ περιγράφεται εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ «Καλοῦ Σαμαρείτου» (Λουκ. ι', 30-37) καὶ εἰς τὴν περικοπὴν τῆς τελικῆς κρίσεως (Ματθ. κέ', 31-46), ἀλλὰ καὶ ὡς σεβασμὸς καὶ μέριμνα διὰ τὴν κτίσιν καὶ εὐχαριστιακὴ χρῆσις αὐτῆς. Ἡ ἐν Χριστῷ ἐλευθερία ἔχει προσωπικὸν καὶ ὀλιστικὸν χαρακτήρα, ὁ ὁποῖος ἀποκαλύπτεται ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν εἰς

τόν τρόπον κατανοήσεως τοῦ ἀσκητισμοῦ καί τῆς νηστείας. Δέν γνωρίζει ἡ χριστιανική ἐλευθερία, ὡς ὑπαρκτική αὐθεντικότης καί πληρότης, σκυθρωπόν ἀσκητισμόν, ζωὴν χωρὶς χάριν καί χαράν, «σάν νά μὴν ἦλθε ποτέ ὁ Χριστός». Καί ἡ νηστεία δέν εἶναι μόνον «βρωμάτων ἀποχή», ἀλλ' «ἀμαρτημάτων ἀναχώρησις», ἀγών κατὰ τῆς φιλαυτίας, ἀγαπητική ἔξοδος ἀπὸ τόν ἑαυτόν μας πρὸς τόν ἐν ἀνάγκαις ἀδελφόν, «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως». Ἡ ὀλισθητικότης τῆς πνευματικότητος τρέφεται ἀπὸ τὴν ἐμπειρίαν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ὡς πορείας πρὸς τὸ Πάσχα καί ὡς προγεύσεως τῆς «ἐλευθερίας τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ (Ρωμ. η', 21).

Δεόμενοι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως ἀξιῶση πάντας ἡμᾶς νά διατρέξωμεν ἐν ἀσκήσει, μετάνοιά, συγχωρητικότητι, προσευχῇ καί ἐνθέῳ ἐλευθερίᾳ τόν δόλιχον τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, κατακλείομεν μέ τοὺς λόγους τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν πατρὸς μακαριστοῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, κατὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς τῆς Τυρινῆς τοῦ ἔτους 1970 εἰς τόν Μητροπολιτικόν Ναόν Ἀθηνῶν: «Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Ἁγίαν Τεσσαρακοστήν καί στό βάθος μᾶς ἀναμένει τό ὄραμα, τό θαῦμα καί τό βίωμα τῆς Ἀναστάσεως, τό κατ' ἐξοχὴν βίωμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἄς πορευθῶμεν πρὸς αὐτό τό ὄραμα καί βίωμα, ὄχι ἀσυγχώρητοι, ὄχι μὴ συγχωρήσαντες, ὄχι ἐν νηστεία ἀπλῶς κρέατος καί ἐλαίου, ὄχι ἐν ὑποκρισίᾳ, ἀλλὰ ἐν θείᾳ ἐλευθερίᾳ, ἐν πνεύματι καί ἀληθείᾳ, ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀληθείας, ἐν τῇ ἀληθείᾳ τοῦ πνεύματος».

Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ,βκε'
 † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
 διάπυρος πρὸς Θεόν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρός τὴν Σεβασμίαν Ἱεραρχίαν, τοὺς Ἄρχοντας Ὀφφικιαλίους καί
τό χριστεπώνυμον πλήρωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους
(Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, 1 Ἰανουαρίου 2025)**

* * *

Τιμιώτατοι ἅγιοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Θερωῶς εὐχαριστοῦμεν τοὺς προλαλήσαντας διὰ τόν μεστόν λόγον καί τὰς ἐορτίους εὐχάς, πρῶτον τόν Ἱερώτατον Μητροπολίτην Χαλκηδόνος κύριον Ἐμμανουήλ, ὁμιλήσαντα ἐκ προσώπου τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, καί εἶτα τόν Ἄρχοντα κ. Ἰωάννην Δεμιρτζόγλου ἐκ μέρους τῶν (Ἀρχόντων) Ὀφφικιαλίων τῆς Μητρος Ἐκκλησίας καί εὐρύτερον τῆς ἐνταῦθα Ὀμογενείας.

Εἰσήλθομεν εἰς τόν νέον ἐνιαυτόν τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου, ἐν λειτουργικῇ συνάξει καί ἐν χαρᾷ πεπληρωμένη, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, ἐν Φαναρίῳ, εἰς τόπον μαρτυρίας καί μαρτυρίου, εὐχαριστίας καί δοξολογίας, ταπεινοφροσύνης καί διακονίας.

Δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους πιστούς, ἡ Πρωτοχρονιά συμπίπτει μέ τὴν ἐορτὴν τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, καί αὐτὸ δίδει εἰς τό χαρμόσυνον τοῦτο γεγονός ἰδιαιτέρον, δοξολογικόν, πανηγυρικόν ἀλλὰ καί πνευματικόν καί κατανυκτικόν χαρακτήρα.

Καί ἐφέτος, ἡ πανέορτος εἴσοδος εἰς τόν νέον ἔτος νοσηματοδοτεῖται ἔτι περαιτέρω, καθὼς τὸ αὐτὸ φέρει ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀναδυομένης ἐκ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ἀπὸ ἐν μέγα γεγονός διὰ τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν, τὸ ὅποιον συνετελέσθη κατὰ τόν τέταρτον αἰῶνα, ὀλίγον χρόνον πρό τῆς γεννήσεως τοῦ σήμερον ἐορταζομένου φωστήρος τῆς οἰκουμένης, τοῦ φιλανθρώπου ἀσκητοῦ καί κοινωνικοῦ ἀναμορφωτοῦ, τοῦ φιλοπτώχου καί πτωχοτρόφου, τοῦ

οὐρανοφάντορος Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, γεγονός τό ὅποῖον ἐτροφοδότησε καί ἐτροχοδρόμησεν ἐν συνεχείᾳ τήν θεολογικήν σκέψιν καί ἐκκλησιαστικήν πορείαν τοῦ σπουδαίου τούτου ἱεράρχου ὡς καί τῶν ἄλλων μεγάλων θεολόγων τόσον τοῦ τετάρτου, ὅσον καί τῶν μετέπειτα αἰώνων. Πρόκειται διά τήν Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικήν Σύνοδον, ἀπό τῆς συγκλήσεως τῆς ὁποίας συμπληροῦνται ἐφέτος 1700 ἔτη. Ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀγιώτατος Ἀποστολικός καί Πατριαρχικός Οἰκουμενικός Θρόνος καί σύμπασα ἡ Χριστιανοσύνη τιμᾷ τήν ἱεράν καί μεγάλην αὐτήν ἐπέτειον καί ἅπαντες οἱ Χριστιανοί γηθοσύνως ἀνυμνοῦμεν καί γεραίρομεν τούς 318 Ἁγίους Συνοδικούς Πατέρας, τῶν ὁποίων «τοῖς θείοις δόγμασιν ἐπόμενοι, βεβαίως πιστεύοντες λατρεύομεν, ἐν μιᾷ Θεότητι, Τριάδα ὁμοούσιον». Τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί ἡ Ρωμαιοκαθολική Ἐκκλησία, ἐν συνεργασίᾳ, συνεκρότησαν κοινήν ἐπιτροπήν διά τήν ὀργάνωσιν τοῦ συνεορτασμοῦ αὐτῆς τῆς ἱστορικής ἐπετείου, κατά μήνα Μάϊον τοῦ νέου ἔτους εἰς τήν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, ἔνθα ἡ ἡμετέρα Μετρίότης ἀναμένει νά ὑποδεχθῇ τόν Ἀγιώτατον Πάπαν Ῥώμης Φραγκίσκον. Μέ τήν ἐπέτειον τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας συνδέεται ἄμεσα καί ἡ ἐπαναφορά εἰς τό προσκήνιον τοῦ κρισίμου διά τήν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν θέματος τοῦ κοινού ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα.

Ἡ συνεργασία καί αἱ κοιναί πρωτοβουλίαί τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δίδουν τήν εὐκαιρίαν νά ἐνθυμηθῶμεν μίαν ἀκόμη ἐπέτειον, καθ' ὅτι ἐφέτος συμπληροῦνται 60 ἔτη ἀπό τῆς ἀμοιβαίας ἄρσεως τῶν Ἀναθεμάτων μεταξύ τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Νέας Ῥώμης, μέ πρωταγωνιστάς τόν Πάπαν Παῦλον Στ' καί τόν ἀοίδιμον προκάτοχον τῆς ἡμῶν Μετρίότητος Οἰκουμενικόν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν, οἱ ὅποιοι ταυτοχρόνως, ὁ μὲν ἐκ τῆς Ῥώμης ὁ δέ ἐκ τῆς Πόλεως τοῦ Κωνσταντίνου, προέβησαν εἰς αὐτήν τήν ἱστορικήν κίνησιν, κατά τήν 7ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1965, θέντες οὕτω τόν θεμέλιον λίθον διά τήν ἐπαναπροσέγγισιν καί διά τόν διάλογον τῆς ἀγάπης καί τῆς ἀληθείας μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Δοξάζομεν τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης δι' ὅλας τάς εὐλογίας, τάς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς κατά τό παρῖπτεῦσαν ἔτος, τό τόσον πλούσιον εἰς πρωτοβουλίας καί δράσεις διά τήν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Καί τό 2024 ἦτο ἀντιπροσωπευτικόν διά τό πνεῦμα τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῷ ὁποίῳ συμπεκνοῦνται ὁ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» καί ὁ «ἐν τῷ κόσμῳ» χαρακτήρ της, ἡ εὐχαριστιακή ταυτότης αὐτῆς ὡς λειτουργική ζωή καί κοινωνική μαρτυρία, ὡς θεία λατρεία καί

διακονία τοῦ κόσμου.

Ἡ παρουσία καί ἡ μαρτυρία τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκτιμῶνται εὐρύτατα· ἡ ἀποψίς τῆς ζητεῖται, ἔχει παγκόσμιον ἀπήχησιν καί ἀξιολογεῖται διά τήν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων συγχρόνων προβλημάτων, ὅπως τό οἰκολογικόν, τό μεταναστευτικόν, αἱ παραβιάσεις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, αἱ σύγχρονοι μορφαί δουλείας, τά κοινωνικά ζητήματα κ. ἄ.. Πάντοτε, βεβαίως, ἡ ἀναγνώρισις καί ἡ τιμή, αἱ ὁποῖαι ἀπευθύνονται πρός τό ταπεινόν ἡμῶν πρόσωπον, ἀναφέρονται εἰς τόν Οἰκουμενικόν Θρόνον, τόν ὑπατον θεσμόν τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ Γένους.

Τό 2024 συνεπληρώθη αἰών ὀλόκληρος ἀπό τῆς χορηγήσεως αὐτοκεφάλου καθεστώτος εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Πολωνίας καί ἀπό τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων καί τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς -τότε «Μητροπόλεως»- Αὐστραλίας. Διά νά τιμηθῇ ἡ ἑκατονταετηρίς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πριγκηποννήσων, διοργανώθησαν δύο πανηγυρικά λατρευτικά ἐκδηλώσεις εἰς τήν Πριγκηπον ἔν πληθούσῃ Ἐκκλησίᾳ. Δραττόμεθα τῆς εὐκαιρίας νά συχαρῶμεν τόν Ἱερώτατον ἀδελφόν ἅγιον Πριγκηποννήσων διά τήν βράβεισιν ὑπό τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τοῦ τόμου «Ἱερά Μητρόπολις Πριγκηποννήσων. Ἐπετειακός Τόμος Ἐκατονταετηρίδος 1924-2024». Κατά δέ τήν ἱεραποδημίαν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος εἰς τήν Πέμπτην Ἡπειρον, ἡ ὀργάνωσις καί ἡ διεξαγωγή ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν καί πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων ὑπῆρξεν ὑποδειγματική, αἱ δέ ἐπίσημοι συναντήσεις μετά τῶν Αὐστραλιανῶν Ἀρχῶν ἀπεκάλυψαν εἰς ἡμᾶς τήν δύναμιν τῆς Ὁμογενείας, καθώς καί τήν ἐκτίμησιν τήν ὁποῖαν τρέφει ἡ ἡγεσία τῆς Αὐστραλίας πρός τήν Ὁμογένειαν καί τόν Ἱερώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κύριον Μακάριον καί πρός τό ἔργον τό ὁποῖον οὗτος ἐπετέλεσε κατά τήν πενταετή μέχρι σήμερον θητείαν του. Μᾶς ἐντυπωσίασεν ἡ πιστότης τῶν Ὁμογενῶν μας εἰς τάς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Γένους καί ὁ σεβασμός των πρός τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον. Ἐπιθυμοῦμεν, ἐπίσης, νά ἀναφέρωμεν τήν συμμετοχήν τῆς ἡμῶν Μετριότητος εἰς τάς ἐπετειακάς ἐκδηλώσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κιλκισίου κατά τόν παρελθόντα Σεπτέμβριον διά τήν συμπλήρωσιν ἐπίσης ἑκατονταετίας ἀπό τῆς ἰδρύσεώς της.

Προσεκλήθημεν ἐπισήμως καί εὐχαρίστως συμμετέσχομεν εἰς λειτουργικάς, πολιτιστικάς καί διαφόρους τιμητικάς πρός τό πρόσωπον ἡμῶν ἐκδηλώσεις εἰς τάς Ἱεράς Μητροπόλεις Λευκάδος καί Ἰθάκης,

Νικοπόλεως καί Πρεβέζης, καί Ἄρτης. Ἐπίσης, παρέστημεν εἰς τούς ἐπετειακούς ἑορτασμούς ἐπὶ τῇ συμπληρώσει πεντηκονταετίας ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων Νέας Ἰωνίας καί Περιστερίου, καθὼς καί εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Μονεμβασίας καί Σπάρτης, μὲ ἀφορμὴν τὴν ἀγιοκατάταξιν τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἀνανίου, Μητροπολίτου Λακεδαιμονίας, καί τὴν πανήγυριν τοῦ Ἁγίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε.

Σημαντικὸν γεγονός διὰ τὰς διορθοδόξους σχέσεις ὑπῆρξε κατὰ τό παρελθόν ἔτος ἡ παρουσία τῆς ἡμῶν Μετριότητος καί τῆς συνοδείας μας, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἱστορίαν, εἰς τὴν ἐκλογὴν καί ἐνθρόνισιν τοῦ νέου Πατριάρχου Βουλγαρίας Δανιήλ. Ἡ παρουσία μας αὐτὴ καί ἡ προσφώνησίς μας πρὸς τὸν νέον Προκαθήμενον ἀνέδειξε τὴν ἀξίαν τῆς ἀλληλεγγύης μεταξύ τῆς Μητρὸς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας καί τῆς πρωτοτόκου θυγατρὸς αὐτῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας, καθὼς καί τὴν σημασίαν τοῦ πνεύματος εἰρηνικῆς συνεργασίας μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Εἰς τό κέντρον τῆς μερίμνης ἡμῶν εὐρέθη κατὰ τό 2024 καί πάλιν ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰρήνης. Πολλάκις ἀνεφέρθημεν ἐνώπιον θρησκευτικῶν καί πολιτικῶν ἡγετῶν, εἰς διάφορα ἐπιστημονικά συνέδρια καί εἰς διεθνεῖς συναντήσεις, εἰς τὴν ἀνάγκην ἐντατικοποιήσεως τῶν προσπαθειῶν διὰ τὸν τερματισμὸν τῶν πολεμικῶν συρράξεων εἰς τὴν Οὐκρανίαν καί τὴν Μέσην Ἀνατολήν καί εἰς τὴν ἐπικράτησιν εἰρήνης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δικαιοσύνης. Θεωροῦμεν ἀδιανόητον νὰ ὀμιλῶμεν περὶ θρησκευτικῆς πίστεως καί νὰ μὴ ἀναφερώμεθα εἰς τὴν ἀναγκαῖαν δραστηριοποίησιν τῶν θρησκειῶν διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς εἰρήνης. Εἰς τὴν γνησίαν πίστιν εἰς Θεὸν ἐνυπάρχουν κίνητρα διὰ συμβολὴν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν, πνευματικὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καί διὰ τὴν ἐξωτερικὴν εἰρήνην καί τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἐπιθετικότητος καί τῆς βίας εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Ἡ εἰρηνοποιητικὴ δρᾶσις τῶν θρησκειῶν συναρτᾶται σήμερον μὲ τὴν εἰρήνην τῶν ἰδίων τῶν θρησκειῶν μεταξύ των, μὲ τὸν διάλογον καί τὴν συνεργασίαν των ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἀνθρώπου. Διακονοῦμεν τὸν διάλογον τοῦτον καί ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι συμβάλλομεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν δύναμιν καί τὴν ἀποτελεσματικότητά τοῦ διαλόγου γενικώτερον, ἀλλὰ καί εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θρησκευτικοῦ φονταμενταλισμοῦ, αὐτῆς τῆς «ἐκφράσεως νοσηρᾶς θρησκευτικότητος», ἢ ὅποια ἀπορρίπτει τὸν διάλογον καί τροφοδοτεῖ τὴν ἀντιπαλότητα καί τὴν βίαν.

Ἐν πνεύματι ἀνοικτοσύνης καί διαλόγου, ἐπραγματοποιήθη ὑπό τήν αἰγίδα μας, μεταξύ 26ης καί 29ης Μαΐου 2024 ἐν Αθήναις καί μέ θέμα τήν θρησκευτικήν ἐλευθερίαν τό συνέδριον τῶν Ἀρχόντων Ὁφφικιαλίων τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου καί ἡ πρώτη Παγκόσμιος Συνάντησις αὐτῶν, μέ πρωτοβουλίαν τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἀρχόντων, καί μέ συνεργασίαν τῆς Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίων «Παναγία ἡ Παμμακάριστος». Παρέστη μέγας ἀριθμός συνέδρων καί διευτώθησαν ἀξιόλογα συμπεράσματα. Ἡ ἡμετέρα Μετριότης συμμετέσχε εἰς τάς ἐργασίας τοῦ συνεδρίου δι' ἀντιπροσωπείας καί ἐξεφώνησε τήν ἐναρκτήριον ὁμιλίαν.

Διεξήχθη, ἐπίσης, ὑπό τήν αἰγίδα μας, μέ μεγάλην ἐπιτυχίαν καί τό Πανιμβροιακόν Συνέδριον τέλος Σεπτεμβρίου 2024 ἐν Αθήναις, εἰς τό ὅποιον ἐπαρουσιάσαμεν εἰσηγητικήν ὁμιλίαν. Εἰς τήν ὥραιάν αὐτήν ἐκδήλωσιν, μέ συμμετοχήν πολλῶν ἑκατοντάδων συνέδρων, ἐδόθη ἔμφασις εἰς τήν προβολήν τῆς προόδου καί τῶν ἀναγκῶν τῶν ὁμογενειακῶν σχολείων τῆς γενετέρας ἡμῶν, καθῶς καί εἰς τάς ἀναπτυξιακάς προοπτικάς τῆς Ἰμβρου καί τῆς Τενέδου.

Πέραν τούτων, συνδιωργανώσαμεν, ἀρχάς παρελθόντος Νοεμβρίου, ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν, μετ' ἄλλων φορέων, καί ἐθέσαμεν ὑπό τήν αἰγίδα μας τό διεθνές συνέδριον διά τήν θεολογικήν προσφοράν τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Περγάμου καί Ἀκαδημαϊκοῦ Ἰωάννου Ζηζιούλα, καθῶς καί τά δύο συνέδρια ἐπὶ τοῦ λῖαν ἐπικαίρου θέματος τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης ἐν Ρεθύμνῳ καί ἐν Φαναριῷ, εἰς τά ὅποια ἐτονίσθη ὅτι πίστις καί γνώσις, θρησκεία καί ἐπιστήμη δέν εἶναι ἀντίπαλοι, ἀλλά μεγάλαι δυνάμεις τοῦ πνεύματος εἰς τήν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπαρουσιάσαμεν, ἐπίσης, ἐναρκτήριον ὁμιλίαν κατά τό διεθνές συνέδριον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τό ὅποιον εἶχεν ὡς θέμα τήν ἀποστολήν τῆς θεολογίας κατά τόν 21ον αἰῶνα ἐνώπιον τῶν ἀνθρωπολογικῶν, ἠθικῶν καί πολιτισμικῶν ἀνατροπῶν καί τῆς ἰλιγγιώδους ἐπιστημονικῆς καί τεχνολογικῆς προόδου.

Τερώτατοι καί Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί καί προσφιλέστατα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Ἀνεφέρθημεν ἐπιλεκτικῶς εἰς δραστηριότητας τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καί ἡμῶν προσωπικῶς κατά τό διαρρεῦσαν ἔτος, αἱ ὅποιαι μαρτυροῦν τήν πνευματικήν, θεολογικήν, ποιμαντικήν, πολιτιστικήν καί εἰρηνοποιητικήν παρουσίαν αὐτῆς καί τό ἐνδιαφέρον τῆς διά τόν σύγχρονον ἄνθρωπον καί τά μεγάλα ὑπαρξιακά καί κοινωνικά θέμα-

τά πού τόν ἀπασχολοῦν. Δοξάζομεν πάλιν καί πολλάκις τόν φιλό-
θρονον Θεόν διά πάντα τά δωρήματα τῆς χάριτος Αὐτοῦ, καί διά τό
γεγονός ὅτι ἤξίωσεν ἡμᾶς νά συνεχίσωμεν τήν πατρικήν καί πνευμα-
τικήν μέριμναν ἡμῶν διά τό ἐν Τουρκίᾳ καί ἐν τῇ Οἰκουμένη θεοφιλές
πλήρωμα τῆς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας, ὑπέρ τῆς κατά Θεόν
προκοπῆς τοῦ ὁποίου ἀδιαλείπτως προσευχόμεθα.

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα, ἀπευθύνομεν πρός ὑμᾶς τοὺς παρόντας καί
πρός πάντα τά τέκνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τά ἐγγύς καί τά ἐν ἀπά-
σῃ τῇ δεσποτείᾳ Κυρίου, ἐγκάρδιον χαιρετισμόν ἐπί τῇ εἰσόδῳ εἰς τό
νέον ἔτος. Ὁ Θεός τῶν οἰκτιρῶν καί Κύριος τῆς δόξης, πρεσβείαις τῆς
Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τοῦ οὐρανοφάντορος Μεγάλου Βασι-
λείου καί πάντων τῶν Ἁγίων, νά ἀναπαύῃ ἐν χώρᾳ Ζώντων καί ἐν σκη-
ναῖς δικαίων τὰς ψυχὰς τῶν σεπτῶν προκατόχων ἡμῶν Οἰκουμενικῶν
Πατριαρχῶν, πάντων τῶν εὐόρκως διακονησάντων τόν Οἰκουμενικόν
Θρόνον καί τῶν μακαρία τῇ λήξει γενομένων τέκνων τῆς Μεγάλῃς Ἐκ-
κλησίας πάλαι τε καί ἐπ' ἐσχάτων, καί νά χαρίζῃ εἰς τήν Ὁμογένειαν
καί κατά τό 2025, πᾶν δῶρημα τέλειον, υἰείαν, εὐημερίαν, ὁμόνοιαν καί
πλουσίαν καρποφορίαν ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς καί εὐαρέστοις τῷ Θεῷ.

Χρόνια πολλά καί εὐλογημένα, τιμιώτατοι καί προσφιλέστατοι
ἀδελφοί Ἱεράρχαι, Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι καί πεφι-
λημένα τέκνα ἐν Κυρίῳ. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, ἐν παντί εὐχαρι-
στεῖτε!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν πρωτοχρονιάτικη ἐκδήλωση στό Πολιτιστικό Κέντρο
τῆς Ὁμογενείας
(3 Ἰανουαρίου 2025)**

* * *

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,
 Ἰερώτατε Μητροπολίτα Νεαπόλεως καί Σταυρουπόλεως κύριε Βαρ-
 νάβα,
 Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα,
 Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
 Μουσικολογιωτάτη κυρία Βιολέτα Ἴκαρη,
 Ἐλλογιμωτάτη κυρία Χαραλαμπίδου, μετά τῶν μελῶν τῆς γυναικει-
 ας χορωδίας «Ἁγία Κασσιανή ἡ Ὑμνογράφος»,
 Εὐγενεστάτη κυρία Κομοροσάνο, Πρόεδρε τῆς Ἐφορείας τῆς Ἀστι-
 κῆς Σχολῆς Γαλατᾶ,
 Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,
 Κυρίες καί Κύριοι,

Μέ πολλή χαρά συμμετέχουμε καί ἐφέτος στήν πρωτοχρο-νιατική ἐκδήλωση στό Πολιτιστικό Κέντρο τῆς ἐνταῦθα Ὁμογενείας. Ἐκφρά-
 ζουμε θερμές εὐχαριστίες πρὸς ὅλους τοὺς συντελεστές αὐτῆς τῆς ἐόρ-
 τιας συναυλίας «Στό Γαλατᾶ ψιλή βροχή», καί τῆς τελετῆς κοπῆς τῆς
 βασιλόπιτας γιά τό νέον ἔτος. Εὐχαριστοῦμε, ἐπίσης, τὴν Πρόεδρο τῆς
 Ἐφορείας τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ, κυρία Μαίρη Κομοροσάνο καί
 τοὺς προθύμους συνεργάτες της.

Ἐπευλογοῦμε κάθε προσπάθεια πού συμβάλλει στήν καλλιέργεια
 καί τὴν προβολή τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ρωμοσύνης καί στή διαφύλαξη
 τῆς ταυτότητάς μας. Εἶναι ἀξιοθαύμαστο τό γεγονός ὅτι ὄχι μόνον στήν
 Πόλη μας ἀλλά καί ὅπου γῆς, οἱ Ὁμογενεῖς μας δέν λησμόνησαν τίς
 παραδόσεις μας, ὅτι διατηρή-θηκε στήν καρδιά τους ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν
 γενέθλια γῆ καί τόν πατροπαράδοτο πολιτισμό, ὅτι ἀγωνίσθηκαν -καί
 συνεχίζουν νά τό πράττουν- γιά τὴ διαφύλαξη καί τὴν προβολή αὐτοῦ
 τοῦ πολι-τισμοῦ.

Εἴμαστε ὑπερήφανοι γιὰ τὴν ἱστορική μας διαδρομή, γιὰ τὴν τιμαλφεστάτη παρακαταθήκη πού κληρονομήσαμε, γιὰ τὶς ἀξίες, τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμά μας. Οἱ ναοὶ καὶ τὰ προσκυνήματά μας, ὅπου οἱ πρόγονοὶ μας κατέθεταν τὴ μετάνοια καὶ τὶς ἐλπίδες τους, τὰ σχολεῖα μας, στὰ ὁποῖα γενεές γενεῶν ἡμετέρων μορφώθηκαν, ἀπέκτησαν γνώση καὶ ταυτότητα καὶ διαμόρφωσαν τὴν προσωπικότητά τους, τὰ λοιπὰ κοινωφελῆ ἰδρύματα, πού σέ καιροὺς κλύδωνος ἀλλὰ καὶ εὐδίας ἐνίσχυαν καὶ ἐνισχύουν τοὺς συνανθρώπους μας, ὅλα εἶναι ἀποτυπώματα τῆς εὐφυΐας, τῆς εὐλαβείας καὶ τῆς φιλανθρωπίας τῆς Ρωμιοσύνης.

Σήμερα, οἱ ἐξελίξεις μᾶς θέτουν ἀπέναντι σέ μεγάλες καὶ πρωτόγνωρες εὐθύνες. Ὅλοι γνωρίζουμε τὰ σύγχρονα δεδομένα τῆς ἐδῶ Ὁμογενείας μας, καὶ καλούμαστε, μέ ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, στὴ δύναμη τῆς Ρωμιοσύνης καὶ τὴν ἰκανότητά της νὰ μετατρέπει τὸν κίνδυνο σέ εὐκαιρία, καλούμαστε νὰ συμβάλουμε στὴν ἐνίσχυση καὶ στήριξη τῆς ἐδῶ παρουσίας μας. Ἡ Ὁμογένεια τῆς Πόλης ὄχι μόνο ἐπιβίωσε στὸ διάβα τῶν αἰώνων, ἀλλὰ δημιούργησε ὑψηλό πολιτισμὸ μέ πανανθρώπινη ἐμβέλεια πού καὶ σήμερα ἐμπνέει καὶ συγκινεῖ.

Ἡ Βασιλεύουσα εἶναι ἡ Πόλη τῆς Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τῶν Φωτίων καὶ Γενναδίων, τῶν Μαρτύρων Πατριαρχῶν, τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων, τῆς παιδείας καὶ τῶν Διδασκάλων τοῦ Γένους, τῶν Μεγάλων Εὐεργετῶν, τῆς εὐγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς Ρωμιοσύνης. Εἶναι ἡ Καθέδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ ἀνυστάκτου φύλακος τῶν Ἀποστολικῶν καὶ Πατερικῶν παραδόσεων, τοῦ ὑπάτου θεσμοῦ τοῦ Γένους, ὁ ὁποῖος ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας διακονεῖ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, προσφέρει στὸ Γένος ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες, διαποιμαίνει ἀνθρώπους σέ ὁλόκληρη τὴν οἰκουμένη, μέ ἀπόλυτη πιστότητα στὴν Ἱερά Παράδοση τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὑπάρχει καὶ θὰ ὑπάρχει ἀμετακίνητο στὴν θεόσωστη Πόλη μας, συνεχίζοντας νὰ μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, περὶ τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος, μέσα σέ ἓνα κόσμο ὁ ὁποῖος συχνὰ μοιάζει νὰ ξεχνᾷ ὅτι χωρὶς ἀναφορὰ στὸν Θεὸ καὶ στὶς πνευματικὲς ἀξίες δέν εἶναι δυνατόν νὰ διασωθεῖ ὁ ἀνθρωπιστικὸς του προσανατολισμός.

Ὁ 20ὸς αἰῶνας ὑπῆρξε περίοδος μεγάλων περιπετειῶν γιὰ τὴν Μεγάλη Ἐκκλησία, συνδεδεμένων μέ τὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις, τὴν βία τῶν πολέμων, τὶς μετακινήσεις πληθυσμῶν, τὶς πολιτισμικὲς ἀλλαγές, μέ

τίς διορθόδοξες, διαχριστιανικές και διαθρησκευτικές σχέσεις, τήν προετοιμασία τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, καί μέ ἄλλα πολλά πρωτόγνωρα τότε φαινόμενα. Μέσα σέ αὐτό τό περίπλοκο καί ἐν πολλοῖς ἀσταθές περιβάλλον μέ τίς πολλές ἀνατροπές, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ὄχι μόνον ἔμεινε πιστό στήν ἀποστολή του, ἀλλά ἀναδείχθηκε πρωταγωνιστής τῶν γεγονότων σέ πολλούς τομεῖς. Οἱ πρωτοβουλίες του, ἡ παρουσία καί ἡ μαρτυρία του, ὑπῆρξαν ρηξικέλευθες, πραγματικά «οἰκουμενικές».

Ἐκλεκτοί παρόντες,

Πορεύεται ἡ ζωή, καί ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι πλήρης ἐκπλήξεων καί ἀπροβλέπτων καταστάσεων. Οἱ πιστοί Χριστιανοί δέν ἔχουμε, ὅμως, διλήμματα, βέβαιοι ἀμετακινήτως ὅτι τό μέλλον μας εἶναι ἐν Χριστῷ, ἀφοῦ Ἐκεῖνος εἶναι «τό ἄλφα καί τό ὠμέγα», καί ἡ Ἁγία Ἐκκλησία Του θά παραμείνει τόπος ἀγιασμοῦ καί ἀνακαινισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου στήν πορεία πρὸς τά Ἐσχατα. Γιά τόν λόγο αὐτόν, δέν συνάδει μέ τή χριστιανική μας ταυτότητα ἡ ἀπαισιοδοξία, ἡ φοβικότητα καί ἡ ὑπερβολική ἀγωνία γιά τό μέλλον. Βεβαίως, αὐτό δέν μειώνει καθόλου, ἀλλά μᾶλλον ἐνισχύει τήν ἀξία τοῦ ὑγιοῦς ρεαλισμοῦ καί τοῦ ἀγώνα γιά ἕνα καλύτερο κόσμο. Ἡ πίστη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ δέν ὀδηγεῖ σέ ἐφησυχασμό καί οὐτοπισμό. Ὁ Κύριος «οἰκοδομεῖ τόν οἶκον», ἀπαιτεῖται ὅμως καί ἡ συνεργασία καί ὁ μόχθος τῶν «οἰκοδομούντων».

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα, εὐχαριστοῦμε ἀκόμη μία φορά τοὺς συντελεστές τῆς ὥραίας ἀποψινῆς βραδιᾶς καί ὅλους ἐσᾶς γιά τήν προσέλευση στήν πρωτοχρονιάτικη αὐτή ἐκδήλωσή μας. Καλή καί εὐλογημένη χρονιά σέ ἐσᾶς καί τοὺς ἀγαπημένους σας, ὑγεία κατ' ἄμφω, καί ὅλα τὰ καλά τοῦ Θεοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου καί προέρχεται πᾶν δώρημα τέλειον.

Χρόνια πολλά!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου**
κατά τὴν τελετὴν κοπῆς τῆς Βασιλόπιτας τοῦ ΣΥΡΚΙ, τῶν
Συνδέσμων Αποφοίτων Π. Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαπτείου,
Ζωγραφείου καὶ Ἰωακειμίου, τῶν Μουσικοφίλων Πέραν, Μοδίου,
Φερίκιοι (ΕΡ.Θ.Ο.), Παιδοπόλεως νήσου Πρώτης, Βοηθείας
Ἀπόρων, Ἀσθενῶν καὶ Γηροκομουμένων τῶν Νοσοκομείων
Βαλουκλή καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καὶ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου
Ἰμβρου
(Μαράσλειος Σχολή, 8 Ἰανουαρίου 2025)

* * *

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Ἐντιμότατε κύριε Πρόεδρε τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν
Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων,

Ἐντιμότατοι ἐκπρόσωποι τῶν Συνδέσμων Αποφοίτων τῆς Πατρι-
αρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τοῦ Ζαπτείου, τοῦ Ζωγραφείου
καὶ τοῦ Ἰωακειμίου, Μουσικοφίλων Πέραν, Μοδίου, Φερίκιοι (ΕΡ.Θ.Ο.),
Παιδοπόλεως νήσου Πρώτης, Βοηθείας Ἀπόρων, Ἀσθενῶν καὶ Γηροκο-
μουμένων τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλή καὶ τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ καὶ Πο-
λιτιστικοῦ Συλλόγου Ἰμβρου,

Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Κυρίες καὶ Κύριοι,

Μέ πολλή χαρὰ βρισκόμαστε ἀνάμεσά σας σήμερα στοὺς φιλόξε-
νους χώρους τῆς ἱστορικῆς Μαρασλείου Σχολῆς, γιὰ τὴν τελετὴ κοπῆς
τῆς Βασιλόπιτας τοῦ ΣΥ.Ρ.ΚΙ καὶ τῶν λοιπῶν Συνδέσμων μας, γιὰ νὰ
εὐλογηθῇ, καὶ μέ αὐτὴ τὴν ὥραία παραδοσιακὴ ἐκδήλωση, ἡ εἰσοδός
μας στό νέον ἔτος.

Ἡ συνάντηση πρόσωπον πρὸς πρόσωπον εἶναι πάντοτε πηγὴ ἀγαλ-
λιάσεως. Χαιρόμαστε γιὰ τὴν ἐνότητα καὶ τὴ σύμπνοια τῶν ἐκπροσώ-

πων τῶν Ἰδρυμάτων μας, γιὰ τὴν παρουσία ὄλων σας. Στόν Πατριάρχη σας δίνει πάντοτε μεγάλη χαρὰ ἢ ζωντανὴ ἐπικοινωνία. Συγχαίρουμε τοὺς ὀργανωτὲς τῆς ἀποψινῆς ὡραίας ἐκδήλωσης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐντιμοτάτου Προέδρου τοῦ ΣΥΡΚΙ (Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων) κυρίου Γεωργίου Παπαλιάρη.

Ἐορτάσαμε καὶ ἐφέτος μέ χαρμόσυνη διάθεση τὴν ἀλλαγὴ τοῦ χρόνου, ἢ ὁποία εἶναι ἐνταγμένη στό πλαίσιο τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου, πού δίνει στήν ἑορταστικὴ ἀτμόσφαιρα μία ξεχωριστὴ πνευματικὴ διάσταση καὶ ἓνα ἰδιαίτερο πανηγυρικό χαρακτήρα, πέρα ἀπὸ τόν «ἐλεύθερο χρόνο» καὶ τὴν κοσμικὴ κοινωνικότητα. Οἱ ἑορτές μας εἶναι καιρὸς δοξολογίας τοῦ Θεοῦ καὶ εὐχαριστίας γιὰ ὅλα τὰ σωτηριώδη δωρήματά Του, βίωση τῆς αἰωνιότητος μέσα στόν χρόνο, καιρὸς ἐνθυμήσεως, φωτισμοῦ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιάς, ἀποκαλύψεως καὶ βιώσεως τοῦ βαθύτερου νοήματος τῶν πραγμάτων. «Ἡ μοῖρα μας κρίνεται μέσα στίς ἀνθρώπινες καρδιές», ἔλεγε ὁ μέγας θεολόγος π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ. Μέσα στίς καρδιές μας γεννιέται ὁ Χριστός.

Κάθε γενεὰ εἶναι ὁ κρῖκος μιᾶς ἀλυσίδας, πού συνδέει τό παρελθόν μέ τό παρόν καὶ τό μέλλον. Ἄν σπάσει αὐτός ὁ κρῖκος, τότε διακόπτεται ἡ ἱστορικὴ συνέχεια καὶ ἡ πολιτισμικὴ συνοχή. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἐνός σταθεροῦ ὑπαρκτικοῦ σημείου ἀναφορᾶς. Ἀποκομμένος ἀπὸ τίς ρίζες του, ἀνέστιος καὶ ἀλλοτριωμένος, χωρὶς ζῶσα παράδοση καὶ δοκιμασμένη πείρα ἀπὸ τό παρελθόν, συρρικνώνεται, στενεύει ὁ ὀρίζοντας τῆς ζωῆς του. Κατὰ τόν πατέρα τῆς Λογοθεραπείας Viktor Frankl, ἡ ἐξασθένηση καὶ ἡ ἀπώλεια τῶν παραδόσεων στήν ἐποχὴ μας εἶναι μία ἀπὸ τίς βαθύτερες αἰτίες γιὰ τό λεγόμενο «ὑπαρξιακὸ κενό», τὴν ἀπουσία δηλαδή νοήματος ζωῆς καὶ τὰ συνακόλουθα διάχυτα ψυχολογικὰ προβλήματα τῶν ἀνθρώπων.

Κατανοεῖτε, ἀγαπητοὶ παρόντες, γιατί ἡ εὐθύνη σας γιὰ τὴ διάσωση τῶν παραδόσεων μας εἶναι τόσο μεγάλη. Καὶ γιὰ τὴ Ρωμισύνη, ἢ γνώση καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς ταυτότητάς μας, πού εἶναι συνδεδεμένη ἄρρηκτα μέ τὴν πίστη, τό ἦθος καὶ τόν πολιτισμὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι πρῶτιστο μέλημα καὶ χρέος. Αὐτὴ τὴν παράδοση καὶ τίς ἀξίες τῆς ὀφείλουν ἡ οἰκογένεια, τὰ σχολεῖα μας καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ μεταλαμπαδεύουν στὴ νέα γενιά.

Οἱ νέοι καὶ οἱ νέες μας πρέπει νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν τόν πνευματικὸ πολιτισμὸ μας, τὴν πολῦτιμη πατρῴα παρακαταθήκη πού ἀνήκει στόν πυρῆνα τῆς ταυτότητάς μας καὶ νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν

καλλιέργεια και την διάσωσή της. Η πορεία του ανθρώπου προς την ώριμότητα και την υπεύθυνη έλευθερία θέλει αγώνα και χρόνο. Ευχαριστούμε και επαινούμε τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς και όλους εκείνους οι οποίοι συμβάλλουν με την προσφορά τους στην καλή λειτουργία των σχολείων, των κοινοτήτων και των συλλόγων μας. Η συνεργασία και η αλληλεγγύη είναι τό κλειδί και για την Όμογένειά μας.

Όλοι γνωρίζουμε ότι για τό Γένος μας δέν υπάρχει μέλλον χωρίς τίς φιλάνθρωπες πατροπαράδοτες αξίες, χωρίς τίς αυθεντικές εκφάνσεις του κοινοτικού και κοινωνικού βίου και ήθους, χωρίς τή φωτεινότητα και την άνοικτοσύνη της πίστεώς μας. Πρέπει νά είμαστε υπερήφανοι πού ανήκουμε σέ μία υπέροχη παράδοση πολιτισμού μέ παγκόσμια έμβέλεια. Οί πνευματικοί θησαυροί της Ορθοδοξίας λειτουργούν πάντοτε ως έμπνευση και πηγή δημιουργικότητας στην ανθρώπινη ζωή. Δίνουν άπαντήσεις στά υπαρκτικά έρωτήματά μας, αξιολογικό προσανατολισμό και κατεύθυνση στή ζωή μας, άποκαλύπτουν τό νόημα της αυθυπέμβασης και της προσφοράς, της πραγμάτωσης αξιών, του σεβασμού της ιερότητας του ανθρώπινου προσώπου και της προστασίας της δημιουργίας.

Ημέρα χαράς και έλπίδας ή σημερινή. Θά συνεχίσουμε όλοι μαζί τόν αγώνα για την παρουσία μας, έδω για την καλή μαρτυρία και την καλλιέργεια του πολιτισμού μας, μέ άκλόνητη έμπιστοσύνη στην πρόνοια του Θεού και στην ικανότητα και τή δύναμη του Γένους όχι μόνον νά επιβιώνει, αλλά και νά διαπρέπει σέ δύσκολους καιρούς. Συντηρώντας και ενισχύοντας τίς κοινότητες, τά σχολεία, τους συνδέσμους, τους συλλόγους και τά κοινωφελή ιδρύματά μας, άποτίουμε τόν πρέποντα φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης προς τους προγόνους μας, οί οποίοι τά δημιούργησαν και μās τά κληροδότησαν.

Είμαστε αισιόδοξοι, γιατί τά σχολεία μας λειτουργούν παραγωγικώς έδω στην Πόλη και στην Ίμβρο. Χαιρόμαστε για την πρόοδο των μαθητών και των μαθητριών μας και για τίς έπιτυχίες των άποφοίτων μας. Δοξάζουμε άδιαλείπτως τόν Θεό της αγάπης για όλα αυτά.

Ό Πατριάρχης σας προσεύχεται για όλους σας και σās έχει στην καρδιά του. Σās προτρέπει δέ νά προσεύχεσθε για την Μεγάλη Έκκλησία, την πνευματική μάνα του Γένους, ή όποια, επί δεκαεπτά αιώνες, από έδω, από τή Βασιλεύουσα των πόλεων, καταρδεύει την οικουμένη μένάματα φιλοθείας, φιλανθρωπίας και άγιοσύνης, και θά συνεχίσει, θεία εύδοκία και χάριτι νά τό πράττει άμετακίνητη στον ιερό αυτόν

τόπο, ἀμετακλήτως πιστή στήν ἱερή ἀποστολή της.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί μέ ἐόρτια αἰσθήματα, εὐχόμαστε σέ ὅλους σας καί στούς ἀγαπημένους σας, αἴσιο, ὑγιηρό, εὐτυχές καί καλλίκαρπο τό νέον ἔτος, πλήρες θείων δωρημάτων.

Χρόνια πολλά καί καλά!

**Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν συνάντησιν μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα Bischwiller
(Ἱερὸς Ναὸς Κοιμησέως τῆς Θεοτόκου, 25 Ἰανουαρίου 2025)**

* * *

Τιμιώτατοι ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,
Εὐλαβέστατοι κληρικοί,
Ἐντιμότετε κύριε Πρόεδρε τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Bischwiller,
Ἐντιμότετα μέλη τῆς Κοινότητος, ἀγαπητοὶ Τενέδιοι,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε, Ἱερώτατε καὶ προσφιλέστατε ἀδελφέ ἅγιε Γαλλίας κ. Δημήτριε, Ποιμενάρχα τῆς ἱστορικῆς ταύτης Ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, γιὰ τὴν ὠραία προσφώνησι. Θερμές εὐχαριστίες ἀπευθύνουμε καὶ πρὸς ἐσᾶς, Ἐντιμότετε κύριε Πρόεδρε, γιὰ ὅσα εἶπατε, μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά σας, γιὰ τὸν Πατριάρχη σας. Ἀνταποδίδουμε τὴν ἀγάπη καὶ ἀπευθυνόμαστε μὲ βαθειὰ συγκίνηση καὶ πολλή χαρὰ πρὸς ὅλους σας, τὰ προσφιλῆ μέλη τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Κοινότητος, τὸν πυρῆνα τῆς ὁποίας ἀποτελοῦν οἱ Τενέδιοι, τὰ τέκνα τῆς ἱστορικῆς νήσου τοῦ βορειοανατολικοῦ Αἰγαίου, ἡ μοῖρα τῆς ὁποίας συνδέεται στενά μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὸ παρὸν τῆς ἰδικῆς μας γενετείας, τῆς ἐρατεινῆς Ἴμβρου.

Ὅπως γνωρίζετε, ἡ Ἴμβρος καὶ ἡ Τένεδος, ἀπὸ τὸ 1923, συγκροτοῦν τὴν Ἱερά Μητροπόλη Ἴμβρου καὶ Τενέδου. Κοινὴ ἡ πορεία τῶν δύο νησιῶν μὲ περιπέτειες, ἀλλὰ καὶ περιστασιακὰ μὲ θετικὸ πρόσημο, γιὰ τὰ δύο νησιά μέχρι τὸ καταστροφικὸ 1964, ὅταν ἐφαρμόσθηκε τὸ σκληρὸ καὶ ἄδικο «Πρόγραμμα διάλυσης», πού ἀλλοίωσε ὀλοκληρωτικὰ τὸ πρόσωπο καὶ τὴν τρισχιλιετὴ πολιτισμικὴ ταυτότητα τοῦ ὁμογενοῦς νησιωτικοῦ πληθυσμοῦ.

Δοξάζουμε τὸ ὄνομα τοῦ πανδώρου Θεοῦ, γιατί, μετὰ τὰ πέτρινα χρόνια καὶ τίς περιπέτειες πού ἀκολούθησαν τὸ 1964, τίς τελευταῖες δύο δεκαετίες ὑπάρχουν θετικές ἐξελίξεις, ἐμφανέστερα στὴν Ἴμβρο μὲ τὴν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁμογενῶν μας στό νησί. Καί στὴν Τένεδο

υπάρχει πλέον ιερεύς και γίνονται προσπάθειες για να λειτουργήσει και εκεί ομογενειακό σχολείο. Τέλη Σεπτεμβρίου του 2024, πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα από τα Ίμβριακά Σωματεία με συνεργασία και του Συλλόγου Τενεδίων ο «Τέννης», μεγάλο Συνέδριο, με συμμετοχή 900 περίπου προσώπων, Ίμβριών, Τενεδίων, εκπροσώπων του πολιτικού κόσμου και της Εκκλησίας και πολλών φίλων των νησιών μας, στο οποίο διατυπώθηκαν και συζητήθηκαν ενδιαφέρουσες προτάσεις για τις δυνατότητες ανάπτυξης των δύο νησιών, για τη λειτουργία μικρών επιχειρήσεων, για το θέμα εγκατάστασης στα νησιά ομογενών νέων και οικογενειών με μικρά παιδιά και, γενικότερα, για τις προοπτικές αύξησης του ομογενειακού πληθυσμού. Όλα αυτά είναι ελπιδοφόρα σημεία. Χρειάζεται, βέβαια, κοινή προσπάθεια από όλους μας, όπου και αν ζούμε, ενδιαφέρον και ευαισθησία για το παρόν και το μέλλον των δύο μικρών πατριδών της καρδιάς μας με τη μεγάλη ιστορία.

Όπως έχει γραφή, «ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει τελικῶς ὅ,τι ἀγαπᾷ», ἀφοῦ μόνον στήν καρδιά ἀποκαλύπτεται ἡ ἀλήθεια καί τό κάλλος τῶν προσώπων καί τῶν πραγμάτων. Στά νησιά μας διασώζονται ἀκόμη τά οὐσιαστικά στοιχεία ἑνός βιωμένου ἐπί τρεῖς χιλιετίες πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, πού μποροῦν νά ἐμπνεύσουν τόν σύγχρονο ἄνθρωπο γιά νά ἀναπτύξη μιά διαφορετική σχέση μέ τό φυσικό περιβάλλον καί ἀλληλεγγύη μέ τόν συνάνθρωπο. Καί οἱ ξενιτεμένοι Ίμβριοι καί Τενέδιοι διέσωσαν αὐτές τίς ἀξίες στή ψυχή τους, δημιουργώντας ὅπου βρίσκονται στήν οἰκουμένη μιά «μικρή Ίμβρο», μιά «μικρή Τένεδο», ὅπου καλλιεργείται ὁ πατροπαράδοτος τρόπος τοῦ βίου καί παραμένει ζωντανό τό ὄνειρο τῆς ἐπιστροφῆς. Ἡ πνευματική πανοπλία πού πῆραν μαζί τους ὅσοι ἐφυγαν ἀντέχει, κατά θαυμαστό τρόπο, στόν χρόνο.

Αὐτές τίς ἀξίες, πού δέν ἔχουν ἡμερομηνία λήξεως, πρέπει οἱ μεγαλύτεροι νά τίς μεταδίδουμε στή νέα γενεά. Νά ἐντάξουν οἱ νέοι καί οἱ νέες μας τήν πολύτιμη αὐτή παρακαταθήκη στόν σύγχρονο τρόπο τοῦ βίου, τόν ὁποῖο εἶναι βέβαιο ὅτι θά ἐμπλουτίσουν. Πρέπει νά ἐπισκεπτανται οἱ νέοι τῆς Ίμβρου καί τῆς Τενέδου τήν εὐλογημένη γῆ τῶν πατέρων. Ἄν τό πράξουν μιά φορά, σίγουρα αὐτή δέν θά εἶναι ἡ τελευταία! Ἐξ ἄλλου, ἡ ἐπίσκεψη στά νησιά μας δίνει μεγάλη χαρά καί σέ αὐτούς πού ζοῦν ἐκεῖ μόνιμα, χωρίς τούς ὁποίους δέν θά ὑπῆρχε σήμερα «ἡ δική μας» Τένεδος καί Ίμβρος, οὔτε ἡ λαλιά μας, οὔτε οἱ ἀνοικτές Ἐκκλησίες καί τά ἐξωκκλησιά μας, οὔτε τά χωριά μας.

Ἀγαπητά τέκνα τῆς Τενέδου,

Νά δοξάζετε τόν Θεό, γιατί κατάγεσθε από τό ιστορικό καί πανέμορφο νησί σας, γιά τό φῶς τοῦ Αἰγαίου, γιά τό ὑπέροχο τοπίο καί τό εὐκράτο κλίμα, γιά τόν πολιτισμό σας. Ὁ Πατριάρχης σας σᾶς παρακαλεῖ νά εἰσθε αισιόδοξοι γιά τό μέλλον τῆς Τενέδου. Νά ἔχετε ἐμπιστοσύνη στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἀρχές καί οἱ ἀξίες πού εἶναι ἐγχαραγμένες στήν ψυχή σας, κληρονομιά ἀπό τό ἑλληνοχριστιανικό παρελθόν, δίνουν κατεύθυνση στή ζωή σας καί σᾶς στηρίζουν ἐδῶ στή φιλόξενη γῆ τῆς Ἀλσατίας, τή δεύτερη πατρίδα σας.

Χαιρόμαστε πού σήμερα βρίσκεται μαζί μας ὁ Ἱερώτατος Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, ὁ προκάτοχος τοῦ νῦν Ποιμενάρχου σας ἀγίου Γαλλίας κ. Δημητρίου. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καυχᾶται γιά τά στελέχη του, τά ὅποια εἶναι φορεῖς καί ἐκφραστές τοῦ πνεύματος τοῦ Φαναρίου, πνεύματος πιστότητος στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, εὐαισθησίας καί μερίμνης γιά τόν ἄνθρωπο, γιά τόν ἐπίγειο καί οὐράνιο προορισμό του.

Μεταφέρουμε σέ ὅλους σας τήν εὐλογία τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, τῆς σοφίας καί τῆς εἰρήνης νά χαρίζη σέ ὅλους ἐσᾶς καί στούς ἀγαπημένους σας, πρεσβείαις τοῦ ἐν Ἁγίοις προκατόχου μας στόν Θρόνο τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τήν μνήμη τοῦ ὁποίου τιμοῦμε σήμερα, ὑγεία, χαρά καί ὅλα τά οὐράνια δωρήματά του στό νέο ἔτος καί σέ ὅλη τή ζωή σας.

Χρόνια πολλά!

Homélie de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée
(Strasbourg, 26 janvier 2025)

* * *

Éminences,
Cher Monseigneur Dimitrios de France,
Excellences,
Bien chers Pères,
Enfants bien-aimés dans le Seigneur,

En ce jour béni, à l'issue de cette magnifique célébration, à l'intérieur de cette remarquable église dédiée au saint apôtre Paul, notre cœur est rempli de gratitude envers le Seigneur pour le don de votre présence et pour la foi vivante qui vous anime.

En premier lieu, nous tenons à remercier très chaleureusement son Éminence le Métropolite Dimitrios de France pour l'effort considérable qu'il a consacré à l'organisation de cette visite apostolique et à chacun d'entre vous, fidèles orthodoxes de cette ville et de ses environs, pour votre témoignage continu de la foi vivante dont est porteuse la sainte Église orthodoxe. Votre service en faveur de la vie de l'Église, votre persévérance dans la prière et votre amour mutuel sont une source d'inspiration non seulement pour vos communautés locales, mais aussi pour l'ensemble de l'Orthodoxie en France.

Dans un monde souvent marqué par les tensions et les divisions, votre exemple est précieux. Vous montrez que la foi peut être un pont, unifiant les cœurs et les esprits autour de l'amour du Christ. Continuez à nourrir cet esprit de communauté, à édifier vos églises, vos paroisses, comme autant de lieux de réconfort, de prière et d'espérance. Votre unité, enracinée dans la vérité du Christ, est un témoignage vivant de l'amour de Dieu pour l'humanité qui se manifeste avant tout au cours de la Divine Liturgie. Comme le grand théologien orthodoxe français, Olivier Clément, l'a écrit : « 'Vivre en Christ', 'devenir Esprit', participer à la 'communio*n*' (*koinonia*) trinitaire fondent le mystère de l'Église. L'unité de l'Église est d'abord eucharistique, car l'eucharistie intègre les fidèles, de la manière la plus réaliste, au Corps du Christ. »

Nous vous encourageons, par conséquent, à demeurer fermes dans votre foi, à persévérer dans la prière et à approfondir votre engagement envers les enseignements du Seigneur. Le saint Évangile que nous proclamons aujourd'hui est un appel à la paix, à la réconciliation et à l'amour. Soyez des artisans de paix dans vos familles, vos lieux de travail et vos relations. Ne sous-estimez jamais l'impact d'un geste de charité et d'amour, d'une parole de consolation ou d'un acte de générosité.

Permettez-nous aussi de reconnaître et de célébrer avec vous la riche diversité orthodoxe que nous représentez. Vous êtes issus de différents horizons, mais ici, dans cette église, vous êtes unis. Car comme l'a écrit le saint apôtre Paul : « Comme votre vocation vous a tous appelés à une seule espérance, de même il y a un seul Corps et un seul Esprit. Il y a un seul Seigneur, une seule foi, un seul baptême, un seul Dieu et Père de tous, au-dessus de tous, par tous, et en tous. » (Eph. 4, 4-6) Cette unité dans la diversité devient l'expression la plus essentielle du Royaume de Dieu, où toutes les nations s'unissent pour glorifier le Seigneur.

Nous tenons également à adresser un mot particulier aux jeunes qui se trouvent parmi nous aujourd'hui. Vous êtes l'Église. Prenez à cœur votre foi, étudiez-la, vivez-la et partagez-la avec joie. Votre zèle et votre énergie sont essentiels pour transmettre l'héritage de l'Orthodoxie à ceux autour de vous, comme à ceux qui viendront après vous.

Enfin, n'oubliez pas que vous êtes les témoins de l'Orthodoxie dans cette ville historique et au-delà. Par votre vie et vos actions, vous êtes appelés à refléter la lumière du Christ. Que le Seigneur tout-puissant vous bénisse dans l'abondance de sa grâce, qu'Il vous fortifie sur le chemin de votre vie spirituelle, et qu'Il accorde sa paix et ses bénédictions à chacune et chacun d'entre vous.

**Homélie de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée
À la Réunion œcuménique
(Strasbourg, 26 janvier 2025)**

* * *

Éminences,
Excellences,
Bien chers Pères,
Enfants bien-aimés dans le Seigneur,

C'est avec un honneur, mais aussi un sentiment profond de responsabilité, que nous nous retrouvons ici, en ce début d'année qui se présente à la fois comme un témoignage et un défi pour nos Églises. Ce moment, suspendu entre héritage et avenir, revêt une importance capitale, car la providence divine a fait se croiser deux événements d'une portée historique inouïe : le 1700e anniversaire du premier Concile œcuménique de Nicée et la célébration commune de Pâques par l'ensemble du monde chrétien. C'est là, dans ce *kairos* œcuménique, que nous sommes invités à repenser notre foi et notre unité.

Cette année jubilaire et conciliaire interroge, par son essence même, la notion de synodalité, concept qui, pour l'orthodoxie, n'est pas seulement une organisation humaine, mais une expression du mystère de la communion trinitaire. C'est une forme vivante, une force qui structure et anime la vie de l'Église. À l'heure où l'Église catholique romaine achève une réflexion conciliaire sur cette question, il nous semble indispensable de comprendre et de saisir les ramifications de cette synodalité pour le mouvement œcuménique d'aujourd'hui.

Mais débutons par un regard introspectif. La synodalité, pour l'Église orthodoxe, n'est pas une simple structure administrative. Elle est la manifestation visible d'un mystère, celui de la Trinité, inscrit dans chaque geste, chaque parole, chaque décision collective qui structure l'Église. Les conciles œcuméniques, et plus particulièrement celui de Nicée en 325, en sont le modèle vivant : ils ont su unifier l'Église naissante sous l'Empire romain et, plus encore, ils ont posé les bases d'un dialogue entre les Églises locales. Ce dialogue, loin d'être achevé, continue à nourrir et à inspirer

nos réflexions, comme nous l'avons vu lors du Saint et Grand Concile de l'Église orthodoxe en Crète en 2016.

Le Concile de Nicée, avec ses 318 évêques réunis dans un même élan, ne cherchait pas à imposer une vérité pétrifiée, mais à tracer le chemin vers une unité vivante, dynamique, toujours en devenir. Le dogme de Nicée, exprimé par son Credo, symbolise cette quête incessante : unité dans la diversité, avec le Christ comme principe de réconciliation. C'est ce Credo, affirmant la consubstantialité du Fils avec le Père, qui nous ouvre à une compréhension plus profonde du mystère trinitaire. Mais ce Credo, comme la foi elle-même, ne vit que dans le contexte eucharistique de l'Église. Il est prière autant qu'affirmation théologique.

Pour nous, la foi de Nicée n'est pas un dogme figé dans le temps, elle est vivante, elle éclaire notre route, elle appelle. Comme un foyer qui diffuse lumière et chaleur, ce Jubilé nous invite à revenir à cette source originelle, à cette expression vivante et vivifiante de la foi. Il nous pousse à réexaminer les bases de notre communion et à réactualiser la synodalité comme un principe de renouvellement et de réconciliation. En cela, l'héritage de Nicée est plus qu'un simple témoignage historique : c'est une invitation à incarner cette unité, à la traduire dans notre monde fragmenté.

Mais Nicée, c'est aussi une question de pratiques concrètes. L'unité des chrétiens passe par des gestes simples, des décisions pratiques : la date de Pâques, par exemple, demeure un enjeu crucial pour l'unité visible des chrétiens. Cette question qui perdure depuis des siècles est bien plus qu'un simple détail liturgique : elle est le reflet des fractures profondes qui traversent encore l'Église. Elle est un cri silencieux, un rappel amer de la division qui sépare les chrétiens.

Ainsi, le Patriarcat œcuménique, en dialogue avec l'Église Sœur de Rome, cherche les conditions nécessaires à un accord sur la formulation d'une date commune pour la célébration de la Résurrection du Christ. Cette démarche, soutenue par Sa Sainteté le Pape François, s'inscrit dans la continuité de l'esprit de Nicée. Elle est une volonté de dépasser nos divisions, d'accomplir, enfin, l'appel du Christ à l'unité : « afin que tous soient un, comme toi, Père, tu es en moi, et comme je suis en toi, afin qu'eux aussi soient un en nous, pour que le monde croie que tu m'as envoyé. » (Jn 17, 21)

La fixation d'une date commune ne serait pas simplement un acte pratique, mais un acte symbolique de réconciliation, une prophétie vivante.

Elle nous rappellerait que, malgré nos divergences, nous pouvons, par la grâce de Dieu, surmonter nos divisions et proclamer ensemble la victoire du Christ, vainqueur de la mort. Dans un monde fracturé, ce geste serait un signe de l'espérance chrétienne : l'unité est possible, parce qu'elle est fondée sur la vérité du Christ.

Mesdames et Messieurs, chers amis,

C'est avec un profond respect que nous nous souvenons de Nicée, non seulement comme un Concile historique, mais aussi comme un modèle de synodalité qui continue à nourrir l'Église aujourd'hui. C'est dans cet esprit que nous célébrons ce Jubilé, non comme un simple hommage au passé, mais comme une invitation à l'action. L'œcuménisme n'est pas un rêve lointain : il est une tâche urgente et nécessaire, un appel à incarner la vision d'unité et de synodalité du Concile, à la mettre en œuvre dans nos vies.

Nous avons, dans ce Jubilé, l'opportunité unique d'aller au-delà de la simple commémoration : nous sommes invités à revivre, à réactualiser, à incarner l'héritage de Nicée. En travaillant ensemble, en surmontant nos divergences, nous pouvons œuvrer en faveur de l'unité du Corps du Christ, faire naître un monde nouveau où la foi chrétienne rayonnera dans sa pleine force.

Que ce Jubilé soit, pour chacun de nous, à la fois une réflexion sur notre héritage, mais aussi un acte de foi, un geste réconciliateur, une marche commune vers l'unité en Christ. Que l'Esprit Saint guide ce chemin, pour que l'Église continue à être le témoin du Christ ressuscité dans le monde.

Merci de votre attention.

**Homélie de Sa Sainteté le Patriarche Œcuménique Bartholomée
à la Cathédrale Notre-Dame de Strasbourg
(27 janvier 2025)**

* * *

Excellence Monseigneur l'Archevêque Pascal Dellannoy,
Éminences,
Excellences,
Vénérables Pères,
Très chers frères et sœurs dans le Christ,

C'est avec une profonde émotion et une gratitude indicible que nous nous trouvons aujourd'hui dans cette illustre cité de Strasbourg, berceau séculaire de la civilisation européenne. La divine Providence nous accorde le privilège de nous réunir en cette majestueuse cathédrale, particulièrement en cette période bénie où nos prières s'élèvent avec une ferveur renouvelée pour l'unité du Corps du Christ.

Nous sommes particulièrement touchés, Excellence, de constater que par votre accueil si chaleureux, vous honorez non seulement notre humble personne, mais vous rendez également hommage à l'institution millénaire du Patriarcat œcuménique, phare spirituel de l'Orient chrétien. Cette manifestation solennelle constitue une occasion providentielle de témoigner ensemble de notre foi apostolique et de poursuivre notre cheminement vers cette unité tant désirée par notre Seigneur Lui-même.

Les initiatives œcuméniques qui fleurissent en ce temps de grâce, visant à approfondir la connaissance mutuelle entre les diverses traditions chrétiennes, représentent autant de pierres précieuses dans l'édifice du rapprochement fraternel. Comme nous l'enseigne l'Écriture Sainte : « Qu'il est bon, qu'il est doux pour des frères de demeurer ensemble ! » (Ps 132,1).

L'anniversaire du dix-septième centenaire du premier Concile œcuménique de Nicée nous offre une occasion particulièrement propice non seulement de commémorer cet événement fondateur de notre foi commune, mais aussi d'approfondir ensemble notre compréhension des vérités éternelles qui nous unissent. Nous attendons avec une joie toute particulière la venue prochaine de Sa Sainteté le Pape François pour les

célébrations communes qui marqueront cet événement historique.

Cette noble cité de Strasbourg, joyau architectural et intellectuel de l'Europe, siège éminent des institutions européennes, incarne admirablement cette vocation au dialogue et à la réconciliation qui est au cœur de notre mission commune. Son rayonnement culturel et spirituel continue d'inspirer les générations présentes et à venir.

Que la grâce ineffable de notre Seigneur Jésus-Christ, l'amour infini de Dieu le Père et la douce communion du Saint-Esprit demeurent avec vous tous, illuminant vos chemins et fortifiant votre témoignage dans ce monde qui aspire si ardemment à la lumière divine. Puisse le Très-Haut bénir abondamment vos œuvres et vos efforts pour l'édification de Son Royaume de justice et de paix.

**Discours de Sa toute-Sainteté le Patriarche Œcuménique Bartholomaios
à l'Université de Strasbourg intitulé :
« Le triptyque de la liberté. Écologie-Droits de l'Homme-Paix. Approche
orthodoxe. »
(27 janvier 2025)**

* * *

Éminences,

Excellences,

Monsieur le Recteur de l'Université de Strasbourg, Monsieur le Doyen
de la Faculté de Droit, de Sciences Politiques et de Gestion,

Monsieur le Doyen de la Faculté de Théologie,

Chers professeurs,

Honorables représentants des autorités,

Chers étudiants,

Mesdames et Messieurs,

C'est avec une grande joie que je me trouve en ce lieu académique historique de la Salle Pasteur du Palais Universitaire, répondant à l'aimable invitation du Recteur de l'Université de Strasbourg, M. Michel Deneken. J'exprime mes chaleureux remerciements pour l'honneur que vous me faites, à vous Monsieur le Recteur, au Doyen et au corps enseignant de la Faculté de Droit, de Sciences Politiques et de Gestion, ainsi qu'au Doyen de la Faculté de Théologie, pour ses paroles à mon égard. Je tiens à réitérer devant vous ce que je souligne toujours lors d'événements similaires : l'honneur fait au Patriarche revient à la sainte Grande Église du Christ, au Patriarcat Œcuménique, qui, ayant son siège à Constantinople-Nouvelle Rome, ville appelée *Christoupolis*, *Théotokoupolis* et *Hagioupolis*, la Ville du Christ, de la Mère de Dieu, des Saints et des Martyrs, de la Culture et des Civilisations, sert le peuple de Dieu depuis dix-sept siècles. Ce que je dirais en m'adressant à vous exprime l'esprit et la vie de cette Église, sa sollicitude et son affection pour l'homme et la création. Je sers cette Église en qualité d'ecclésiastique depuis 1961, soit depuis environ soixante-quatre ans, dont près de trente-quatre ans en tant que patriarche œcuménique.

Contrairement à certains dires, l'Église orthodoxe n'a jamais été hors du

monde et indifférente à l'histoire et à la culture. La centralité du culte divin et du monachisme, et l'orientation eschatologique de sa vie non seulement n'ont pas produit d'introversion, mais ont été source d'ouverture, de bon témoignage dans le monde, de charité, de sensibilité sociale et de solidarité. L'intérêt de l'Église pour le monde est une extension de la vérité même de sa vie, une dimension et une expression de sa réalisation eucharistique. Tout au long de son parcours historique, l'Église a été du côté des pauvres et des indigents, de « ceux qui peinent sous les poids du fardeau » (Cf. *Mt* 11, 28), sans se limiter à un soutien ponctuel aux souffrants, mais avec une action sociale organisée et à plusieurs niveaux, accompagnée d'une critique contre l'injustice et l'exploitation. Il a été souligné à juste titre que le témoignage social de l'Église d'Orient n'était pas simplement un « micro-diaconie », une intervention occasionnelle et à court terme pour soulager ceux qui sont dans le besoin, mais qu'il avait aussi un caractère de « macro-diaconie », dans le sens de la planification à long terme, de la lutte pour changer les choses mauvaises et pour éliminer les causes d'injustice, pour mettre à profit les perspectives du présent en vue de construire une société d'amour et de fraternité. En somme, l'idée selon laquelle l'amour chrétien du prochain se limiterait à la charité, dans un monde donné et fermé, sans espoir de changer le *statu quo*, est erronée. La prise de conscience moderne de la possibilité de façonner les institutions et d'influencer le cours des événements historiques pose de nouveaux défis à l'Église, mais ne constitue pas une entrée dans une *terra incognita*. Ce n'est pas un hasard si la présence sociale et l'activité caritative de l'Église stupéfient même les ennemis du christianisme.

Et à notre époque, l'Église est appelée à donner « dans le monde » le bon témoignage de sa vérité « qui n'est pas du monde », de la grâce venue dans le Christ et de la « vraie liberté » en Lui ; à fonctionner comme « le sel de la terre » (*Mt* 5, 13), comme la « lumière du monde », pour être la « ville », « située sur la hauteur » (*Mt* 5, 15).

Nous sommes fiers parce que le Patriarcat œcuménique est la première Église à mettre en valeur le message écologique du christianisme ; à comprendre et à promouvoir la vie ecclésiastique comme « écologie appliquée ». L'intérêt du Patriarcat œcuménique pour l'environnement naturel n'était pas simplement une réaction fortuite à la crise écologique contemporaine. Ce fut seulement l'occasion, et non la raison pour lui, de développer correctement ses traditions « écophiles ». La protection de l'environnement naturel est une conséquence et une extension de

tout ce que nous vivons dans l'Église, dont la vie entière a une texture et une référence écologiques. L'Église est en elle-même une victoire contre toutes ces attitudes qui, idéologiquement et pratiquement, produisent des tendances aliénantes, telles que l'avidité, l'apothéose de soi de l'homme, l'indifférence à l'égard du prochain et des générations futures, etc.

Malgré des progrès sans précédent dans de nombreux domaines de la culture, de la science, de la technologie et de l'organisation de la vie sociale, l'homme moderne ne saurait être fier de son attitude envers la nature. Il a créé le problème écologique et, bien qu'il connaisse l'ampleur de la menace environnementale, il ne revient pas à la raison, ne change pas son comportement et continue de croire que l'écosystème planétaire peut résister et a le pouvoir de se restaurer. Sous couvert idéologique de cette illusion, le génocide insensé continue, au service de finalités géopolitiques, d'intérêts économiques et d'une idée déformée du développement et du progrès.

Le changement climatique, ou plutôt la crise climatique, qui constitue le point culminant du problème écologique contemporain, n'est pas un « scénario futur », mais une réalité tangible et douloureuse. Le fait que le changement climatique ait toujours existé sur la planète Terre n'est pas un motif de complaisance, car il est certain que les problèmes écologiques modernes—le déclin rapide de la biodiversité, la pollution des mers et de l'atmosphère, l'élévation du niveau des océans, les conditions météorologiques extrêmes, les conséquences sociales de la crise écologique comme la pénurie d'eau et la crise alimentaire, les flux migratoires pour des raisons climatiques et bien d'autres raisons connexes—ont tous des causes anthropiques. La destruction de l'environnement naturel commence dans l'esprit de l'homme et, par conséquent, c'est là que la guérison doit commencer. Un « tournant copernicien » est nécessaire au niveau spirituel et dans notre échelle des valeurs, un changement radical de mentalité. Sinon, nous traiterons les symptômes de la crise, tandis que la source de la souffrance restera active et intacte.

Dans cette direction, les initiatives et actions écologiques multidimensionnelles du Patriarcat œcuménique ont évolué au cours des dernières décennies, l'organisation de conférences environnementales, la coopération avec des représentants de la politique et des religions, avec des scientifiques experts et des universités, avec des mouvements écologiques et des organisations sociales, l'effort pour atteindre les jeunes, avec l'objectif

constant de les sensibiliser à la nécessité de respecter la création de Dieu. Les efforts de la sainte Grande Église du Christ ont contribué à la mobilisation du monde chrétien et à l'inclusion du thème écologique dans les dialogues œcuméniques. Le témoignage écologique de l'Église de Constantinople a servi de déclencheur à la théologie pour étudier les dimensions spirituelles, religieuses et éthiques plus profondes du problème environnemental et pour promouvoir le contenu écophile de l'anthropologie et de la cosmologie chrétiennes. Bien sûr, nous ne nous sommes pas adressés uniquement aux chrétiens, mais aussi aux croyants d'autres religions et à toute personne de bonne volonté, en appelant à l'unité pour la protection de l'intégrité de la création.

D'emblée, nous avons abordé la crise écologique comme un problème social et avons mis en évidence la séquence de problèmes environnementaux, sociaux et économiques. Nous avons souligné que le modèle dominant de développement économique est l'une des principales causes de la crise écologique. Je répète devant vous ce que je dis souvent : l'activité économique qui ne respecte pas le lieu de vie, l'environnement naturel, n'est pas de l'« économie », mais de l'« éco-anomie ». Nous n'avons pas d'avenir sans une transition complète vers une économie écologique et respectueuse de l'environnement. L'économie n'est pas simplement une gestion de chiffres et de tailles, mais elle vit aussi, tout comme la politique, de principes qu'elle n'a pas créés, mais qu'elle doit respecter et servir. Nous sommes convaincus que les graves défis contemporains, notamment dans le domaine économique, ne peuvent être relevés sur la base de décisions pragmatiques et de choix technocratiques. La croissance durable comprend bien plus que la simple augmentation des indicateurs économiques. L'exploitation et l'épuisement des ressources naturelles au nom du développement, tout en détruisant l'environnement, sont également destructeurs pour le progrès économique. Il n'existe pas de croissance durable sans un environnement naturel intact et sain.

Nous rejetons le principe cynique « Il n'y a pas d'autre solution », selon lequel le non-respect des exigences du modèle dominant de développement économique et de la loi implacable de l'économisme conduit à des situations incontrôlables, à la dégradation et aux conflits sociaux. Il est impensable d'ignorer et de discréditer les formes alternatives de développement et le pouvoir de la solidarité. Le terme « développement durable » englobe la séquence de facteurs environnementaux, sociaux, politiques, économiques, religieux et culturels, car un véritable progrès est impossible sur une planète

écologiquement endommagée, compte tenu des terribles conséquences sociales de cette destruction, qui affectent principalement et profondément nos semblables socialement et économiquement plus faibles. L'encyclique papale *Laudato si'* (2015) va dans ce sens, tout comme le message conjoint du pape François et de mon humble personne pour la protection de la création (1-9-2017). Notre position commune est que la protection de la nature et le service à notre prochain, la justice écologique et la justice sociale sont interdépendants et indissociables.

Dans le même esprit, nous abordons la question des droits de l'homme, qui représentent la compréhension et l'expression de l'idée de liberté au niveau juridique et politique dans le monde moderne et appartiennent aux réalisations les plus importantes de l'humanité. La Déclaration universelle des droits de l'homme, qui célèbre cette année le quatre-vingtième anniversaire de la fondation des Nations Unies (10 décembre 1948), est « probablement le texte juridique le plus connu du monde moderne » (M. Vabo, « Einleitung », dans : K. Bentele/ M. Heimback-Steins (éd.), *Theologie und Menschenrechte*, Freiburg/ Schweiz 2008, p. 15), était un « manifeste de l'humanisme », né de la plus grande catastrophe humanitaire de l'histoire. Il est caractéristique que dans l'article premier de la Déclaration universelle nous retrouvons les trois principes fondamentaux de la Révolution française, « Liberté, égalité, fraternité » : « Tous les êtres humains naissent libres et égaux en dignité et en droits. Ils sont doués de raison et de conscience, et doivent se comporter entre eux dans un esprit de fraternité. » Ici est soulignée l'indivisibilité des trois principes du drapeau tricolore : la liberté seule, séparée de l'égalité et de la fraternité, devient individualiste ; l'égalité seule sans liberté risque de se transformer en vecteur de tendances nivelatrices et totalitaires ; la fraternité seule conduirait à un communautarisme fermé, sans influence dans le champ plus large de la société.

Les droits de l'homme portent sans aucun doute l'empreinte du christianisme, sans toutefois en être la création directe. Les Églises occidentales et les droits de l'homme sont depuis longtemps en forte opposition. Ce n'est qu'après la Seconde Guerre mondiale que l'attitude de l'Église catholique romaine et du protestantisme à l'égard des droits de l'homme a changé, et qu'ils sont désormais considérés comme des éléments précieux du témoignage chrétien dans le monde.

Dans l'Église orthodoxe, il n'existe pas de vision et d'évaluation unifiées

des droits de l'homme. Un accord pertinent se retrouve principalement dans l'approche positive des droits sociaux. Il est certain qu'une attitude généralement méprisante des droits de l'homme et la perception de ces derniers comme une menace directe à l'identité de l'orthodoxie découlent d'une mauvaise compréhension à la fois des droits de l'homme et de l'éthique orthodoxe. Nous croyons que le dialogue sur les droits de l'homme et la lutte pour leur protection doivent constituer une dimension importante du témoignage orthodoxe dans le monde moderne. Nous rejetons la position de Samuel Huntington qui soutient que l'orthodoxie est incompatible avec les droits de l'homme, et les principes de la démocratie et du libéralisme. La vérité est que l'orthodoxie met l'accent sur le contenu social de la liberté et sur la valeur des droits sociaux sans ignorer le rôle des droits individuels, à tort caractérisés par nombre d'entre nous comme étant intrinsèquement liés à l'individualisme.

Malheureusement, les religions non chrétiennes caractérisent trop facilement les droits de l'homme comme une « idéologie occidentale », comme une expression des valeurs chrétiennes, comme un symbole de l'individualisme et de la sécularisation occidentaux, et prétendent qu'il s'agit d'un « cheval de Troie de l'Occident », avec pour objectif d'éroder les traditions communautaires des peuples non occidentaux. Bien entendu, les droits de l'homme ne constituent pas une menace pour l'identité particulière des religions et des cultures, ils ne représentent pas une « tyrannie du général ». Ils garantissent plutôt les conditions fondamentales de la libre expression culturelle et la coexistence pacifique des diversités sur la base de l'acceptation de valeurs communes.

Personnellement, je suis certain que les droits de l'homme qui, depuis les Déclarations classiques de la seconde moitié du XVIIIe siècle jusqu'à nos jours, se sont révélés être une réalité dynamique, capable de répondre à de nouveaux défis, de faire face à de nouvelles menaces contre la liberté et la justice, pour apporter des réponses normatives aux nouvelles crises émergentes, continuera à l'avenir d'être un outil pour la réalisation et la protection de la liberté, de la justice et de la paix.

En ce qui concerne la question de la paix, les religions sont actuellement critiquées car, au lieu de fonctionner comme des forces de paix, elles alimentent souvent le fanatisme et la violence. La question se pose même de savoir si l'histoire de l'humanité—avec ses poussées de fondamentalisme religieux, ses guerres de religion, ses destructions de monuments religieux

au nom de différentes appartenances religieuses, ses persécutions de minorités, etc.,—nous permet de parler de la religion comme d'une force de paix. C'est un fait que les religions fournissent encore aujourd'hui des arguments acceptables à ceux qui nient la foi en Dieu et à ceux qui identifient la religion à ses aspects négatifs.

Dans la conviction inébranlable que la paix entre les peuples et les civilisations est impossible sans la paix entre les religions et leur contribution plus large à la lutte mondiale pour la paix, nous saluons et soutenons toute initiative sincère en faveur de la paix et de la réconciliation ; nous continuons à promouvoir et à exercer le rôle pacificateur des religions. Nous considérons qu'il est inacceptable que les religions attisent les flammes de la haine et bénissent la violence. Face aux flambées d'intolérance et aux incidents de violence religieuse, le saint et grand Concile de l'Église orthodoxe (Crète, juin 2016) a condamné le fondamentalisme comme « une manifestation mortifère de la religiosité » (*Encyclique*, § 17). Il s'agit en effet d'un déclin de l'expérience religieuse et nullement d'un phénomène inhérent à la foi, comme le soutiennent les sceptiques mal informés. C'est pour cette raison que la véritable foi en Dieu est le juge le plus implacable du fondamentalisme et du fanatisme religieux. Le Concile de Crète a également reconnu la valeur du « dialogue interreligieux sincère » et sa contribution « au développement de la confiance mutuelle dans la promotion de la paix et de la réconciliation » (*ibid.*)

Les religions recèlent sans aucun doute un potentiel considérable de paix ; elles contiennent des motivations et des impulsions non seulement pour la paix intérieure, mais aussi pour vaincre la violence dans la société et lutter afin d'établir une paix fondée sur la justice, le respect de la dignité humaine et la protection de la création. L'Église orthodoxe prie sans cesse pour la paix qui « dépasse toute intelligence » (*Phil 4, 7*), mais aussi « pour la paix du monde entier », qui est inextricablement liée à la justice.

Jamais dans l'histoire de l'humanité la paix n'a été une évidence, mais elle a toujours été une conquête, le résultat d'initiatives inspirées, de courage et de sacrifice de soi, de résistance à la violence et de rejet de la guerre comme moyen de résoudre les différends, une lutte constante pour la justice et la protection du caractère sacré de la personne humaine, pour l'édification de l'homme, qui voit son prochain comme un frère et non comme un adversaire, un ennemi et un traître. L'espoir, né à notre époque, selon lequel la paix et la justice émergeraient comme résultat naturel du

progrès de la science et de la technologie, de l'élévation du niveau de vie et de la communication en ligne, a été démenti par les événements. Il n'y a pas d'automatismes sur le chemin de la paix.

Mesdames et Messieurs,

Aujourd'hui, comme toujours, l'image dominante de l'homme, de son origine et de sa destinée, de sa place dans le monde, du sens de sa vie, de sa liberté et de son bonheur, détermine la finalité et la fonction de la culture. Nous savons tous que l'humanisme place la protection de la personne humaine au sommet de la hiérarchie des valeurs. Cependant, l'expérience des siècles montre que même les idéaux humanistes ont besoin d'un fondement et d'un soutien spirituels, au-delà du « simplement humain ». C'est ce que l'aigle de haut vol de la philosophie, Platon, a rappelé avec insistance contre le principe de Protagoras (« L'homme est la mesure de toute chose ») en affirmant que « le divin est la mesure de toute chose ». Cette vérité s'exprime, dans le contexte chrétien, à travers la foi en la création de l'homme à l'image et à la ressemblance de Dieu, mais aussi à travers la doctrine de l'assomption de la nature humaine par le Verbe de Dieu incarné et l'ouverture à l'homme du chemin de la déification par grâce. Cette vision de la dignité humaine implique un respect absolu de l'homme et exclut toute dévaluation, exploitation et instrumentalisation de celui-ci, conformément à l'enseignement patristique : « Rien n'est aussi sacré que l'homme dont Dieu a partagé même la nature » (Nicolas Cabasilas). De même, la vision de la nature comme création divine lui confère une valeur particulière et met l'accent sur sa protection. Lorsque la personne humaine est profanée ou que la création est détruite, alors nous nous tournons contre le Créateur. Là où nous soutenons notre prochain et protégeons la création, là Dieu est présent.

En ce sens, considérer notre vie sans référence à Dieu ne favorise ni le respect de la personne humaine et de ses droits inaliénables, ni la protection de la nature, ni la lutte pour la justice sociale et la paix. La foi au Dieu d'amour est une source d'inspiration, elle aiguise notre sens de ce qui est juste et renforce l'effort humain, même face à des problèmes et des obstacles insurmontables. La lutte pour la liberté, la justice et la paix, la solidarité avec son prochain et avec la création, exigent la référence au Transcendant. Ils ne constituent alors plus un simple impératif moral, mais un commandement de Dieu, « qui est et qui est appelé 'agapé' ».

Je vous remercie de votre attention !

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν
(Φανάριον, 30 Ἰανουαρίου 2025)**

* * *

Μακαριώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικήs κ. Θεόδωρε,
Ἰερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Ἐσοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί,
Φίλοι μαθηταί καὶ μαθήτριάι,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τιμᾷ σήμερον τὴν πανίερον μνήμην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως, εὐγνωμονοῦσα αὐτοὺς τοὺς μεγίστους φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος διὰ τοὺς ἀγῶνας των ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως, διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν των διακονίαν, διὰ τὴν φιλόφρονον καὶ κοινωνικὴν αὐτῶν δρασίαν, διὰ τὸ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον των διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν τῆς νέας γενεᾶs, καθὼς καὶ διὰ τὴν μεγάλην προσφορὰν των εἰς τὴν θεολογίαν καὶ τὴν σύζευξιν Χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία διήνοιξε νέους ὀρίζοντας εἰς τὴν θεολογίαν, ἐνεπλούτισε δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ διήρυνε τὴν ἐμβέλειάν της.

Ὡς γνωστόν, ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐθεσπίσθη εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ ἔτος 1841 ἐπισήμως ὡς «Ἡμέρα τῶν ἑλληνικῶν καὶ χριστιανικῶν γραμμάτων». Ἡ προβολὴ τῆς συνδέσεως ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς παιδείας εἰς τὸ ἔργον τῶν τριῶν Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων ἀποτελεῖ ἀνάδειξιν τῆς συμβολῆς τῆς Ἐκκλησίας γενικώτερον εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν καθ' ὅλην τὴν ἱστορικὴν της πορείαν.

Ὡς διεκήρυξεν ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, ἀπὸ τῆς ἐκδημίας τοῦ ὁποίου συμπληροῦνται, μετὰ τριήμερον ἀπὸ τῆς

σήμερα, δύο έτη, «ό κόσμος πού έρχεται θά διψάσει πολύ για έλευθερία και αγάπη, για σεβασμό του προσώπου, για ένα Θεό Τριαδικό, πού είναι κοινωνία, για μία ιερότητα του υλικού κόσμου, πού ανέλεητα καταστρέφεται», δι' όλα όσα οί Τρεις Ιεράρχαι εκκληροδότησαν ως πνευματικήν παρακαταθήκην εις τόν λαόν του Θεού και ως περιεχόμενον της κατά Χριστόν παιδείας της νέας γενεάς. Η προσήκουσα τιμή προς αυτούς τους άριστες της ευσεβείας και της σοφίας είναι νά αναδειξωμεν την σημασίαν του έργου των διά τό παρόν και έξόχως διά τό μέλλον, τό όποιον ήδη κρούει επιμόνως την θύραν του κόσμου μας.

Εις την όμιλίαν μας θά επικεντρωθώμεν εις την σημασίαν της τιμαλφεστάτης κληρονομίας των Τριών Ιεραρχών ένώπιον του συγχρόνου κυριάρχου παγκοσμίως τεχνολογικού πολιτισμού και δή της τεχνητής νοημοσύνης, ή όποία εγγίζει όλες τās διαστάσεις των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, αλλάζει καταλυτικά την ζωήν μας και θά καθορίση την πορείαν της ανθρωπότητας. Υπενθυμίζομεν ότι ή Έπιτροπή Βιοηθικής του Οικουμενικού Πατριαρχείου ώργάνωσεν εις τό Ρέθυμνον, πρό διμήνου ακριβώς, συνέδριον περί τεχνητής νοημοσύνης, ένώ την 20ήν και 21ην παρελθόντος Δεκεμβρίου έπραγματοποιήθη, εις την Μαράσλειον Σχολήν, παρόμοιον έπιστημονικόν συνέδριον μέ θέμα «Τεχνητή νοημοσύνη, Τεχνηθική και Νέοι». Όλα αυτά όμου μετά πολλών άλλων πρωτοβουλιών δεικνύουν ότι Έκκλησία και θεολογία όχι μόνον δέν είναι αδιάφοροι διά τόν σύγχρονον κόσμον, τās έπιστημονικάς εξελίξεις, τόν πολιτισμόν και τās συνθήκας έντός των όποιών εκτυλίσσεται ή ζωή μας, αλλά διατυπώνουν μέ ευαισθησίαν την καλήν μαρτυρίαν της Όρθοδοξίας, χωρίς νά άμύνωνται συνεχώς, ώσαν όλοι και όλα νά είναι έναντίον των, αλλά αναδεικνύουσαι την επικαιρότητα του χριστιανικού Ευαγγελίου.

Οί Τρεις Ιεράρχαι απέδειξαν διά της παρουσίας και της θεολογίας των ότι ή γνησία πίστις εις τόν Θεόν και ή αναφορά της ανθρωπίνης ύπαρξεως εις τόν αιώνιον έν Αυτώ προορισμόν της δέν μάς αποκόπτουν από την ιστορίαν, αλλά μάς ένδυναμώνουν εις τόν άγώνα της ζωής, εμπλουτίζουν τās δημιουργικάς μας δυνάμεις και ένισχύουν την συμβολήν μας εις την καλήν πορείαν των ανθρωπίνων πραγμάτων. Έν τη έννοία ταύτη, τό «Λάθε βιώσας», δηλαδή ή αρχή «Ζήσε χωρίς νά φαίνεσαι», μέ στόχον την άτομικήν ευδαιμονίαν και την ήρεμίαν, δέν είναι όρθή ύπαρξιακή ανταπόκρισις εις την άνωθεν κλήσιν. Ισχύει άπαρεγκλίτως τό άπαράμιλλον Ιωάννειον: «Αγαπητοί, αγαπάμεν άλλήλους, ότι ή αγάπη εκ του Θεού έστι... ό μή αγαπών ουκ έγνω τόν Θεόν, ότι ό

Θεός ἀγάπη ἐστίν» (Α΄ Ἰωάν. δ΄, 7-9).

Ἐπί τῆς βίωσης αὐτῆς, ἐπιθυμοῦμεν νά διατυπώσωμεν, ἀπευθυνόμενοι πρωτίστως πρὸς τὴν ἐφορτάζουσαν σήμερον μαθητιῶσαν νεολαίαν, καὶ εὐρύτερον πρὸς τὴν νέαν γενεάν, ἢ ὅποια ζῆ ἐντόνως τὰς πρωτοφανεῖς ἐξελίξεις καὶ προόδους εἰς τὸν χώρον τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ καλεῖται νά συνδυάσῃ δημιουργικῶς εἰς τὴν ζωὴν τῆς τὴν ταυτότητα Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ καὶ συγχρόνου ἀνθρώπου, νά διατυπώσωμεν δέκα πατρικὰς προτροπὰς ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ὀρθὴν σχέσιν μέ τὰς νέας τεχνολογίας:

Πρῶτον, ἡ συνολικὴ ἀπόρριψις τῆς τεχνολογίας καὶ ἡ ἀδιαφορία διὰ τὰς θετικὰς δυνατότητάς τῆς ἐκπηγάζουν ἀπὸ μίαν παρανόησιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ οὐδόλως ἀποτελοῦν συνέπειάν τῆς. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ κριτικὴ ἀπέναντι εἰς τὴν θεοποίησιν τῆς τεχνολογίας κατ' οὐδένα τρόπον σημαίνει ὑποτίμησιν τῶν ἐπιτευγμάτων τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία συμβάλλουν εἰς τὴν λύσιν πολλῶν καὶ μεγάλων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔχουν ἀνθρωπιστικὴν διάστασιν.

Δεύτερον, ἡ σύγχρονος πρόοδος τῆς ἐπιστήμης δέν πρέπει νά ὀδηγήσῃ ἐκ νέου εἰς μίαν ἐμπλοκὴν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας εἰς τὸν φαῦλον κύκλον τῆς συγκρούσεως πίστεως καὶ γνώσεως, θρησκείας καὶ ἐπιστήμης. Ἐνδειξις ἀληθοῦς προόδου διὰ τὴν ἀνθρωπότητα εἶναι ἡ ὀριστικὴ ἐδραίωσις τῆς πεποιθήσεως ὅτι θρησκεία καὶ ἐπιστήμη, αἱ δύο αὐταὶ ἐξέχουσαι καὶ καθοριστικαὶ διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος δυνάμεις τοῦ πνεύματος, δέν εἶναι ἀντίπαλοι, ἀλλὰ συνεργάται καὶ ἑταῖροι εἰς τὴν διακονίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Τρίτον, ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία συμβολίζουν τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, αὐτὰ πού ὁ ἀνθρώπος δύναται νά προσφέρει εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἡ θρησκεία ἐκφράζει τὴν ὑπερβατικὴν ἀναφορὰν τῆς ζωῆς, τὰ οὐσιώδη διὰ τὴν ὑπαρξίν μας, τὰ ὅποια ἐπιζητοῦμεν ἀλλὰ ἀδυνατοῦμεν νά δώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας, τὸ τελικόν νόημα καὶ τὴν ἐσχάτην προοπτικὴν εἰς τὴν ζωὴν μας. Τὸ γεγονός, βεβαίως, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἀνάγκην τῆς θείας παρουσίας καὶ ἀρωγῆς δέν εἶναι ἀτέλεια ἢ ἔλλειψις, ἀλλὰ ἡ ὑψίστη τελειότης του.

Τέταρτον, ἡ γοητεία τῶν τεχνολογικῶν ἐπιτευγμάτων ὀδηγεῖ εἰς τὴν ταύτισιν τῆς προόδου μέ τὴν τεχνολογικὴν πρόοδον καὶ εἰς τὴν ἀπώθησιν ἢ καὶ τὴν λήθην τῆς ἀληθείας ὅτι πλεῖστα ὅσα ἐκ τῶν μεγάλων

προβλημάτων της ανθρωπότητας δέν είναι τεχνικής φύσεως καί δέν ἐπιλύονται μέ ἐπιστημονικάς μεθόδους. Τοιαῦτα προβλήματα εἶναι ἡ κοινωνική ἀδικία, ἡ βία καί ἡ ἐγκληματικότητα, ὁ φανατισμός καί ὁ φονταμενταλισμός, ἡ «ἐπιδημία τῆς μοναξιάς», τό λεγόμενον ὑπαρξιακόν κενόν κ.ἄ. Παρατηρεῖται μάλιστα, ὅτι αὐτά τά προβλήματα ἐντείνονται, αὐξάνονται καί συνυπάρχουν εἰς τάς κοινωνίας, ὁμοῦ μετά τῆς τεχνολογικῆς προόδου. Ἄλλαι πνευματικάι δυνάμεις καλοῦνται σήμερον -καί αὐτό θά συμβαίη καί εἰς τό μέλλον-, νά δίδουν ἀπαντήσεις εἰς τά θέματα αὐτά, διά τάς ὁποίας δέν ἰσχύει ἡ λογική τῶν «σολομοντείων λύσεων», πού ἀφθονοῦν εἰς τόν χῶρον τῆς τεχνολογίας, ὅπου κυριαρχεῖ ἡ προτεραιότης τῆς χρηστικότητος καί τῆς ἀποτελεσματικότητος. Ὅτι εἶναι τεχνικῶς ἐφικτόν, δέν σημαίνει ὅτι εἶναι αὐτομάτως καί ἀγαθόν.

Πέμπτον, ὅταν κατανοῶμεν τόν ἑαυτόν μας ἀπλῶς ὡς «ἄνθρωπον», ἄνευ ἀναφορᾶς εἰς τό Ὑπερβατικόν, τότε μοιραίως δεσπόζει εἰς τήν ὑπαρξίν μας μία ὑπερτίμησις τῆς βιολογικῆς φύσεως καί τῶν ἀναγκῶν τῆς. Καί ὁ λεγόμενος «μετάνθρωπος», ἡ σύγχρονος σάρκωσις τοῦ «ὑπερανθρώπου», ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ὑπερεξωπλισμένου μέ ἰσχύν καί δεξιότηας, χάρις εἰς τήν ἐπιστημονικήν γνῶσιν καί τήν τεχνολογίαν, κυριάρχου τῆς ζωῆς του, τῆς ἱστορίας καί τῆς φύσεως, εἶναι κατ' οὐσίαν εἰς «συρρικνωμένος ἄνθρωπος», μέ ψευδαισθήσεις παντοδυναμίας, ἐστερημένος τῶν δημιουργικῶν ὑπαρκτικῶν δυνατοτήτων του. Ἡ αὐτοεκτίμησις τοῦ ἀνθρώπου ὑποχωρεῖ ὅταν ἀπωθῆται τό Ὑπερβατικόν. Ἡ πορεία καί ἡ πείρα τῆς ἀνθρωπότητος ἀναιροῦν τήν φιλοσοφικήν θέσιν ὅτι, «ἐάν ὑπάρχη Θεός, ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι δυνατόν νά εἶναι ἐλεύθερος», ἐπιβεβαιοῦσαι καί κρατύνουσαι τήν ἀλήθειαν ὅτι «ὁ Θεός εἶναι τό θεμέλιον τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας».

Ἐκτον, τονίζεται εἰς τήν ἐποχήν μας μετ' ἰδιαίτερας ἐμφάσεως ἡ ἀνάγκη ἀποδοχῆς κοινῶν ἀξιῶν καί ἀναγνωρίσεως ἀπαρασαλεύτων κριτηρίων, ἐνώπιον τῆς δυνατότητος τοῦ ἀνθρώπου νά ὑπερβαίη τά ὅρια καί τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐπιστημονική πρόοδος δέν ἔχει ἐνίσχυσει τό ἠθικόν αἰσθητήριον καί τήν ὑπευθυνότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, παρ' ὅτι γνωρίζει τούς κινδύνους, δρᾷ ὡς νά μή ἐγνώριζεν. Ὑπάρχει σήμερον μία ἀναντιστοιχία μεταξύ τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καί τῶν τεχνικῶν ἱκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἐχαρακτηρίσθη ὡς «ὁ σοβαρότερος κίνδυνος διά τήν ἀνθρωπότητα κατά τήν παρούσαν ἱστορικήν στιγμήν». Τό ζητούμενον εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ἀνάπτυξις μιᾶς «ἠθικῆς τῆς εὐθύνης». Προφανέστατα, ἡ ἀναγνώρισις ὁρίων καί «ταμπού» δέν εἶναι ἀσύμβατος μέ τήν αὐτο-

συνειδησίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου ὡς «δημιουργοῦ τῆς ἱστορίας». Ὁ ἄνθρωπος διαμορφώνει τό μέλλον ὄχι μόνον μέ αὐτό πού πράττει, ἀλλά καί μέ ὅσα, ἐξ εὐθύνης, ἀποφεύγει νά πράξῃ.

Ἐβδομον, ἀποτελεῖ οἰκτράν πλάνην νά χαρακτηρίζεται τό χριστιανικόν ἦθος ὡς «ἠθική τῶν ἀδυνάτων». Ἡ πίστις οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μέ ἄκαρπον ἐσωστρέφειαν καί κλειστήν πνευματικότητα, ἀλλά εἶναι καθ' ἑαυτήν κατάφασις τῆς ζωῆς. Τό «Ναί» εἰς τόν Θεόν δέν σημαίνει «Ὅχι» εἰς τόν κόσμον. Εἶναι ἀδιανόητον, τό «θεοῦμενον ζῶον», ὁ «πλεκτός ἐξ ἀμφοτέρων, οὐρανίων χθονίων τε» ἄνθρωπος, ὁ «πρόσκαιρος καί ἀθάνατος», ὁ πλήρης ἐντάσεων ἀλλά καί ἰσχύος πνευματικῆς καί πόθου αἰωνιότητος, νά εἶναι παθητικός, ὑποτονικός καί ἀδύναμος.

Ὅγδοον, ὑπάρχουν σοβαραί φωναί, αἱ ὁποῖαι διακηρύττουν ὅτι ἡ ἀνεξέλεγκτος κυριαρχία καί χρῆσις τῶν νέων τεχνολογιῶν παρεμποδίζει εἰς τά παιδιά καί τούς νέους τήν ζωτικήν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐγκεφάλου, μέ πολύ ἀρνητικὰς συνεπειὰς διά τήν ζωὴν των. Ὑπογραμμίζεται δέ, ἐπί τῇ βάσει ἀξιοπίστων ἐρευνῶν, ὅτι «ἡ ἐξάρτησις ἀπό τό διαδίκτυον δέν προωθεῖ τήν μόρφωσιν τῶν νέων, ἀλλά μᾶλλον τήν παρεμποδίζει» καί θά ὀδηγήσῃ ἀναποφεύκτως εἰς μίαν «ψηφιακὴν ἀνοίαν» (digital dementia).

Ἐνατον, ἡ μετατροπὴ τοῦ σχολείου εἰς παράδεισον τῶν νέων τεχνολογιῶν δέν ἐπιλύει τό πρόβλημα τῆς παιδείας. Ὁ ἠλεκτρονικός ὑπολογιστής εἶναι θαυμαστόν ἐργαλεῖον, τό ὁποῖον ὅμως ἐπιβάλλει τήν τετράγωνον λογικὴν του καί τήν ἀντιμετώπισιν τῶν πάντων -καί τῶν προσώπων- ὡς «δεδομένων». Ἡ γοητεία τῶν μέσων ὀδηγεῖ ἐδῶ ταχύτατα εἰς τήν λήθην τῶν σκοπῶν. Ἐγράφη, μάλιστα, ὅτι ἡ κυριαρχία τῶν ἠλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν εἰς τήν ἐκπαίδευσιν εἰσάγει εἰς τόν ζωτικόν αὐτόν χώρον τό πνεῦμα ἑνός «Βησιγοτθισμοῦ», τήν θεώρησιν δηλαδή ὅτι τὰ πάντα κρίνονται ἐπί τῇ βάσει τῆς χρηστικότητός των, ἡ ὁποία ἐξασθενίζει ἢ καί ἐξαφανίζει τόν παιδαγωγικόν καί ἀνθρωπιστικόν ρόλον του σχολείου. Ὁρθῶς τονίζεται, ἀπέναντι εἰς αὐτάς τὰς ἐξελίξεις, ὅτι εἰς τόν ἄνθρωπον, «ἡ γνῶσις πού ἐλευθερώνει δέν εἶναι μηχανισμός, γνῶσις αὐτοματοποιημένη καί τυποποιημένη, δέν εἶναι ἀπλή νοητικὴ διαδικασία, ἀλλά δημιουργικὴ μετοχὴ στήν ἀλήθεια».

Δέκατον, ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ εἴμεθα κληρονόμοι μιᾶς μοναδικῆς πνευματικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία μᾶς ἐμπνέει καί μᾶς διδάσκει. Οἱ τιμῶμενοι σήμερον Τρεῖς Ἱεράρχαι, ὅπως ἔγραφεν ὁ μακαριστός π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «μᾶς μιλοῦν μέσα ἀπὸ τήν πληρότητα

πού έχει μία ζωή πού είναι πλημμυρισμένη από τή χάρι». Αὐτή ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «πλημμυρισμένη ἀπό τή χάρι» ζωή δέν εἶναι ἀποκομμένη ἀπό τήν ἱστορικήν πραγματικότητα. Εἰς τήν ἀποστολήν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνήκει ἐξ ἄλλου ἡ ἐν Χριστῷ μεταμόρφωσις τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία εἶναι ἀδύνατον νά ἐπιτευχθῆ, ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἀγνοῇ τόν κόσμον ἢ ὅταν τόν ἀπορρίπτῃ, οὔτε βεβαίως ὅταν ταυτίζεται μέ αὐτόν.

Ἐκλεκτοί παρόντες,

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει καί διατυπώνει λόγον ἀληθείας περί τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων καί τῆς πορείας των. Σημαντική διάστασις τῶν «ἀνθρωπείων» εἶναι ἡ παιδεία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τά δυσκολώτερα προβλήματα πού καλεῖται νά ἐπιλύῃ ἡ ἀνθρωπότης. Εὐγλωττα εἶναι ὅσα διεκήρυξεν ἐπί τοῦ προκειμένου ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016) λέγουσα: «Ἐφ' ὅσον ἡ παιδεία ἀναφέρεται ὄχι ἀπλῶς εἰς ὅ,τι εἶναι, ἀλλ' εἰς αὐτό τό ὁποῖον ὀφείλει νά εἶναι ὁ ἀνθρωπος καί εἰς τό περιεχόμενον τῆς εὐθύνης του, εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ εἰκόν, τήν ὁποίαν ἔχομεν διά τόν ἀνθρωπον καί διά τό νόημα τῆς ὑπάρξεώς του, καθορίζει τήν ἀποψίν μας διά τήν παιδείαν του» (Ἐγκύκλιος, § 9). Ἡ χριστιανική θεώρησις τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως ἀναφέρεται εἰς τάς ὑψίστας πτυχάς καί δυνατότητας τῆς ζωῆς καί τῆς ἐλευθερίας μας, τάς ὁποίας μέ μοναδικόν τρόπον ἀνέδειξαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι. Ὁ θεόπνευστος λόγος των εἶναι μαρτυρία ζωῶσα καί ζωοποιός, κλήσις καί πρόσκλησις νά στραφῶμεν εἰς τό βάθος τῶν πραγμάτων καί τήν ἀλήθειαν τῆς ἐλευθερίας, ὄχι ὡς δώρου τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἐν Χριστῷ, κατά Χριστόν καί εἰς Χριστόν ζωῆς.

Κατακλείοντες, εὐχόμεθα πρὸς τήν μαθητιῶσαν νεολαίαν, πρὸς τοὺς ἔλλογιμωτάτους ἐκπαιδευτικούς, πρὸς τοὺς μοχθοῦντας διά τήν ἀνατροφήν, τήν παιδευσίν καί τήν πρόοδον τῶν τέκνων αὐτῶν ἐντιμωτάτους γονεῖς καί τοὺς κηδεμόνας, καί πρὸς πάντας ὑμᾶς τοὺς συμπανηγυρίζοντας καί τιμώντας τήν μνήμην τῶν τριῶν μεγάλων Πατέρων καί Διδασκάλων τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, ὑγείαν, πνευματικὴν εὐφροσύνην καί πάντα τὰ οὐράνια δωρήματα τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ.

Χρόνια πολλά καί εὐλογημένα!

**Ἀντιφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἱεροψαλτῶν τῆς Πόλεως
(Φανάριον, 1 Φεβρουαρίου 2025)**

* * *

Εὐλαβέστατοι κληρικοί,

Ἐντιμολογιώτατε κ. Γεώργιε Κιοσέογλου, Ἄρχων Α' Δομέστικε τῆς Μ.τ.Χ.Ε. καὶ Πρόεδρε τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,

Ἐκλεκτοὶ Μουσικολογιώτατοι Ἱεροψάλται, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά·

Πάλιν καλωσορίζουμε τοὺς ἀγαπητοὺς ἱεροψάλτες μας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, μὲ τὴν ἑναρξί τοῦ νέου ἔτους, κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν κατὰ τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἔθιμον, εἰς ἔνδειξιν ἐκτιμήσεως τῆς προσφορᾶς τοῦ ἱεροψαλτικοῦ κόσμου τῆς Πόλεως, ἀναγνωρίσεως τῆς σπουδαιότητος τῆς διακονίας σας καὶ στοργῆς ἔναντι καθ' ἑνὸς ἐξ ὑμῶν. Χαιρόμεθα βλέποντες ὅλους ὑμᾶς, τοὺς ταπεινοὺς καὶ φιλοτίμους θεράποντες τῶν ἀναλογίων τῶν Ἱερῶν μας Ναῶν, χωρὶς τοὺς ὁποίους οὐδεμία ἀκολουθία τελεῖται ἢ λαμπρύνεται, κατὰ τὴν λει-τουργικὴ παράδοσι τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Ἦκούσαμε τοὺς πρόφρονες λόγους τοῦ Ἄρχοντος Δομεστίκου καὶ Προέδρου τοῦ ἐν Πέραν Συνδέσμου Μουσικοφίλων, τοῦ μοναδικοῦ ἐν λειτουργίᾳ ἀκόμη ἱεροψαλτικοῦ σωματείου τῆς Πόλεώς μας, καὶ συγχαίρουμε διὰ τὴν διάθεσιν προσφορᾶς ποὺ χαρακτηρίζει τὸ Διοικητικὸ σας Συμβούλιο καὶ ὅλα τὰ μέλη, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πρόθεσι συνεχίσεως τῆς ἱστορίας τοῦ τόσον σημαντικοῦ διὰ τὴν διατήρησι καὶ μετάδοσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας μουσικῆς Συνδέσμου τούτου. Ἐπιθυμοῦμε νὰ σᾶς διαβεβαιώσουμε διὰ τὸ αὐτονόητον, ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία δὲν ἀγνοεῖ τὰ προβλήματα καὶ τοὺς προβληματισμοὺς τῶν ἀγαπητῶν ἱεροψαλτῶν. Ἀφουγκράζεται μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ προσοχῆς αὐτὰ καὶ ἐπιλαμβάνεται τῆς ρυθμίσεώς των, ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων της καὶ τῶν ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν. Ἀναμένει δὲ καὶ ἀπὸ ἐσᾶς τὴν ἀνάλογο ἀνταπόκρισι, τὴ δέουσα συνέπεια καὶ ἀπαιτουμένη σοβαρότητα κατὰ τὴν ἐπιτέλεσι τοῦ ἱεροῦ καθήκοντός σας, μὲ συναίσθησι τῆς σπουδαιό-

τητος τοῦ διακονήματός σας. Αναμένομε νὰ ἔχετε στενήν συνεργασίαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦ ἡμετέρου Ἀρχιδιακόνου κ. Ἀλεξάνδρου, καὶ νὰ ἐπιτελήτε τὰ καθή-κοντά σας ἐν ὑπακοῇ καὶ μετὰ προθυμίας.

Δυστυχῶς, καθὼς ὁ ἀριθμὸς τῶν κατεχόντων τὴν τέχνη τοῦ Δα-μα-σκηνοῦ βαίνει κατ' ἔτος μειούμενος, περισσότερα καθήκοντα καὶ εὐθύνες ἀποτίθενται εἰς ὀλιγώτερα πρόσωπα. Τοῦτο πρέπει νὰ σᾶς καταστήσῃ πιὸ δυνατοὺς καὶ ἀποφασισμένους νὰ ἀναλώνετε ἑαυ-τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ὑπηρεσίας τῆς Θείας Λατρείας. Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα τοῦ ἑνὸς ἔτους, ἀπὸ τὴν τελευταία μας συνάντησι - πέρυσι τέτοιοι καιρὸν περίπου, εἶχαμε τὸ θλιβερὸ καθήκον νὰ προπέμψωμε στὴν αἰωνιότητα πέντε ἐμβληματικὲς προσωπικότητες διὰ τὸν ἱεροψαλτικὸ κόσμον τῆς Πόλεως καὶ διὰ τὴν Μητέρα Ἐκ-κλησίαν. Ἦτο ἐν εἶδος annus horribilis γιὰ τὸν ἱεροψαλτικὸν κόσμον. Στὰς 25 Φεβρουαρίου τοῦ 2024 ἐκοιμήθη εἰς τὴν Ἀθήνα ὁ ἀφωσιωμένος καταγραφεὺς τῶν σπουδαιοτέρων ἐρμηνευτῶν τῆς ψαλτικῆς, κατὰ τὶς ἡμέρας μας, ὁ χαλκέντερος ἐρευνητῆς Καθηγητῆς Ἐμμανουήλ Χατζηγιακουμῆς, μὲ τὸ σπουδαῖο ἔργο του διὰ τὴν καταγραφή τοῦ Θρασυβούλου Στανίτσα καὶ μὲ τὴν μνημειώδη ἔκδοσι τῶν Πατριαρχικῶν Μουσικῶν Ἀρχείων, μὲ ἱστορικὲς ζωντανὲς ἠχογραφήσεις ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς Πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, κατὰ τὰ ἔτη μεταξὺ 1956 καὶ 1966. Τὴν 2α Ἰουνίου ἐκοιμήθη εἰς τὴν Γενεὺν ὁ ἡμέτερος Πρωτο-πρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτσης, ἐγκρατέστατος περὶ τὰ μουσικά, με-λος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Θείας Λατρείας καὶ Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν. Στὰς 4 Δε-κεμβρίου ἐκοιμήθη, εἰς τὴν Πόλιν μας, κατόπιν μακροχρονίου ἀσθενείας, καὶ ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν μοναδικῶς κοσμήσας τὸ δεξιὸ Πατριαρχικὸ Ἀναλόγιο, διακονήσας εὐόρκως ὡς ἡμέτερος Πρωτοψάλτης, Ἀρχὼν Λεωνίδας Ἀστέρης, καταλειπὼν ἰσχυρὲς ἀναμνήσεις ἐκ τῶν μοναδικῆς τέχνης δεινῶν ἱεροψαλτικῶν ἐρμηνειῶν του. Ἐν συνεχείᾳ, μὲ τὴν ἀνατολή τοῦ νέου ἔτους, στὰς 8 Ἰανουαρίου 2025, ἤλθε ἡ εἶδησι τῆς κοιμήσεως στὴν Ἀθήνα τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπὶ μακρὸν ὑπηρετήσαντος ὡς Πρόεδρου τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων, δημοδιδασκάλου Νικολάου—Στεφάνου Ἰστεκλή. Ἐνῶ, μεγάλη ἀπώλεια ἀποτελεῖ καὶ ἡ πρόσφατος κοίμησι τοῦ πολυγραφωτάτου καὶ μουσικο-λογιωτάτου Πολίτου Πρωτοπρεσβυτέρου Σεραφεῖμ Φαράσσογλου, στὴν Ἀθήνα, τὴν 23η Ἰανουαρίου 2025.

Οἱ σημαντικὲς αὐτὲς ἀπώλειες, ὅπωςδῆποτε μᾶς θλίβουν καὶ μᾶς στενοχωροῦν, ὅμως δὲν μᾶς ἀποτρέπουν, ἀλλὰ μᾶλλον μᾶς ἐνισχύουν

νὰ συνεχίσωμε στὰ βήματα ἐκείνων, νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, νὰ ἀναλάβουμε ἀπὸ τὰ ἄξια χέρια τοὺς τὴν σκυτάλη τοῦ καθήκοντος! Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη ὁ Σύνδεσμός σας νὰ ἐνισχυθῆ, ἢ χορῳδία σας νὰ πλαισιωθῆ ἀπὸ ὅλους, χωρὶς ἐξαιρέσεις, ἢ διδασκαλία τῆς πατρῴας μουσικῆς νὰ ἐντατικοποιηθῆ, οἱ δράσεις σας νὰ ἐμπλουτισθοῦν! Καὶ μεμονωμένως, νὰ στέκεσθε μετὰ πάσης ὑπευθυνότητος στὰ ἀναλόγια σας, στὸ καθῆκον, μὴ ρέποντες σὲ καινοτομίες καὶ νεωτερισμούς. Τηροῦντες αὐστηρῶς τὴν Τάξι, τὶς Τυπικὰς διατάξεις, τὰ παραδεδομένα, εἴτε ψάλλετε σὲ Ναὸν μικρὸν, εἴτε σὲ κεντρικὸν καὶ μέγαλον.

Ἡ παισίωσι τῶν δράσεων τοῦ Συνδέσμου καὶ ἡ εὐσυνείδητος διακονία τοῦ ἱεροψαλτικῆς σας καθήκοντος εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ τιμήσετε τὴν ἀγαθὴ μνήμη τῶν δασκάλων σας, εἶναι τὸ καλλίτερον μνημόσυνο τῶν μακαριστῶν Ἀρχόντων μας καὶ τῶν ἀειμνήστων ἱεροψαλτῶν προκατόχων σας, εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ εὐχαριστήσετε τὸν Πατριάρχη σας, ἀλλὰ κυρίως ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ αἰσθανθῆτε οἱ ἴδιοι τὴν ἐσωτερικὴν χαρὰ καὶ τὴν ἠθικὴν ἱκανοποίησιν ὅτι συμβάλλετε στὴν κοινὴν προσπάθειαν γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μας μουσικὴν, τὸ θεῖο τοῦτο δῶρον τῆς Θεῆς Λατρείας στὴν κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Μὲ αὐτὰς τὶς σκέψεις, εὐχόμεθα πατρικῶς εἰς ὅλους σας, ἐπ' εὐκαιρίαν τοῦ νέου ἔτους, καλὴ δύναμι καὶ ὑπομονή, κατὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς διακονίας σας, ὁμόνοια μετὰξὺ σας, ὑπακοὴ καὶ ἀφοσίωσιν στὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, πίστις καὶ ἐλπίδις γιὰ ἓνα μέλλον καλλίτερον, τὸ ὁποῖον, ὅμως, καλεῖσθε νὰ διαμορφώσετε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, μὲ ὑπευθυνότητα, σοβαρότητα καὶ ἐργατικότητα.

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χοροστασίαν
εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου Βελιγραδίου
(1 Φεβρουαρίου 2025)**

* * *

Ἐρωτάτε Μητροπολίτα Σηλυβρίας κύριε Μάξιμε, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφερείας Ὑψωμαθίων,
Εὐλαβέστατοι Πατέρες,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Οἱ εὐχαριστιακές συνάξεις κατά τὰς Πατριαρχικὰς χοροστασίας μας εἰς τὰς διαφόρους Κοινότητας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ἐνισχύουν τὴν πίστιν ὅλων μας καὶ ἀποτελοῦν ἀφορμὴ χαρᾶς καὶ ἐγκαυχήσεως δι' ἡμᾶς προσωπικῶς, καθὼς μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπικοινωνήσουμε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον μὲ τὸ ἐνταῦθα προσφιλέστατον ποιμνιὸν μας. Ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησί μας ὅμως σήμερον εἶναι μεγαλυτέρα, καθὼς ἐπισκεπτόμεθα, ὅπως κάθε ἔτος τέτοια ἡμέρα, τὴν οἰκοκυρεμένην Κοινότητα τῆς Παναγίας Βελιγραδίου, ἐπ' εὐκαιρίαν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου μάρτυρος Τρύφωνος, καθὼς ἡ μνήμη τοῦ προστάτου τῶν κηπουρῶν, ἀνθοκόμων, γεωργῶν καὶ ἐν γένει ἀγροτῶν, ἐτιμᾶτο, διὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἰδιαίτερος καὶ εἰς τὴν γενέτειράν μας τὴν Ἱμβρον.

Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀφήνει κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, ἀπὸ τὴν καρδιά του, ἐκεῖ ὅπου πρωτοεἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας. Καὶ αὐτὸ τὸ κάτι μετουσιώνεται ἀργότερον σὲ νοσταλγία, σὲ ἀνάμνησι, σὲ πνευματικὸ δεσμό διαρκῆ καὶ ἀκατάλυτο, ὁ ὁποῖος χαρίζει γλυκύτητα εἰς τὴν ζωὴν. Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν δική μας περίπτωσι με τὴν πανήγυρι τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος στὴν Ἱμβρο τῶν παιδικῶν μας χρόνων. Ἡ θύμησίς της ὠδήγησε τὰ βήματά μας τὴν ἡμέραν αὐτὴν πρὸ τριετίας εἰς τὴν πατρῶαν γῆν, γιὰ νὰ εὐλογήσουμε τὰ ἐγκαίνια ἐνός παλαιοῦ ἐξωκκλησίου σπὸ χειμωνιάτικο Σχοινούδι, τὸ ὁποῖον ἀνεκαινίσθη ἐκ βάρθρων, μὲ εὐγενικὴ δωρεὰ τῆς Ἱμβριακῆς Ἐνώσεως Μακεδονίας – Θράκης καὶ τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου, Ἱερωτάτου ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Ἱμβρου καὶ Τενέδου

κ. Κυρίλλου. Ἡ δὲ ἀναστήλωσις αὐτὴ συνέβαλε μεγάλως καὶ εἰς τὴν ἀναβίωσιν τοῦ λαμπροῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος στὸ νησί.

Κάθε ἀνέγερσις ἢ ἀνακαίνισις ἐνὸς ναοῦ εἶναι πηγὴ ἐλπίδος, ὅτι ἡ κανδύλα τῆς πίστεως θά συνεχίσῃ νά καίῃ, ἔστω καὶ ἂν πνέουν ἐναντιοὶ ἄνεμοι, ἔστω καὶ ἂν οἱ συνθήκες εἶναι ἀντίξοες καὶ τὸ περιβάλλον ἀφιλόξενον. Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν διαπιστώσαμε ἰδίους ὄμμασι μόλις πρότρωτα, κατὰ τὴν μετάβασιν καὶ ὀλιγόωρον παραμονὴν μας εἰς τὰ Τίρανα, γιὰ νά ἐπιτελέσωμεν χρέος ἱερόν, νά προστώμεν τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου εἰς τὸν περίλαμπρον ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὸ κόσμημα αὐτὸ τῆς Ἀλβανικῆς πρωτευούσης πού ὁ ἴδιος ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων, ὅπως καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὁποίαν κυριολεκτικῶς ἀνέστησεν ἐκ τῆς τέφρας τῆς.

Διακατεχόμενοι ἀκόμη ἐντόνως ἀπὸ αἰσθήματα βαθείας συγκινήσεως, ἐπιθυμοῦμε νά μοιρασθοῦμε σήμερα μαζί σας ὠρισμένες σκέψεις μας ἐν εἶδει μνημοσύνου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Πρωθιεράρχου. Ὁ ἐκλιπὼν Προκαθήμενος ἀρχικῶς ὠρίσθη ὡς Πατριαρχικός Ἐξαρχος καὶ ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος ἐξελέγη ὑπὸ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας, διὰ τὰς πολλὰς ἰκανότητας καὶ τάλαντα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐχάρισε ἀπλόχερα ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἔθεσε ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀναφέραμε καὶ εἰς τὸν ἐπικήδειον λόγον μας. Ἦταν ἡ πλέον ἐνδεδειγμένη, ἡ ἀρίστη ἐπιλογή τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ τῶν ἐμπεριστάτων Ὁρθόδοξων πιστῶν τῆς Ἀλβανίας, καθὼς ὁ Ἀναστάσιος ὄχι μόνον ἀπεδείχθη καθ' ὅλα ἀξίος τῆς κλήσεώς του, ἀλλὰ ὑπερέβη καὶ τὴν πλέον αἰσιόδοξον προσδοκίαν μέ τό θαῦμα πού ἐπέτυχε.

Ἐπὶ τριάντα τρία συναπτὰ ἔτη, ὁ μακαριστὸς ἀδελφὸς ὠργωσεν, ὡς ἄλλος καλὸς γεωργός, τὸ ἐν Ἀλβανίᾳ γεώργιον τοῦ Κυρίου καὶ ἔφερε καρπὸν πολὺν καὶ πλούσιον. Ἔστησε ἐκ τοῦ μηδενός μίαν Ἐκκλησίαν μέ ὑποδειγματικὴν διοικητικὴν δομὴν, ἐμπνευσμένον κατηχητικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον καὶ παραδειγματικὴν φιλανθρωπικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν. Ὁ Ἀναστάσιος ἔδωσε κυριολεκτικῶς τὰ πάντα στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλβανίας, ὅλο του τὸ εἶναι, τελικῶς δὲ καὶ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο ἐδέχθη μέ εὐγνωμοσύνη ἡ Ἀλβανικὴ γῆ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀναπαύεται πλέον ἀπὸ προχθές.

Ὅπως συνήθιζε νά λέγῃ: *«Ἐμεῖς μαζεύουμε τίς πέτρες πού μᾶς πε-*

τάνε ὅσοι πολεμοῦν τό ἔργο μας καί κτίζουμε μέ αὐτές ἐκκλησίες καί σχολεῖα»! Τελικῶς, ὅμως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος, ἐνταφιασμένος πλέον σέ εἰδική κρύπτη κάτω ἀπό τόν Ναό τῆς Ἀναστάσεως, ἔγινε ὁ ἴδιος ἡ ἀσάλευτη πέτρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ἰσχυροποιῶντας τά θεμέλιά της, ὥστε «καί πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Εἶη ἡ μνήμη Ἀναστασίου Ἀρχιεπισκόπου αἰωνία καί ἄληστος! Εἶθε οἱ προσευχές του νά ἀναδείξουν ἄξιον διάδοχον, φορέα τοῦ πνεύματός του καί συνεχιστήν τοῦ ἔργου του. Νά ἔχουμε ὅλοι τήν εὐχή του!

Περαίνοντες τόν λόγον, συγχαίρομεν, ἐπί τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς σημερινῆς πανηγύρεως, τόν ἀκάματον Ἐπόπτην τῆς Περιφερείας Ὑψωμαθείων καί λίαν ἀγαπητόν ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν ἅγιον Σηλυβρίας, ὁ ὁποῖος πασχίζει νυχθημερόν ὑπέρ τῶν συμφερόντων καί τῆς Κοινότητος αὐτῆς, καθῶς καί τήν ὑπό τήν προεδρείαν τῆς Εὐγενεστάτης κυρίας Βασιλικῆς Κατσώνη Ἐκκλησιαστικῆν Ἐπιτροπὴν Παναγίας Βελιγραδίου, καί ὅλους τοὺς ποικιλοτρόπως ἐνισχύοντας τό ἔργο της, διὰ τοὺς κόπους αὐτῶν καί τήν φροντίδα νά κρατήσουν ἄσβεστον καί ὄντως ἀκόμητον τήν κανδήλαν τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ σκηνώματος τῆς δόξης Κυρίου.

Ἡ χάρις καί ἡ μεσιτεία τοῦ παναρίστου Μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Τρύφωνος πρὸς τόν Κύριον εἶθε νά σᾶς συνοδεύῃ ὅλους πάντοτε εἰς τήν ζωὴν καί τὰ ἔργα σας. Χρόνια πολλά καί εὐλογημένη εἴσοδο εἰς τό κατασκευτικόν Τριῶδιον!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου
καί τῇ εἰς διάκονον χειροτονίᾳ τοῦ Ἱερολογιωτάτου κ. Φωτίου
Πουλοπούλου
ἐν τῇ Ἱερᾷ Πατριαρχικῇ καὶ Σταυροπηγιακῇ Μονῇ Ἁγίας Τριάδος
Χάλκης
(Φεβρουαρίου 2025)**

* * *

Ἱερώτατε Πρόεδρε τῆς Ἐφορείας μετὰ τῶν Τιμιωτάτων μελῶν αὐτῆς
καί τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἡγουμένου τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μονῆς
Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, καί λοιποὶ ἀδελφοὶ Ἱεράρχαι,

Ἐντιμότητε κύριε Πρόξενε,

Εὐλαβέστατοι κληρικοὶ καὶ μονασταί,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες ὀφφικιάλιοι,

Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἱερολογιώτατε διάκονε κ. Φώτιε,

Ὁ πάνδωρος Θεὸς ἠξίωσε πάντας ἡμᾶς νὰ ἑορτάσωμεν καὶ ἐφέτος
ἐν λειτουργικῇ συνάξει τὴν πανίερρον μνήμην τοῦ ἀνιδρυντοῦ καὶ προ-
στάτου τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μονῆς τῆς παναγίας Τριάδος Πατριάρχου
Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου τοῦ Μεγάλου, εἰς τὸν μαγευτικὸν Λόφον
τῆς Ἐλπίδος, ὅπου ἀπὸ τοῦ 9ου αἰῶνος ὑμνεῖται ἐν ὧδαῖς πνευματι-
καῖς, ἐν προσευχῇ, ἀσκήσει, ταπεινώσει καὶ ἐπ' ἐλπίδι αἰωνίου ζωῆς
τό ὑπὲρ πᾶν ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1844, εὐλογημένη πρωτοβουλία τοῦ Οἰκουμενι-
κοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ', συνδοξολογούντων τῶν καθηγητῶν καὶ
σπουδαστῶν τῆς ἐνταῦθα ἐγκαθιδρυθείσης Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς,
τῆς καταρδευσάσης ἕκτοτε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν νάμασιν ὀρθοδόξου
διδασχῆς, σιγησάσης τῆς κρυσταλλίνης φωνῆς αὐτῆς, κρίμασιν οἷς οἶδε
Κύριος, κατὰ τό ἔτος 1971.

Ἔχομεν πολλάκις ἀναφερθῆ εἰς τὴν προσφορὰν τῆς Σχολῆς μας εἰς
τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν θεολογίαν, εἰς τοὺς στενοὺς δεσμούς της μέ τό
Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, εἰς τὴν «πνευματικὴν συνάφειαν», τὴν

«ἀντίδοσιν» καί τήν «ἀλληλοπεριχώρησιν» μεταξύ των. Ἡ Τροφός Σχολή ἀπετέλει τό θεολογικόν «ἐπιτελικόν διεργαστήριον» τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Ἦτο αὐτονόητον, οἱ καθηγηταί τῆς νά συμμετέχουν εἰς τά τοῦ Πατριαρχείου ὡς εἰσηγηταί καί θεολογικοί σύμβουλοι, ὡς μέλη Ἐπιτροπῶν καί ὡς ὑπερασπισταί τῶν δικαίων του.

Ἡ Σχολή ἔδιδεν εἰς τοὺς ἱεροσπουδαστάς τὰ ἀπαραίτητα πνευματικά ἐφόδια διὰ τήν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, μετελαμπάδευεν εἰς αὐτοὺς τό πνεῦμα καί τό ἦθος τοῦ Φαναρίου. Δέν ἐδιδάχθημεν εἰς τήν Χάλκην ἐσωστρέφειαν καί κλειστότητα, αἱ ὁποῖαι οὐδόλως προάγουν τήν χριστιανικήν μαρτυρίαν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλά ἀνοικτοσύνην καί πνεῦμα διαλόγου, ἀγάπην πρὸς τόν συνάνθρωπον καί ἀλληλεγγύην. Ἐνεφυτεύθη εἰς τόν νοῦν καί τήν καρδίαν μας θαυμασμός διὰ τὰς ἐμπνευσμένας δι-ορθοδόξους καί διαχριστιανικάς πρωτοβουλίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί διὰ τήν ἐγκόσμιον μαρτυρίαν του ἔναντι τῶν μεγάλων θεμάτων καί προκλήσεων τῆς ἐποχῆς μας.

Μόνιμον σημεῖον ἀναφορᾶς διὰ τοὺς διδάσκοντας καί διδασκομένους εἰς τήν Σχολήν ἦτο ὁ Ἱερός Φώτιος, ὁ γενναιότατος πρόμαχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ ἀνυποχώρητος ὑπερασπιστής τῆς Ὁρθοδοξίας καί τῆς κανονικῆς παραδόσεως, ὁ ἰσαπόστολος καί μεγαλόπνοος ἱεραπόστολος, ὁ Πρωτοασηκρήτης τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς καί ἰκανώτατος διπλωμάτης, ὁ πολυῖστωρ μύστης τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης καί τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὁ ὑψηπέτης θεολόγος καί μέγας ἐκκλησιαστικός ἀνὴρ, ὁ γνήσιος φορεὺς καί ἐκφραστής τῆς συνοδικῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας καί ἐργάτης τῶν θείων ἐνταλμάτων, «ὁ τῆς ὀρθοδοξούσης Οἰκουμένης ἀείζωος Πατριάρχης». Κορωνίς τῶν πολλῶν ἀγώνων του καί ἀναγνώρισις τῆς προσφορᾶς καί τῆς καλῆς μαρτυρίας του εἶναι ἡ Μεγάλη ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος τοῦ 879/80, πρότυπον συνοδικῆς ἐργασίας καί ἐκκλησιολογικῆς πληρότητος, ἡ ὁποῖα ἀνεγνώρισεν ὡς κανονικὴν τήν πρώτην ἐκλογὴν αὐτοῦ εἰς Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καί ἔχει ἐγχαραχθῆ εἰς τήν συνείδησιν τῆς Ἐκκλησίας ὡς «Ἡ Οἰκουμενική».

Ἡ μαρτυρία τοῦ Πατριάρχου Φωτίου περὶ συνοδικότητος διεκδικεῖ ἰδιαίτερον ἐπικαιρότητα λόγῳ τῆς ἐπετείου συμπληρώσεως 1700 ἐτῶν ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ὁ Ἱερός Φώτιος τονίζει ὅτι «ὁ ἱερός σύλλογος» τῶν 318 θείων Ἀρχιερέων «ἐκρά-τυνε τό ἀποστολικόν καί θεῖον κήρυγμα», διακηρύξας «ὁμοούσιον, ὁμοφυῆ καί συναῖδιον τόν Υἱόν καί Λόγον τοῦ Θεοῦ τῷ γεγεννηκότι Πατρὶ,

καί τῆς αὐτῆς ἐξουσίας καί κυριότητος» (Φωτίου, *Ἐπιστολαί*, Η', *Τί ἐστιν ἔργον ἄρχοντος*, PG 102, 633). Περί δέ τοῦ ἔργου τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων σημειώνει ὁ φωτῶννμος Πατριάρχης τὰ ἑξῆς: «Αὕτη τῆς πίστεως ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν ἡ καθαρά καί ἀμώμητος ὁμολογία' αὕτη τῆς ἀχράντου καί εἰλικρινοῦς λατρείας ἡμῶν, καί τῶν περὶ αὐτὴν σεπτῶν μυστηρίων, ἡ θεόσοφος μυσταγωγία' κατὰ ταύτην, μέχρι βίου δυσμῶν, καί φρονοῦντες καί πιστεύοντες καί πολιτευόμενοι, πρὸς τὴν ἀνατολήν τοῦ νοητοῦ ἡλίου ἐπειγόμεθα, τῆς ἐκεῖθεν ἀνεσπέρου αὐγῆς καί λαμπρότητος τρανότερόν τε καί τελειότερον ἀπολαύσοντες... Τοῦτο γάρ τῶν ἀποστόλων τό κήρυγμα, τοῦτο τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων τό φρόνημα» (ὁ.π., 656).

* * *

Αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου καί μεγάλου Πατριάρχου φέρεις τό τίμιον ὄνομα, ἀγαπητέ διάκονε Φώτιε. Ἡ θεμελιωθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ Ἱερά Μονή τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὁ ὁμώνυμος Ἱερός Ναός καί ἡ Χαλκίτις Θεολογική Σχολή, ἡ ὁποία προσβλέπει μέ χρηστάς ἐλπίδας εἰς τὴν ἐπαναλειτουργίαν τῆς, θά παραμείνουν εἰς τὴν μνήμην καί τὴν καρδίαν σου ὡς ὁ ἱερός τόπος, ὅπου ἔλαβες τὴν χάριν τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης, καταστάς διάκονος τοῦ Κυρίου καί τοῦ λαοῦ Αὐτοῦ, κληρικός τῆς κατ' ἐξοχὴν διακονικῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Οἰκουμενικός Θρόνος, ἐν τῇ διαδρομῇ τῆς ἱστορίας, «οὐδέν ἄλλο ὑπῆρξεν ἢ διακονίας Καθέδρα», ὅπως ἔλεγεν ὁ πνευματικός ἡμῶν πατήρ, μακαριστός Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, εἰς κήρυγμά του κατὰ τὴν χειροτονίαν διακόνου, ὑπενθυμίσας εἰς τὸν χειροτονούμενον καί τὰ ἑξῆς ἔξοχα: «Ἄν καί κατὰ πόσον θά σέ τιμήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο εἶναι ἄγνωστον καί ἀβέβαιον. Ἐν μόνον εἶναι βέβαιον, ὅτι ἐάν πιστῶς διακονήσῃς τῷ Χριστῷ, καί διακονήσῃς ἐν τῇ ταυτοπροσωπήσει Του πρὸς τὸν ἐλάχιστον ἄνθρωπον, τὸν ἀδελφόν Του, τότε θά σέ τιμήσῃ ὁ Πατήρ: «Ἐάν τις ἐμοί διακονῇ, τιμήσει αὐτόν ὁ Πατήρ» (Ἰωάν. ιβ', 26). Αὕτη εἶναι ἡ βεβαία καί ὀριστικὴ τῆς διακονίας σου δικαίωσις». (*Χαλκηδόνια*, σ. 51 καί 52.)

Ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἱεροῦ κλήρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀπὸ τὸν Πατριάρχην μέχρι τὸν νεοχειροτονηθέντα διάκονον, ἔχομεν κοινὴν θεώρησιν τῆς ταυτότητος καί τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς μας, εἴμεθα φορεῖς τοῦ αὐτοῦ πνεύματος. Γνωρίζομεν τό ὕψος καί τὴν εὐθύνην τοῦ λειτουργήματος τοῦ καλοῦ ἐργάτου τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι συνδεδεμένα οὐσιαστικῶς μέ θυσιαστικόν ἦθος, μέ ἐτοιμότητα

διά ἀπροϋπόθετον προσφοράν, μέ ἀφιέρωσιν ψυχῆ τε καί σώματι εἰς τό κοινόν χρέος.

Ὁ κληρικός δέν ἀνήκει εἰς τόν ἑαυτόν του, ἀλλά εἰς τόν Χριστόν καί τόν ἀδελφόν. Ὁ ἀδελφός μας εἶναι πάντοτε ὁ συγκεκριμένος ἄνθρωπος καί ὄχι μία ἀπρόσωπος καί ἀφρημένη μονάς τῆς ἀνθρωπότητας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός μάς ἐκάλεσε νά γινώμεθα «πλησίον» πρὸς κάθε ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκη τῆς συμπαραστάσεώς μας καί κατωνόμασεν ὡς κριτήριον τῆς σωτηρίας ἢ ἀπωλείας μας τό πῶς τῆς συμπεριφορᾶς μας πρὸς τόν «πεινῶντα, διψῶντα, ξένον, γυμνόν, ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ» ἀδελφόν, μέ τόν ὁποῖον ταυτίζεται ὁ ἴδιος. Αὐτή ἡ ἀπόλυτος προτεραιότης τῆς ἀγάπης κατέστησε τόν Χριστιανισμόν τήν μεγαλυτέραν ἀξιολογικήν ἐπανάστασιν εἰς τήν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία προκαλεῖ θαυμασμόν ἀκόμη καί εἰς τοὺς ἀγνωστικιστάς καί τοὺς ἀρνητάς τῆς πίστεως.

Σκεπτόμεθα τήν στιγμὴν αὐτήν, ὅτι ἡ διακονία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μία οἰκοδομὴ ἐνός κτηρίου, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ ἀπὸ ὅλους τοὺς συμμετέχοντας καί μοχθοῦντας πλήρη ἀφιέρωσιν εἰς τόν κοινόν στόχον καί προσεκτικόν συντονισμόν. Ἡ ἔκβασις τοῦ ὅλου ἐγχειρήματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τήν κοινήν προσπάθειαν, ἀλλά καί ἀπὸ τήν ποιότητα τῆς συμβολῆς ἐκάστου. Πάντοτε, βεβαίως, ὁ καλῶν εἶναι ὁ Κύριος, ὁ αἰεὶ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν «καί τό θέλειν καί τό ἐνεργεῖν ὑπέρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλίπ. β', 13). Τό «ἐφ' ἡμῖν» εἶναι ἡ ἀποδοχή τῆς θείας δωρεᾶς καί ἡ προσπάθεια νά διαφυλάξωμεν καί νά πολλαπλασιάσωμεν τό χάρισμα, τρέχοντες «δι' ὑπομονῆς τόν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα», αἰεὶ «ἀφορῶντες εἰς τόν τῆς πίστεως ἀρχηγόν καί τελειωτὴν Ἰησοῦν» (Ἐβρ. ιβ', 2).

Ἰερολογιώτατε καί ἀγαπητέ διάκονε κ. Φώτιε,

Εἶσαι ἀριστοῦχος ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Ἀρχιτεκτόνων Μηχανικῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου καί τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καί κάτοχος Μεταπτυχιακοῦ τίτλου Master τοῦ Πολυτεχνείου τῆς Ζυρίχης καί τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας καί Χριστιανικοῦ Πολιτισμοῦ τοῦ Ἀριστοτελείου. Ἠκολούθησες τήν πορείαν ἀπὸ τήν σπουδὴν μιᾶς θύραθεν εἰδικῆς ἐπιστήμης πρὸς τήν θεολογίαν, τήν Ἱεράν Ἐπιστήμην. Ἡ θεολογία εἶναι εἰς τήν ζωὴν σου, τό ἐφετόν, ὁ τελικός στόχος, ἡ κατάκτησις τοῦ ὁποῖου νοσηματοδοτεῖ τήν ὅλην σου διαδρομὴν. Χαιρόμεθα διὰ τό γεγονός ὅτι ξεκινᾷς τὰς διδακτορικὰς θεολογικὰς σου σπουδὰς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καί, ὅτι θά διδάσκεσαι καθ' ἡμέραν ἀπὸ τόν Ἐντιμολογιώ-

τατον καί φίλτατον καθηγητήν κύριον Κωνσταντῖνον Δεληκωσταντήν, ὡς συνεργάτης αὐτοῦ εἰς τό Α΄ Πατριαρχικόν Γραφεῖον.

Ἡ καλή θεολογική κατάρτισις, ἡ ὁποία πρέπει συνεχῶς νά ἐμπλουτίζεται δι' ἐνδελεχοῦς μελέτης, ὁμοῦ μετά τῆς πλήρους ἀφιερώσεως εἰς τόν Χριστόν καί τήν διακονίαν τοῦ λαοῦ Του, ἀποτελοῦν διά τόν κληρικόν τήν πνευματικήν πανοπλίαν εἰς τόν καλόν ἀγῶνα ἐκπληρώσεως τῆς ἀγίας ἀποστολῆς του. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκη κληρικῶν εὐσεβῶν καί εὐφῶν, πιστῶν εἰς τήν ἄνωθεν κλήσιν καί εἰς τήν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, μέ ὀρθόδοξον φρόνημα καί μέ σύγχρονον πνεῦμα, μέ ὀξύ αἰσθητήριον διά τό καθήκον καί μέ ἐνσυναίσθησιν πρός τόν ἄνθρωπον, «ὑπέρ οὗ Χριστός ἀπέθανεν».

Εἰς τόν δόλιχον τῆς ἱερωσύνης, τόν ὁποῖον ξεκινᾷς σήμερον, κατά τήν πρώτην ἡμέραν τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τοῦ ἐπιγείου βίου σου, θά σέ συνοδεύουν αἱ εὐχαί τοῦ Πατριάρχου σου, τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων, τοῦ πνευματικοῦ σου πατρός, τῶν γονέων καί τῶν λοιπῶν συγγενῶν σου, τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καί πάντων τῶν παρόντων σήμερον εἰς τόν Λόφον τῆς Ἐλπίδος, τοὺς ὁποίους εὐχαριστοῦμεν διά τήν προσέλευσίν των εἰς τήν πανήγυριν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καί εἰς τήν τελετήν τῆς εἰς διάκονον χειροτονίας σου.

Περαίνοντες τόν λόγον ἐκφράζομεν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Προέδρου αὐτῆς Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Δέρκων κ. Αποστόλου, τήν Πατριαρχικήν ἡμῶν εὐαρέσκειαν πρός τήν Ἐφορείαν τῆς Ἱεραῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης διά τό ἔργον καί τήν προσφοράν της πρός τό ἱερόν τοῦτο καθίδρυμα τοῦ Γένους. Εὐχαριστίας ἀπευθύνομεν, ἐπίσης, πρός τήν ἐνταῦθα μοναστικήν Ἀδελφότητα, μέ ἐπικεφαλῆς τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀραβισσοῦ κύριον Κασσιανόν καί πρός πάντας τοὺς εὐόρκως ἐργαζομένους εἰς τήν Χαλκίτιδα Μονήν καί Σχολήν.

Δεόμεθα τοῦ πανσθενουργοῦ, παντεπόπτου καί παντελεήμονος Θεοῦ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅπως, πρεσβείαις Φωτίου τοῦ Πάνυ, χαρίζεται πᾶσιν ὑμῖν τά οὐράνια δωρήματα Αὐτοῦ, εὐλογῆ δέ καί κρατύνη τόν νέον διάκονον Φώτιον εἰς τό ἔργον, εἰς τό ὁποῖον ἔταξεν αὐτόν.

Ἄξιος!

Προσφώνησις τῆς **Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ**
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν ἐκδήλωσιν ἐπ' εὐκαιρίᾳ
τῆς «Παγκόσμιας Ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας»
 (Σχολή Γαλατᾶ, 11 Φεβρουαρίου 2025)

* * *

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
 Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
 Ἐλλογιμωτάτη κυρία Εὐθυμίου,
 Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
 Ἐκλεκτοί παρόντες,
 Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς συμμετέχομεν εἰς τὴν ἀποψινὴν ἐκδήλωσιν εἰς τὸ Πολιτιστικὸν Κέντρον τῆς Ὁμογενείας, τὴν ἱστορικὴν Ἀστικὴν Σχολὴν Γαλατᾶ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς «Παγκόσμιας Ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσας», μὲ ἐπίσημον προσκεκλημένην τὴν Ἐλλογιμωτάτην Πανεπιστημιακὸν κυρίαν Μαρίαν Εὐθυμίου.

Ἀξίως καὶ δικαίως ἀποτίομεν σήμερον φόρον τιμῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὐστόχως ἀπεδόθη ὁ τίτλος τῆς «μητρικῆς γλώσσης τοῦ πνεύματος». Εἰς τὴν ψυχὴν ὅλων ἡμῶν φωλιάζει ἐν αἴσθημα ὑπερηφανείας διὰ τὴν γλῶσσαν μας, τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων μας καὶ τὴν ἰδικὴν μας σήμερον, πού εἶναι τὸ κλειδί διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸν μεγαλύτερον ἴσως πνευματικὸν παράδεισον τῆς οἰκουμένης. Ἐδῶ εὐρίσκονται ἔργα μοναδικά, τὰ ὅποια ἔσημάδευσαν τὴν πορείαν τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ: Τὰ Ὀμηρικὰ Ἔπη, αἱ Τραγωδίαι, οἱ Πλατωνικοὶ διάλογοι, τὸ Ἀριστοτελικὸν corpus, ἡ Καινὴ Διαθήκη, τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ ὅλα τὰ βλαστήματα τῶν ριζῶν τούτων.

Ἡ γλῶσσα μας δέν ἦτο ποτέ ἀπλῶς μέσον ἐπικοινωνίας, ἀλλὰ καὶ φορεὺς ὑψηλῶν ἀξιών, ἠθους καὶ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι γλῶσσα στοχαστικὴ καὶ ποιητικὴ, μεγαλώνει τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου, ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῶν πραγμάτων καὶ ὄχι ἀπλῶς τὸ ἐπιφανειακόν,

παραπέμπει εις τό εἶναι καί τό ἀληθές, ὄχι εις τό φαίνεσθαι καί τό χρήσιμον. «Τό ζητεῖν πανταχοῦ τό χρήσιμον ἤκιστα ἀρμόττει τοῖς μεγαλοψύχοις καί ἐλευθερίοις», γράφει ὁ Ἀριστοτέλης, δίδοντας τό στίγμα τῆς ἀληθείας ὡς ἐλευθερίας (*Πολιτικά* 1338α, 30–32), σπουδαίαν παρακαταθήκην καί διά τήν ἐποχὴν μας.

Ἐχει λεχθῆ ὅτι «τό πῶς συναρπαστικό στοιχεῖο» εἰς τόν ἀρχαῖον Ἑλληνικόν πολιτισμόν εἶναι ἡ ἀναζητήσις τῆς «πρώτης ἀρχῆς» τῶν πάντων, καί τοῦ «ἵναί» τά πράγματα συμβαίνουν», ἡ «συνεχῆς ἀνάγκη διά ἐρωτήματα» καί ὁ κριτικός διάλογος περὶ τῶν ἐρωτημάτων. Ἐδῶ εὐρίσκονται αἱ ἀρχαὶ καί αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἡ ὁποία ὠδήγησε εἰς τὰ θαύματα τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης καί τῆς τεχνολογίας. «Κανένας λαός δέν κοίταξε τόν γύρω κόσμον καί ὀλόκληρον τό σύμπαν μέ ἀνοιχτότερον μάτι», σημειώνεται εἰς τὴν *Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας* τοῦ Τσέλλερ-Νέστλε (ἐκδ. Ἐστίας, Ἀθήνα 1994, σ. 3).

Ὅμως, τό ἀρχαῖον ἑλληνικόν πνεῦμα καί ἡ ἑλληνική γλῶσσα οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν μετά τοῦ συγχρόνου ἐπιστημονισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνακηρύσσει τὴν «ἐπιστήμην» ἀποκλειστικὴν ἔγκυρον πηγὴν γνώσεως. Μᾶλλον συμβολίζουν τὴν ἀναγκαίαν ἀντίστασιν εἰς τόν λεγόμενον «μετάνθρωπον» ἢ τόν σύγχρονον «ἀνθρωποθεόν» καί εἰς τό «τεχνοπῶλιον», τὴν ἐπιβολὴν δηλονότι τῆς λογικῆς τῶν μηχανῶν καί τῶν ἀριθμῶν εἰς ὅλας τὰς μορφάς καί διαστάσεις τοῦ πολιτισμοῦ.

Εἶναι γνωστόν ὅτι ὁ ὕπατος τῶν φιλοσόφων, ὁ ὀξυνοῦστατος καί ποιητικώτατος Πλάτων, ἀντέταξεν εἰς τό Πρωταγορικόν «Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος, τό Πάντων χρημάτων μέτρον Θεός», μαρτυρῶν ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην τοῦ ὑπερβατικοῦ «ἀρχιμηδείου σημείου» τῆς «Ἀληθείας». Ἐν χριστιανικῇ συναφείᾳ, ὀμιλοῦμεν περὶ τῆς κατανοήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῇ βάσει τῆς οὐσιαστικῆς ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τόν Θεόν ἢ, ὀρθότερον, τῆς ἀναφορᾶς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν. Ὁ Ἑλληνισμός, εἰς τὴν ὑψίστην αὐτοῦ ἔκφανσιν, καί ὁ Χριστιανισμός, κατανοοῦν τόν ἄνθρωπον ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ζωτικῆς σχέσεως μέ τό Ὑπερβατικόν, παρά τὰς ἐν προκειμένῳ διαφορὰς των.

Ὁ γνωρίζων τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν εἶναι ἀδύνατον νά μὴ φιλοσοφῆ καί νά μὴ θεολογῆ. Ὁρθῶς ἔχει λεχθῆ ὅτι οἱ φιλοσοφούντες, ὅπου γῆς, «στοχάζονται ἑλληνικά». Κατ' ἀντιστοιχίαν, δέν εἶναι τυχαῖον τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ κατέστη ἡ κομβικὴ γλῶσσα καί τῆς χριστιανικῆς θεολογίας. Διὰ μέσου αὐτῆς ἐπετεύχθη ὁ μέγας φιλοσοφικός καί

θεολογικός ἄθλος, νά ἐκφρασθῆ ἀϋθεντικῶς καί μέ ἀξιοθαύμαστον τρόπον τό βίωμα τῆς ἐν Χριστῶ σωτηρίας διά μέσου τῆς ὀρολογίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, καί νά καταστῆ ἡ σύζευξις Χριστιανισμοῦ καί Ἑλληνισμοῦ καθοριστική καμπή ὄχι μόνον εἰς τήν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς θεολογίας, ἀλλά καί εἰς τήν ἱστορίαν τοῦ πνεύματος καί τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ θεολογία ποτέ δέν ὑπῆρξεν «ἀμέτοχη πληροφόρηση» περί τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι δυνατόν νά ὀμιλῶμεν περί τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης καί τοῦ ἀσβέστου πόθου τοῦ ἀνθρώπου διά τήν αἰωνιότητα, καί ὁ λόγος μας νά μή γίνῃ ποίημα καί δοξολογία. Δέν ὑπάρχει πεζότης εἰς τά τῆς πίστεως. Ἡ ὕμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἕν λογοτεχνικόν θαῦμα, θεσπέσιος ὕμνος εἰς τήν δύναμιν καί τό κάλλος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Γενικώτερον, τά ἀϋθεντικά θεολογικά κείμενα εὐρίσκονται πλησιέστερον πρός τόν ποιητικόν παρά πρός τόν πεζόν λόγον.

Ἀδιαμφισβήτητος εἶναι ἡ διαχρονική συμβολή τῆς Ἐκκλησίας εἰς τήν καλλιέργειαν, τόν ἐμπλουτισμόν, τήν διάσωσιν καί τήν διάδοσιν τοῦ ἕλληνοσ λόγου. Ἰδρυσεν καί ἐλειτούργησεν σχολεῖα καί Ἀκαδημίας διά τήν προαγωγήν τῆς παιδείας, θύραθεν καί χριστιανικῆς, ἐν πεποιθήσει ὅτι ἡ γλῶσσα καί ἡ πίστις ἔσωσαν τό Γένος, μᾶς σώζουν καί σήμερον, καί ὅτι μέ αὐτάς συναρτᾶται τό μέλλον μας. Ἡ λογία ἑλληνική γλῶσσα ἤχει καί σήμερον εἰς τάς ἐκκλησιαστικάς ἀκολουθίας, συνδέουσα μεταξύ των τοῦσ Ὀρθοδόξουσ πιστοῦσ ἀνά τοῦσ αἰῶνας, συνδοξολογοῦντας τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Καί αὐτό τό γεγονός μαρτυρεῖ περί τῆς ἀδιαλείπτου συνεχείας τῆς γλώσσης μας, συνοχῆς, ἡ ὁποία, ὡς ἐλέχθη, «δέν εἶναι ἰδεολόγημα, ἀλλά ἀπτή γλωσσική πραγματικότητα». Ἡ ἑλληνική γλῶσσα παραμένει ἐνιαία ἀπό τήν ἀρχαιότητα μέχρι τῆς σήμερον, παρά τήν ἐξέλιξιν καί τάς μεταβολάς. Ἀνεκτίμητον κεφάλαιον διά πάντας ἡμᾶς, ὅπως γράφει ὁ Ὀδυσσεᾶς Ἐλύτης, εἶναι λέξεις, ὅπως «οὐρανός», «θάλασσα», «ἥλιος», «ἐλευθερία», «ἡλικίας τριῶν χιλιάδων χρόνων καί δροσερές σάν νά μόλις τίς ἀνέσυρες ἀπό τή θάλασσα, μεσ' ἀπ' τά βότσαλα καί τά φύκια μιᾶς ἀκτῆς τοῦ Αἰγαίου' μέσα στό βαθύ γαλάζιο καί τήν ἀπόλυτη διαφάνεια τοῦ αἰθέρος», λέξεις, «πού θά τίς ἔλεγε κανεῖς κυανές καί πού εὐωδιάζουν ἀκόμη ἀπ' τήν ἀρμύρα τῶν θαλασσοχορτων» (*Ἡ Ελλάδα τοῦ Ἐλύτη*, ἐκδ. Ἰκαρος, Ἀθήνα 2021, σ. 60 -61).

Ἡ γλῶσσα τῆς Καινῆς Διαθήκης δέν ἀποτελεῖ «ξένην γλῶσσαν» δι' ἡμᾶς τοῦσ συγχρόνους ἑλληνοφώνους. Ὑπενθυμίζομεν ὅσα εἶχε σημει-

ώσει σχετικῶς εἰς ἄρθρον του εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τῶν ἐτῶν 1908–1909, ὁ διακεκριμένος γλωσσολόγος Γεώργιος Χατζηδάκις: Ἀπὸ τὰς 4900 περιπίου λέξεις τῆς Καινῆς Διαθήκης, 2280 χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν σύγχρονον κοινὴν γλῶσσαν. Ἀπὸ δὲ τὰς ὑπολοίπους, 2220 κατανοοῦνται ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας, ἐνῶ μόνον περιπίου 400 εἶναι ἀκατονόητοι.

Ἐκλεκτὴ ὁμήγουρις,

Ἡ καλὴ ἐκμάθησις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπαιτεῖ μεγάλην προσπάθειαν, μελέτην καὶ πολὺν κόπον. Μᾶς ἀποζημιώνει ὁμως ἑκατονταπλασίως, μᾶς ἐμπλουτίζει ὑπάρξιακῶς, μᾶς ἐξανθροπίζει, μᾶς χαρίζει πνευματικὴν εὐφροσύνην, μᾶς ἀπελευθερώνει ἀπὸ τὸν ἐγκλωβισμόν εἰς τὴν πεζότητα, τὴν τετράγωνον λογικὴν τῶν μηχανῶν καὶ τῶν στατιστικῶν δεδομένων. Μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι δέν ὑπάρχει μόνον ἡ μετρήσιμος πραγματικότης, ἀλλὰ καὶ τὸ μυστήριον καὶ τὸ κάλλος, τὸ «θαυμάζειν» τῶν φιλοσόφων καὶ τὸ «θάμβος» τῶν Μυροφόρων ἀπέναντι εἰς τὴν θεϊαν μεγαλωσύνην, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ ἔχει διαστάσεις καὶ πτυχάς, ὅπου «οἱ ἀριθμοὶ δέν ἔχουν καθόλου δύναμη», ὅπου «οἱ σολομώντειες λύσεις δέν ἔχουν πέραση».

Χαιρόμεθα διὰ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διατηρεῖ καὶ σήμερον οἰκουμενικὸν χαρακτήρα. Δι' ἀναριθμήτους συνανθρώπους μας, ἡ ἑλληνικὴ λειτουργεῖ ὡς πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ πνευματικοῦ προσανατολισμοῦ. Τὰ ἔργα τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς διανοήσεως καὶ τῆς χριστιανικῆς ἑλληνικῆς γραμματείας κοσμοῦν τὰς βιβλιοθήκας τοῦ κόσμου, μελετῶνται καὶ συζητοῦνται. Χιλιάδες ἑλληνικῶν ἢ ἑλληνογενῶν λέξεων συναντῶνται εἰς τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου. Ἡ ἑλληνικὴ παραμένει ἀνεξάντλητος πηγὴ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν βασικῶν ὄρων τῶν ἐπιστημῶν. Ἑλληνικαὶ εἶναι αἱ ἀξονικαὶ ἔννοιαι τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ: λόγος, διάλογος, ἠθικὴ, πολιτικὴ, δημοκρατία, φυσικὴ, ἱστορία, παιδαγωγικὴ, μουσικὴ, ἀνθρωπολογία, πρᾶξις, θεωρία καὶ ἄλλαι, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. Ὅντως, ἡ ἑλληνικὴ εἶναι μία «γλῶσσα ξεχωριστὴ ἀνάμεσα στίς 2700 γλῶσσες τοῦ κόσμου».

Αὐτὴν τὴν ξεχωριστὴν γλῶσσαν, τὴν ζῶσαν ἐπὶ τρεῖς καὶ πλέον χιλιετίας, τὸ ἦθος, τὰς ἀξίας καὶ τὸν πολιτισμόν πού ἐκπροσωπεῖ καὶ ἐκφράζει, καλοῦμεθα νὰ διαφυλάξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης. Πρόκειται, βεβαίως, περὶ συνεχίσεως τοῦ διαχρονικοῦ ἀγώνος διὰ τὴν ταυτότητα τῆς γλώσσης μας ὑπὸ πολὺ διαφορετικὰς ὁμως συνθήκας. Ἰδιαίτερον σημασίαν θὰ ἔχη εἰς τὸ μέλλον, ὅλοι οἱ κλη-

ρονόμοι αὐτῆς τῆς πολυτίμου γλωσσικῆς καί ἀξιακῆς παρακαταθήκης νά συναισθανώμεθα τό κοινόν χρέος διά τήν διάσωσίν της. Ἐάν δέν ἐνδιαφερωῦμεν ἡμεῖς, ποῖος ἄλλος θά τό πράξει;

Μετά τοιούτων αἰσθημάτων καί σκέψεων, εὐχαριστοῦμεν πρῶτον, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρέσβεως κυρίου Κωνσταντίνου Κούτρα, τό Γενικόν Προξενεῖον τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει διά τήν ὡραίαν πρωτοβουλίαν τῆς διοργανώσεως τῆς παρουσίας ἐκδηλώσεως, τήν Πρόεδρον τοῦ Ἰδρύματος Ἀστικῆς Σχολῆς Γαλατᾶ κυρίαν Μαίρην Κομοροσάνο διά τήν πρόθυμον συνεργασίαν, καθώς καί πάντας ὑμᾶς τοὺς προσελθόντας καί συμπνευματιζομένους. Καλωσορίζομεν καί εὐχαριστοῦμεν τήν Ἐλλογιμωτάτην κυρίαν Μαρίαν Εὐθυμίου διά τήν παρουσίαν της. Ἀγαπητή κυρία Εὐθυμίου, μέ χαράν καί ἐνδιαφέρον θά ἀκούσωμεν τήν ὁμιλίαν σας, μέ τόν ἐκφραστικώτατον τίτλον «Γλῶσσα καί θάλασσα: οἱ δύο κίονες τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Εὐχαριστοῦμεν πάντας ὑμᾶς διά τήν προσοχήν σας. Καλόν Τριώδιον!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὴν διαδικτυακὴ ἐκδήλωση
τῶν Συντονιστικῶν Γραφείων Ἐκπαίδευσης Ἐξωτερικοῦ μὲ θέμα:
«Τὰ σχολεῖα τῆς Ἑλληνόγλωσσης Ἐκπαίδευσης Ἐξωτερικοῦ
τιμοῦν τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα»
(23 Φεβρουαρίου 2025)**

* * *

Ἐλλογιμώτατοι Συντονιστές καὶ Συντονίστριες Ἐκπαίδευσης
Ἐξωτερικοῦ,

Ἐλλογιμώτατοι ἐκπαιδευτικοί,

Ἐκλεκτοὶ συμμετέχοντες,

Προσφιλέστατοι μαθητές, ἀγαπητές μαθήτριες,

Χαιρετίζουμε τὴν ἀποψινὴν διαδικτυακὴ ἐκδήλωση, μὲ ἀφορμὴ τὴν Παγκόσμια Ἡμέρα Ἑλληνικῆς Γλώσσας, πού διοργανώνεται ἀπὸ τὰ Συντονιστικὰ Γραφεῖα Ἐκπαίδευσης Ἐξωτερικοῦ καὶ εἶναι ἀφιερωμένη στὰ σχολεῖα ἑλληνόγλωσσης ἐκπαίδευσης ἐκτὸς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν στὴν ἀνάπτυξη καὶ διάδοση τῆς Ἑλληνοφωνίας.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητο δῶρο ἑνὸς ἰδιοφυοῦς ἱστορικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, γλῶσσα σμιλεμένη, ὅπως γράφει ὁ Ἐντιμολογιώτατος καθηγητὴς Γεώργιος Μπαμπινιώτης, «ἐπὶ 30 καὶ πλέον αἰῶνες στὴν ἔκφραση λεπτῶν ἐννοιῶν τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀδρῶν ἐννοιῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου καὶ τῶν πολιτειακῶν θεσμῶν, σύνθετων ἐννοιῶν τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου καὶ τῆς πατερικῆς θεολογίας, καθὼς καὶ βαθιῶν στοχαστικῶν ἐννοιῶν τοῦ ἀρχαίου δράματος, τῆς πεζογραφίας καὶ τῆς ποίησης». Ἑλληνικὲς λέξεις ἐκφράζουν θεμελιώδη στοιχεῖα καὶ ἐννοιες τοῦ παγκόσμιου πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη, τῶν Τραγικῶν, τοῦ Θουκυδίδη καὶ ἄλλων σπουδαίων ἐκπροσώπων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς διανόησης κοσμοῦν τίς βιβλιοθηκὲς τοῦ κόσμου, μελετῶνται, συζητοῦνται καὶ ἐμπνέουν. Ἡ Καινὴ Διαθήκη γράφτηκε στὴν Ἑλληνικὴ, ἡ ὁποία θά παραμείνει διαχρονικὰ ἡ μητρικὴ γλῶσσα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ γλῶσσα μας λειτούργησε ἐπὶ αἰῶνες ὄχι μόνον ὡς μέσο ἐπικοινωνίας

νωνίας, αλλά και ως «φορέας ἠθικῶν ἀξιῶν». Ἡ Ἑλληνική ἀναφέρεται πρωτίστως στήν οὐσία τῶν πραγμάτων καί ὄχι ἀπλῶς στή χρησιμότητά τους, ἔχει δηλαδή ἐγγενῶς φιλοσοφική ὕφή. Θεωροῦμε ἐξαιρετικά σημαντικό γιά τήν ἱστορία καί τή διαμόρφωση τῆς ταυτότητας τοῦ Χριστιανισμοῦ καί γιά τήν ἐξέλιξη τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ γενικώτερα, τό γεγονός ὅτι οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, διά μέσου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, ἐξέφρασαν μέ ὑπέροχο τρόπο τήν ἐμπειρία τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας καί πέτυχαν τή σύζευξη Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ. Τά ἔργα τῶν Πατέρων, ὅπως καί τά λειτουργικά καί ὕμνολογικά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀποτελοῦν ἐγκώμιο στή δύναμη καί τήν ὁμορφιά τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας. «Ἄν εἶναι νά προκοψοῦμε σά λαός», σημειώνει ὁ Ζήσιμος Λορεντζάτος, «δέ θά μπορέσουμε νά τό κατορθώσουμε μακριά ἀπό τήν πίστη μας καί τή γλῶσσα μας. Μονάχα μέσα ἀπό αὐτά τά δύο μπορεῖ νά φυτρώσει κάτι ἀληθινό. Μονάχα μέσα ἀπό αὐτά τά δύο σωθήκαμε ὡς σήμερα καί μονάχα μέσα ἀπό αὐτά τά δύο θά σωθοῦμε αὔριο».

Ἡ σύγχρονη ἑλληνική γλῶσσα εἶναι, ὅπως ἔλεγε ὁ Γεώργιος Θεοτοκάς, «κόρη ἀπό μεγάλη γενιά». Δέν εἶναι δυνατόν, στό ὄνομα τεχνητῶν διαχωρισμῶν καί ἄγονων ιδεολογικῶν ἀντιπαραθέσεων, ἡ Νέα Ἑλληνική νά ἀποκόπτεται ἀπό τό παρελθόν καί τίς βαθιές ρίζες τῆς. «Τό κόψιμο τῶν ριζῶν» στή Δημοτική εἶναι λάθος τραγικό, διαβάζουμε στό κείμενο «Τό Ἅγιον Ὄρος καί ἡ παιδεία τοῦ Γένους μας: «Νά μήν ἀφήνει νά τραφεῖ ἡ γλῶσσα ἀπό τίς ρίζες τῶν χιλιάδων ἐτῶν πού προηγούνται. Σάν νά μπορεῖ νά ζήσει τό δέντρο χωρίς ρίζες», τονίζεται. Σημαντική εἶναι ἡ συμβολή συγχρόνων μεγάλων ποιητῶν καί πεζογράφων μας στήν ἀνάδειξη τοῦ πλοῦτου καί τῆς ἐκφραστικῆς πληρότητας τῆς γλώσσας μας.

Πολλά ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ὀρθή ὀργάνωση τῆς διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καί λογοτεχνίας στόν χῶρο τῆς παιδείας, ἡ ὁποία ἀποκτᾶ ιδιαίτερη σημασία στήν ἐποχή μας, ὅπου κυριαρχεῖ μία χρησιμοθηρική ὀργάνωση τῆς ἐκπαίδευσης. Ἡ γλῶσσα, ἡ λογοτεχνία, ἡ φιλοσοφία καί τά ἄλλα ἀνθρωπιστικά μαθήματα ἀποτελοῦν πρόσφορα καί ἀπαραίτητα μέσα πνευματικῆς καλλιέργειας καί διαμόρφωσης τοῦ ἀνθρώπινου χαρακτήρα. Ἡ γνώση πού προσφέρουν ἐξανθρωπίζει, ἀντιστέκεται στή δημιουργία τῶν «μονοδιάστατων ἀνθρώπων» καί διασφαλίζει ὅτι ἡ παιδεία, ἡ ὁποία ἀναφέρεται πάντοτε σέ αὐτό πού ὀφείλει νά εἶναι ὁ ἀνθρωπος, σέ ἰδανικά καί μετάδοση ἀξιῶν, δέν θά περιοριστεῖ σέ ἓνα «ἀπλό ἀξεσουάρ» μίας ὠφελιμιστικῆς καί πρακτικιστικῆς

εκπαίδευσης. Μέσα από κείμενα που αντικατοπτρίζουν τις πνευματικές αναζητήσεις κάθε εποχής, αναδεικνύονται οι βαθύτερες αλήθειες της ζωής, πέρα από τη διάχυτη προτεραιότητα των μέσων και την ψυχρή λογική των στατιστικῶν δεδομένων και τῶν οικονομικῶν δεικτῶν.

Πιστεύουμε ὅτι καί τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, μέ τήν παιδαγωγικῶς καί θεολογικῶς ὀρθή διδασκαλία του, μπορεῖ νά βοηθήσει τά παιδιά στή σχέση τους μέ τήν ἑλληνική γλῶσσα, ἀφοῦ συμβάλλει στήν ἀνάπτυξη ὑγιούς αισθητηρίου γιά τά οὐσιώδη τῆς ζωῆς, τήν ὁμορφιά, τό μυστήριο, τήν ἀλήθεια, τήν πνευματική ἐλευθερία, φέρνει τούς νέους ἀντιμέτωπους μέ τά πιό κρίσιμα ἐρωτήματα τῆς ἀνθρώπινης ὕπαρξης, τούς ὀδηγεῖ στό νά ἀνακαλύψουν καί νά ἀγαπήσουν τήν πολιτιστική μας κληρονομιά πού εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένη μέ τήν Ὁρθοδοξία, γιά τήν ὁποία ἡ συνάντηση μέ τόν Ἑλληνισμό καί τήν ἑλληνική γλῶσσα δέν εἶναι, ὅπως ἔλεγε ὁ μέγας θεολόγος τοῦ 20οῦ αἰῶνα π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, ἕνα «ἀπλό ἐπεισόδιο», ἀλλά «μόνιμη διάσταση καί κατηγορία» τῆς ταυτότητάς της.

Ἀγαπητοί συμμετέχοντες στήν ἐκδήλωση,

Ἡ καλλιέργεια τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας ἀνήκει στό κέντρο τῆς παιδείας τοῦ Γένους. Ὅπου διδάσκεται ἡ γλῶσσα μας μεταδίδεται ἕνα ὑψηλό πολιτισμικό ἀγαθό, ἦθος γνήσιας ἐλευθερίας καί ἀνθρωπιάς, ἡ ἀξία τοῦ ὁποίου ἀποκαλύπτεται ἰδιαίτερος σήμερα, στήν ἐποχή τῆς κυριαρχίας τῶν νέων τεχνολογιῶν στήν ἐκπαίδευση καί σέ ὅλες τίς διαστάσεις τῆς ζωῆς. Χωρίς νά ἀμφισβητοῦμε τίς νέες προοπτικές πού προσφέρουν οἱ ἠλεκτρονικοί ὑπολογιστές καί τό διαδίκτυο στή διαδικασία διδασκαλίας καί μάθησης, στήν πληροφόρηση καί τήν ἐπικοινωνία, θεωροῦμε ὅτι, ὑπό τίς νέες πολιτισμικές συνθήκες, ἡ σωστή διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς γλῶσσας καλεῖται νά διαδραματίσει οὐσιαστικό ρόλο στή διαμόρφωση τῆς ἰδιοπροσωπία μας. Γιά τόν λόγο αὐτό, ἀξίζει ἰδιαίτερος ἔπαινος σέ ἐκείνους πού εἶχαν τήν ἔμπνευση καί τήν πρωτοβουλία ὀργάνωσης αὐτῆς τῆς ὡραίας διαδικτυακῆς ἐπικοινωνίας, ἡ ὁποία θά συμβάλει στήν ἀνάδειξη τῆς μοναδικῆς προσφορᾶς τῆς γλῶσσας μας στόν πολιτισμό καί τῆς σημασίας τῆς ἀνά τήν οἰκουμένην διδασκαλίας της.

Σέ αὐτό τό πνεῦμα, εὐχόμενοι κάθε ἐπιτυχία στήν παροῦσα ἐκδήλωση, ἀπονέμουμε σέ ὅλους σας τήν Πατριαρχική μας εὐλογία καί ἐπικαλούμεθα ἐπί τούς διοργανωτές, τούς ὁμιλητές, ὅλους τούς συμμετέχοντες, καί γιά τούς νέους καί τίς νέες μας μέ ἰδιαίτερη στοργή, τή χάρη

καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῶν θαυμασίων, πού διαρκῶς εὐεργετεῖ τό Γένος
μας.

Εὐχαριστοῦμε γιά τήν προσοχή καί τήν ἀγάπη σας.

Καλό Τριώδιο! Καλή Σαρακοστή!

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν χειροθεσίαν τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου κ. Σπυριδῶνος Διβάνη
εἰς Ἄρχοντα Πρωτονοτάριον
(Φανάριον, 8 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἐντιμολογιώτατε Ἄρχων,

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία σᾶς κατατάσσει σήμερον, παραμονὴν τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, καὶ ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ, εἰς τὴν χορείαν τῶν Ὁφφικιαλίων τῆς, διὰ τῆς ἀπονομῆς εἰς ὑμᾶς, ἰδίαις Πατριαρχικαῖς ἡμῶν χερσίν, ὑψηλοῦ Ἀρχοντικίου. Ἡ ὅλη τελετὴ τῆς χειροθεσίας ἀποκαλύπτει τὴν ἱερότητα τοῦ Ὁφφικίου καὶ τὸν χαρακτήρα του ὡς ἐνεργείας καὶ δωρεᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Θὰ φέρετε εἰς τό ἐξῆς τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχοντος Πρωτονοταρίου. Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον, οἱ Νοτάριοι ἦσαν ὑψηλόβαθμοι ἀξιωματοῦχοι, μέ λιπαρὰν νομικὴν κατάρτισιν, γνῶσιν καὶ γλωσσικὰς δεξιότητας, οἱ ὅποιοι ἐτοποθετοῦντο εἰς διαφόρους διοικητικὰς, οικονομικὰς καὶ δικαστικὰς ὑπηρεσίας. Εἰς τὸν ἀρχαιότερον καὶ ἰκανώτερον μεταξύ των Νοταρίων, ὁ ὅποιος εἶχε καὶ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων, ἐδίδετο ὁ τίτλος «Πρωτονοτάριος». Πρωτονοτάριος διηύθυνε καὶ τὴν Σχολὴν Νοταρίων εἰς τὴν Πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας.

Οἱ Ἐπίσκοποι καὶ αἱ Ἱεραὶ Μοναὶ προσελάμβαναν ἐπίσης Νοταρίους ὡς γραμματεῖς, ὡς ὑπευθύνους διὰ τὰς βιβλιοθήκας καὶ διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν κτημάτων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἰς τὰς Συνόδους, Νοτάριοι εἶχον τὴν εὐθύνην τῆς καταγραφῆς τῶν Πρακτικῶν.

Σᾶς συγχαίρομεν, ἀγαπητέ Ἄρχων, διὰ τὴν ἀνύψωσίν σας εἰς Ὁφφικιάλιον τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἀρχοντες Ὁφφικιάλιοι ἐστήριξαν ποικιλοτρόπως τό ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεχίζουν νὰ τό πράττουν, ὡς ὑπερασπισταὶ τῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τῶν ἀξιών τῆς Ὁρθοδοξίας, αἱ ὅποια ἀνήκουν εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητός μας. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ πιστότης εἰς αὐτὰς τὰς ἀξίας διέσωσε τὴν ἰδιοπροσωπίαν μας μέχρι σήμερον, καὶ μέ αὐτὴν συναρτᾶται τό μέλλον μας.

Καί ὑμεῖς, Ἐντιμολογιώτατε, καλεῖσθε εἰς προσφοράν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πάντοτε ἀπόδειξιν ὄχι μόνον γνησίας πίστεως εἰς τόν Θεόν, ἀλλά καί ὑπευθυνότητος καί εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος διά τήν πορείαν τῶν ἀνθρωπείων.

Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι ἀπλῶς βιολογικόν ὄν καί πολίτης τοῦ κόσμου, ἀλλά ἔχει θεῖαν προέλευσιν καί αἰώνιον προορισμόν. Ἡ οικονομική πρόοδος καί ἡ ἐπιστημονική γνῶσις δέν τόν ἱκανοποιοῦν πλήρως, δέν καλύπτουν τās βαθείας ὑπαρξιακάς ἀναζητήσεις του. Ὅντως, ὁ ἄνθρωπος δέν ζῆ «ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ» (Ματθ. δ', 4). Ἡ πίστις εἰς Θεόν ζῶντα εἶναι δύναμις ζωῆς, μᾶς στρέφει πρὸς τήν ἀλήθειαν καί συγχρόνως μᾶς βοηθεῖ νά διαχειρισθῶμεν τās ὀριακάς καταστάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Εἰς τό πρόσωπόν σας, ἀγαπητέ Ἄρχων, συνυπάρχουν ὁ σεβασμός πρὸς τά ὅσια καί τά ἱερά τοῦ Γένους καί τό σύγχρονον πνεῦμα. Εἶσθε οικονομολόγος, μέ μετεκπαιδευσιν εἰς τό Ἐξωτερικόν, καί κάτοχος διδακτορικοῦ τίτλου εἰς τά Οἰκονομικά. Τιμῶμεν τήν παρουσίαν καί τήν προσφοράν σας εἰς τόν ἐπαγγελματικόν σας χῶρον, αὐτόν τῶν ξενοδοχειακῶν ἐπιχειρήσεων καί τοῦ τουρισμοῦ, καθὼς εἶσθε φορέυς καί συνεχιστής τῆς παρακαταθήκης τοῦ μακαριστοῦ πατρός σας Ἀριστοτέλους Διβάνη. Γνωρίζετε καλῶς τόν δυναμισμόν καί τούς μηχανισμούς λειτουργίας τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Προφανέστατα, ἡ οικονομία δέν εἶναι μόνον διαχείρισις ποσοτικῶν μεγεθῶν, ἀλλά τρέφεται ἀπό ἀρχάς καί ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν διαχρονικῶς εἰς τό πνευματικόν θησαυροφυλάκιον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ οικονομική ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ ἀληθῆ πρόοδον, μόνον ὅταν δέν μετατρέπεται εἰς αὐτοσκοπόν, ἀλλά ὑπηρετεῖ ταυτοχρόνως τήν δικαιοσύνην, τήν κοινωνικήν συνοχήν καί τήν ἀλληλεγγύην.

Ἐντιμολογιώτατε,

Σᾶς συνοδεύουν αἱ εὐχαί πάντων ἡμῶν τῶν ἐν Φαναρίῳ ἀνυστάκτων φυλάκων τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας ὡς καί τῶν Συναρχόντων σας, οἱ ὁποῖοι ἐκπροσωποῦνται εἰς τήν σύναξιν αὐτήν ὑπό τοῦ Προέδρου τῆς Ἀδελφότητος «Παναγία ἡ Παμμακάριστος» Ἐντιμολογιώτατου κ. Ἀθανασίου Μαρτίνου. Ὁ ἰσόβιος Ἐπίτιμος Πρόεδρος της, Ἐντιμολογιώτατος Ἄρχων Ὁρφανοτρόφος κ. Γεράσιμος Φωκάς, χαίρεται καί αὐτός ἰδιαίτερος διά τήν χειροθεσίαν καί τήν ἐπαξίαν προαγωγῆν σας εἰς Ὁφφικιάλιον τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου.

Κατακλείοντες, καλωσορίζομεν ἐγκαρδίως εἰς τό Κέντρον τῆς Ὁρθο-

δοξίας τήν Εὐγενεστάτην σύζυγόν σας Ἀλεξάνδραν, τοὺς λοιποὺς οἰκογενεῖς καί τὰ Ἐντιμότατα μέλη τῆς συνοδείας σας. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, πρεσβείαις τῆς προστάτιδος τῆς φερωνύμου Ἀδελφότητος Ὁφφικιαλίω-ων Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, τῆς ὁποίας τήν πανίερρον εἰκόνα, ἐν τῷ πανσέπτῳ τούτῳ Ναῶ, φυλάσσομεν, προσκυνοῦμεν τιμητικῶς καί ἀσπαζόμεθα, νά σᾶς εὐλογῇ, νά σᾶς χαρίζη ὑγείαν καί πάντα τά οὐράνια δωρήματά Του.

Ἄξιος!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν Ἁγίων Θεοδώρων Βλάχκας
(8 Μαρτίου 2025)**

* * *

Μακαριώτατε Μητροπολίτα Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κύριε
Ἐπιφάνιε,

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Σηλυβρίας, κύριε Μάξιμε, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφέρειᾶς Ὑψωμαθείων,

Τιμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί Ἱεράρχαι,

Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,

Λαέ τοῦ Θεοῦ ἠγαπημένε,

Δοξολογοῦμε τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀξίωσε καὶ ἐφέτος νά
συναχθοῦμε εὐσεβοφρόνως ἐπὶ τό αὐτό, στόν ἱστορικό Ἱερό Ναό Ἁγίων
Θεοδώρων Βλάχκας, αὐτό τό εὐλογημένον Σάββατον, μεταξύ τῆς Α'
Στάσεως τῆς Ἀκολουθίας τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Κυ-
ριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, γιά νά τιμήσουμε τὴν ἀνάμνηση τοῦ διά κολλύ-
βων θαύματος τοῦ Ἁγίου καὶ Ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ
Τήρωνος καὶ νά χαροῦμε τὴ συνάντηση πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, μέ
τὴν παρουσίαν τοῦ Μακαριωτάτου καὶ λίαν ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ Μητρο-
πολίτου Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κυρίου Ἐπιφανίου καὶ τῆς τιμίας
συνοδείας του.

Ὁ ἑορταζόμενος σήμερα «μέγας ἐν μάρτυσι» Θεόδωρος, ἔσωσε «τόν
νηστεία καθαγιζόμενον» εὐσεβῆ λαόν ἀπό τὴν ἀσεβῆ προσπάθεια τοῦ
Αὐτοκράτορος νά τόν καταμιάνῃ «τοῖς ἐκ μιαιρῶν θυσιῶν κεχραμένοις
βρώμασιν, λαβῶν «πίστιν Χριστοῦ ὡσεὶ θῶρακα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ»,
ἀναδειχθεὶς «ὑπέρμαχος τῆς ἀληθείας» καὶ «δῶρον Θεοῦ ὑπέρτατον»
πρὸς τὸν χριστῶνυμον λαόν.

Οἱ Ἅγιοι καὶ οἱ Μάρτυρες εἶναι σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός τῆς Ἐκκλησίας.
Οἱ ἑορτές τους, οἱ ἱερές ἀκολουθίες καὶ οἱ πανηγύρεις τους, οἱ βίοι καὶ τὰ
Συναξάριά τους, οἱ ναοὶ καὶ τὰ ἐξωκκλησιά τους, τὰ τίμια λείψανα καὶ
οἱ εἰκόνες τους, ἀποτελοῦν κέντρο καὶ βιωματικό ἄξονα τῆς Ὁρθοδόξου

εὐσεβείας, ἀνεξάντλητη πηγή πνευματικῆς ἀνακαινίσεως γιά τούς πιστούς. Οἱ Ἅγιοι καί οἱ Μάρτυρες μᾶς διδάσκουν μέ τό παράδειγμά τους, μᾶς στηρίζουν, μᾶς παρηγοροῦν, θαυματοργοῦν καί παρέχουν ἰάσεις παντοδαπάς, μεσιτεύουν πρός Κύριον δι' ἡμᾶς, εἶναι οἱ οἰκεῖοι καί οἱ φίλοι μας, ἐκπροσωποῦν «τό Ὁρθόδοξον δέον» περὶ τοῦ ἀνθρώπου.

Στό πρόσωπό τους ὁ λαός τοῦ Θεοῦ βιώνει τήν προσδοκία καί τήν πρόγευση τῆς ἐρχομένης Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, τῆς «καινῆς κτίσεως» (Β' Κορ. ε', 17), «καινῶν οὐρανῶν καί γῆς καινῆς... ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Β' Πέτρ. γ', 130), ὅπως καί κατά τήν τέλεση τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ ὁποία εἶναι πάντοτε ἀναστάσιμη σύναξη, μέ παρούσα ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία, ἀπ' ἀρχῆς καί μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων, μετά πάντων τῶν Ἁγίων καί τῆς Ἁγιοπρώτου καί Ὑπεραγίας Θεοτόκου. Οἱ Ἅγιοι καί οἱ Μάρτυρες εἶναι ζωσαί εἰκόνες τῶν Ἐσχάτων καί ἀκτινοβολοῦν τήν ὁλόφωτη δόξα τῆς «κοινῆς ἀναστάσεως». Εἶναι οἱ κατ' ἐξοχήν ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἐκείνης τῆς ἐλευθερίας, «ἡ Χριστός ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν» (Γαλ. ε', 1), ἡ ὁποία, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Νικόλαος Καβάσιλας, «φύεται μέν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καί τὰς ἀρχάς ἐντεῦθεν λαμβάνει, τελειοῦται δέ ἐπί τοῦ μέλλοντος, ἐπειδάν εἰς ἐκείνην ἀφικώμεθα τήν ἡμέραν» (Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, Α', 1).

Αὐτήν τήν ἀλήθεια ἐκφράζουν καί οἱ ἱερές εἰκόνες, τήν ἀναστήλωση τῶν ὁποίων ἐορτάζουμε αὔριο. Οἱ εἰκόνες ἀνήκουν στόν πυρῆνα τῆς Ὁρθοδόξου ταυτότητός μας, τῆς πίστεως, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, τῆς πνευματικότητος καί τῆς ἐγκοσμίου μαρτυρίας μας. Ὁρθῶς τονίζεται ὅτι ἡ ὀρθόδοξος εἰκὼν ἐκπροσωπεῖ τόν «κανόνα τῆς πίστεως» (lex credendi), τόν «κανόνα τῆς προσευχῆς καί τῆς θείας λατρείας» (lex orandi et adorandi) καί τόν «κανόνα τῆς ζωῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ» (lex vivendi), στήν ἀδιάσπαστη ἐνότητά τους.

Τῇ σημερινῇ ἐόρτια σύναξή μας λαμπρύνει μέ τήν παρουσία του ὁ Μακαριώτατος Μητροπολίτης Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφάνιος. Τόν ὑποδεχόμεθα καί τόν καλωσορίζουμε ἐκ μέρους ὅλων σας στήν Κοινότητά μας, καί τόν εὐχαριστοῦμε γιά τή συμμετοχή του στήν πανήγυρή μας.

Ὁ Μακαριώτατος εὐρίσκεται στό πηδάλιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας ἤδη ἕξ καί πλέον ἔτη, κατά τὰ τρία τελευταῖα ἀπό αὐτά ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν τοῦ αἱματηροῦ πολέμου, ὁ ὁποῖος ἄρχισε τήν 24η Φεβρουαρίου 2022 μέ τήν εἰσβολή τῆς Ρωσσοικῆς Ὁμοσπονδίας στήν Οὐκρανία. Καθ' ὅλη τήν τραγική αὐτή περίοδο, ὁ Μακαριώ-

τατος στάθηκε στό πλευρό τοῦ ποιμνίου του, ἀγωνιζόμενος γιά τά δίκαια τοῦ λαοῦ του. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο δέεται ἀδιαλείπτως γιά τόν τερματισμό τῆς βίας καί γιά τήν ἐγκαθίδρυση δικαίας εἰρήνης, ἀκολουθώντας τίς Ἀποφάσεις καί τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη 2016), ἡ ὁποία κατεδίκασε τόν πόλεμο «ὡς ἀπόρροιαν τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κακοῦ καί τῆς ἁμαρτίας», τονίσασα ὅτι «ἐκαστος πόλεμος ἀποτελεῖ ἀπειλήν καταστροφῆς τῆς δημιουργίας καί τῆς ζωῆς (Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, Δ', § 1). Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε μέ ἔμφασιν τοὺς πολέμους, οἱ ὁποῖοι ἐμπνέονται «ὑπό ἐθνικισμοῦ, προκαλοῦντες ἐθνοκαθάρσεις, μεταβολάς κρατικῶν ὁρίων καί κατάληψιν ἐδαφῶν» (ὁ.π., § 3).

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀγωνίζεται γιά τήν προώθηση πνεύματος διαλόγου, γιά τήν ἐδραίωση τοῦ πολιτισμοῦ τῆς εἰρήνης καί τῆς ἀδελφοσύνης καί γιά τήν προστασία τῆς ἱερότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου καί τῶν θεμελειωδῶν δικαιωμάτων του. Πιστεύουμε ἀκράδαντα ὅτι τήν ἱστορία κατευθύνει ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καί τῆς δικαιοσύνης καί ὄχι οἱ ἀδικοῦντες.

Μακαριώτατε, Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι, τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ ποτέ δέν ὑπῆρξε ἀνέφελη, γιατί ποτέ δέν ἦταν ἐξωἰστορική καί ἄσαρκη. Ὁ λαός τοῦ Θεοῦ πορεύεται πρὸς τήν οὐράνια Βασιλεία, ἐν τῇ ἱστορία καί διὰ τῆς ἱστορίας, χωρὶς νά ταυτίζεται μέ αὐτήν, ἀλλὰ ἀγωνιζόμενος ἀκατάπαυστα γιά τήν κατά Χριστόν μεταμόρφωση τῆς ἱστορίας, ἐμπνεόμενος καί ἐνισχυόμενος ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τόν κόσμον» (Ἰωάν. ιστ', 33), καί «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. κη', 20). Κάθε Ἅγιος καί Μάρτυς τῆς πίστεώς μας ἐπιβεβαιώνει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Κύριος τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, καί ὅτι τό κακό, σέ ὅλες του τίς μορφές, δέν ἔχει τόν τελευταῖο λόγο στήν ἱστορία.

Ὁ μακαριστός πνευματικός μας Πατήρ, Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, σέ ἓνα ἐξαίρετο σύντομο κείμενό του, ἀπεκάλεσε τῇ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστῇ «πνευματικὴ ἀνοιξη», ἡ ὁποία, μαζί μέ τήν ἐποχὴ τῆς ἀνοιξέως, ἐξαγγέλλει τήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καί τήν ἀγάπη Του πρὸς ὅλους μας. Ὁ σοφὸς ἱεράρχης μᾶς καλεῖ «νά ἀφήσουμε τόν Θεὸ νά σκορπίσει τά χιόνια πού εἶναι μέσα μας». Ὁ Χριστός, «ὁ Κηπουρὸς τῆς Ἀνοιξέως, τῆς Ἀναστάσεως», ἂν τό θελήσουμε ἐμεῖς ἐλεύθερα, «μπορεῖ

νά κάνει ἀνθισμένο κήπο καί τήν ἀνθρώπινη ζωή» (*Χαλκηδόνια*, σ. 568). Ἐξ ἄλλου, καί ὁ ἱερός ὑμνογράφος, ἐπαινεῖ «τό ἔαρ τῆς νηστείας» καί μᾶς καλεῖ νά βιώσουμε τήν Ἁγία καί Μεγάλη Τεσσαρακοστή ὡς «προεόρτια» τοῦ Πάσχα.

Κατακλείοντες, ἐκφράζουμε τήν Πατριαρχική μας εὐαρέσκεια καί τάς συγχαρητηρίους εὐχάς μας, πρὸς ἐσᾶς, Ἱερώτατε καί προσφιλέστατε ἀδελφέ ἅγιε Σηλυβρίας, γιά ὅσα ὑπέροχα κατωρθώσατε καί συνεχίζετε νά πράττετε ὡς Ἐπόπτης τῆς Περιφέρειας Ὑψωμαθίων. Ἐκινήτοποίησατε τούς ἐνορίτες, ἐκερδίσατε τήν ἐμπιστοσύνη τους, εὐρήκατε προθύμους συνεργάτες καί ἐθελοντές. Ἀνακαινίζετε Ἱερούς Ναούς καί προσκυνήματα, ἐδώκατε νέα πνοή στά ἐκκλησιαστικά πράγματα, πάντοτε διακριτικός καί προσηγής, σεμνός καί ταπεινόφρων. Σᾶς ἐπαινοῦμε ἐπίσης καί γιά ὅσα ἐπετύχατε στήν Ἱερά Μητρόπολη Σηλυβρίας καί ἐκφράζουμε ἀκόμη μία φορά τήν ἀναγνώριση καί τίς εὐχαριστίες τῆς ἡμῶν Μετριότητος γιά τό ἀδιάπτωτο ἐνδιαφέρον σας γιά τά ὅσια καί τά ἱερά τοῦ Γένους μας, γιά τά προσκυνήματα καί τά σεβάσματά μας στή Μικρά Ἀσία, τόν Πόντο καί τήν Ἀνατολική Θράκη.

Συγχαίρουμε καί εὐλογοῦμε τούς κληρικούς τῆς Περιφέρειας Ὑψωμαθίων, τήν Εὐγενεστάτη κυρία Μαρή Τσιτσέκογλου, Πρόεδρο τῆς Κοινότητος, τά λοιπά μέλη της καί ὅλους τούς συνεργάτες τους γιά τήν καλή διαχείριση τῶν κοινοτικῶν πραγμάτων, καθὼς καί τήν Πρόεδρο τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότης, Εὐγενεστάτη κ. Εὐᾶ Θεοδωρίδου γιά τήν προσφορά της. Εὐχαριστοῦμε, ἐπίσης, ὅσους, ἐντεῦθεν καί ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, στηρίζουν τήν Κοινότητα Ἁγίων Θεοδώρων Βλάχκας.

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καί τά αἰσθήματα, καλωσορίζουμε ὅλους σας ἐγκαρδίως στή σημερινή ἐόρτια σύναξη. Νά ἔχετε, ἐσεῖς καί οἱ ἀγαπημένοι σας, τήν εὐλογία τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Εὐχεσθε, ὁ Θεός τοῦ ἐλέους καί Κύριος τῆς δόξης νά σκέπη καί νά κρατύνη τήν Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία καί τήν Ὀρθόδοξο Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, γιά νά συνεχίσουν νά δίδουν τήν καλήν μαρτυρίαν τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλπίδος στόν ταραχώδη κόσμο μας.

Χρόνια πολλά! Καλή καί εὐλογημένη πορεία πρὸς τό Πάσχα τοῦ Κυρίου.

**Προσφώνησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν τοῦ κ. Ἀθανασίου
Καραγιαννίδου
(Φανάριον, Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, 9 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἱερολογιώτατε διάκονε κ. Γερμανέ,

Ἐν ἑορτίῳ χαρμοσύνη καὶ κατανυκτικῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἐτελέσαμεν σήμερον, Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν ἣ ἀνάμνησιν ποιούμεθα τῆς ἀναστηλώσεως τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων, τὴν χειροτονίαν σου εἰς τὸν πρῶτον βαθμὸν τῆς ἱερωσύνης, ἐν πληθούσῃ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸν Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου.

Εἶναι ὑψίστη εὐλογία διὰ τὸ πρόσωπόν σου νὰ σέ προορίσῃ ὁ Κύριος εἰς διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας Του. Ἀποτελεῖ δέ μέγα προνόμιον διὰ σέ νὰ ἀνήκης εἰς τὸν ἱερόν κλήρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Θὰ διακονήσῃς εἰς τὴν νεοσύστατον Ἱεράν Μητρόπολιν Ἰρλανδίας, ὅπου θὰ κληθῆς νὰ δώσῃς τὴν καλὴν μαρτυρίαν περὶ τῶν τιμίων παραδόσεων τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, τῆς «ὄντολογικῶς διακονικῆς».

«Ἡ φύση τῆς διακονίας καὶ ὁ προορισμὸς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», ἔγραφεν ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης, «εἶναι νὰ διακονεῖ ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητας, φυλῆς καὶ γλώσσας, καὶ γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ συνδεθεῖ μὲ χώρους καὶ περιβάλλοντα στενά ἐθνικά. Ἡ θεία Πρόνοια τὸ ἔταξε ἐκεῖ πού εἶναι, γιὰ νὰ μὴν μπορεῖ κανεὶς νὰ διαβάλλει καὶ νὰ ἀμφισβητεῖ τὸν ὑπερεθνικὸ του χαρακτήρα, βάσει τοῦ ὁποίου καὶ καλεῖται νὰ διαδραματίσῃ ἀποφασιστικὸ ρόλο στὶς μέρες μας». (*Κόσμον λύτρων*, Μέγαρον 2014, σ. 279).

Οἱ κληρικοὶ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας χαρακτηρίζονται ἀπὸ κοινὴν κατανόησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς των διακονίας. Γνωρίζομεν ἅπαντες τὴν εὐθύνην τοῦ λειτουργήματος τοῦ ἐργάτου τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου, ἢ ὅποια εἶναι οὐσιωδῶς συνδεδεμένη μὲ θυσιαστικὸν ἦθος καὶ μέ

ἀπροϋπόθετον ἀφιέρωσιν εἰς τό χρέος. Δέν ὑπάρχει ἐδῶ χῶρος διά τήν λεγομένην «εἰκονικήν ἱερωσύνην», τήν μεριμνῶσαν μόνον διά τό «φαίνεσθαι» καί ὄχι διά τό «εἶναι».

Ἡ ἀπόλυτος δέσμευσις τοῦ κληρικοῦ καί ἡ ἀφοσίωσις εἰς τόν Χριστόν εἶναι ἡ ἀληθής ταυτότης καί ἐλευθερία του, κατά τό Χρυσοστομικόν «Οὐκ ἔστιν ἐλεύθερος, ἀλλ' ἦ μόνος ὁ Χριστῷ ζῶν» (*Πρός Θεόδωρον Μοναχόν*, PG 47, 314). Ὅσον περισσότερον θά ἀγωνίζεσαι διά νά ἀνταποκριθῆς εἰς τήν ἄνωθεν κλήσιν, τόσον ἐντονώτερον θά αἰσθάνεσαι ὅτι τίποτε δέν ἀποτελεῖ ἰδικόν σου κατόρθωμα, ἀλλά ὅτι τά πάντα εἶναι οὐρανία δωρεά καί χάρις. Αὐτή ἡ ἀπόλυτος πίστις καί ἐμπιστοσύνη εἰς τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ δέν ἐπιτρέπει εἰς τόν κληρικόν νωθρότητα, ραθυμίαν, ἀκηδῖαν καί ἀπαισιοδοξίαν.

Ἀπό τῆς σήμερον ξεκινᾷ ἡ πορεία σου ὡς διακόνου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἁγίας τῶν τραπεζῶν. Νά παραμένης διακονικός εἰς ὅλην σου τήν ζωήν, διασώζων εἰς τό ἔργον σου τόν πλοῦτον τῆς παραδόσεως φιλοθεΐας καί φιλανθρωπίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Νά προσεγγίζης κάθε ἀνθρώπον μέ ἀγάπην καί ἐνσυναίσθησιν, κατευθύνων αὐτόν πρὸς τόν αἰώνιον ἐν Χριστῷ προορισμόν του, ὁ ὁποῖος συνδέεται καί βιώνεται μέ τήν μετοχήν του εἰς τό μυστήριον καί τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ «διακονία» εἶναι λέξις ἱερά. Παραπέμπει εἰς τόν πρῶτον διάκονον τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου, τόν Κύριον καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐνουθετεῖ τούς μαθητάς Του διά τῶν λόγων «Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καί πάντων διάκονος» (Μάρκ. θ', 35). Ἡμεῖς οἱ χριστιανοί πιστεύομεν ὄχι εἰς ἕνα Θεόν ἀπρόσωπον καί ἀμέτοχον εἰς τὰς περιπετείας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά εἰς τόν Θεόν, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς ἀπό ὅσον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἰς τόν ἑαυτόν μας.

Ἀγαπητέ διάκονε κ. Γερμανέ,

Θά φέρης εἰς τό ἔξῃς τό ὄνομα «Γερμανός», πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, τοῦ πρῶτου ἐπισκόπου τῆς νήσου Μάν, συναποστόλου τοῦ Ἁγίου Πατρικίου, τοῦ φωτιστοῦ τῆς Ἰρλανδίας. Τά ὀνομαστήριά σου θά τὰ ἐορτάζης τήν 3ην Ἰουλίου, ἡμέραν τῆς ἐν Χριστῷ κοιμήσεως τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ. Τό ὄνομα «Γερμανός» θά ὑπενθυμίξη ἐπίσης τόν πρῶτον Μητροπολίτην Θυατείρων καί ἔξαρχον Εὐρώπης, Δυτικῆς καί Κεντρῶας, Γερμανόν τόν Σπρηνόπουλον, ὀμογάλακτον Χαλκίτην ἀδελφόν, καθηγητήν καί Σχολάρχην τῆς Τροφῆς Σχολῆς, ἕνα ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, διακριθέντα διά τό ἐκκλη-

σιαστικόν, θεολογικόν καί διπλωματικόν αὐτοῦ ἔργον. Νά μιμῆσαι τόν ἔνθεον ἱεραποστολικόν ζῆλον τῶν δύο «Γερμανῶν»!

Εἰς τήν πορείαν σου καί τήν ἀγίαν ἀποστολήν σου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σέ συνοδεύουν αἱ εὐχαί τοῦ Πατριάρχου σου, τοῦ συμπροσευχηθέντος καί συλλειτουργήσαντος ἡμῖν σήμερον Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου καί πάσης Οὐκρανίας κυρίου Ἐπιφανίου, τοῦ Ἱερωτάτου Ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Ἰρλανδίας κ. Ἰακώβου, τῶν Τιμιωτάτων Ἱεραρχῶν τοῦ Θρόνου, τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καί πάντων τῶν παρόντων καί συναγαλλομένων ἐπί τῇ χειροτονίᾳ σου.

Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης καί Δοτῆ παντός ἀγαθοῦ νά φωτίζη τήν διάνοιν καί τήν καρδίαν σου καί νά εὐλογῇ τήν διακονίαν σου.

Ἄξιος!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
εἰς τὴν Διημερίδα «Ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ»
(Μαράσλειος Σχολή, 12 Μαρτίου 2025)**

* * *

Τιμιώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Ἐλλογιμώτατοι εἰσηγηταί,
Ἐκλεκτοί παρόντες,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Μέ αἰσθήματα χαρᾶς σᾶς ὑποδεχόμεθα καί σᾶς καλωσορίζομεν εἰς τὴν ἱστορικήν Πατριαρχικήν Ἀστικήν Σχολήν Μαράσλη καί εἰς τὴν Διημερίδα μέ τίτλον «Ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ», ἀφιερωμένην εἰς τὴν Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικήν Σύνοδον, ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν ἑορτασμῶν ἐπὶ τῇ συμπληρώσει δεκαεπτᾶ αἰῶνων ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς. Εὐχαριστοῦμεν τοὺς ἔλλογιμωτάτους ὀμιλητάς διὰ τὴν πρόθυμον ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως καί πάντας ὑμᾶς τοὺς συμμετέχοντας, ἐντεῦθεν, ἐξ Ἑλλάδος καί ἀλλαχόθεν. Ἐκφράζομεν τὴν Πατριαρχικήν ἡμῶν εὐαρέσκειαν πρὸς τόν Πρόεδρον, τὰ μέλη καί τόν Γραμματέα τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν συμβολὴν των. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι αἱ παρουσιάσεις τῶν ὀμιλητῶν καί αἱ συζητήσεις θά ἀναδείξουν σημαντικὰς πτυχὰς τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας καί τῆς ἐπικαιρότητος τοῦ μηνύματός τῆς.

Ἡ σύγκλησις τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου ἀποτελεῖ κορυφῶσιν τῆς «ἀρχεγόνου συνοδικότητος» καί τῆς «οἰκουμενικῆς συνειδήσεως» τῆς Ἐκκλησίας, ταυτοχρόνως δέ καί ἀνάδυσιν μιᾶς νέας συνοδικῆς δομῆς καί πρακτικῆς, αὐτῆς τῆς «Οἰκουμενικῆς Συνόδου». Ἡ πόλις τοῦ Κωνσταντίνου, ἡ ἐγκαινιασθεῖσα πέντε ἔτη μετὰ τὴν Σύνοδον τῆς Νικαίας, ἔμελλε νά καταστῇ τό κέντρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ὅπου συνήλθον τέσσαρες Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καθοριστικά διὰ τὴν ταυτότητα καί τὴν πορείαν τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ κόσμῳ, καί ὅπου ἔχει τὴν ἀμετακίνητον Καθέδραν του τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον, ἀκοίμητος

φρουρός της ἀνοθεύτου Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καί τῶν πατρῶων παραδόσεων.

Τό Σύμβολον τῆς Νικαίας «Πιστεύομεν...» ἀποτελεῖ διακήρυξιν τῆς κοινῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὴν Ἀρειανικὴν κακοδοξίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ θεολογία περὶ τοῦ «ἐν ἀρχῇ» ὄντος καί σαρκωθέντος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν προαιωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀντικατεστάθη ἀπὸ ἐν, ὅπως ἔχει λεχθῆ, «κοσμολογικόν φιλοσόφημα». Εἶναι ἀξιοθαύμαστον τό γεγονός ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Νικαίας ἐφήρμοσαν τὴν ἀρχὴν τοῦ «καινοτομεῖν τὰ ὀνόματα», καί παρὰ τό ὅτι ἡ φιλοσοφία συνεδέθη εἰς τὸν Ἄρειον μὲ «ἀκραῖον ἐξελληνισμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ», ἐχρησιμοποίησαν ἕνα φιλοσοφικόν ὄρον διὰ τὴν ἐκφρασιν τῆς πίστεως εἰς τὴν θεότητα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, κατορθώσαντες τὸν «ἐκχριστιανισμόν» μιᾶς φιλοσοφικῆς ἐννοίας, ἡ ὁποία οὕτω κατέστη «ἀκρογωνιαίος λίθος τοῦ ὅλου δογματικοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου» (Καλλινίκου Δελικάνη, *Ἡ πρώτη ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος*, Κωνσταντινουπόλις, 1930, σ. 130).

Ὡς γνωστόν, ὁ ὄρος ὁμοούσιος εἶναι «ἄγραφος» καί εἶχε χρησιμοποιηθῆ ὑπὸ αἰρετικῶν, ὅπως ὁ Σαβέλλιος καί ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς. Καθὼς ὅμως ἡ Σύνοδος ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν τῆς αὐθεντικὸν φορέα τῆς αἰεὶ ζωῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐμπειρίας καί παραδόσεως τῶν Ἀποστόλων, καί ἐν ἀκλονήτῳ πίστει ὅτι μόνος ὁ ὁμοούσιος τῷ Πατρί Θεὸς Λόγος, «Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ», διανοίγει, διὰ τῆς σαρκώσεώς Του, εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ὁδὸν τῆς θεώσεως, δὲν ἐδίστασε νὰ εἰσαγάγῃ τὸν ὄρον αὐτὸν εἰς τό Σύμβολόν τῆς, διατρανώσασα τὴν τελείαν θεότητα τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Πατρὸς, ὅς «ἐνηνθρόπησεν, ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν» (Μέγας Ἀθανάσιος). Εἰς τὸν «ἐκπληκτικόν ὄρον» θέωσις, ὅπως σημειώνει ὁ μακαριστὸς π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «δὲν ὑπάρχει τίποτε τό «φυσιοκρατικό» ἢ πανθειστικό... Θέωσις δὲν σημαίνει τίποτε περισσότερο ἀπὸ μίᾳ ἐσωτερικῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀνθρωπίνων προσώπων μὲ τὸν ζωντανὸ Θεό. Τό νὰ εἶσαι μὲ τὸν Θεό σημαίνει νὰ ἐνοικῆς «ἐν Αὐτῷ» καί νὰ συμμερίζεσαι τὴν τελειότητά Του» («Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς», εἰς τό ἔργον τοῦ ἰδίου, *Δημιουργία καί Ἀπολύτρωση*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1983, σ. 275).

Ὅταν ὁ φιλόσοφος Ἐγγελος ἀσκή ἀκραίαν κριτικὴν εἰς τὴν κατανόησιν καί βίωσιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἐν Βυζαντίῳ καί θεωρεῖ ὅτι ἐκεῖ «ἡ θρησκεία παρέμεινε ἀφρημένη, ὥστε «ἐν ὀνόματι τῶν χριστιανικῶν δογμάτων» νὰ ἐκτυλίσσονται ἐμφύλιοι συγκρούσεις καί ἐκρήξις

βίας, ως συνέβη και μέ την χρῆσιν τῶν ὄρων «ὁμοούσιος» καί «ὁμοιούσιος», ὅπου ἡ ἀντίθεσις διὰ τό γράμμα 'ι' προεκάλεσε τόν βίαιον θάνατον πολλῶν (G.W.F. Hegel, *Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte*), ἀγνοεῖ τήν διόλου «ἀφηρημένην» οὐσιαστικήν σωτηριολογικήν ἀναφοράν τοῦ δόγματος ἐν τῇ συνειδήσει τῶν Ὁρθοδόξων. Τά δόγματα δέν εἶναι θεωρητικά διατυπώσεις τῆς πίστεως, ἀλλά κλήσις πρὸς συμμετοχήν εἰς τήν ἐν Χριστῷ ζωὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, μέ ὀρίζοντα τήν σωτηρίαν μας.

Ἡ Σύνοδος τῆς Νικαίας ἀποτελεῖ σταθμόν εἰς τήν διαμόρφωσιν αὐτῆς τῆς δογματικῆς ταυτότητος τῆς Ἐκκλησίας, παρέμεινε δέ τό πρότυπον διὰ τήν ἀντιμετώπισιν δογματικῶν καί κανονικῶν προβλημάτων εἰς οἰκουμενικόν ἐπίπεδον. Ἡ 1700ῆ ἐπέτειος ἀπό τῆς πραγματοποιήσεώς της ὑπενθυμίζει εἰς τήν Χριστιανοσύνην τὰς παραδοχάς τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας καί τήν ἀξίαν τοῦ κοινουῦ ἀγῶνος κατά τῶν παρανοήσεων τῆς πίστεώς μας, μέ ἀμετάθετον σημεῖον προσανατολισμοῦ τόν ἀναλαβόντα τήν ἡμετέραν μορφήν, ἐλευθερώσαντα ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἄλλοτρίου, χαρισάμενον δέ ἡμῖν ζωὴν τήν αἰώνιον, «ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ» Θεόν Λόγον, διὰ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ ὁποίου »τόν Πατέρα ἐγνώκαμεν καί τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐπεδήμησεν ἐν κόσμῳ». Οἱ ἑορτασμοί πρέπει νά συμβάλουν εἰς τήν ἀναζωπύρωσιν τῆς πίστεως εἰς τήν ὁμοούσιον καί ἀχώριστον Ἁγίαν Τριάδα καί εἰς τόν συναϊδιον Πατρί καί Ἁγίῳ Πνεύματι Λόγον, ὡς καί εἰς τόν πολλαπλασιασμόν τῶν καρπῶν καί τῶν εὐλογιῶν αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐκλεκτοί συμμετέχοντες εἰς τήν Διημερίδα,

Ἔργον τῆς θεολογίας εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τῆς σωτηριο-λογικῆς διαστάσεως ἐν παντί. Ἡ ὀρθή κατανόησις τῶν δογμάτων τῆς πίστεώς μας καί ἡ ἐρμηνεία των μέ ὑπαρξιακοὺς ὅρους ἀπαιτεῖ, ὁμοῦ μετά τῆς μετοχής εἰς τό ἐκ-κλησιαστικόν γεγονός, εὐαίσθησιαν καί γνήσιον ἐνδιαφέρον διὰ τόν ἄνθρωπον καί τὰς περιπετείας τῆς ἐλευθερίας του. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ, ἡ διατράνωσις τῆς πίστεώς μας εἰς τον Τριαδικόν Θεόν καί εἰς τόν ἐνανθρωπήσαντα Θεόν Λόγον, τόν Κύριον καί Σωτῆρα τοῦ κόσμου Ἰησοῦν Χριστόν, ὀφείλει νά συνοδεύηται ἀπό τήν ἔμπρακτον ἀνταπόκρισιν μας εἰς τήν προτροπήν Αὐτοῦ νά καταστῶμεν «πλησίον» τῶν ἐμπεσόντων εἰς τοὺς ληστὰς καί τῶν ἐν ἀνάγκαις «ἐλαχίστων ἀδελφῶν» Του, μετά τῶν ὁποίων ἐταυτίσθη ὁ Κύριος, συνδέσας τήν αἰώνιον σωτηρίαν μας μετά τοῦ «ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. Κε', 41).

Κατακλείοντες, εὐχαριστοῦμεν ἅπαξ ἔτι πάντας ὑμᾶς, εὐχόμενοι δέ

δαψιλῆ καρποφορίαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Δημερίδος, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τὴν πλουσιόδωρον χάριν καὶ τὸ ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ ἐν Τριάδι προσκυνουμένου Θεοῦ.

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὸ 9^ο Διεθνὲς Μαθητικὸ Συνέδριο Λογοτεχνίας μὲ θέμα
«Κικὴ Δημοულᾶ. Ἡ Ποιήτρια»
(19 Μαρτίου 2025)**

* * *

Τιμώτατοι ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐνταῦθα,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι,
Ἐλλογιμώτατοι Σύεδροι,
Ἀγαπητά μας παιδιά,
Κυρίες καί κύριοι,

Μέ πολλή χαρά σᾶς ὑποδεχόμαστε στήν Πόλη μας, μέ τήν εὐκαιρία τοῦ 9^{ου} Διεθνoῦς Μαθητικοῦ Συνεδρίου Λογοτεχνίας, πού διεξάγεται ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί εἶναι ἀφιερωμένο στή σπουδαία ποιήτρια καί Ἀκαδημαϊκὴ Κικὴ Δημοουλᾶ. Προστίθεται σήμερα ἕνας νέος κρικός στήν ἀλυσίδα παρόμοιων πνευματικῶν ἐκδηλώσεων στό Κέντρο τῆς Ρωμισσύνης, μέ ἀφετηρία τό ἔτος 2012. Συγχαίρουμε, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου Διευθυντοῦ τοῦ Ζωγραφείου Λυκείου κ. Ἰωάννου Δεμιρτζόγλου, τοὺς ὀργανωτές τοῦ Συνεδρίου, ὅλους ἐσᾶς τοὺς συμμετέχοντες, μέ πρῶτους τοὺς μαθητές καί τίς μαθήτριες, τά παιδιά μας, μέ τά «πιό λαμπερά κι ἀπό τόν ἥλιο μάτια», ὅπως ἔλεγε ὁ φιλόσοφος.

Ἄξιως καί δικαίως τό Συνέδριο μας θά ἀσχοληθῆ μέ τήν προσωπικότητα, τό ἔργο καί τήν προσφορά στόν πολιτισμό μιᾶς ξεχωριστῆς μορφῆς τῆς σύγχρονης ποίησης, τῆς Κικῆς Δημοουλᾶ. Τά ποιήματά της τέρπουν τό γλωσσικό καί λογοτεχνικό αἰσθητήριό μας, τή διάνοια καί τήν καρδιά μας, ἀγγίζουν τίς πιό εὐαίσθητες χορδές τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Μᾶς θυμίζουν ὅτι πέρα ἀπό τά συμφέροντα καί τή μετρήσιμη πραγματικότητα, ὑπάρχει ἡ διάσταση τοῦ βάθους τῶν πραγμάτων, «τό βαθύ μυστήριον τοῦ κόσμου», τό ὅποιο, ὅπως ἔγραφε ὁ μέγας θεολόγος π. Ἀλέξανδρος Σμέμαν, «ἀποκαλύπτεται στοὺς ἁγίους, στά παιδιά

καί στούς ποιητές» (*Εορτολόγιο*, έκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1997, σ. 64).

Έντυπωσιάζει ή ειλικρίνεια καί τό βάθος τῆς ποιητρίας μας στό ἀκόλουθο ποίημά της, ὅπου ὀμιλοῦν ὁ οὐρανός καί ή ἐλπίδα:

«Βρέχει μέ ἀπόλυτη ειλικρίνεια.

Ἄρα δέν εἶναι φήμη

ὁ οὐρανός ὑπάρχει

καί δέν εἶναι τό χῶμα λοιπόν ή μόνη λύση

ὅπως ἰσχυρίζεται ὁ κάθε τεμπέλης νεκρός.» (*Μεταφερθήκαμε παραπλεύρως*).

Η παγκόσμια κοινωνία τοῦ οικονομισμοῦ καί τῶν ποσοτικῶν κριτηρίων, τῆς κυριαρχίας τῆς τετράγωνης λογικῆς τῶν μηχανῶν καί τῆς τεχνοκρατίας, τῆς προτεραιότητος τῆς χρηστικῆς γνώσης καί τοῦ ἔχειν, ὅπου, ὅπως εἶχε διαπιστώσει ἤδη πρὶν μερικές δεκαετίες ὁ Ὀδυσσεύς Ἐλύτης, «εἰάν δέν ἔχεις τίποτε νά κερδίσεις ἀπ' αὐτό πού κάνεις, σέ κοιτάζουν ὅλοι μέ ἀνοιχτό στόμα» (*Ἡ Ἑλλάδα τοῦ Ἐλύτη*, έκδ. Ἴκαρος, Αθήνα 2021, σ. 120), ή ἐποχή μας, λοιπόν, καί ή σημερινή κοινωνία ἔχει ἀνάγκη ἀπό ποιητές μέ εὐφάνταστο νοῦ, μέ εὐαίσθητη ψυχή, μέ διεισδυτική ματιά, ὅπως ή Κική Δημουλά.

Η ποίηση εἶναι πολυτιμότερο δῶρημα τοῦ οὐρανοῦ στόν ἄνθρωπο. Μᾶς θυμίζει ὅτι ὑπάρχουν διαστάσεις τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ἀπροσπέλαστες στήν ἐπιστημονική γνώση καί σέ κάθε μορφῆς ἀντικειμενοποίηση. Εἶναι ὁ χῶρος, ὅπου «οἱ ἀριθμοί δέν ἔχουν τίποτε νά ποῦν», ὅπου δέν ὑπάρχει θέση γιά ὅσους «βλέπουν τήν ἀνθισμένη ἀμυγδαλιά μέ τά μάτια τοῦ ξυλοκόπου». Μέ αὐτήν τήν ἔννοια, ποιητής εἶναι καί κάθε γνήσιος πιστός, ὁ ὁποῖος συγκλονίζεται ἀπέναντι στό μυστήριο τῆς θείας δόξης. Ὅταν μιᾶμε γιά τόν Χριστό, τόν «ἐν ἀρχῇ Λόγον», ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μέ τόν ἄνθρωπο γιά νά τοῦ ἀνοίξη τήν ὁδό τῆς αἰώνιας ζωῆς, ὁ λόγος μας γίνεται ποίημα, ὕμνος καί δοξολογία. Ποτέ ή γλῶσσα τῆς θεολογίας δέν ἦταν ἀμέτοχη πληροφόρηση «περί τοῦ Θεοῦ». Εἶναι πάντοτε γλῶσσα ποιητική, καρδιακή, φιλοκαλική. Ὑπενθυμίζουμε ὅτι τά ὕμνολογικά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι ἕνα λογοτεχνικό θαῦμα. Δέν ὑπάρχει ποτέ πεζότητα στήν ἐκκλησιαστική γλῶσσα. Γιά τόν λόγο αὐτό, ἀδυνατοῦμε νά φαντασθοῦμε γνήσιο πιστό πού δέν ἀγαπᾷ εὐρύτερα τή λογοτεχνία καί τήν ποίηση.

Γιά ἐμᾶς προσωπικῶς, ή ἑλληνική λογοτεχνία ἦταν, σέ ὅλη μας τή ζωή, πηγὴ πνευματικῆς εὐφροσύνης. Διαβάσαμε ποίηση ἀπό πολύ

ένωρίς. Ως μαθητής και ιεροσπουδαστής στην Ίερά Θεολογική Σχολή Χάλκης καταρτίσαμε μία χειρόγραφη συλλογή με τὰ ἀγαπημένα μας ποιήματα, στην ὁποία προσέθεταν ἰδιοχείρως ἕνα ποίημα κάποιοι ἀπό τούς συμμαθητές μας. Αἰσθανόμεσταν πάντοτε βαθειά εὐγνωμοσύνη πρὸς τούς λογοτέχνες καὶ τούς ποιητές μας, γιὰ ὅσα χάρισαν στό Γένος καὶ γιὰ τὰ τιμαλφῆ πού μᾶς ἀποκαλύφθηκαν μέσα ἀπό τὰ ἔργα τους.

Ὁ Πατριάρχης σας εἶναι βέβαιος ὅτι στὰ βάθη τῆς ψυχῆς ὅλων σας ὑπάρχει ἕνα αἰσθημα ὑπερηφάνειας γιὰ τὴ γλῶσσα μας, τὴ γλῶσσα τῶν προγόνων μας καὶ τὴ δική μας, πού ἔχει χαρακτηρισθῆ ὡς «ἡ μητρική γλῶσσα τοῦ πνεύματος», στην ὁποία γράφτηκαν ἀπαράμιλλα ἔργα πού ἄλλαξαν τόν ροῦν τῆς ἱστορίας. Ἡ γλῶσσα μας ἐκπροσωπεῖ καὶ σήμερα τό «θαυμάζειν» τῶν φιλοσόφων, τό «θάμβος» τῆς πίστες στόν Θεό, «σάν νά διάλεξε ὁ Θεός τὴν ἑλληνική γλῶσσα γιὰ νά ἀναγγεῖλει τό Εὐαγγέλιό Του». Μᾶς πλουτίζει ὑπαρκτικά, σπάει τόν ἐγκλωβισμό μας στὴ λογική τῶν ἀναγκῶν, κρατύνει τὴν πνευματική μας ὑπόσταση, παραπέμπει στό Ὑπερβατικό.

Αὐτὴ ἡ γλῶσσα ἦταν καὶ παραμένει ἡ λαλιά τῶν γηγενῶν κατοίκων αὐτῆς τῆς Πόλης, τῆς Πόλης τῶν Ἀρχιεπισκόπων Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ποιητοῦ τῆς θεολογίας, καὶ τοῦ «χρυσοῦ τὴν γλῶτταν» Ἰωάννου, τοῦ «Δημοσθένους τῆς Ἐκκλησίας», τοῦ πολυῖστορος Πατριάρχου Φωτίου τοῦ Μεγάλου, ὕμνογράφων, ποιητῶν, φιλοσόφων καὶ τῶν Λογάδων τοῦ Γένους. Καλοῦμαστε ὅλοι σέ κοινὴ προσπάθεια, γιὰ νά μποροῦν καὶ οἱ ἐπερχόμενες γενεές νά χαίρωνται τούς ποιητές καὶ τούς πεζογράφους μας, τὰ ὕμνολογικά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ νά σεμνύνωνται γιὰ τόν πλοῦτο τῆς γλῶσσας καὶ τῆς κουλτούρας μας. Στόν καλόν αὐτόν ἀγῶνα δέν πρέπει νά λησμονοῦμε, ὡς φορεῖς μιᾶς μεγάλης πνευματικῆς παρακαταθήκης, ὅτι σέ ὅποιον δόθηκαν πολλά, ἀπό αὐτόν ἀπαιτοῦνται πολλά, σύμφωνα μέ τό Βιβλικόν «παντί δέ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολύ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ» (Λουκ. ιβ', 48).

Μέ αὐτές τίς σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα, κηρύσσουμε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ 9ου Διεθνούς Μαθητικοῦ Συνεδρίου Λογοτεχνίας, μέ θέμα «Κικὴ Δημοῦλᾶ. Ἡ Ποιήτρια», βέβαιοι γιὰ τὴν εὐκαρπῆ διεξαγωγή του καὶ τὴν ἐπιτυχή πραγματοποίηση ὅλων τῶν παραλλήλων ἐκδηλώσεων. Νά χαρῆτε ὅλοι σας τὴν Πόλη τῶν Πόλεων καὶ τὴν ὠραία σύναξή σας, νά χαρῆτε τὴν ἀρχὴ τῆς ἀνοιξῆς καὶ τὰ νειάτα σας. Σᾶς εὐλογοῦμε πατρικῶς καὶ ἐπικαλοῦμαστε γιὰ ἐσᾶς καὶ τούς ἀγαπημένους σας τὴν χάρη καὶ τόν φωτισμό τοῦ Θεοῦ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀγάπης.

Καλὴ πορεία πρὸς τό Πάσχα!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατὰ τὴν χοροστασίαν εἰς τὴν Γ' Στάσιν τῶν Χαιρετισμῶν
ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν
(21 Μαρτίου 2025)**

* * *

Τιμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί Ἱεράρχαι,
Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε Ἀλικαρνασσοῦ κύριε Ἀδριανέ, Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενε τῆς Περιφερείας Φαναρίου – Κερατίου Κόλπου,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,
Προσφιλέστατοι προσκυνηταί,
Τέκνα ἐν Κυρίῳ εὐλογημένα,

Ἐμπλεοὶ αἰσθημάτων χαρᾶς, ὑμνοῦμεν καί εὐχαριστοῦμεν τόν ἐν Τριάδι Θεόν, ὁ Ὅποιος μᾶς ἤξιωσε σήμερα νά συναθροῦμεν εἰς τόπον ἱερώτατον καί ἱστορικώτατον, τόπον μαρτυρίας καί μνήμης, εἰς τό σεπτόν ἀγίασμα τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν, διά νά συμμετάσχωμεν εἰς τὴν πάντοτε συγκλονιστικὴν Ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν καί, παλλομένη ψυχῇ καί καρδίᾳ, νά δοξολογήσωμεν τὴν εὐλογημένην ἐν γυναιξί Μαρίαν, τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, διά τοῦ τόκου τῆς ὁποίας ἐδόθη ἡμῖν σωτήριος χάρις καί ἐνεπλήσθημεν χαρᾶς μεγάλης.

Ἐψάλαμε καί ἐφέτος τόν Ἀκάθιστον Ὑμνον, τό ἀριστουργηματικόν αὐτό ποίημα, τό ὁποῖον ἠκούσθη διά πρώτην φοράν κατὰ τὴν θεσπέσιον ἐκείνην νύκτα, τὴν γεμάτην θαῦμα καί μυστήριον, ὡς ἐλάχιστον εὐχαριστήριον πρὸς τὴν σώσασαν ἀπὸ τὴν ἐχθρικὴν ἐπιβουλήν θαυματουργικῶς τὴν Πόλιν -τὴν Πόλιν της- Θεομήτορα. Ἐψάλῃ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κερατίου κόλπου, ἐδῶ, εἰς αὐτό ἀκριβῶς τό σημεῖον, τό ὁποῖον συνεδέθη στενώτατα μέ τὴν παρουσίαν της.

Μεγαλοπρεπές κτηριακόν συγκρότημα περιέβαλλε τόν σημαντικώτερον Ναόν τῆς Θεοτόκου εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ ὁποῖος κάποτε ἐδέσποζεν ἐδῶ, μέ «χρυσῶν πεποικιλμένην ὀροφήν», μέ ὀρθομαρμαρώσεις, ψηφιδωτά, ἀργυροῦν ἄμβωνα καί ἐκπάγλου καλλονῆς τέμπλον. Ὅμως, εἰς τὴν πορείαν τῶν καιρῶν, πυρκαϊαί καί ἄλλαι δυσχερεῖς συνθήκαι κατέστρεψαν τὰ πε-

ρικαλλή κτίσματα, τὰ δὲ σπουδαῖα ἱερά κειμήλια πού ἐφυλάσσοντο ἐδῶ ἐχάθησαν. Κατὰ τόν 19^{ον} αἰῶνα, ἡ φιλογενῆς συντεχνία τῶν Γουναράδων ἐμερίμνησε διά τήν ἀνέγερσιν, εἰς τόν ἴδιον τόπον, αὐτοῦ τοῦ μικροῦ Ναοῦ εἰς τόν ὁποῖον εὐρισκόμεθα.

Καί ὁμως, παρ' ὅτι ἡ Βυζαντινὴ αἴγλη παρῆλθεν, ὁ σημερινός Ἱερός Ναός ἐπιβάλλεται εἰς τόν καθένα μέ τήν γλυκύτητα τῆς ταπεινότητός του· τόσον ταιριαστός μέ τήν τιμὴν τῆς Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, εἰς τήν ταπεινώσιν τῆς ὁποίας ἐπέβλεψεν ὁ Κύριος καί τήν κατέστησε κατὰ σάρκα Μητέρα Του. Καί μολονότι χώρος μικρός, εἶναι μυστηριακῶς περιλάμπρος καί ὡραίος, τό καταλληλότερον ἴσως σημεῖον διά νά ἐξυμνηθῇ ἡ «ὡραιότητα τῆς Παρθενίας» τῆς καί τό «ὑπέρλαμπρον τό τῆς ἀγνείας» τῆς. Αἱ κατὰ τήν παρέλευσιν τῶν ἐτῶν περιπέτειαί τοῦ καταβρέκτου ἀπό θρόμβους ἰκεσίας Σεμνείου τούτου, ἀκόμη καί αἱ πυρκαϊαί πού ἐδοκίμασε, φαντάζουν μίμησις τῶν πόνων καί τῶν δυσκολιῶν, τῶν ἐπωδύνων φλογῶν πού κατέκαυσαν τήν καρδίαν τῆς Μητρός τοῦ Θεανθρώπου, καθ' ὅσον αὐτὴ ἠκολούθει τόν μονογενῆ τῆς Υἱόν εἰς τήν ἀγωνίαν, τό Πάθος καί τόν σταυρικόν θάνατόν Του. Ἐξ αὐτοῦ, βεβαίως, ἔρρευσαν ἀστείρευτα πρὸς τό γένος τῶν ἀνθρώπων τὰ τῆς Ἀναστάσεως σωτηριώδη νάματα. Ἀστείρευτος ἐπὶ αἰῶνας καί ἡ πηγὴ τούτου τοῦ Ἁγιάσματος, προσφέρουσα τήν δρόσον τῆς πρὸς κάθε προσκυνητὴν πού ἐν συνοχῇ καρδίας βοᾷ ἐκ βάθους ψυχῆς τό «χαῖρε» εἰς τήν «ἀκένωτον πηγὴν τοῦ ζῶντος ὕδατος», τήν Μαρίαν, τήν «Κυρίαν πάντων ἡμῶν».

Πλήθος πιστῶν, τόσον ἐκ τῆς Πόλεως, ὅσον καί ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, συρρέει ἐδῶ, διά νά ἀντλήσῃ ὑπομονήν καί δύναμιν, στοργὴν καί παρηγορίαν ἀπό τήν Βλαχερνίτισσαν, τήν «ζῶσαν καί ἄφθονον πηγὴν». Καί ἐκείνη, Ὑπέρμαχος Στρατηγός τοῦ Γένους, σώτεια τοῦ καθενός μας, σπεύδει νά μᾶς στηρίξῃ. Καί γίνεται «πολλῶν παιόντων συγχώρησις» καί «λιμὴν τῶν τοῦ βίου πλωτήρων», ὡς προσφυῶς τήν ἀποκαλεῖ ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου· λιμὴν, εἰς τόν ὁποῖον εὐρίσκει ὁ καθείς καταφύγιον, ἀπαντοχὴν, ἀνακούφισιν καί ἀσφάλειαν. Διότι ἔτεκεν, ἐσπαργάνωσεν, ἐγαλούχησε καί ἀνέθρεψε τόν Λυτρωτὴν τοῦ παντός, αἱ δὲ πρεσβείαι τῆς πρὸς Αὐτόν εἶναι πανσωστικώταται. Διά τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας τῆς πρὸς τόν ἄνθρωπον, ὁ Ὑμνωδός τήν ἀποκαλεῖ «Γέφυραν μετὰγούσαν τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν», «ἐλπίδα ἀγαθῶν αἰωνίων» καί «κλίμακα ἐπουράνιον». Ἄς προσέλθωμεν καί ἄς σπουδάσωμεν τό μυστήριόν τῆς· καί μέσα εἰς αὐτό θά εὐρωμεν τήν καταξίωσιν καί τῆς δικῆς μας ζωῆς.

Ἐπ' εὐκαιρία τῆς σημερινῆς συνάξεώς μας ἐνταῦθα, ἐπιθυμοῦμεν νά ἐκφράσωμεν τὰς συγχαρητηρίους εὐχάς καί τήν εὐαρέσκειαν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος πρός τόν Θεοφιλέστατον Ἐπίσκοπον Ἀλικαρνασσοῦ κύριον Ἀδριανόν, Ἐπόπτην τῆς Περιφερείας Φαναρίου – Κερατίου Κόλπου, διά τήν εὐαισθησίαν μέ τήν ὁποίαν φροντίζει διά τήν λειτουργίαν τῶν πολλῶν ἱερῶν ναῶν καί τῶν προσκυνημάτων τῆς περιοχῆς, ἀλλά καί διά τήν εὐρυτέραν πνευματικὴν διακονίαν του. Εὐχαριστοῦμεν, ἐπίσης, πάντας τοὺς φιλογενεῖς συνεργάτας του, μέ ἐπὶ κεφαλῆς τόν Ἐντιμότατον καί ἀγαπητόν Πρόεδρον τῆς Κοινότητος κύριον Νικόλαον Καλαμάρη.

Εἶναι δέ μεγάλη χαρά δι' ἡμᾶς νά ὑποδεχόμεθα εἰς τό θεοφύλακτον τοῦτο ἱερόν σκῆνωμα τῆς Πολίτικης Ρωμιοσύνης πλήθος εὐσεβῶν πιστῶν πού προσῆλθον σήμερα εἰς τήν Χάριν τῆς Θεοτόκου. Καλωσορίζομεν τόν Ἱερώτατον ἀδελφόν, Μητροπολίτην Μαρωνείας καί Κομοτηνῆς κύριον Παντελεήμονα, ὁ ὁποῖος συνεταξείδευσε μέ ὄμιλον προσκυνητῶν ἀπό τήν θεόσωστον ἐπαρχίαν του, ὡς καί τόν Ὅσιολογιώτατον Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου κ. Βαρθολομαῖον, πού ἤλθεν ἐξ Ἁγίου Ὁρους μέ τήν τιμίαν αὐτοῦ συνοδείαν εἰς τήν Βασιλεύουσαν. Ἐπίσης, ὑποδεχόμεθα μέ πολλήν ἀγάπην τοὺς καθηγητάς καί τοὺς μαθητάς τοῦ 3^{ου} Γενικοῦ Λυκείου Γιαννιτσῶν καί τοῦ Προτύπου Ἐπαγγελματικοῦ Λυκείου Κατερίνης, τήν πολυάριθμον ομάδα μελῶν καί φίλων τοῦ πολιτιστικοῦ συλλόγου «Θάμυρις» ἀπό τήν Ξάνθην, ὅπως καί τοὺς ἐκ Κύπρου προσκυνητάς πού δεικνύουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διά τὰ ἱερά σεβάσματα τῆς Πόλεως καί δὴ διά τό ἐν Βαλουκλῆ κοιμητήριον τῶν αἰοιδίμων προκατόχων ἡμῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν. Εὐχαριστοῦμεν καί πάλιν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, τόν Ἐντιμότατον κ. Στυλιανόν Στεφάνου διά τήν ὑπέρ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τῶν Πατριαρχικῶν τάφων ἔμπρακτον μέριμναν καί φροντίδα του.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Εἶναι μεγάλη ἡ συγκίνησις μας νά σᾶς ἔχωμεν ὅλους ἐδῶ, κοντά μας. Ὅσακις βλέπομεν τοὺς ἱερούς Ναοὺς καί τὰ ἀγιάσματα τῆς Πόλεως μας γεμάτα ἀπό εὐσεβῆ λαόν καί δὴ ἀπό νέους ἀνθρώπους, μέ ἐνδιαφέρον καί ἀγάπην διά τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί τήν παρουσίαν μας ἐνταῦθα, εὐφροσύνη καί ἐλπίδα πλημμυρίζει τήν καρδίαν μας. Σᾶς καλοῦμεν νά ἔρχεσθε -πάλιν καί πολλάκις- διά νά ἀντλήτε καί ἐσεῖς ὕδωρ ζῶν ἀπό τοὺς ἀνεξαντλήτους κρουνούς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, νά γίνεσθε κοινωνοὶ τῆς μυσταγωγίας τοῦ Φαναρίου, καί

μέτοχοι τῆς Ἱερότητος τῆς Βλαχέρνας. Τό προσκύνημά σας νά σμίγη μέ τάς ἱκεσίας καί τάς δοξολογίας τῶν προγόνων, μέ τά πρόσωπα πού ἀντίκρισαν τήν «ὑπερβατικότητα τῆς Ρωμισούνης», τήν «λιβανισμένην καί στεφανωμένην» (Πέργης Εὐάγγελος).

Μέ αὐτάς τάς σκέψεις, ἐπικαλούμεθα ἐπί πάντας ὑμᾶς, ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ, πρεσβείαις τῆς ὑμνοσταλάκτου Βασιλίσης, τῆς θερμῆς Προστάτιδος τῆς Πόλεως, τῆς Παναγίας τῆς Βλαχερνίτισσας, τήν πλουσιόδωρον χάριν καί τό ἀμέτρητον ἔλεος τοῦ σαρκωθέντος προαιωνίου Θεοῦ Λόγου.

Εἶθε νά ἐορτάσωμεν εὐσεβοφρόνως, σεμνοπρεπῶς καί θεοτερπῶς τόν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου καί τήν λαμπροφόρον Ἀνάστασιν τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ τῆς.

Χρόνια πολλά!

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τήν 10^{ην} Συνεστίασιν Ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς Γαλατᾶ
(Ἀστική Σχολή Γαλατᾶ, 22 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἰερώτατοι ἀδελφοί Ἀρχιερεῖς,

Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ, Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ Πόλει,

Ἐντιμολογιώτατοι Ἀρχοντες,

Ἐντιμότητα κύριε Πρόεδρε τοῦ Συνδέσμου Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων,

Ἐλλογιμωτάτη κυρία Συντονίστρια Ἐκπαιδεύσεως ἐνταῦθα,

Ἐντιμολογιώτατε Καθηγητά κύριε Χρυσόστομε Σταμούλη, Διευθυντά τῆς Μεικτῆς Χορωδίας «Φωνές» τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Βαρβάρας Θεσσαλονίκης μετά τῶν μελῶν αὐτῆς καί τῶν μουσικολογιωτάτων σολίστ,

Κυρίες καί Κύριοι,

Μέ πολλή χαρά βρισκόμαστε ἀνάμεσά σας γιά τή 10^η Συνεστίαση Ἀποφοίτων Σχολῆς Γαλατᾶ. Καταλαβαίνουμε, ἀγαπητοί ἀπόφοιτοι, ὅτι εἴσθε συγκινημένοι, γιατί βρίσκεσθε ἀπόψε στό σχολεῖο σας, ὅπου μάθατε τά πρῶτα γράμματα, διαμορφώθηκε ὁ χαρακτήρας σας, κάνατε ὄνειρα γιά τό μέλλον, μέ τήν ἀγάπη καί τή φροντίδα τῶν δασκάλων σας καί τήν ἥπια αὐστηρότητά τους, ἡ ὁποία ἀπέβλεπε πάντοτε στήν πρὸδὸ σας.

Καί ὁ Πατριάρχης σας ἔχει παρόμοιες ἀναμνήσεις ἀπὸ τό σχολεῖο του στοὺς Ἁγίου Θεοδώρους τῆς γλυκειᾶς πατρίδας του, τῆς ἐρατεινῆς Ἰμβρου. Γνώριζαν οἱ δάσκαλοί μας, ἐδῶ καί στήν Ἰμβρο καί παντοῦ, ὅτι ἡ μετάδοση ἀξιῶν εἶναι πιὸ δύσκολη ἀπὸ τή μετάδοση γνώσεων καί ἦταν ἀρκετὰ ἀπαιτητικοί ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς μαθητές ἀλλά καί ἀπὸ τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό, ἀφοῦ ἔπρεπε νά ἀποτελοῦν ὑπόδειγμα, νά διδάσκουν «μέ αὐτό πού εἶναι».

Ὅντως, στήν «ἀγία ἀποστολή» τοῦ δασκάλου ὑπάρχουν στοιχεῖα διαχρονικά, πού δέν θά χάσουν τήν ἰσχὺ τους καί στό μέλλον, παρὰ τίς

άλλαγές πού φέρνει ή ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη. Όφείλουμε, καί θά όφείλουν όλες οί γενέες πού έρχονται, πάμπολλα καί πολυτιμώτατα στους δασκάλους. Ό μέγας Άριστοτέλης ό Σταγειρίτης γράφει ότι στους φυσικούς γονείς μας χρωστούμε τό ζήν, ένώ στους δασκάλους μας τό «εύ ζήν», έν τή έννοία του «κατά λόγον» καί «κατ' άρετήν» ζήν. Είμαι δέ χαρακτηριστικό ότι έννας γνωστός σύγχρονος γερμανός παιδαγωγός προτείνει, όπως ισχύει για τους ιατρούς ό «όρκος του Ιπποκράτη», νά καθιερωθῆ για τους εκπαιδευτικούς ό «όρκος του Σωκράτη», ένός από τους πατέρες τῆς ιδέας τῆς παιδείας. Έχει λεχθῆ ότι «άν δέν έχη κάποιος Σωκράτη μέσα του δέν μπορεῖ νά είναι καλός παιδαγωγός».

Χαρήτε λοιπόν, αγαπητοί απόφοιτοι τῆς Αστικής Σχολῆς Γαλατά, τήν άποψινή συνειστιάσή σας, τήν συνάντηση πρόσωπον προς πρόσωπον. Είμεθα βέβαιοι ότι θά δοξάζετε όλοι τό όνομα του δωροεόδου Θεου πού ή Σχολή σας άνακαινίσθηκε μέ έξοχο τρόπο καί άποτελεῖ πλέον κόσμημα για τήν Όμογένεια, ένα νέο πνεύμονά της, τό Πολιτιστικό της Κέντρο. Εϋγνωμονούμε τόν Έντιμολογιώτατο Μέγα Εϋεργέτη Αθανάσιο Μαρτίνο καί τήν Εϋγενεστάτη σύζυγό του Μαρίνα, για τήν φιλογενή καί γενναιόδωρη πρωτοβουλία καί χορηγία τους.

Πηγή εϋφροσύνης είναι άπόψε καί ή παρουσία στην εκδήλωσή μας τῆς Μεικτῆς Χορωδίας του Ίερού Ναου Άγίας Βαρβάρας Θεσσαλονίκης «Φωνές», υπό τῆ διεύθυνση του Έντιμολογιωτάτου Καθηγητου τῆς Θεολογικής Σχολῆς του Άριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Άρχοντος Διδασκάλου τῆς Έκκλησίας καί μουσικολογιωτάτου κ. Χρυσοστόμου Σταμούλη. Εϋχαριστούμε όλα τά μέλη τῆς χορωδίας, τους εκλεκτούς σολίστ, όλους τους συντελεστάς για τήν άγάπη τους για τήν Όμογένεια καί για όσα ώραία θά μᾶς παρουσιάσουν.

Έκλεκτοί παρόντες,

Ήμέρα χαρᾶς ή σημερινή για όλους μας. Όλοι μαζί θά συνεχίσουμε τόν άγώνα για τήν παιδεία τῆς Ρωμοσύνης, μέ τά σχολεία μας νά προσφέρουν γνώσεις καί αξίες, μέ τό Οικουμενικό Πατριαρχείο νά φυλάσσει άκέραιες τίς πατρογονικές παραδόσεις, νά εκφράζει καί νά συμβολίζει τόν μοναδικό πολιτισμό πού δημιουργήθηκε καί άνθισε επί μακρούς αιώνες έδῶ, πού μᾶς κάνει υπερήφανους καί, παράλληλα, μᾶς δεσμεύει για νά τόν φυλάξουμε ως κόρην όφθαλμου. Η Άγία του Χριστου Μεγάλη Έκκλησία διακηρύσσει ότι ή άπάντηση στά βαθεία ύπαρξιακά προβλήματα του άνθρώπου καί στίς σύγχρονες προσκλήσεις για τίς κοινωνίες «δέν είναι δυνατόν νά δοθῆ χωρίς μία

πνευματική προσέγγιση». Ίσχύει και σήμερα ότι «ή ανθρωπιά, παρά τά θαύματα της έπιστήμης, ποτέ δέν είναι αυτόνομη, πάντοτε θά κερδίζεται μέ προσωπικό άγώνα. Ο άνθρωπος θά συνεχίση νά αναζητή νόημα ζωής και πνευματικές άξίες, θά άφουγκράζεται τή φωνή του ούρανού, θά θέλγεται από τήν όμορφιά».

Η πνευματική φύση του ανθρώπου έχει τή δική της λογική, τή δική της καρδιά, τή δική της αξιολογία. Μεγάλη δύναμη ή έπιστήμη, μεγάλες δυνάμεις όμως ή πίστη, ή αγάπη και ή έλπίδα, ή φιλοσοφία, ή τέχνη, ή μουσική, ή ποίηση. Νιώσαμε τή δύναμη της ποίησης τίς τελευταίες ήμέρες μέ τό συνέδριο για τή μεγάλη ποιητριά μας Κική Δημουλά, τήν όποία μάλιστα τό Τμήμα Θεολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου πριν δέκα χρόνια άνεκήρυσε Επίτιμο Διδάκτορα. Απόψε θά χαρούμε τή δύναμη της μουσικής, ή όποια για έμās τούς πιστούς είναι άχώριστη από τή λατρευτική ζωή και άποτελεϊ ένα μοναδικό δώρο της θείας αγάπης, στο όποιο άπαντούμε μέ τό «ψαλώ τῷ Θεῷ μου έως ύπάρχω».

Η Μεικτή Χορωδία «Φωνές» του Ίερού Ναού Αγίας Βαρβάρας Θεσσαλονίκης θά παρουσιάση σέ λίγο τό έργο του γνωστού και αγαπητού λαϊκού συνθέτη Σταύρου Κουγιουμτζή «Ύμνοι Αγγέλων σέ ρυθμούς ανθρώπων». Ο δημιουργός, όπως μās πληροφορεϊ ό Έντιμολογώτατος κ. Χρυσόστομος Σταμούλης, περιγράφει ως εξής τή σύνθεσή του αυτή, συνδέοντάς την μέ τίς παιδικές άναμνήσεις του από τό στόλισμα του Έπιταφίου στον Ίερό Ναό Αγίων Αναργύρων στο Έπταπύργιο Θεσσαλονίκης, και αγωνιώντας για τό πῶς θά τό ύποδεχούν «οί άνθρωποι της Έκκλησίας». «Στά εξήντα πέντε μου χρόνια, σημειώνει ό συνθέτης, καθώς μέ πνίγει τό κενό της εξέλιξης, ή απόγνωση της τηλεόρασης και ή έφιάλτης τῶν αυτοκινήτων, νοστάλγησα νά προσφέρω πάλι λίγα λουλούδια για τό στόλισμα του Έπιταφίου, βγαλμένα μέσα από τήν ψυχή μου».

Όντως, πίστη, παιδεία, ποίηση και μουσική ανήκουν στον πυρήνα του πνεύματος. Αλληλοπεριχωρούνται και αλληλοεμπλουτίζονται. Δέν μπορούμε νά φαντασθούμε πιστό του Θεού τῶν θαυμασιῶν πού νά είναι άμουσος, πεζός, άδιάφορος για τήν πνευματική ανάπτυξη του ανθρώπου. Ούτε νά διανοηθούμε θεολόγο χωρίς άνοικτοσύνη και ενδιαφέρον για τόν πολιτισμό. Έσεϊς, αγαπητέ Άρχων, αναδεικνύετε, όπως αναφέραμε κατά τή χειροθεσία σας «τήν 'φιλοκαλική' ή 'φλόκαλη Αίσθητική' της Ορθοδοξίας. Μέ τήν γραφίδα, τόν λόγον και τήν μουσικήν σας, άποκαλύπτετε τό θεολογικόν βάθος, τό άρρητον

κάλλος καί τήν ἑξανθρωπιστικήν δύναμιν καί ἐμβέλειαν τῆς προτάσεως ζωῆς τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ θεολογική γλῶσσα, ὡς λόγος καί ὡς τέχνη, ὡς ἀρχιτεκτονική, ζωγραφική, ποίησις, μελωδία, πρέπει νά 'σημαίνει' τήν ἀλήθειαν, τήν ὁποίαν ἐφάνερωσεν ἡ σάρκωσις τοῦ προαιωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ». (26 Μαΐου 2022).

Μέ αὐτά τά αἰσθήματα καί τίς σκέψεις, μεταφέρουμε πρὸς ὅλους σας τήν εὐλογία τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, συγχαίρουμε τήν Πρόεδρο τῆς Σχολῆς Γαλατᾶ, Εὐγενεστάτη κυρία Μαίρη Κομοροσόνο, γιά τόν δυναμισμό καί τήν προσφορά της, τόν ἀγαπητό Καθηγητή κ. Σταμούλη, τή χορωδία καί ὅλους τούς συντελεστές, καί ἐπικαλούμεθα γιά ὅλους σας καί τούς ἀγαπημένους σας τή χάρη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῆς σοφίας καί τῆς ἀγάπης.

Καλή καί εὐλογημένη πορεία πρὸς τό Πάσχα!

**Ὁμιλία τῆς Α.Θ.Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ.κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν
Εὐαγγελιστρίας Προπόδων Ταταούλων
(24 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἱερώτατε Μητροπολίτα Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κύριε Στέφανε,
Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενε τῆς Περιφέρειας Ταταούλων,
Ἐξοχώτατε κύριε Πρέσβυ,
Εὐλαβέστατοι Κληρικοί,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Λαέ τοῦ Θεοῦ ἠγαπημένε,

Μέ ἱερά συγκίνησι προσήλθαμε τὴν ἑσπέρα αὐτὴ εἰς τό προσκύνημα τοῦτο τῆς Μεγαλόχαρης, μετὰ ἀπό διετῆ ἀπουσία, λόγω τῶν ἀνακαινιστικῶν ἐργασιῶν πού ἐπετελέσθησαν εἰς αὐτό, μέ τὴν εὐγενῆ καὶ γενναϊόδωρον χορηγίαν τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου Ἄρχοντος καὶ ἐπιφανοῦς εὐεργέτου τοῦ Γένους κυρίου Ἀθανασίου Μαρτίνου καὶ τῆς Εὐγενεστάτης συζύγου αὐτοῦ κυρίας Μαρίνης. Γνωρίζουμε, βεβαίως, ὅλοι ὅτι ὁλόκληρος ἡ Πόλις αὐτὴ τοῦ Κωνσταντίνου εἶναι ἓνα μεγάλο προσκύνημα καὶ ἓνας ἀπέραντος ναός ὅπου ἀναγράφονται διαρκῶς τὰ εὐχαριστήρια, διὰ τὰ νικητήρια, εἰς τὴν Ὑπέρμαχον Στρατηγόν.

Ἀκόμη περισσότερο, ὅμως, ἡ Εὐαγγελίστρια τιμᾶται εἰς τούς πανηγυρίζοντες ναούς της, ὅπως αὐτός ἐδῶ ὁ καλλιμάρμαρος ναός πού μᾶς συνεκέντρωσεν ἀπόψε καὶ μεταρσιωθήκαμε μέ τὴν μελωδικὴ ἐκτέλεσι τῶν ὕμνων τῆς ἑορτῆς ἀπό τὴν Χορωδία τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν, ὑπό τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μουσικολογιωτάτου Ἄρχοντος Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. Παναγιώτου Νεοχωρίτου. Ἐπαινοῦμε καὶ ἐπευλογοῦμε πατρικῶς ὅλους τούς συμμετέχοντας ἱεροψάλτας γιὰ τὴν ἀποψινὴ μουσικὴ πανδαισία, καθὼς καὶ γιὰ τό γεγονός ὅτι συνεχίζετε ἀταλάντευτοι τὴν ὠραία αὐτὴ παράδοσι δεκαετιῶν νά λαμπρύνετε κατ' ἔτος τὴν ἑσπέραν αὐτὴν τὰ ἱερά ἀναλόγια τοῦ σεβασμίου τούτου οἴκου τῆς Θεομήτορος.

Ἀπόψε ἤλθαμε κοντά σας, ὅμως, ὄχι μόνον γιὰ νά ἀκούσουμε ἀλλά

καί γιά νά μεταδώσουμε τό χαρμόσυνον μήνυμα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, ὁ ὁποῖος ἐφέτος ἐορτάζεται ἐντός τῆς ἐβδομάδος πού τιμοῦμε ἐπίσης καί τήν προσκύνησιν τοῦ Τιμίου καί Ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Εἶναι ἐξόχως διδακτική ἡ ἐφετεινή σύμπτωσις τοῦ λειτουργικοῦ ἔτους.

Ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεομήτορος, ὁ ὁποῖος προηγεῖται τοῦ Σταυροῦ εἶναι τό αἰώνιον δίδαγμα τῆς ὑπακοῆς στό θέλημα τοῦ Θεοῦ: «Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατά τό ρῆμα σου». Ἐάν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ὀνομάζουν τήν ταπείνωσιν «θεοποιόν», τοῦτο ἀρμόζει πρωτίστως εἰς τήν Παναγίαν, διότι διά τῆς ὑπακοῆς τῆς αὐτῆς «υἷον ἐποίησεν ἀνθρώπου Θεόν, καί τόν ἀνθρώπον υἷον Θεοῦ».

Ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ ἀνεκοίνωσεν εἰς τήν νεάνίδα Μαριάμ τήν βουλήν τοῦ Θεοῦ καί ἐκεῖνη δέν ἐσιώπησε. Ἀνταπεκρίθη εἰς τήν θείαν κλησιν μέ πίστιν καί ταπείνωσιν. Αὐτή ἡ ἀνθρωπίνη ἀνταπόκρισις τῆς Παναγίας εἶναι ὅ,τι ἀκριβῶς χρειαζόταν. Ἡ ὑπακοή τῆς Μαρίας ἀντισταθμίζει τήν ἀνυπακοή τῆς Εὐας. Μέ αὐτήν τήν ἔννοϊαν ἡ Θεοτόκος εἶναι ἡ νέα Εὐα καί ὁ Υἱός τῆς ὁ νέος Ἀδάμ.

Ἀλλά καί ὁ Σταυρός, ὁ ὁποῖος ἀκολούθησε τόν Εὐαγγελισμό, δέν εἶναι μήπως καί αὐτός τρανή μαρτυρία ὑπακοῆς στό θεῖο θέλημα, καί μάλιστα ἀπό μέρος τοῦ ἰδίου τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Ὁ Ἰησοῦς ἐζήτησεν εἰς τόν κῆπον τῆς Γεσθημανῆ ἀπό τόν Πατέρα Του νά παρέλθῃ ἀπ' Αὐτοῦ τό πικρόν ποτήριον τῆς δοκιμασίας καί τοῦ θανάτου, ἀλλά προσέθεσε ἀμέσως: πλήν, «γενηθήτω τό θέλημά σου»!

Ὑπακοή, λοιπόν, εἰς τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅχι ὅμως μόνον ὅταν τό θέλημά Του εἶναι νά εὐημεροῦμε καί νά εὐτυχοῦμε, ἀλλά καί ὅταν ἐπιτρέπη νά δοκιμαζώμεθα, νά στεναχωρούμεθα, νά βασανιζώθα, νά ὑποφέρωμεν. Ἄλλως τε ὁ ἴδιος ὁ Υἱός Του δέν ἐφθασεν εἰς τήν Ἀνάστασιν διά τοῦ Πάθους καί τοῦ Σταυροῦ Του; «Ἴδου γάρ ἦλθε διά τοῦ Σταυροῦ χαρά ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ». Γιατί, λοιπόν, ἐμεῖς ἀξιούμε νά ζοῦμε μόνον Ἀνάστασιν καί πάντοτε Ἀνάστασιν ἄνευ Σταυροῦ;

Καί ἡ Παναγία, προτοῦ δοξασθῆ καί καθεσθῆ ἐκ δεξιῶν τοῦ Υἱοῦ τῆς «ἐν ἱματισμῷ διαχρύσω περιβεβλημένη πεποικιλμένη» (Ψαλ. μδ', 10) καί προτοῦ τήν μακαρίσουν ὅλαι αἱ γενεαί τῶν ἀνθρώπων, μήπως δέν δοκίμασε τόν πόνο τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ ἀθώου παιδιοῦ τῆς; «Καί σοῦ δέ αὐτῆς τήν ψυχήν διελεύσεται ρομφαία», εἶχε προφητεῦσει ὁ πρεσβύτες Συμεών. Γι' αὐτό καί δύναται νά καταλάβῃ καλύτερα ἀπό τόν καθένα τόν ἀβάσταχτο πόνο κάθε μητέρας πού θρηνεῖ τόν χαμό τοῦ παιδιοῦ τῆς.

Ἐμεῖς τὴν παρακαλοῦμε μέ θερμῇ καὶ εὐλάβεια, ἰδιαίτερως ἀπόψε, νὰ ἀπαλύνῃ καὶ νὰ γαληνέψῃ τὴν καρδιά κάθε πονεμένης μητέρας καὶ νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς πολέμους καὶ τίς συμφορὲς πού ταλανίζουν τὸν κόσμον μας. Εἶθε νὰ ἀπλωθῇ παντοῦ τό σωτηριῶδες μήνυμα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ μαζί του ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη πού τό συνοδεύουν. Μόνον αὐτές μποροῦν νὰ φέρουν μόνιμη καὶ ἀναφαίρετη χαρὰ στοὺς ἀνθρώπους καὶ στοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ἀκριβῶς ἐκείνη τὴν χαρὰ πού εὐαγγελίζεται ἡ Ἐκκλησία μας στὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης: «Εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οὐρανοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν»!

Μέ αὐτό τό πνεῦμα τῆς ἀπολύτου ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Θεόν, ἃς ἐορτάσουμε ἐφέτος τὴν προσκύνῃσι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τὸν Εὐαγγελισμό τῆς Θεοτόκου. Ἄς ἀπαντήσουμε καὶ ἐμεῖς μαζί μέ τὴν Παναγία μας: «ἰδοὺ οἱ δούλοι Κυρίου, γένοιτο ἡμῖν κατὰ τό ρῆμα Του».

Μέ αὐτές τίς ἐόρτιες σκέψεις εὐρισκόμεθα τὴν ἐσπέραν αὐτὴν ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ προσκυνητὲς τῆς Εὐαγγελίστριας, γιὰ νὰ σᾶς εὐχρηθοῦμε πατρικῶς χρόνια πολλὰ! Ἀκόμη, γιὰ νὰ συγχαροῦμε θερμῶς τὸν καθ' ὅλα ἄξιον Ἐπόπτην τῆς Περιφερείας αὐτῆς καὶ προσφιλέστατον ἀδελφόν ἅγιον Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κύριον Στέφανον διὰ τὸν ζῆλον πού ἐπιδεικνύει εἰς τὴν ἐπιτέλεισιν τοῦ διακονήματος πού ἀνέθεσε εἰς αὐτόν ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία, διὰ τὴν ἀγάπην του διὰ τὰς ἱεράς ἀκολουθίας, καθὼς καὶ δι' ὅλους ἐσᾶς τοὺς Χριστιανούς μας τῶν Ταταούλων. Ἄλλως τε ὁ Ἐπόπτης σας εἶναι σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς τῆς Περιφερείας αὐτῆς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθη καὶ ἠνδρώθη ἐκκλησιαστικῶς πρό τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλήν. Σᾶς γνωρίζει καὶ τὸν γνωρίζετε. Σᾶς ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀγαπάτε! Ἐμεῖς τὸν εὐχαριστοῦμε ἐκ βάθους καρδίας διὰ τὴν εὐκαρπὸν διακονίαν του καὶ τοῦ εὐχόμεθα τὰ κράτιστα παρὰ Κυρίου.

Συγχαίρομεν πατρικῶς τὸν ἱερατικῶς προϊστάμενον Αἰδεσιμολογιώτατον Οἰκονόμον τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως κ. Φιλόθεον Κελεπούρη, εὐλαβῆ κληρικόν, ἐξαιρετὸν οἰκογενειάρχην, ὑποδειγματικὸν στέλεχος τῶν Συνοδικῶν Σεκρέτων. Ἐκφράζομεν, τέλος, τὸν ἔπαινον τῆς ἡμῶν Μετριότητος πρὸς τὴν Ἐντιμον Ἐφοροεπιτροπὴν τῆς Κοινότητος Προπόδων Ταταούλων καὶ τοὺς λοιποὺς συνεργάτας αὐτῆς, διὰ τό ἐνταῦθα ἐπιτελούμενον ἱερόν καὶ θεάρεστον ἔργον.

Περαίνοντες τὸν λόγον, καλωσορίζομεν πάντας ὑμᾶς, τοὺς τε ἐκ τῆς

Πόλεως καί τούς φίλους ἐπισκέπτas, καί εὐχαριστοῦμεν διά τήν παρουσίαν καί τήν συμμετοχήν σας εἰς τήν πανήγυριν τῆς Εὐαγγελιστρίας. Ἰδιαιτέρως ὑποδεχόμεθα τούς ἀποφοίτους τῆς Ἀστικής Σχολῆς Γαλατᾶ, οἱ ὅποιοι ἐπραγματοποίησαν τό περασμένο Σάββατο τήν καθιερωμένη πλέον, 10ῃ συνεστίασί τους, στό πλήρως ἀνακαινισμένο κτίριο τῆς Σχολῆς, δαπάναις καί πάλιν τοῦ φιλογενοῦς ζεύγους Μαρτίνου. Ἀπόψε ἐτελέσαμε μόλις τρισάγιον ὑπέρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τῶν ἀποθανόντων διδασκάλων καί ἀποφοίτων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ἐκπαιδευτηρίου τῆς Ὁμογενείας τῆς Πόλεώς μας, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν καί τό ὄνομα τοῦ μακαριστοῦ Γέροντός μας Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Μελίτωνος, ὁ ὅποιος ὑπῆρξε ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Γαλατᾶ. Εἴη ἡ μνήμη ἀπάντων αἰωνία καί ἄληστος.

Τέλος, θά ἦταν παράλειψίς μας νά μή ἀπευθύνουμε καί λίγα λόγια ἐγκαρδίου χαιρετισμοῦ καί πρός τόν ὄμιλο καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς Γ' Γυμνασίου τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κολλεγίου Ἑλλάδος.

Ἐλλογμῶτατοι ἐκπαιδευτικοί καί ἀγαπητά μας παιδιά,

Συνηθίζουμε νά προτρέπουμε τούς προσκνητές πού μᾶς ἐπισκέπτονται, διότι περί προσκνημάτων πρόκειται ἐδῶ καί ὄχι περί ἐκδρομῆς ἢ περιηγήσεως, νά μή ἀρκοῦνται στά κατάλοιπα τοῦ ἐνδόξου Βυζαντισμοῦ μας καί στά ὀρώμενα, ἀλλά νά ἐπεκτείνουν τήν προσοχή καί τό ἐνδιαφέρον τους καί στά μή ὀρώμενα καί νά ἀκούν τίς μυστικές φωνές τοῦ παρελθόντος, διότι ὅλα αὐτά τά φαινομενικῶς παρωχημένα εἶναι ἐξ ἴσου πραγματικά καί ὑπαρκτά καί ἴσως περισσότερο διδακτικά ἀπό αὐτά πού μποροῦμε νά δοῦμε καί νά ψηλαφήσουμε σήμερα. Τήν ἴδια ἀκριβῶς προτροπή ἀπευθύνουμε καί σέ ἐσᾶς, εὐχόμενοι ἡ διαμονή σας ἐδῶ νά εἶναι εὐχάριστη, ἀλλά καί ἐπωφελῆς καί ἐποικοδομητική.

Μέ πολλή χαρά σᾶς βλέπουμε ὅλους ἀπόψε ἐδῶ στό σπίτι τῆς Εὐαγγελιστρίας. Δεχθῆτε πρῶτα τήν χάριν της καί ὕστερα τήν πατρική μας εὐλογία καί τήν εὐχή νά διέλθετε μέ ὑγεία καί κατάνυξι τό ὑπόλοιπο τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς καί νά ἐορτάσετε ἕνα εὐφρόσυνο καί εὐλογημένο Ἅγιο Πάσχα!

Χρόνια πολλά εἰς ὅλους!

**Ὁμιλία τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
κατά τὴν χοροστασίαν εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Βαφεοχωρίου
(25 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἰερώτατε Μητροπολίτα Κυδωνιῶν κύριε Αθηναγόρα, Ἀρχιερατικῶς
Προϊστάμενε τῆς Περιφέρειᾶς Βοσπόρου,
Ἰερώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,
Εὐλαβέστατοι κληρικοί,
Ἐντιμολογιώτατοι Ἄρχοντες,
Δαέ τοῦ Θεοῦ ἡγαπημένε,

Μέ τῆ χάρη τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐαγγελιστρίας συνήχθη-
μεν καὶ ἐφέτος στό πανίερο ἐνδιαίτημά της στό Βοσπορινό Βαφεοχώριο,
γιά νά προσκυνήσουμε τήν ἱερά εἰκόνα της, νά λάβουμε τήν εὐλογία
τῆς Παναγίας, νά χοροστατήσουμε καί νά δοξάσουμε τόν ἐν Τριάδι
Θεόν, τόν χαρισάμενον εἰς τό γένος τῶν ἀνθρώπων τήν ἐν γυναιξίν
εὐλογημένην Μαρίαν, ἡ ὁποία διήνοιξε σέ αὐτό τήν ὁδό τῆς σωτηρίας.

Ἡ Ρωμιοσύνη τῆς Πόλης, τῆς Θεοτοκούπολης, σέβεται βαθέως τήν
Θεομήτορα. «Μή νομισθῆ», γράφει ὁ μακαριστός Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς
Μονῆς Παναγίας Τατάρνης Εὐρυτανίας π. Δοσίθεος Κανέλλος στήν
«Πολίτικη Ἀνθολογία» του (σ. 472) «ὅτι ἡ τιμή τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Πόλει
περιορίζεται μόνον εἰς τούς ὑπάρχοντας ναούς. Πάντες οἱ ναοί ἔχου-
σι τās ἱεράς τῆς Θεοτόκου Εἰκόνας, ἄς καί ἰδιαιτέρως τιμῶσι πάντες οἱ
Ρωμηοί καί εἰς αὐτάς προσεύχονται καί εἰς αὐτάς προσέρχονται κατά
τάς παρακλήσεις. Καί δέν ὑπάρχει ρωμαϊκό σπῆτι πού νά μή ἔχη εἰς τό
εἰκονοστάσιόν του μίαν τῆς Θεοτόκου εἰκόνα, εἴτε ἐκ προγόνων, εἴτε
σύγχρονον καλλιτεχνικήν ἢ καί ἀπλῶς χαρτίνην». Μέ τίς εἰκόνες τῆς
Θεομήτορος συνδέει ἡ εὐσέβεια τῆς Ρωμιοσύνης θαυμαστά γεγονότα,
ὅλα μαρτυρία τῆς στοργῆς τῆς Αειπαρθένου Μαρίας γιά τό Γένος καί
τόν καθένα μας χωριστά.

Ἡ Παναγία κατέχει, βεβαίως, περίοπτη θέση στή ζωή καί τήν εὐ-
σέβεια ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Τιμᾶται ἡ Θεοτόκος Μαρία

ὡς «αἰτία τῆς τῶν πάντων θεώσεως», ὡς «γέφυρα μετάγουσα τούς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανόν» (*Ἀκάθιστος Ὑμνος*). Τό «Χαῖρε» τοῦ Ἀγγέλου καί τό «Γένοιτό μου κατά τό ρῆμα σου» τῆς Νεάνιδος τῆς Ναζαρέτ ἀποκαλύπτει τό μέγα μυστήριον «τό ἀποκεκρυμμένον ἀπό τῶν αἰώνων καί τῶν γενεῶν» (Κολ. α', 26) καί ἀποτελεῖ «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τό κεφάλαιον».

Ἡ τιμή πρὸς τό σεπτόν πρόσωπον τῆς Παναγίας εἶναι ἔκφραση τῆς πίστεώς μας στήν Ἐνανθρώπηση τοῦ προαιωνίου Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρός. Στή Θεοτόκο ἐξεπληρώθησαν πάσαι «αἱ ρῆσεις τῶν Προφητῶν καί τά αἰνίγματα» ἀναφορικῶς πρὸς τή Σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἡ ὁποία εἶναι φανέρωσις τοῦ νοήματος τῆς ὅλης δημιουργίας καί τοῦ ἐν Χριστῷ αἰωνίου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. «Τό ὄνομα τῆς Θεοτόκου ἅπαν τό μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίστησιν», σημειώνει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Καί προσθέτει, ὅτι ὁ τίτλος «Θεοτόκος» ἀπεδόθη στήν Παρθένο Μαρία ὄχι μόνον ἐπειδή ἐκύησεν ἀφράστως τόν Θεόν Λόγον, ἀλλά καί «διά τήν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου», ἐπειδή ἤνοιξε στόν ἀνθρωπο Παραδείσου τάς πύλας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος μέ τόν Χριστό στίς ἀγκάλες τῆς εἶναι τό ζωτικό κέντρο τῆς Ὁρθοδόξου ταυτότητός μας, ὀλόκληρη ἡ Χριστολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό ὄνομα «Θεοτόκος» γιά τήν Παναγία καθιερώθη ἀπό τήν Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενική Σύνοδο, μία Σύνοδος κατ' ἐξοχήν χριστολογική. Δέν εἶναι ἐπίσης διόλου τυχαῖο, ὅτι ὁ Εὐαγγελισμός συνεδέετο ἐξαρχῆς μέ τά Χριστούγεννα καί ὅτι ἡ θεσμοθέτησις τῆς ἑορτῆς τῆς 25ης Μαρτίου συνέβη σέ ἀναφορά πρὸς τήν ἡμέρα τῆς κατά σάρκα Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἐλευθερωτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀλλοτρίου. «Ὁ Εὐαγγελισμός», γράφει ὁ πνευματικός μας πατήρ μακαριστός Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, «εἶναι ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων τῆν ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Εὐαγγελίζεται τό πλέον χαρμόσυνον νέον πού ἠκούσθη ποτέ ἐπὶ τῆς γῆς: τήν παλιγγενεσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους». (*Ἀνέσπερον φῶς ἐκ Φαναρίου*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 2022, σ. 271). Τό κοσμοχαρμόσυνον μήνυμα τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καί τό Ναί τῆς Μαρίας εἶναι ἄγγελμα τῆς ἀπελευθερώσεως καί ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ἐγκλωβισμό του στά δεσμά τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου καί τοῦ νόμου. Ὁρθῶς ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου, ἡ ἡμέρα τῆς «ἀληθεστάτης ἐλευθερίας», βιώνεται ὡς ἑορτή τῆς ἐλευθερίας καί στή θύραθεν ἔννοιά τῆς.

Τιμῶτατοι ἀδελφοί καί εὐλογημένα τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Οἱ πιστοὶ δοξάζουν τήν Παναγία γιά τίς ἄπειρες εὐεργεσίες τῆς. Εἶ-

ναι ή «Αγίοπρωτος», ή όποία τιμᾶται «πρό πάντων καί μετά πάντων τῶν Αγίων». Ἐξαίσιοι ὕμνοι καί καρδιακές ίκεσίες ἀναπέμπονται πρὸς αὐτή. Ἐπικαλούμαστε τήν προστασία της στίς θλίψεις καί τίς ἀγωνίες μας, πρὸς αὐτήν προσφεύγουμε ἐν κινδύνοις, σέ αὐτήν ἀναθέτουμε «τήν πᾶσαν ἐλπίδα μας». Εἶναι «Μήτηρ τῆς ζωῆς» καί «Μήτηρ πάντων ἡμῶν». Ἡ ἐγγύτης της πρὸς τόν Υἱόν της τήν καθιστᾶ πρώτην μεσιτρίαν πρὸς Κύριον. «Ταῖς πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου» ζητοῦμε ἀπό τόν Κύριον τοῦ ἐλέους νά μᾶς σώσῃ. Ἐκείνη προσάγει πρὸς Αὐτόν τίς προσευχές μας. Στό πανίερο πρόσωπό της, ή ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τόν ἄνθρωπο καί ή πρὸς τόν Θεόν πίστη καί ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ἀποκτήσει ἕκφραση ἀνυπέρβλητη. Ἡ Παναγία κατέχει κομβική θέση στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐδῶ ἀναδεικνύεται ή ἀλήθεια ὅτι ὁ σεβασμός πρὸς τήν Θεοτόκο δέν εἶναι ἀπλῶς μία εὐσεβῆς παράδοση τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, ἀλλά ἔχει ἐκκλησιολογικό καί θεολογικό βάθος καί φανερώνει τήν ἐσχατολογική ὁρμή τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας.

Καί στή σημερινή Θεία Λειτουργία νιώσαμε ὅλοι τήν αὔρα τῶν Ἑσχάτων, τή λαμπρότητα τῆς ἐρχομένης Βασιλείας τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Αγίου Πνεύματος. Παρόντες ἀνάμεσά μας, ἐν πνεύματι, οἱ μακαρία τῇ λήξει γενόμενοι Βαφειχωριτες καί οἱ περιλειπόμενοι ὅπου γῆς, γιά τούς ὁποίους ὁ Ναός τῆς Εὐαγγελιστρίας καί ὁ πρό αὐτοῦ Ναός τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, σέ αὐτή τήν «ἀκρολοφία», ὅπως γράφει ὁ Σκαρλάτος ὁ Βυζάντιος, στό κορφοβουῖνι δηλαδή, μέ «τήν θεάν τοῦ Βοσπόρου θελκτικωτάτην καί τόν ἀέρα καθαρῶτατον» (Κωνσταντινούπολις, σ. 138), ἦταν κέντρο τῆς ζωῆς καί πηγῆ τῆς ἐλπίδος τους. Ὁ Κύριος τῆς δόξης νά ἀναπαύῃ τούς κοιμηθέντας Βαφειχωριτας, μέ ἐπί κεφαλῆς τόν αἰοίδιμο προκάτοχον τῆς Μετριότητος μας Πατριάρχην Ἰωακείμ Γ', καί νά κρατύνῃ διά τῶν ἄνωθεν δωρημάτων του τούς ζῶντας ἐνταῦθα καί ἀπάσῃ τῇ δεσποτεία Του.

Κατακλείοντες, ἐπιθυμοῦμε νά ἐκφράσουμε τήν Πατριαρχική μας εὐαρέσκεια πρὸς τόν Ἐπόπτη τῆς Περιφερείας Βοσπόρου Ἱερώτατον Μητροπολίτην Κυδωνίων κ. Αθηνάγορα γιά τήν προσφορά του στήν καλή λειτουργία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, τήν ἀφοσίωσή του στή διακονία τοῦ χριστωνύμου λαοῦ τῆς Περιφερείας καί γιά τό ἐνδιαφέρον του γιά τά ἐν αὐτῇ προσκυνήματα. Ἐπαινοῦμεν ἐπίσης τόν Ἱερατικῶς Προϊστάμενο τῆς Κοινότητος Εὐαγγελιστρίας Βαφειχωρίου Ὁσιολογίωτατο Αρχιμανδρίτη κ. Τιμόθεο Ραῖλάκη Βρανᾶ, τόν Πρόεδρο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐντιμότατο κ. Χρυσοβαλάντη Τζαβίδη καί τούς προθύμους καί φιλογενεῖς συνεργάτες του, γιά τήν καλή μαρτυρία

τους, τήν ἀποτελεσματική διαχείριση τῶν κοινοτικῶν ὑποθέσεων καί τήν εὐκαρπη συνεργασία τους μέ τόν ἅγιο Κυδωνιῶν.

Σέ ὅλους ἐσᾶς, ἀγαπητοί ἐνοριῖτες καί προσκυνηταί τῆς Παναγίας τῆς Εὐαγγελιστρίας Βαφειοχωρίου, ἀπονέμουμε τίς πατρικές εὐχές μας καί ἐπικαλούμεθα γιά ἐσᾶς καί τούς οἰκείους σας, μεσιτεία τῆς Ὑπερευλογημένης Θεοτόκου, τή χάρη καί τό ἔλεος τοῦ Υἱοῦ της καί Θεοῦ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Χρόνια πολλά! Εὐλογημένη πορεία πρός τό Ἅγιον Πάσχα.

**Χαιρετισμός τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ
Πατριάρχου
κ. κ. Βαρθολομαίου
πρὸς τὸ 2^ο Μαθητικὸ Περιβαλλοντικὸ Συνέδριον
τοῦ Ἐθνικοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Δικτύου μὲ θέμα
«Κωνσταντινούπολη-Θεσσαλονίκη
Μία Ἐκπαιδευτικὴ Συνύπαρξη-Πολίτες
Τῆς Πόλης, Ἕλληνες τῆς Οἰκουμένης»
(Φανάριον, 28 Μαρτίου 2025)**

* * *

Ἐλλογιμώτατοι καὶ φίλτατοι ἐκπαιδευτικοί,
Ἀγαπητά μας παιδιά,

Σὰς ὑποδεχόμεσθε μὲ πολλή ἀγάπη στό Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας, στόν Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὅπου μόλις τελέσθηκε ἡ ὑπέροχη Ἀκολουθία τῶν Χαιρετισμῶν τῆς Παναγίας. Γέμισε νιάτα ἀπό τήν Ἑλλάδα τό Φανάρι, προσκυνητές στή μεγάλη Θεοτοκούπολη, στήν κοιτίδα τῆς Ρωμοσύνης. Ἡ Πόλη τοῦ Κωνσταντίνου συναρπάζει, μᾶς ἀποκαλύπτει τό ἀποτύπωμα τοῦ Γένους παντοῦ. Κανένας ἀπό τοὺς ἐπισκέπτες στήν Πόλη μας δέν φεύγει ἀσυγκίνητος.

Θά συμφωνήσουν οἱ φίλοι ἐκπαιδευτικοί, ὅτι ἡ διαπαιδαγώγηση τῆς νέας γενεᾶς εἶναι δυσχερές καί πολύ ἀπαιτητικό ἔργο. Στίς ἐγγενεῖς δυσκολίες τῆς ἐκπαίδευσης ἔχουν σήμερα προστεθῆ νέα πρωτόγνωρα προβλήματα, λόγω τῆς ταχύτητας τῶν πολιτισμικῶν ἀλλαγῶν, τῆς μεταξίωσης τῶν ἀξιῶν, τῆς τεχνολογικῆς ἐξέλιξης κ. ἄ. Ἐξακολουθεῖ βέβαια νά ἰσχύη ὡς «σταθερά», ὅτι ἡ ἀγωγή μᾶς διδάσκει νά ἐπιθυμοῦμε τό δέον, τό ἀληθές, πού δέν συμπίπτει μὲ ὅ,τι ἐπιθυμοῦμε καί μὲ τό χρήσιμο. Μιά ἐκπαίδευση πού ἀδιαφορεῖ γιά τήν πνευματικὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου καί τό κοινὸ καλὸ καί μᾶς στρέφει πρὸς τήν αὐτοπραγμάτωση, πρὸς τίς ἀτομικὲς διεκδικήσεις εἰς βάρος τῆς ἀλληλεγγύης καί τῆς προσφορᾶς, ἀστοχεῖ ἀνθρωπολογικά καί κοινωνικά.

Ἐχει προσφνέστατα γραφῆ ὅτι «τό πῶς μία κοινωνία ἐκτιμᾷ καί ὀργανώνει τήν ἐκπαίδευση τῶν παιδιῶν καί τῶν νέων, τό πῶς βλέπει τόν δάσκαλο καί τόν μαθητή, τό σχολεῖο καί τοὺς σκοποὺς τῆς παιδείας, μαρτυρεῖ ἀδιάψευστα γιά τό βάθος τοῦ ἀνθρωπισμοῦ τῆς καί γιά τήν

ποιότητα τῶν ὁραμάτων της». Σήμερα κυριαρχεῖται ὁ χώρος τῆς ἐκπαίδευσης ἀπὸ τίς νέες τεχνολογίες, οἱ ὁποῖες ἔχουν λύσει ἀποτελεσματικά διάφορα προβλήματα διοίκησης καὶ ὀργάνωσης, ἔχουν διευκολύνει τὴ διδασκαλία, ἐπιβάλλουν ὅμως καὶ τὴν τετράγωνη λογικὴ τους, μὲ τὴν ἀποθέωση τῶν «data», τῶν δεδομένων. Ἡ πληροφορία δὲν ἀγγίζει τίς εὐαίσθητες χορδές τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁ ἄνθρωπος γνωρίζει, ἀλλὰ δρᾷ σάν νά μὴ γνῶριζε. Μεγάλες ἀλλαγές ἀναμένονται πλέον λόγω τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης. Πεποίθησή μας ἀποτελεῖ, ὅτι καὶ στό νέο αὐτό περιβάλλον, τὸ μέγιστο κεφάλαιο τῆς παιδείας θά εἶναι ἡ ποιότητα τῆς σχέσης δασκάλου καὶ μαθητῆ καὶ ἡ ἀνθρωποποιητικὴ λειτουργία τοῦ σχολείου.

Χαρήκαμε ἰδιαίτερος γιὰ τὸ Συνέδριό σας, τὸ ὁποῖο εἶχε κεντρικὸ σημεῖο ἀναφορᾶς περιβαλλοντικὰ θέματα, τὴν κλιματικὴ ἀλλαγὴ καὶ τὴ βιώσιμη ἀνάπτυξη, τὸν δημιουργικὸ διάλογο μεταξὺ μαθητῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ἀπὸ ὀλόκληρο τὸ φάσμα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ χώρου τῆς Ἑλλάδος καὶ πέρα ἀπὸ αὐτή.

Τὸ φυσικὸ περιβάλλον ἀπειλεῖται σήμερα, ὅσο ποτέ ἄλλοτε στὴν ἱστορικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητας. Ἡ οἰκολογικὴ κρίση ἔχει ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις στὴν πανίδα καὶ τὴ χλωρίδα, στὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τίς θάλασσες, στοὺς ζῶντες καὶ τίς ἐπερχόμενες γενιές τῶν ἀνθρώπων, οἱ δέ κοινωνικὲς συνέπειές της εἶναι ἀνυπολόγιστες. Ἡ κλιματικὴ κρίση ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ συγχρόνου οἰκολογικοῦ προβλήματος καὶ εἶναι ἤδη ἀπτή καὶ ἐπώδυνη πραγματικότητα. «Ὁ πλανήτης μας πλέον δὲν ὑπερθερμαίνεται, βράζει, κοχλάζει», σημείωσε ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν.

Ὅλοι γνωρίζετε ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶναι πρωτοπόρο στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, μὲ ἀμέτρητες πρωτοβουλίες καὶ δράσεις, μὲ οἰκολογικὰ σεμινάρια καὶ διεθνῆ συνέδρια ἐν πλῶ, μὲ σπουδαῖα δημοσιεύματα, μὲ πατριαρχικὲς ἐγκυκλίους καὶ ὁμιλίες, μὲ διάλογο μὲ πανεπιστήμια καὶ ἐρευνητικὰ κέντρα, μὲ ἄλλες Ἐκκλησίες καὶ θρησκείες. Ἐμεῖς προσωπικὰ ἀπευθυνόμαστε συχνὰ σὲ ἐκπαιδευτικούς καὶ μαθητές, συζητοῦμε τὸ θέμα τῆς περιβαλλοντικῆς ἀγωγῆς στό σχολεῖο, ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὴν οἰκολογικὴ εὐαίσθητοποίησι τῆς νέας γενεᾶς, μὲ τὴν πεποίθησι ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς φύσης ἀρχίζει μέσα στὸν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι ἐκεῖ πρέπει νά ξεκινᾷ ἡ θεραπεία. Τονίζουμε ἐπίσης τὴ συνάφεια περιβαλλοντικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ τὸ ἀδιαίρετο τοῦ ἀγῶνα γιὰ κοινωνικὴ

δικαιοσύνη καί τήν προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Αγαπητοί νέοι καί νέες, φερέλπιδες μαθητές καί μαθήτριες,

Ἡ νεανική ἡλικία εἶναι μία περίοδος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μέ πολλές μεταφυσικές ἀναζητήσεις. Ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι εἶναι καί ἡ πιό θρησκευτική φάση τοῦ βίου. Ἄν ἰσχύη ὅτι τόν πυρήνα τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἀποτελεῖ ἡ ἐλπίδα, εἶναι βέβαιο ὅτι αὐτή βιώνεται ἐντονότερα στή ψυχή τῶν νέων. Ἡ ἐλπίδα γιά ἕνα καλύτερο κόσμο, ἡ πεποίθηση ὅτι μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά ἐπιτύχη πολλά ὅταν ἀγωνισθῆ καί πιστεύη ὅτι ἀξίζει νά τό πράξη, ἐφ' ὅσον ἀπό αὐτό ἐξααρτᾶται τό μέλλον του, τροφοδοτεῖ καί ἐνισχύει τήν εὐαισθησία τῶν νέων ἀπέναντι στήν οἰκολογική ἀπειλή καί τούς καθιστᾶ πιό ἀποφασιστικούς στή συμμετοχή τους στόν ἀγῶνα γιά τήν ἀκεραιότητα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί τήν ἀειφορία.

Ἡ Ἐκκλησία, ἐν ἐπιγνώσει ὅτι ἡ παιδική καί ἡ ἐφηβική ἡλικία ἀποτελοῦν ἰδιαίτερος εὐνοϊκές περιόδους τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου γιά οἰκολογική εὐαισθητοποίηση, ἐντάσσει στήν ἐν Χριστῷ διαπαιδαγώγηση τῆς νέας γενεᾶς καί τήν ἀνάπτυξη οἰκολογικοῦ ἤθους. Ἡ λειτουργική ζωή, μέσα στήν ὁποία καταφάσκεται ἡ δημιουργία καί ὁ ἄνθρωπος καλεῖται νά λειτουργῆ ὡς καλός οἰκονόμος, φύλακας καί «ιερεῦς», τῆς κτίσης, εἶναι «ἐφαρμοσμένη οἰκολογία». Μέ τή συμμετοχή στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας ἐμπλουτίζεται ὁ δυναμισμός τῆς νέας γενεᾶς καί ἡ προθυμία γιά δράση. Ἐμεῖς πολύ συχνά ἐντυπωσιαζόμαστε ἀπό τό γεγονός ὅτι οἱ νέοι καί οἱ νέες μᾶς διδάσκουν μέ τίς ὠραίες ιδέες, τίς πρωτοβουλίες καί τίς δράσεις τους. Ἡ συνάντηση καί ἡ συζήτηση μαζί τους μᾶς ἐπιφυλάσσει πάντοτε ἐκπλήξεις καί χαρά. Στό πνεῦμα αὐτό εἶχαμε σημειώσει στήν ἐναρκτήρια ὁμιλία μας πρός τή Σύναξη τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου (1η Σεπτεμβρίου 2024) τά ἐξῆς: «Ἐχουμε τήν πεποίθηση, πού ἐπιβεβαιώνεται συνεχῶς μέ τίς συζητήσεις μας μέ τούς νέους καί τίς νέες ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ νεολαία προσεγγισθῆ μέ ἀγάπη, κατανόηση καί πνεῦμα ἀλληλεγγύης, ὄχι μόνον ἀνταποκρίνεται, ἀλλά ἀποκαλύπτει δημιουργικές δυνάμεις ἐντυπωσιακές, τίς ὁποῖες θαυμάζουμε».

Μέ αὐτές τίς σκέψεις, ἐκφράζουμε ἀκόμη μιά φορά τή χαρά μας πού βρίσκεσθε κοντά μας, συγχαίρουμε ὅλους τούς Ὑπευθύνους γιά τήν πρωτοβουλία νά ὀργανώσουν αὐτή τή μεγάλη μαθητική συνάντηση, μέ ἐντυπωσιακή συμμετοχή, ὅσους ποικιλοτρόπως τή στήριξαν καί συνέβαλαν στήν ἐπιτυχία της, βέβαιοι δέ ὅτι οἱ λίγες ἡμέρες πού περάσατε στήν Πόλη μας ἦταν πλούσιες σέ βιώματα, τά ὁποῖα θά μείνουν χαρᾶ-

μένα στήν ψυχή σας, απονέμουμε σέ όλους καί όλες σας τήν πατριαρχική μας εὐλογία καί ἐπικαλούμεθα γιά ἐσᾶς καί τούς ἀγαπημένους σας τόν φωτισμό, τή χάρη καί τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Καλή πορεία πρὸς τό Πάσχα καί καλή πρόοδο στούς μαθητές καί τίς μαθήτριες.

ΜΕΡΟΣ Β'**ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ, ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ****Message of His Holiness Pope Francis to His All-Holiness Ecumenical Patriarch Bartholomew on the occasion of the Feast of Saint Andrew**

To His All Holiness Bartholomew

Archbishop of Constantinople

Ecumenical Patriarch

Your All Holiness, beloved brother in Christ,

The liturgical commemoration of the Apostle Andrew, patron of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople, offers me a fitting opportunity, on behalf of the entire Catholic Church and in my own name, to express heartfelt good wishes to Your All Holiness, to the Members of the Holy Synod, to the clergy, to the monks and to all the faithful gathered in the Patriarchal Cathedral of Saint George in Phanar. I likewise send the assurance of my fervent prayers that God the Father, source of every gift, will grant you abundant heavenly blessings through the intercession of Saint Andrew, first among those called and the brother of Saint Peter. The delegation that I sent once again this year shows the fraternal affection and the deep respect that I continue to have for Your All Holiness and for the Church entrusted to your pastoral care.

Just a few days ago, 21 November, was the sixtieth anniversary of the promulgation of the Decree *Unitatis Redintegratio*, which marked the Catholic Church's official entry into the ecumenical movement. This important document of the Second Vatican Council opened the way for dialogue with other Churches. Our dialogue with the Orthodox Church has been and continues to be particularly fruitful. The first of the fruits obtained is certainly the renewed fraternity that we experience today with particular intensity, and for this I give thanks to God the Almighty Father. However, what *Unitatis Redintegratio* sets forth as the ultimate goal of dialogue, full communion among all Christians, sharing in the

one Eucharistic chalice, has not yet been realized even with our Orthodox brothers and sisters. This is not surprising, for divisions dating back a millennium, cannot be resolved within a few decades. At the same time, as some theologians maintain, the goal of re-establishing full communion has an undeniable eschatological dimension inasmuch as the path to unity coincides with that of the salvation already given in Jesus Christ, in which the Church will fully participate only at the end of time. This is not to say that we should lose sight of the ultimate goal for which we all yearn, nor can we lose hope that this unity can be achieved in the course of history and within a reasonable time. Catholics and Orthodox must never cease to pray and work together to dispose ourselves to accept the divine gift of unity.

The Catholic Church's irreversible commitment to the path of dialogue was reaffirmed by the recent Ordinary General Assembly of the Synod of Bishops, held at the Vatican from 2 to 27 October 2024. The impetus for a renewed exercise of synodality in the Catholic Church will certainly foster relations between the Catholic Church and the Orthodox Church, which has always kept this constitutive ecclesial dimension alive. Beyond the concrete decisions that will flow from the work of the Assembly, an atmosphere of authentic and frank dialogue was experienced during those days. In a world torn by opposition and polarization, the participants in the Assembly, despite coming from very different backgrounds, were able to listen to each other without judging or condemning. Listening without condemning should also be the manner in which Catholics and Orthodox continue their journey towards unity. I am especially pleased that representatives from other Churches, including Metropolitan Job of Pisidia, a delegate of the Ecumenical Patriarch of Constantinople, actively participated in the synodal process. His presence and assiduous work were enriching for all and a tangible sign of the attention and support that you have always given to the synod process.

Your All Holiness, the now imminent 1700th anniversary of the First Ecumenical Council of Nicaea will be another opportunity to bear witness to the growing communion that already exists among all who are baptized in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit. I have already expressed several times my desire to be able to celebrate this event together with you, and I sincerely thank all those who have already begun working to make that possible. This anniversary will concern not only the ancient Sees that took part actively in the Council, but all Christians who continue to profess their faith in the words of the Nicene-Constantinopolitan

Creed. The remembrance of that important event will surely strengthen the bonds that already exist and encourage all Churches to a renewed witness in today's world. The fraternity lived and the witness given by Christians will also be a message for our world plagued by war and violence. In this regard, I willingly unite myself to your prayer that there may be peace in Ukraine, Palestine, Israel and in Lebanon, and in all those regions where there is being fought what I have often called a "piecemeal world war".

With these sentiments, I renew my heartfelt good wishes to Your All Holiness. Entrusting you to the intercession of the Holy Brothers Peter and Andrew, I exchange with you a fraternal embrace in Christ our Lord.

Rome, Saint John Lateran, 30 November 2024

Franciscus

**Ἐπιστολή τῆς Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Μολδαβίας,
πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ.**

Βαρθολομαῖο
(Κισινάου, 15^η Νοεμβρίου 2024)

Παναγιώτατε,

Μετὰ πολλῆς εὐγνωμοσύνης δέχομαι τὴν θερμὴν καὶ εὐγενῆ ἐπιστολὴν Σας, διὰ τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς Σας ἐπὶ τῇ ἐπανεκλογῇ μου εἰς τὸ ἀξιώμα τῆς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Μολδαβίας. Οἱ λόγοι Σας, οἱ γεμᾶτοι καλοσύνης, καὶ αἱ εὐχαί Σας διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας ἡμῶν ἐκτιμῶνται ἰδιαίτερος καὶ παρέχουσιν εἰς ἐμὲ μεγάλην ἐνθάρρυνσιν κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς νέας μου θητείας.

Ἡ ἔμφασις, ἣν δίδετε εἰς ἀξίας, ὡς ἡ δικαιοσύνη, ἡ σύμπνοια καὶ ἡ ἐνότης, ἀντανακλᾷ τὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι καθοδηγοῦν τὰς προσπάθειάς μου πρὸς βελτίωσιν τοῦ βίου πάντων τῶν πολιτῶν τῆς Μολδαβίας. Ἐκ μέρους πάντων τῶν Μολδαβῶν, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουν καταφυγὴν εἰς τὴν πίστιν πρὸς ἐνδυνάμωσιν ἐντὸς τῶν δυσκόλων τούτων καιρῶν, ἐκφράζω τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην μου, διότι μᾶς ἔχετε συνεχῶς εἰς τὰς προσευχὰς Σας.

Ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ ὑποστήριξις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐνδυναμοῦσι τὴν ἀπόφασίν μας νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς προκλήσεις τοῦ μέλλοντος καὶ νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς ἓνα εἰρηνικὸν καὶ εὐήμερον μέλλον διὰ τὴν πατρίδα ἡμῶν.

Δεχθεῖτε, Παναγιώτατε Οἰκουμενικὸν Πατριάρχα κ. Βαρθολομαῖε, τὴν εὐγνωμοσύνην μου καὶ τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πλέον ὑψηλῆς πρὸς Ἑμᾶς ἐκτιμήσεώς μου.

Μαῖα Σάντου

Ἐπιστολή τοῦ Ἐξοχ. κ. Frank-Walter Steinmeier, Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, πρὸς τὴν Α.Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖο (Ἐν Βερολίῳ, Φεβρουάριος 2025)

Παναγιώτατε,

Ἐπὶ τῇ 85ῃ ἐπετείῳ τῆς γεννήσεώς Ὑμῶν, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ὑποβάλω τὰς θερμοτάτας εὐχὰς μου διὰ πᾶσαν εὐλογίαν.

Μετὰ συγκινήσεως ἀναμιμνήσκομαι τῶν συναντήσεων καὶ συζητήσεων ἡμῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν δι' ἐμὲ πηγὴ πλουσίας πνευματικῆς ὠφελείας.

Ἡ πολυετὴς Ὑμετέρα διακονία ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου διακρίνεται διὰ τὴν βαθυτάτην σοφίαν, τὸν ἀκατάπαυστον ζῆλον διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀξιοθαύμαστον ἀφοσίωσιν εἰς τὴν προστασίαν τῆς δημιουργίας. Ἡ πρωτοποριακὴ Ὁρθόδοξος θεολογία τῆς δημιουργίας, ἣν ἀνεδείξατε, ἐνίσχυσε παγκοσμίως τὴν συνείδησιν τῆς ἀνθρωπίνης εὐθύνης πρὸς τὴν φύσιν. Ἡ ὑπὲρ τῆς διαφυλάξεως τοῦ περιβάλλοντος ἀγωνία Ὑμῶν, ὡς θείας δωρεᾶς, κατέχει ὑψίστην σημασίαν εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ἣ ὁποία μαστίζεται ὑπὸ παγκοσμίων οἰκολογικῶν προκλήσεων.

Διὰ τοῦ Ὑμετέρου διαθρησκευτικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ ἔργου, ὑψοῦτε γεφύρας μεταξὺ τῶν λαῶν διαφόρων θρησκευτικῶν παραδόσεων, προάγοντες τὸν διάλογον εἰς τὸν κόσμον, ὅστις, περισσότερον ἀπ' ὅσον ἄλλοτε, ἔχει τὴν ἀνάγκην ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ συμφιλίωσης. Ὁ σπουδαῖος ἀγὼν Ὑμῶν διὰ τὴν εἰρήνην καὶ ἡ ἀμετακίνητος ἀντίστασις Ὑμῶν εἰς τὴν θρησκευτικὴν νομιμοποίησιν τοῦ πολέμου ἀποτελοῦσιν ἠθικὸν ὁδηγὸν διὰ τὴν ἐποχὴν μας.

Κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, ἡ Χριστιανοσύνη τιμᾷ τὴν 1700ῆν ἐπέτειον τῆς Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου—γεγονὸς ὅπερ ὑπενθυμίζει τὴν κοινὴν ἀπαρχὴν καὶ τὴν ἐνότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἣ ὁποῖα, καίτοι ἐν τῇ ροῇ τῆς ἱστορίας ἐδοκιμάσθη πολλάκις, παραμένει ἰσχυρά. Ἡ ἀκατάπαυστος μέριμνα Ὑμῶν διὰ τὴν καταλλαγὴν μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, βασιζομένη ἐπὶ τῆς παραδόσεως ταύτης, παραμένει πάντοτε πολυτίμου ἀξίας.

Εἰς τὴν Γερμανίαν, τέσσαρα ἑκατομμύρια Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ πλουτίζουν τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἐθελοντικῆς αὐτῶν προσφορᾶς καὶ

τῆς ἐνεργοῦ συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. Ἡ πνευματικὴ ἡγεσία Ὑμῶν παρέχει αὐτοῖς στερεὰν στήριξιν καὶ ἔμπνευσιν.

Παναγιώτατε,

Ἐπὶ τῇ σημαντικῇ ταύτῃ περιστάσει, ὑποβάλλω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ἐφ' ὅρου ζωῆς Ὑμετέραν προσφορὰν εἰς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶθε ἡ ἔνθεος διακονία Ὑμῶν νὰ συνεχισθῇ ἐπὶ ἔτη πολλά!

Μετ' ἐξαιρέτου τιμῆς καὶ πολλῶν εὐχῶν,

Frank-Walter Steinmeier

**The formation of autocephaly
and the conferment of the patriarchal honour and dignity
to the Church of Romania**
Ioannis Ladas

Abstract

In the mid-19th century, following the unification of the two large independent principalities of Wallachia and Moldavia, the Church of Romania approached the Ecumenical Patriarchate requesting full ecclesiastical independence. The Mother Church of Constantinople, for both canonical and historical reasons, examined and accepted the submitted request. Consequently, on April 25, 1885, Patriarch Joachim IV issued a Patriarchal and Synodal Tomos, elevating the Church of Romania to an autocephalous status, while simultaneously defining the canonical criteria for both the internal administrative organization of the newly established Church and its relations with the Ecumenical Patriarchate and other autocephalous Orthodox Churches. Given the 140th anniversary of the grant of autocephaly to the Church of Romania (1885–2025) and 100 years (1925–2025) since its elevation to a Patriarchate, the present article offers us the opportunity to honor this significant event by highlighting its historical importance, and to study the conditions that led to its inclusion in the family of Orthodox Autocephalous Churches.

Introduction

Christianity spread across the territories of today's Romanian state during the early Christian centuries, primarily during the Roman occupation of the region. This was decisively influenced by the strong Greek colonies, which had been established from the Macedonian era in Dacia and along the Black Sea.¹ According to some historians, the Apostle

---

¹ M. Tritos, *Οί Πατριάρχες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Orthodox Church of Romania: Their Religious, National, and Social Contribution*), Kyriakidis Publications: Thessaloniki 2009, p. 37. M. Pacurariu, "Romanian Christianity," in *The Blackwell Companion to Eastern Christianity*, K. Parry (ed.), Blackwell Publishing: United States 2007, p. 186. <https://doi.org/10.1002/9780470690208.ch9>.

Andrew, traveling to Scythia, visited several Romanian cities near the Black Sea, specifically Tomi, today's Constanța, where he preached the Gospel, attracting many locals to the Christian faith.²

The first Christian communities emerged between the 1st and 4th centuries, primarily through Roman soldiers, merchants, and colonists, as well as through contact with neighboring Christian populations. A concrete indication of the spread of Christianity in the Danubian countries before the 4th century is the fact that in 304, during the persecution of Diocletian, the bishops of Sirmium, Irenaeus, and Ephraim of Tomis (today's Constanța) were martyred.³ Furthermore, in 325, Theophilus, a bishop from Dacia, participated in the First Ecumenical Council.⁴

During the early 7th century, primarily due to the settlement of Slavic tribes in Dacia and Moesia, the gradual formation of the Romanian nation began, a process that lasted about three centuries. By the 10th century, the population that emerged from the mix of Daco-Thracian and Slavic tribes appears in Byzantine, Hungarian, and Slavic sources under the name Vlachs.⁵

In 1359, the prince of Wallachia, Nicolae Alexandru, approached the Ecumenical Patriarch Callistus I and requested the appointment of a bishop for the pastoral care of the Orthodox people. The Patriarch responded promptly to this request and with a Patriarchal and Synodal Act established the Metropolitanate of Hungro-Wallachia⁶ and sent bishop

² M. Bugiulescu, "The Presence of Saint Apostle Andrew in Scythia—A Historical Reality of the Romanian Orthodox Church," *Icoana Credinței* 12 (2020), pp. 71–75. N. Beldiman, "An Overview of Romanian Sermon from the Beginnings to the 20th Century," *Teologia* 70 (2017), pp. 46–66. I. Popescu, "Predică La Sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei—Ocrotitorul României," *Altarul Banatului* 10 (2018), pp. 90–93.

³ M. Vukovic, *Irenaeus of Sirmium and His Story in the Medieval East and West*, Routledge: New York 2024. D. Oikonomides, "Ρουμανική Ἐκκλησία (The Romanian Church)," *Encyclopedia of Religion and Ethics* 10, Athens 1968, p. 837.

⁴ I. Vicovan, "Biserica străromână, parte a Bisericii Universale, în epoca constantiniană (The Old Romanian Church, Part of the Universal Church in the Constantinian Age)," *Teologie și Educație la Dunărea De Jos* 12 (2013), pp. 177–196.

⁵ D. Dvoichenko-Markov, "The Vlachs: The Latin-Speaking Population of Eastern Europe," *Byzantion* 54 (1984), pp. 508–526.

⁶ V. Mărculeț, "De la episcopia Ungrovlahiei la Mitropolia «A toată Ungrovlahia».

Hyacinth Kritopoulos of Vitsinia, who settled in Wallachia's first capital, Curtea de Argeș. In 1370, due to Hyacinth's inability to shepherd the large metropolitanate because of his age, a second metropolitanate was established by Ecumenical Patriarch Philotheos I, and his brother, Daniel Kritopoulos, who took the name Anthimos, was appointed.⁷ In 1517, the metropolitan see was transferred to Târgoviște and in 1665 to Bucharest. The new metropolitan of Hungro-Wallachia assumed the 71st position in the hierarchy of the Ecumenical Patriarchate.

In the mid-14th century, while Greek Hierarchs were organizing the Metropolitanate of Hungro-Wallachia, Moldavia was founded by the voivode Dragos Voda. His successor, Petru Musat, endeavored to organize the ecclesiastical structure of the new state. In this context, he requested the metropolitan of Galicia to ordain two bishops, Joseph and Meletius, and also asked the Ecumenical Patriarchate to recognize Joseph as the metropolitan of Moldavia. However, the Ecumenical Patriarchate did not recognize Joseph and in 1392 appointed Jeremiah for the pastoral care of the aforementioned metropolitanate. Consequently, nine years later, the prince of Moldavia, Alexander, sent a delegation to Ecumenical Patriarch Matthew I, pleading for the pardon of metropolitan Joseph. The

---

Scurte considerații privind începuturile organizării Bisericii Țării Românești (From the Episcopate of Ungro-Wallachia to the Metropolitan Church of 'All Ungro-Wallachia')" *Muzeul Național* 27 (2015): 25–33. M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 49. K. Delikanis, *Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, τόμος τρίτος, ἤτοι ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀποφαινομένου ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἐγγράφα, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὰς Ἐκκλησίας Ρωσσίας, Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, Σερβίας Ἀχριδῶν καὶ Πεκίου (1564–1863), οἷς προστίθεται ἱστορικὴ μελέτη περὶ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν* (*Patriarchal Documents, Volume III: Official Ecclesiastical Documents Preserved in the Codices of the Archives, Concerning the Relations of the Ecumenical Patriarchate with the Churches of Russia, Wallachia and Moldavia, Serbia, Ohrid, and Peć (1564–1863), with an additional historical study on the Archbishopric of Ohrid*): Constantinople: Patriarchal Printing House, 1905.

⁷ N. Rusu, "The History of the Autocephaly of the Romanian Orthodox Church," *Revista Transilvania* 11 (2013): 99. M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας, Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 51.

Patriarch then sent representatives to Moldavia to examine the situation. The delegation thoroughly examined the issue and recommended the recognition of metropolitan Joseph. Thus, the Ecumenical Patriarchate recognized Joseph as the canonical metropolitan of Moldavia. Initially, the metropolitanate of Moldavia was based in Suceava and from 1564 in Iași. The new metropolitan of Moldavia assumed the 72nd position in the hierarchy of the Ecumenical Patriarchate.⁸

The aforementioned principalities were under the canonical jurisdiction of the Ecumenical Patriarchate. After 1453, they acquired a unique administrative autonomy as tributary states to the Sublime Porte, but they remained continuously under the jurisdiction of the Church of Constantinople. Indeed, the autonomy they gained and their special relationship with the Sublime Porte strengthened their canonical ties with the Ecumenical Patriarchate.⁹

The elevation of the Church of Romania to autocephalous

The modern state of Romania emerged primarily from the union of the two large independent principalities, Wallachia and Moldavia. In 1858, the unanimous decisions for the union of these two autonomous principalities under the name of Romania were accepted by the Sublime Porte and the International Conference in Paris. In this context, Alexandru Ioan Cuza (1820–1873) was elected as the common domnitor (prince), who imposed a unified government and national assembly, promoted institutional and ecclesiastical reforms, and in 1864 issued a new Constitution aimed at modernizing the organization and functioning of the new state. In this way, he shaped the new identity of modern Romania.¹⁰

⁸ M. Tritos, *Οί Πατριάρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., pp. 56–59. K. Moraitakis, “Ἡ σύγχρονος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας (The Contemporary Orthodox Church of Romania),” *Ecclesia* 33 (January 1–15, 1956): 20.

⁹ V. Feidas, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία III. Ἀπὸ τὴν ἄλλωση μέχρι σήμερα [1453–2014]* (*Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014]*), Athens, 2014, pp. 494.

¹⁰ T. V. Neamțu, “Relațiile Stat-Biserică în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza [1859–1866] (Church-State Relations During the Reign of Alexandru Ioan Cuza [1859–1866]),” *Caiete de Antropologie Istorică* 28 (2016): 219–238. V. Feidas,

However, in December 1863, as part of the reforms he imposed, Cuza nationalized the monastic properties and the assets of Eastern social institutions by law. The metropolitan of Moldavia protested these uncanonical actions, which led Cuza to accuse him of committing a political crime and to sentence him to confinement.¹¹

In the context of deteriorating relations between the Romanian state and the Ecumenical Patriarchate, Cuza took even harsher measures, which included: 1. removing the Church's jurisdiction over the management of seminaries, 2. closing ecclesiastical printing presses, 3. banning the use of the Greek language in Romanian churches, 4. strict control over monastic properties, 5. removing Greek abbots, 6. abolishing ecclesiastical courts that had jurisdiction over marriage and divorce issues, 7. instituting civil marriage, and 8. subjecting divorce to civil courts.¹²

On September 3, 1864, the Senate and the National Assembly passed a new law, which was uncanonically determined that the Church of the new state would henceforth be independent from any foreign ecclesiastical authority¹³ and that its administration would be exercised by a General Synod.¹⁴ The Synod was to be chaired 'in the name of the domnitor (prince)' by the 'Primate' Metropolitan of Romania, as Cuza designated

---

Εκκλησιαστική Ιστορία III. Από την άλλωση μέχρι σήμερα [1453–2014] (Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014]), op. cit., pp. 496–497.

¹¹ P.L. Brusanowski, *Stat Ți Bisericii În Vechea Românie Între 1821-1925 (State and Church in Old Romania Between 1821–1925)*, Cluj University Press: Cluj, 2010, pp. 58–63. M. Tritos, *Οί Πατριάρχες της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά (The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution)*, op. cit., p. 62.

¹² M. Tritos, *Οί Πατριάρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά (The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution)*, op. cit., pp. 62–63.

¹³ A. Moraru, "La contribution du clergé et des croyants à la reconnaissance de l'autocéphalie et à la promotion au rang de Patriarcat de l'Église Orthodoxe Roumaine" (*The Contribution of the Clergy and Believers to the Recognition of Autocephaly and the Promotion to the Rank of Patriarchate of the Romanian Orthodox Church*), *Theologia Orthodoxa* 1 (2010): 54.

¹⁴ V. Feidas, *Εκκλησιαστική Ιστορία III. Από την άλλωση μέχρι σήμερα [1453–2014] (Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014]), op. cit., p. 497.*

the metropolitan of Hungro-Wallachia in a law on January 17, 1865.¹⁵ The members of the Synod included other metropolitans, vicar bishops, abbots of monasteries, the Minister of Ecclesiastical Affairs with an advisory vote, three representatives (clerical or not) from each province, the deans of the Theological Schools of the Universities of Iași and Bucharest, and professors of theological seminaries. The Synod, with a six-year term, would convene every two years for one month, starting on July 1, and would have legislative, administrative, and judicial powers. However, decisions made would only be executable upon approval by the domnitor (prince). Additionally, Cuza proposed a law according to which bishops would be appointed by the domnitor (prince), following a recommendation from the Minister of Religions.¹⁶ This decision aimed at facilitating the easier subjugation of the local Church to state authority and at neutralizing the influence of the Ecumenical Patriarchate, in order to avoid its reaction against the arbitrary expropriation of the vast properties of the patriarchal and Romanian monasteries.¹⁷

The Church of Romania unanimously opposed the unacceptable maneuvers of the state, in a struggle that became known as the ‘battle for canonicity’ (*Lupta pentru canonicitate*).¹⁸

The reaction of the Ecumenical Patriarchate was immediate, as Patriarch Sophronius III (1798–1899), later Patriarch of Alexandria, issued a synodal statement criticizing Cuza’s actions. The Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate extensively addressed the overturning of the canonical foundations of the Orthodox Church and conducted a detailed analysis of the uncanonical legislative provisions of the Romanian government. Furthermore, it sent the ‘Diagnomi’ through archimandrite Eustathius Cleobulus (1824–1876), later Metropolitan of Caesarea, whom

¹⁵ M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 63.

¹⁶ P. L. Brusanowski, *State and Church in Old Romania Between 1821–1925*, op. cit., pp. 71–72. D. Oikonomides, “Ρουμανική Ἐκκλησία (The Romanian Church),” op. cit., p. 847.

¹⁷ V. Feidas, *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία III. Ἀπὸ τὴν ἄλλωση μέχρι σήμερα [1453–2014]* (*Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014]*), op. cit., p. 497.

¹⁸ P. L. Brusanowski, *Stat Și Biserică În Vechea Românie Între 1821–1925* (*State and Church in Old Romania Between 1821–1925*), op. cit., pp. 90–96.

Cuza refused to meet. Nonetheless, Cuza was forced to respond to the ‘Diagnomi,’ attempting to justify the legislative regulations concerning ecclesiastical matters. Meanwhile, Cuza appointed bishop of Harioupolis Callinicus (1822–1886) as the metropolitan of Moldavia, who issued a similar response.¹⁹

In his response, the Ecumenical Patriarch refuted all of Cuza’s arguments and, aiming to address the situation, informed the various autocephalous Churches, which likewise criticized Cuza’s actions in their responses and agreed with the actions of the Church of Constantinople.²⁰

Reactions against Cuza’s laws were intense even within the Church of Romania. For example, when the law regarding the appointment of bishops was discussed in the Senate, the attending bishops withdrew, protesting against the uncanonical law.²¹

However, Cuza’s broader reform program provoked various reactions within the state, resulting in his forced resignation on the night of February 10 to 11, 1866.²² Karl of Hohenzollern (1839–1914) was elected as the new domnitor (prince), who during his official oath on June 30, 1866, promised to restore canonical order in the Church; a promise he also made to Ecumenical Patriarch Gregory VI (1798–1881) during his visit to Constantinople. Towards this end, in 1871, he prepared a new state law that was sent for approval to the Ecumenical Patriarchate. After some remarks, the new law was accepted the following year, as it was passed by the Parliament and approved by the domnitor (prince). This law largely restored canonical order, given that the Holy Synod was composed only

¹⁹ R. G. Ichim, “Calinic Miclescu: A Conservative Cleric in the Service of the Emancipated Fatherland (1857–1885),” *Codrul Cosminului* 19 (2013): 391–398. M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., pp. 65–66.

²⁰ M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 65.

²¹ Idem, pp. 65–66.

²² T. Valentin, “Cătălin TURLIUC. ‘TOȚI ÎN UNU’. ALEXANDRU IOAN I ȘI EPOCA SA,” *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Umanistice)* 154 (2022): 82–84.

of bishops and was chaired by the Primate Metropolitan of Romania, who performed his duties not 'in the name of the domnitor (prince)' but based on his own authority. However, according to Article 25, the Holy Synod was not allowed to freely communicate with the individual autocephalous Churches but only after government approval.²³ Meanwhile, metropolitan Callinicus of Moldavia, who had initially reacted to the election of Karl I, reconciled with him, and on May 31, 1875, was elected metropolitan of Hungro-Wallachia.

The full restoration of canonical order began after 1878 with the international recognition of Romania's independence at the Berlin Congress.²⁴ In 1879, when Dobruja was annexed to Romania, the metropolitan of Hungro-Wallachia requested the ecclesiastical emancipation of the region from Ecumenical Patriarch Joachim III (1834–1912). Although the Church of Constantinople accepted the request to place the said province under the Church of Romania, it emphasized that the Church of Romania did not have full ecclesiastical independence but was under the Ecumenical Patriarchate. On his part, metropolitan Callinicus of Hungro-Wallachia thanked the Patriarch for the permission to incorporate Dobruja, yet he claimed that the Church of Romania have full ecclesiastical independence.²⁵

This incident provoked the reaction of the Ecumenical Patriarchate and was the catalyst for prolonged negotiations,²⁶ the crux of which was the

²³ M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., pp. 67–68.

²⁴ D. Oikonomides, "Ρουμανικὴ Ἐκκλησία (The Romanian Church)," op. cit., p. 847.

²⁵ C. Claudiu, "A Page from the History of the Romanian Orthodox Church in Dobrogea in the 20th Century," *Revista de studii interdisciplinare „C. Stere”* 4 (2015): 124–132. M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 68.

²⁶ Additionally, the unilateral preparation of Holy Myron by the Church of Romania on Holy Thursday, March 25, 1883, provoked a strong reaction from the Ecumenical Patriarchate. Indeed, Ecumenical Patriarch Joachim III sent a related letter to the Romanian Hierarchs, to which Bishop Melchizedek of Roman responded. T. Damian, "The Autocephaly of the Romanian Orthodox Church: 125 Years Since Its Acknowledgment," *Occasional Papers on Religion in*

official request submitted to the Ecumenical Patriarchate by the metropolitan of Hungro-Wallachia, on behalf of the Holy Synod and following consensus with King Carol I and the Royal Government.²⁷ Notably, the request for granting full ecclesiastical independence to the Church of Romania was conveyed to the Ecumenical Patriarchate by the Minister of Ecclesiastical Affairs and Public Education, Dimitrie Sturdza (1833–1914).

In April 1885, the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate convened under the presidency of Patriarch Joachim IV (1837–1887) to examine the submitted request, with the participation of metropolitans Nicodemus of Cyzicus (1826–1900), Callinicus of Chalcedon (1825–1889), Neophytos of Adrianople (1832–1909), later Ecumenical Patriarch, Sophronius of Amaseia (1800–1887), Procopius of Melenikos (+1891), Nicephorus of Mytilene (1819–1896), Callinicus of Moglena (1820–1911), Anthimus of Debra (+1904), later Metropolitan of Mesembria, Gabriel of Samos (1814–1900), and Ignatius of Lititsa (+1893), later Metropolitan of Proikonnesos. The Synod evaluated the request and claim of the Church of Romania as fair and in accordance with ecclesiastical traditions. In this context, it decided to proclaim the Church of Romania autocephalous. Consequently, on April 25, Patriarch Joachim IV issued a Patriarchal and Synodal Tomos granting full ecclesiastical jurisdiction to the Church of Romania and defined the canonical criteria for both the internal administrative organization of the newly established Church and its relations with the Ecumenical Patriarchate and the other autocephalous Orthodox Churches.²⁸

According to the Tomos, the Church of Romania would henceforth be governed by a Holy Synod presided over by the metropolitan of Hungro-Wallachia and Exarch of all Romania. Furthermore, to maintain the unaltered bond of spiritual unity among the Orthodox Churches, the Holy Synod of the Church of Romania was required to: 1. commemorate in the Diptychs the name of the Ecumenical Patriarch and the names of the primates of the other autocephalous Churches, 2. consult with the

---

Eastern Europe 31 (2011): 39.

²⁷ For the institution of autocephaly, see: G. Liantas and A. Bavouskou, *Οι θεσμοί του αυτοκεφάλου και του αυτονόμου καθεστώτος στην Ορθόδοξη Εκκλησία (The Autocephalous and Autonomous Status in the Orthodox Church)*, Thessaloniki: Methexis Publications, 2014.

²⁸ Patriarchal and Synodal Tomos, dated April 25, 1885: Archive of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate.

Ecumenical Patriarch and other primates on any canonical and doctrinal issues requiring broader examination, and 3. the president of the Holy Synod, upon election, was required to inform the Ecumenical Patriarch and other primates with the announcement letters about it, and to accept the announcement letters regarding the election of the Ecumenical Patriarch and other primates. As a sign of respect, the Church of Romania would receive the Holy Myron from the Ecumenical Patriarchate.²⁹

For the granting of autocephaly to the Church of Romania, in addition to the justified reasons mentioned in the request, it was taken into account that the request submitted by metropolitan Callinicus of Hungro-Wallachia and the members of the Holy Synod had the consent of the king and the Government.

On April 25, 1885, a committee consisting of metropolitans Nicodemus of Cyzicus and Callinicus of Chalcedon went to the Romanian embassy and delivered to ambassador G. Gika the Patriarchal and Synodal Tomos, as well as letters to metropolitan Callinicus and minister Sturdza. King Carol I, recognizing the honorable act of the Church of Constantinople towards the Church of Romania and the Romanian state, awarded the Ecumenical Patriarch the Grand Cross of the Star of Romania and the metropolitans Nicodemus of Cyzicus, Callinicus of Chalcedon, Anthimus of Adrianople (1852–1917), later Metropolitan of Anaea, and Sophronius of Amaseia (1800–1887) the Cross of the Higher Commanders of the Crown of Romania. Additionally, King Carol I sent a letter to the Ecumenical Patriarch expressing the great joy of the Romanian people for the granting of autocephaly and declared the full devotion of himself and the Romanian people to the Ecumenical Patriarch and the Church of Constantinople.³⁰

Immediately after elevating the Church of Romania to autocephalous status, the Patriarchate of Constantinople announced the act via letter to the ancient Patriarchates and the other autocephalous Churches.

It should be noted that the Patriarchal and Synodal Tomos did not confer

²⁹ M. Tritos, *Οί Πατριάρχες της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 71.

³⁰ All documents related to the proclamation of autocephaly in the Church of Romania were published on June 23 in the theological journal *Revista Teologica*. M. Tritos, *Οί Πατριάρχες της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 70.

the title of 'His Beatitude' to the primate of the newly established Church, but rather 'His Eminence' and 'His Most Reverend.' A similar occurrence happened later with the Church of Poland, whose Patriarchal and Synodal Tomos was issued on November 13, 1924, by Ecumenical Patriarch Gregory VII (1850–1924), but the conferment of the title 'His Beatitude' to its primate was made on April 7, 1927, by Ecumenical Patriarch Basil III (1840–1929), through a special Patriarchal and Synodal Act.³¹

After the issuance of the Patriarchal and Synodal Tomos, amendments were made to the prevailing law of 1872 aimed at a more ecclesiastically canonical administrative organization of the Church of Romania, through the laws of 1891, 1909, and 1911.³²

The elevation of the autocephalous Church of Romania to a Patriarchate

The expansions and contractions of Romanian territory during both the Balkan Wars and World War I also defined the changing boundaries of its ecclesiastical jurisdiction. After the reorganization of the Romanian state, despite the heterogeneity of the annexed regions and ongoing social tensions, the role of the Orthodox Church was strengthened, while the population of the state increased from five to eighteen million. This situation necessitated a new ecclesiastical organization, as the Archdiocese of Bessarabia and the Churches of Transylvania and Bukovina were now on Romanian territory and needed to be unified into a unified Church.³³

Consequently, in 1918,³⁴ immediately after the restoration of the

³¹ I. Ladas, "The Formation of Autocephaly of the Church of Poland in the 20th Century," in *Orthodoxia* 8 (forthcoming).

³² V. Tzortzatos, Metropolitan of Kitros, *Η δικονομία της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας μετὰ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως* (*The judicial procedure of the Orthodox Church of Roumania with historical review*), Athens 1973, p. 15

³³ V. Secieru, «Unele aspecte privind unirea Bisericii din Basarabia cu Biserica Ortodoxă Română Some Aspects Regarding (The union of the Church of Bessarabia with the Romanian Orthodox Church)», *Confluente Bibliologice* I (2021), pp. 152–167. V. Feidas, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία III. Ἀπὸ τὴν ἄλλωσῃ μέχρῃ σήμερον [1453–2014]* (*Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014]*), op. cit., p. 498. K. Moraitakis, "Ἡ σύγχρονος Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας (The Contemporary Orthodox Church of Romania)," *Ecclesia* 33 (January 1–15, 1956): 20.

³⁴ See also: I. C. Ștefan, "Contribuția reprezentanților Bisericii la realizarea Unirii de la 1 Decembrie 1918" [The Contribution of the Church's Representatives

Romanian nation, discussions began on the ecclesiastical union of the Churches of Transylvania, Bukovina, and Bessarabia with the Church of the old kingdom. For this purpose, repeated congresses were held, but the union faced systematic opposition from these Churches, which thwarted any further action.³⁵

On December 31, 1919, Synod of the Church of Romania convened with the purpose of electing the first metropolitan of the unified Church. All metropolitans, bishops, and other hierarchs participated in this Synod and unanimously elected bishop Miron of Caransebeș (1868–1939), whose enthronement took place on January 1, 1920.³⁶

In this context, the Minister of Culture and Religious Affairs, the distinguished historian and author of Transylvanian origin, Alexandru Lapedatu (1876–1950), is credited with conceiving the idea of establishing a Romanian Patriarchate. He supported his position based on: 1. the importance and dignity of the Romanian State, 2. the great historical significance of the Church of Romania, and 3. the sacrifices of the Romanian people for Christianity.³⁷ In a related article, he noted that the Church of Romania should not be at a disadvantage compared to other Churches merely because it did not yet have a national Patriarchate.³⁸ He also clarified that the establishment of a Patriarchate would not affect relations with the

---

to the Achievement of the Union as of December 1, 1918], *Studia Universitatis Septentrionis. Theologia Orthodoxa* I (2018): 155–163.

³⁵ M. Marțincu, “Biserica Ortodoxă Română din Vechiul Regat la începutul secolului XX” [The Romanian Orthodox Church in the Old Kingdom at the Beginning of the 20th Century], *Anuarul Institutului de Istorie* 43 (2004): 123–138. “Εκκλησία Ρουμανίας” [Church of Romania], *Ecclesia* 30 (December 27, 1924): 241. I. Pop, “Biserica românilor și unitatea politică a României” [The Romanian Church and the Political Unity of Romania], *TABOR* 12 (2018): 11–17.

³⁶ M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἐθνική καὶ κοινωνική τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., pp. 86–87.

³⁷ “Ἡ ἱδρυσις τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου (The Establishment of the Romanian Patriarchate),” *Pantainos* XVII (March 7, 1925): 187.

³⁸ N. D. Ionut, *Το Αυτοκέφαλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας τῆς Ρουμανίας κατά τον 19^ο–20^ο αἰώνα* (*The Autocephaly of the Romanian Orthodox Church in the 19th–20th Century*), Master’s Thesis, Aristotle University of Thessaloniki: Thessaloniki, 2016, p. 71.

Ecumenical Patriarchate and other autocephalous Churches.³⁹

In 1923, the new Romanian Constitution was enacted, which strengthened the position of the Church by declaring it the ‘dominant’ Church of the state. Specifically, according to Article 22, the Church was presented as unified into a large ecclesiastical structure.⁴⁰ Consequently, the conditions for the creation of a Patriarchate began to exist. Additionally, in that year, Ecumenical Patriarch Meletius IV (1871–1935) convened a Pan-Orthodox Congress in Constantinople to thoroughly study the ‘calendar issue and any other urgent Pan-Orthodox matter.’⁴¹ During this, the first discussions with the Ecumenical Patriarchate regarding the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate took place, and it appeared that the mother Church of Constantinople had no objections.⁴²

The idea of establishing a Patriarchate was also promoted by the press of the time.⁴³ Especially from 1924 onwards, prominent figures from the realms of letters and politics, such as professors Nicolae Iorga (1871–1940), Simeon Mehedinti (1868–1962), Prime Minister Ionel Brătianu (1864–1927), historian and priest Ioan Lupas (1880–1967), ministers Constantin

³⁹ “Ἐκκλησία Ρουμανίας” [Church of Romania], *Ecclesia* 30 (December 27, 1924): 241.

⁴⁰ L. Turcu, “Din culisele adoptării constituției din 1923. Negocierile referitoare la statutul constituțional al Bisericii Românești” [Behind the Scenes of the Adoption of the 1923 Constitution: The Negotiations around the Constitutional Status of the Romanian Orthodox and Greek Catholic Churches], *Acta Marisiensis. Seria Historia* 5 (2023): 43–66. M. Duțu, “Raportul dintre Biserică și Stat în Constituția din 1923” [The Relationship between Church and State in the 1923 Constitution], *Pandectele Romane* 6 (2022): 245–248.

⁴¹ Regarding the Pan-Orthodox Conference, see I. Ladas, “Διορθόδοξη συνεννόηση και συνεργασία: Επέτειος εκατονταετηρίδος από τη σύγκληση του Πανορθόδοξου Συνεδρίου και την απόφαση συγκλήσεως Συνόδου τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Inter-Orthodox Understanding and Cooperation: Centennial Anniversary of the Pan-Orthodox Conference and the Decision for the Convocation of a Synod of the Orthodox Churches),” *Dodekanisos* 30 (2023): 389–419.

⁴² M. Tritos, *Οἱ Πατριάρχες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας. Ἡ θρησκευτική, ἔθνικὴ καὶ κοινωνικὴ τους προσφορά* (*The Patriarchs of the Romanian Orthodox Church: Their Religious, National, and Social Contribution*), op. cit., p. 88.

⁴³ N. D. Ionut, *Το Αυτοκέφαλο της Ορθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας κατὰ τον 19^ο–20^ο αἰῶνα* (*The Autocephaly of the Romanian Orthodox Church in the 19th–20th Century*), op. cit., p. 71.

Argetoianu (1871–1955), Constantin Angelescu (1869–1948), and some members of the Holy Synod, publicly expressed their desire for the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate.⁴⁴

In this context, the same year, a committee was formed consisting of the Primate of Romanian Church, Miron Cristea (1868–1939), the minister of Culture and Religious Affairs, Lapedatu, metropolitan Nicolae of Transylvania (1882–1955), metropolitan Pimen of Moldavia (1853–1934), metropolitan Nectarie of Bukovina (1875–1935),⁴⁵ archbishop Gurie of Bessarabia (1877–1943), and bishop Vartholomeos of Râmnicu (1875–1954), with the purpose of drafting a law for the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate. This law was examined by the Holy Synod of the Church of Romania and on December 4, 1924, after being approved, it was submitted to King Ferdinand I (1865–1927).⁴⁶

On December 16, 1924, the Theological School of Chernivtsi also submitted a memorandum to the Primate of Romanian Church, requesting him to propose to the Holy Synod and the Government of the country that the future ecclesiastical legislation recognize the title of Patriarch for the Primate of the Orthodox Autocephalous Church of Romania. This title is befitting the head of the Romanian Church according to ecclesiastical tradition, the teaching of the sacred canons, and the significance of the national Church.⁴⁷

Before the elevation of the Church of Romania to Patriarchate, it was decided to send Dragomir Demetrescu, the Romanian professor of Ecclesiastical History at the Theological School of the University of Bucharest and Archon Nomophylax of the Church of Constantinople, to inform Ecumenical Patriarch Constantine VI (1859–1930) of the Romanian people's desire to establish a national Patriarchate. The Primate of Romanian Church tasked Professor Demetrescu to clarify to the Ecumenical Patriarchate that the Church of Romania: 1. was not attempting to misuse its autocephalon, 2. did not intend to undermine the Ecumenical character of the Church of Constantinople, and 3. did not wish to distance itself from its mother

---

⁴⁴ Idem

⁴⁵ The metropolitan of Bukovina was represented by archimandrite Clemens Popovici.

⁴⁶ "Εκκλησία Ρουμανίας" [Church of Romania], *Ecclesia* 30 (December 27, 1924): 241.

⁴⁷ "Εκκλησία Ρουμανίας" [Church of Romania], *Ecclesia* 14 (April 4, 1925): 109.

church, but rather sought to maintain as close a spiritual bond as possible.⁴⁸ Simultaneously, the Primate of Romanian Church wanted to stress to the Ecumenical Patriarchate that the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate should be carried out as soon as possible, so that the Church of Romania could be represented by a Patriarch at the Ecumenical Council scheduled to be convened in Jerusalem in May 1925.⁴⁹

In January 1925, however, Ecumenical Patriarch Constantine VI was considered exchangeable and was exiled to Greece, appointing as patriarchal commissioner the Great Chancellor Polycarp Dimitriadis (1892–1953), later metropolitan of Bursa. Consequently, professor Demetrescu altered his planned trip to Constantinople and visited Patriarch Constantine VI at the metropolitan house in Thessaloniki, where he had temporarily settled.⁵⁰ There, he undertook the necessary actions with the Ecumenical Patriarch for the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate. Moreover, he delivered to Patriarch Constantine VI all the documents related to the proclamation, emphasizing that there had been no doctrinal or administrative changes.⁵¹ Simultaneously, he requested that the official announcement of the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate be made by the Church of Constantinople, aiming to preserve the unity of

---

⁴⁸ “Εκκλησία Ρουμανίας” [Church of Romania], *Ecclesia* 30 (December 27, 1924): 241.

⁴⁹ For a detailed analysis of the convocation of the Holy and Great Council of the Orthodox Church, see: I. Ladas, *Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας 2016. Προετοιμασία-Διαδικασίες* (The Holy and Great Council of the Orthodox Church 2016: Preparatio—Procedures), Papazisis Publications and the Halki Theological School: Athens, 2025. On the contribution of the Patriarchate of Romania: I. Ladas, “The Contribution of the Patriarchate of Romania at the Beginning of the Preparation of the Holy and Great Council of the Orthodox Church (1902–1932),” *De la lumina rugăciunii la Teologia luminii. Aspecte ale cercetării doctorale actuale*, Doxologia: Iași, Romania, 2022, pp. 519–531.

⁵⁰ V. Stavridis, *Οἱ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι* (The Ecumenical Patriarchs), Kyriakidis Publications: Thessaloniki, 1977, pp. 494–495. “Εκκλησία Ρουμανίας. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου (Church of Romania: The Recognition of the Romanian Patriarchate),” *Pantainos* (May 9, 1925), p. 347.

⁵¹ “Εκκλησία Ρουμανίας. Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου (Church of Romania: The Recognition of the Romanian Patriarchate),” *Pantainos* XVII (May 9, 1925), p. 347.

the Orthodox Churches under “its scepter”.⁵²

Under the aforementioned conditions, on February 5, 1925, the Holy Synod of the Church of Romania convened under the presidency of Primate Miron, with the presence of the minister of Culture and Religious Affairs, Lapedatu, the ministry’s General Secretary, Ispirescu, and the General Director of Religious Affairs, Stanciu Brădișteanu.

Under these circumstances, on February 5, 1925, the Holy Synod of the Romanian Church convened, chaired by Primate Miron and attended by the Minister of Culture and Religious Affairs, Lapedatu, the secretary general of the ministry, Ispirescu, and the director general of Religious Affairs, Stanciu Brădisteanu. In this context, the Holy Synod submitted the following resolution to the Romanian Government regarding the situation of Ecumenical Patriarch Constantine VI: ‘The Holy Synod of the Orthodox Romanian Church, with deep sorrow, became aware during its session on February 5, 1925, of the offense against the prestige of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople through the exile of His All Holiness the new Patriarch Constantine. Considering that the Patriarchate of Constantinople has been the spiritual center of the entire Orthodox Church and that the Ecumenical Throne has unshakable rights of gratitude from all Christian peoples, the Orthodox Romanian Church and its millions of faithful people were grievously shocked by the offense against the Most Holy titleholder of the patriarchal throne. Therefore, the Holy Synod of Romania, on behalf of millions of Romanian citizens, protests against such bigotry, not compatible with the spirit of the 20th century, and pleads with the government to, relying on the friendly relations with the Turkish democracy, intervene to find peaceful and humanitarian means to provide satisfaction to the offended conscience, not only of the exiled Patriarch but also all the Orthodox of Romania, who are spiritually linked with the spiritual center of Orthodoxy in Constantinople.’ Additionally, the Holy Synod sent the following resolution to Ecumenical Patriarch Constantine VI: ‘The Holy Synod of the Orthodox Romanian Church, with profound distress, has learned of the insult inflicted upon the prestige of His All Holiness the Ecumenical Patriarch of Constantinople by the inhumane expulsion of His Holiness from his seat, which has served as a beacon to all Christendom for centuries. The millions of Romanian faithful, who feel themselves closely spiritually connected to the patriarchal throne of

⁵² “Ρουμανικὸν Πατριαρχεῖον (The Romanian Patriarchate),” *Pantainos* XVII (May 23, 1925), p. 381.

Constantinople, the spiritual center of all Orthodoxy, were deeply shocked by the actions that occurred to you. The Holy Synod of Romania assure Your All Holiness of their filial affection, sympathy, respect, and love of millions of Romanians, praying to God to comfort and strengthen you in your distress.⁵³

During the same session, the Holy Synod examined the issue of elevating the Church of Romania to Patriarchate. In this context, metropolitan Nectarios of Bukovina, on behalf of the ailing metropolitan Pimen of Moldavia, proposed the establishment of the Romanian Patriarchate. Minister Lapedatu provided the necessary explanations and emphasized the need to establish a Patriarchate. In turn, bishop Lucian of Roman (1872–1953) read the memorandum from the Theological School of Chernivtsi University, according to which the Church of Romania was entitled to be elevated to the rank of a Patriarchate.

Based on the aforementioned recommendations, acts were drafted for the elevation of the Primate of Romania to Patriarch with the title ‘Archbishop of Bucharest, Metropolitan of Hungro-Wallachia, and Patriarch of Romania,’ and the Church of Romania to a Patriarchate. The acts were read by bishop Bartholomew of Râmnic and Noul Sărat, and those present accepted it with great enthusiasm. Among other things, the reasons cited for the decision included: 1. the maturity of the Church of Romania, 2. the strength of the Romanian people, 3. the increase in the number of Orthodox provinces, given that there were now 5 metropolises and 15 dioceses,⁵⁴ and 4. the increase in population, as it had grown from 8 million pre-war to 18 million.⁵⁵

Afterwards, Primate of Romanian Church Miron, visibly moved, responded, emphasizing that the honor bestowed upon him was not directed at his person temporarily, but reflected upon the Church of Romania.⁵⁶ Moreover, the newly elected Patriarch expressed his desire for: 1. the establishment of numerous scholarships for young people who intend

⁵³ “Εκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania),” *Ecclesia* 14 (April 4, 1925), pp. 109–110.

⁵⁴ 1. Metropolis of Ungro-Wallachia, 2. Metropolis of Moldavia, 3. Metropolis of Transylvania, 4. Metropolis of Bukovina, and 5. Metropolis of Bessarabia.

⁵⁵ “Εκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania),” *Ecclesia* 14 (April 4, 1925), pp. 109–110.

⁵⁶ “Εκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania),” *Pantainos* XVII (March 7, 1925), p. 187.

to travel to the major spiritual centers of the West and East to study the science of Theology, from whom the staff of the Church and the Romanian Patriarchate would subsequently be recruited, 2. the reorganization of the Theological School of the University of Bucharest, aiming to make it a center of Orthodox theological education.⁵⁷ To this end, he proposed the creation of two additional chairs, one for Slavic Theological instruction and one for Greek Theological philology, 3. the founding of an ecclesiastical music academy, and 4. the construction of a magnificent cathedral in Bucharest, which would be one of the foremost monuments of the Orthodox Church.⁵⁸

The aforementioned session of the Holy Synod took on the significance of a historic moment, and the act of the proclamation of the Church of Romania as a Patriarchate were transmitted to the Government for the purpose of 'legal reinforcement.' Consequently, on February 17, 1925, it was overwhelmingly passed by both the Chamber of Deputies and the Senate, and on February 23, 1925, it was approved by King Ferdinand I.⁵⁹

On March 19, 1925, the Primate of Romanian Church, Miron, sent a letter to the Ecumenical Patriarchate announcing the elevation of the 'Archbishopric and Metropolitan' throne of Romania to a Patriarchate and his own elevation to Patriarch. Additionally, he noted that this fact would positively contribute to the development and strengthening of Orthodoxy and that the relations between the Ecumenical Patriarchate and the Romanian Patriarchate would remain relations of unity and solidarity, doctrinal and spiritual, for the benefit of universal Orthodoxy.⁶⁰

Despite this, Ecumenical Patriarch Constantine VI, with whom the Romanian representative had met and conducted relevant discussions, submitted his resignation from the throne of the Church of Constantinople nearly a month later, on May 22, 1925. Consequently, instead of considering the letter from the Primate of Romanian Church, the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate sent a circular to the metropolitans and

⁵⁷ I. A. Tudorie, "Romanian Theological Education in the Interwar Period (1926–1938)," *Südost-Forschungen* 82 (2023), pp. 385–402. <https://doi.org/10.1515/sofo-2023-820117>

⁵⁸ "Ἡ ἱδρυσις τοῦ Ρουμανικοῦ Πατριαρχείου (The Establishment of the Romanian Patriarchate)," *Pantainos* (March 7, 1925), pp. 187–188. "Ἐκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania)," *Ecclesia* 14 (April 4, 1925), pp. 109–110.

⁵⁹ "Ἐκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania)," *Ecclesia* 14 (April 4, 1925), pp. 109–110.

⁶⁰ "Ἐπιστολή Πριμιάτου (Epistle of the Primate)," *Pantainos* (May 9, 1925), p. 347.

archbishops of the throne to elect a new Patriarch. Therefore, on Monday, July 13, 1925, the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate, under the presidency of metropolitan Nicholas of Caesarea (1862–1927), later metropolitan of Chalcedon, elected metropolitan Basil of Nicaea (1840–1929) to the Ecumenical Throne.⁶¹

The enthronement ceremony of the newly elected Patriarch took place on the same day, as there were many urgent issues to address, including the issue of elevating the Church of Romania to a Patriarchate. Patriarch Basil III brought this matter before the Holy and Sacred Synod, which, after reviewing the relevant documents and hearing the opinions of the synodal metropolitans Nicholas of Caesarea, Joachim of Chalcedon (1876–1927), Photius of Derkos (1874–1935), later Ecumenical Patriarch, Nicodemus of Broussa (1857–1935), Ambrosius of Neocaesarea (1854–1931), later Metropolitan of Derkos, and Germanus of Sardis (1885–1945), decided to grant the Church of Romania the patriarchal dignity and prestige, considering it a starting point for its new “flourishing”.

Following the decision of the Holy and Sacred Synod, Ecumenical Patriarch Basil III, 17 days after his election, announced to the Church of Romania through a Patriarchal Letter that the Ecumenical Patriarchate had recognized its elevation to a Patriarchate.⁶² In the Patriarchal Letters, protocol number 1579, he addressed for the first time the Primate of Romanian Church, Miron, as ‘His Beatitude and His Holiness, Archbishop of Bucharest, Metropolitan of Ungro-Wallachia and Patriarch of the Orthodox Autocephalous Church of Romania’. Furthermore, he stated that the Ecumenical Patriarchate, as a ‘loving mother’, had reviewed the appeal and decision of the Church of Romania and, without identifying ‘any insurmountable obstacle’, was able to give, out of economy, its

⁶¹ V. Stavridis, *Οἱ Οἰκουµενικοὶ Πατριάρχαι (The Ecumenical Patriarchs)*, op. cit., p. 516.

⁶² It has been erroneously stated by certain historians that the Ecumenical Patriarchate issued a Patriarchal and Synodal Tomos. For the distinction between a Patriarchal and Synodal Tomos and other acts, see: V. Meihanetsidis, “Typology and Canonical Authority of the ‘Acts’ and ‘Documents’ of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople: The Example of the ‘Patriarchal and Synodal Act’,” *Theologia* (2015), pp. 251–294. V. Meihanetsidis, *Typology and Canonical Authority of the “Patriarchal and Synodal Acts” of the Ecumenical Patriarchate of Constantinople*, Master’s Thesis, University of Athens: Athens 2021.

fraternal consent and recognition to the decisions made by the Church and the State. Additionally, he expressed the belief that this decision would be accepted by an Ecumenical or Great Council, which would convene at the first opportunity and would definitively decide according to canonical precision. In this context, Patriarch Basil III expressed his conviction that this view would also be agreed upon by the primates of the individual Orthodox Churches, who would in turn consider the bestowal of the patriarchal dignity on the Church of Romania as an honor and reward for the political unification of the entire Romanian Nation and as a major advancement in the faith and piety of this Church.⁶³ Subsequently, on September 20, 1925, Ecumenical Patriarch Basil III notified the individual Orthodox Autocephalous Churches of this fact and requested their agreement both to the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate and to the elevation of its Primate to Patriarch.⁶⁴

The Holy Synod of the Church of Romania convened in an extraordinary session on December 15, 1925, expressing its great spiritual joy and satisfaction with the aforementioned decision. Additionally, it received the Patriarchal Letters, numbered Protocol 1579, 'as a tangible sign of the love that the Holy and Great Ecumenical Church manifests in its mission to secure the progress and strengthening of the holy orthodox faith through the prosperity of all the holy Churches, which together constitute the One, Holy, Catholic and Apostolic Church, whose leader and supreme Lord is our Lord and God Jesus Christ, the Savior of the world.' Furthermore, Patriarch Miron sent a letter to the Ecumenical Patriarch in which he noted among other things the following: 'Adorned with this new dignity, our Church feels more than ever the duty to render thanks and gratitude to the All-Good God and His Son, the Redeemer, for the countless benefactions and to beseech Him, to grant it strength and faith and through the Holy Spirit guide it in every good and pleasing work, and to assure Your All-Holiness and the Holy Synod of the Great Ecumenical Church of its inexpressible respect and the love we feel towards You.'⁶⁵

---

⁶³ Patriarchal Letters No. 1579, dated July 30, 1925: Archive of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate.

⁶⁴ Patriarchal Letters addressed to the Primates of the Orthodox Churches, No. 1590, dated September 20, 1925: Archive of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate.

⁶⁵ Response of the Patriarch of Romania to the Patriarchal Letters No. 1579, dated July 30, 1925, issued under No. 60, dated January 26, 1926: Archive of the Holy

The dispatch of the Patriarchal Letters and the enthronement of the newly elected Patriarch

On September 24, 1925, a Patriarchal Delegation, composed of metropolitans Joachim of Chalcedon and Germanos of Sardis, traveled to Romania to officially deliver the Patriarchal Letters No. Prot. 1579 regarding the recognition of the Patriarchal dignity and honour to the Church of Romania. On Sunday, September 26, a celebratory Divine Liturgy was held at the Patriarchal Cathedral of Bucharest, led by the head of the Patriarchal Delegation, with the participation of metropolitan Germanos of Sardis and two Romanian bishops, assistants to the Archbishopric of Bucharest. The primate of the Church of Romania presided on the patriarchal throne, while the visiting Romanian hierarchs, the Archons Offikialioi, ministers, and a crowd of people were present in the church. After the Divine Liturgy, the official ceremony of delivering the Patriarchal Letters took place, during which metropolitan Joachim of Chalcedon appropriately addressed the Patriarch of Romania, emphasizing the unbreakable bonds between the Church of Romania and the Ecumenical Patriarchate.¹ He also expressed the joy and wishes of the mother Church of Constantinople for the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate. The Patriarchal Letters were read in Greek by metropolitan Germanos of Sardis and in Romanian by the Chief Secretary of the Holy Synod of the Church of Romania, archimandrite Titus Semendria (1886-1971), later metropolitan of Bukovina. Subsequently, Patriarch Miron warmly thanked the Patriarchal Delegation and expressed his gratitude, along with feelings of love and respect towards the Ecumenical Patriarchate. The ceremony concluded with the chanting of many years to the Ecumenical Patriarch and the Patriarch of Romania, followed by an official reception at the patriarchal palace.²

Recognized according to the canonical order and tradition of the Church, the newly proclaimed Patriarch of Romania, Miron, through letter number Protocol 412 dated October 7, 1925, invited the Ecumenical Patriarch and the heads of the individual Orthodox Churches to attend his enthronement ceremony as the first Patriarch of Romania. The ceremony was scheduled to take place in Bucharest the coming November. He specifically noted: "Since

---

and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate.

¹ The interpretation was carried out by the *Archon Megas Nomophylax* Dragomir Demetrescu.

² "Εκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania)," *Orthodoxia* I (May 31, 1926), pp. 45-46.

in the month of November of this year, the Church and the Romanian State will perform a solemn celebration of the first Patriarch, the Holy Romanian Synod would be greatly honored if Your Most Divine Holiness would be pleased to undertake the effort to come to Romania to participate in this celebration."³

The Church of Constantinople, as the Mother Church, expressed its joy for the invitation and the accompanying celebratory festivities, and informed the Patriarch of Romania that the metropolitan of Chalcedon, Joachim, and the metropolitan of Sardes, Germanos,⁴ were synodically assigned to deliver the congratulatory Patriarchal Letters. It further urged the Patriarch of Romania to warmly receive the Patriarchal Delegation and to present them to the king and the royal government.⁵

The delegation of the Ecumenical Patriarchate arrived at the port of Constanța on Thursday, October 29, 1925.⁶ The *Locum Tenens* of the Holy

³ Letter from Patriarch Miron of Romania to Ecumenical Patriarch Basil, No. 412, dated October 7, 1925: Archive of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate. "Ἐπιστολή Πριμιάτου (Letter of the Primate)," *Pantainos* (October 17, 1925), pp. 753–755.

⁴ The Patriarchal Delegation included the first interpreter of the Ecumenical Patriarchate, S. Constantinides. Later, the metropolitan of Derkon, Photios, and the secondary patriarchal deacon, Germanos Garofallides (1893–1962), later metropolitan of Aenus, were also added to the Patriarchal Delegation.

⁵ Response of the Ecumenical Patriarch to the letter from the Patriarch of Romania, No. 414, dated October 7, 1925, and No. [date unspecified] from August 29, 1925: Archive of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate. The Patriarchate of Jerusalem appointed archbishop Dositheos of Sebastia (1879–1928) as its representative. The Church of Serbia was represented by bishop Emilianos of Timok (1886–1970). The Church of Greece sent metropolitan Polykarpos of Trikki and Stagoi (1876–1945) and the Chief Secretary of the Holy Archdiocese of Athens, Michael Constantinides (1892–1958), later metropolitan of Corinth and archbishop of America. The Church of Poland was represented by its primate, metropolitan Dionysios of Warsaw (1876–1960). It should be noted that the Patriarchate of Alexandria did not send a delegation due to mourning, and the Patriarchate of Antioch congratulated the Church of Romania by letter. Additionally, Metropolitans Antonios of Kiev (1863–1936) and Neophytos of Vidin (1868–1971) were present. "Πατριαρχεῖο Ρουμανίας (Patriarchate of Romania)," *Nea Sion* (September–October 1925), p. 638. "Ἱερά Σύνοδος (Holy Synod)," *Pantainos* (November 28, 1925), pp. 753–755.

⁶ The Patriarchal Delegation departed on October 28, accompanied by the honorary escort of Archon Nomophylax Dragomir Demetrescu.

Metropolis of Constanța, bishop Gerontios of Semendria, later bishop of Tomis, along with the holy clergy of the city, ascended the steamship to officially receive and welcome the delegation of the Ecumenical Patriarchate. Subsequently, the delegation traveled by train to Bucharest, where it was received by the Patriarch of Romania, Miron, who thanked them for their efforts on behalf of the grandeur of the Church of Romania.

During the ceremony of reading and delivering the congratulatory Patriarchal Letters, the delegation of the Ecumenical Patriarchate praised and congratulated Patriarch Miron once again. Subsequently, the primate of the Church of Romania, deeply moved, thanked the Patriarchal Delegation for the reading of the Patriarchal Letters and the Ecumenical Patriarchate for recognizing the elevation of the Church of Romania to a Patriarchate. Additionally, he expressed his hope that the Church of Constantinople would contribute to smoothing existing difficulties and to the unification of the entire Orthodox world, so that united, the Orthodox may participate in the global religious and social movement. He also asked the Patriarchal Delegation to convey to the Ecumenical Patriarch the respect, love, and gratitude of the Orthodox Romanian people.⁷ Metropolitan Chalcedon responded appropriately on behalf of the Ecumenical Patriarch and the Holy and Sacred Synod. Following this, Patriarch Miron detailed the program for his enthronement.⁸

On Saturday, October 31, the delegations of the Orthodox Churches gathered at the metropolitan palace, led by Patriarch Miron, and proceeded to the metropolitan cathedral. There, with reverence and melodiousness, the Sunday morning service was chanted. Various hymns were sung in both Greek and Romanian. After the evening service, they returned to the metropolitan palace, where the clergy of Bucharest presented the Patriarch with a hierarchal engolpion and wished him a long, peaceful, and lawful patriarchate, dedicated to the works for the clergy and the people of Romania.⁹

⁷ "Εκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania)," in *Ecclesia* 42 (October 24, 1925), p. 343.

⁸ "Εντυπώσεις ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Μύρωνο (Impressions from the Enthronement Festivities of Patriarch Miron)," *Pantainos* (December 12, 1925), pp. 894–895.

⁹ Subsequently, the Minister of Culture and Religious Affairs hosted an official dinner for the delegations of the autocephalous Churches and the ambassadors of the Christian states. "Εντυπώσεις ἀπὸ τὰς ἐορτὰς τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ

On Sunday, November 1, the presentation of the new Patriarch at the palace was held, followed by his enthronement in the patriarchal cathedral. During the presentation, Patriarch Miron expressed his gratitude to the king for the honor bestowed upon him and pledged to dedicate the rest of his life to the progress of the Romanian Patriarchate. The king then addressed the Patriarch, emphasizing that he was privileged to become the first Patriarch of united Romania. Following this, he tearfully kissed the Patriarch's hand, a gesture that moved all attendees. They then proceeded to the patriarchal cathedral, where the official enthronement ceremony took place. Throughout the route from the royal palace to the Patriarchate, approximately two kilometers long, thousands of people awaited the Patriarch, preceded by all the Hierarchs of the Church of Romania in their hierarchal vestments, the delegations of the autocephalous Churches, and the clergy of Bucharest. Also present were the Prime Minister, the entire Cabinet, senators, and deputies. A brief prayer service was held in the patriarchal cathedral, followed by the enthronement ceremony. During this, the minister of Ecclesiastical Affairs read the royal decree of presentation and congratulated the newly elected Patriarch, while the patriarchal insignia were presented by the metropolitans of Moldavia, Poimen, and Bukovina, Nectarios. This was followed by addresses were delivered by the head of the Ecumenical Patriarchate's delegation, by the leaders of the delegations of the individual Orthodox Churches, and by other dignitaries.¹⁰

Conclusions

From the grand enthronement ceremony of Patriarch Miron, it became clear the significance that both the people and the state attributed to the existence of a Romanian Patriarchate. Indeed, as evidenced by the ceremonies

---

Πατριάρχου Μύρωνο (Impressions from the Enthronement Festivities of Patriarch Miron)," *Pantainos* (December 12, 1925), pp. 894–895.

¹⁰ On Wednesday, November 4, the delegation of the Ecumenical Patriarchate attended the Senate, where the official reception of the newly elected Patriarch took place. Upon the Patriarch's entrance, all Senators stood, applauding and cheering, and irrespective of party affiliations, expressed the Senate's joy for the promotion of the metropolitan of Bucharest to Patriarch of all Romania. "Εντυπώσεις από τὰς ἐορτὰς τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος (Impressions from the Enthronement Festivities of Patriarch Miron)," *Pantainos* (December 12, 1925), p. 895. "Ἐκκλησία Ρουμανίας (Church of Romania)," *Orthodoxia I* (June 30, 1926), pp. 85–86.

conducted at that time, the government was striving to elevate the Church's prestige among the people, holding the belief that "people without religion and Church of declining authority are doomed to destruction."¹¹

Patriarch Miron, after his enthronement, expressed his desire to visit the Ecumenical Patriarchate as soon as possible to personally thank Ecumenical Patriarch Basil III. Due to circumstances, his visit took place two years later. Patriarch Miron arrived in Constantinople on Monday, May 23, 1927, aboard the steamship "Dacia", accompanied by the bishop of Târgoviște, Titus (1886-1971), later Metropolitan of Bukovina, the Chief Secretary of the Holy Synod archimandrite Titus Semendria, archimandrite Timothy Evangelinidis (1880-1949), later Metropolitan of Rhodes, the former minister of Public Works Aurelio Cosma, and the General Secretary of Religions Stago Bradisteanu.

At the Ecumenical Patriarchate, the official reception for the Romanian Patriarch took place, where the elderly Patriarch Basil III, surrounded by synodical bishops, welcomed him. In his address, the Ecumenical Patriarch noted, among other things: "With a joyful heart, we warmly welcome and brotherly greet Your Beatitude, the first Patriarch of our beloved Romanian Church. God has deigned to abundantly bestow His grace and blessing upon the Orthodox Romanian Nation and its Holy Church. A significant gift of this divine grace has been the timely elevation of the Romanian Church to Patriarchal dignity, a recognition joyously received as an honorable distinction by the sister Churches, and foremost by this Most Holy Throne, which is closely connected to the Orthodox Romanian people and Church through numerous bonds of relationship and tradition." He continued by expressing the Ecumenical Church of Constantinople's deep joy for the "progress of the Romanian Church" and its affectionate pleasure at the flourishing of its beloved daughter.¹²

In his response, the Patriarch of Romania expressed his long-cherished desire to visit the Mother Church. He expressed his gratitude for the recognition of the elevation of the Romanian Church to Patriarchal status and the dispatch of the Patriarchal Letters numbered Prot. 1579. Moreover, he

---

¹¹ "Εντυπώσεις από τὰς ἐορτὰς τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Πατριάρχου Μύρωνος (Impressions from the Enthronement Festivities of Patriarch Miron)," *Pantainos* (January 16, 1926), pp. 43–47.

¹² Moreover, Ecumenical Patriarch Basil III referred to the exceptional impression that the Patriarchal Delegation gained during its visit to Romania in 1925.

noted that: “Recent events that have shaken life in Europe urgently demand the closest possible bond, the tightest understanding, and cooperation among all Orthodox Churches with this Center to jointly address the significant issues and urgent problems facing the entire Orthodox world, whose resolution is as pressing as ever as opposing currents threaten to sink the ship of the Church.” Concluding, the Romanian Primate kissed the hand of Patriarch Basil III and they exchanged a fraternal embrace, as a sign of profound respect.¹³

In conclusion, the elevation of the Romanian Church to Patriarchal status enhanced, among other things, its institutional role in relations with the State, firstly because its traditional spiritual influence on the people was not affected by ideological contrasts, and secondly because it was now prepared for the incorporation of new regions.¹⁴

Since the granting of the Patriarchal and Synodal Tomos of Autocephaly and its subsequent elevation to Patriarchate, the Romanian Church actively participates in inter-Orthodox¹⁵ and inter-Christian¹⁶ bodies and exhibits impressive growth in all areas of ecclesiastical life.

The year 2025 marked the 140th anniversary of the granting of the Patriarchal and Synodal Tomos of Autocephaly to the Church of Romania and the 100th anniversary of its elevation to Patriarchate. In this context, the Romanian Patriarchate approved a series of anniversary events and de-

---

¹³ The following day, the Patriarch of Romania and his entourage visited the Halki Theological School, where they were received with honors by the abbot, the professors, and the seminarians. “Ἡ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπίσκεψις τῆς Α.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ρουμανίας (The visit of His Beatitude, the Patriarch of Romania, to the Ecumenical Patriarchate),” *Orthodoxia* II (May 14, 1927), pp. 84–86.

¹⁴ V. Feidas, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία III. Ἀπὸ τὴν ἄλλωσῃ μέχρι σήμερον [1453–2014] (Ecclesiastical History III: From the Fall of Constantinople to the Present [1453–2014])*, op. cit., p. 498–499.

¹⁵ Immediately after the decision to convene a Pre-Council prior to the Ecumenical Council, the Church of Romania declared that it would be represented by a ten-member delegation led by Patriarch Myron. In this context, it participated in the Inter-Orthodox Preparatory Committee at the Holy Monastery of Vatopedi in 1930. Additionally, it had significant representation at the first International Theological Congress in Athens in 1936. “Ἐκκλησία Κ[ων]σταντινουπόλεως (Church of Constantinople),” *Nea Sion* (May–June 1926), p. 570.

¹⁶ In 1936, it participated in the Lambeth Conference.

clared 2025 as the Commemorative Year, dedicated to Romanian Orthodox Priests and Confessors of the 20th century.¹⁷ Additionally, this year had been legally established as the “Centennial Year of the Romanian Patriarchate” by a Presidential Decree. The highlight of the celebrations and the anniversary was the consecration of the National Cathedral, presided over by Ecumenical Patriarch Bartholomew I, who, upon official invitation, visited Bucharest.

The aforementioned celebrations hold special significance and serve as a tribute to all those who worked towards this goal, especially to the Ecumenical Patriarchs Joachim IV, Constantine VI, Basil III, to the metropolitan of Ungro-Wallachia, Callinicus, and to the Patriarch of Romania Miron. Although the establishment of a Patriarchate is a culmination of historical development, it would not have been accomplished without the charismatic personality of the latter.

---

¹⁷ For the related celebrations, see: “Comunicat de presă: Date și evenimente importante ale Anului Centenar 2025 în Patriarhia Română (Important dates and celebrations of the centenary year 2025 in the Romanian Patriarchate,” available at: <https://basilica.ro/comunicat-de-presa-date-si-evenimente-importante-ale-anului-centenar-2025-in-patriarhia-romana/> “Noi hotărâri ale Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române (New Decisions of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church),” available at: <https://basilica.ro/noi-hotarari-ale-sfantului-sinod-al-bisericii-ortodoxe-romane-octombrie-2024/>

Ἐνότητα καί κοινωνία μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐντός τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης στή ζωή καί τό ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου¹

Ἀρχιμ. Ἀμφιλόχιος Μήλτος, Δρ Θεολογίας

Εἰσαγωγή

Εἶναι γνωστό ὅτι ἡ ἐνότητα καί ἡ κοινωνία μεταξύ τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς τότε οἰκουμένης ἀποτελέσκει μία βασική, ἄν ὄχι ἴσως τήν κυριότερη, μέριμνα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Ἁγίου Βασιλείου, τοῦ δικαίως ἀποκληθέντος Μεγάλου². Εὐκόλα μπορεῖ κάποιος νά τό διαπιστώσει διαβάζοντας τήν βιογραφία του³ καί τά γραπτά του,

¹ Εἰσήγηση στό 30ο Συνέδριο Ὁρθοδόξου Πνευματικότητος τῆς Μονῆς τοῦ Bose (Ἰταλία) μέ θέμα « Ὁ Μέγας Βασίλειος: διδάσκαλος τῆς χριστιανικῆς ζωῆς », 3–6 Σεπτεμβρίου 2025.

² « Basil can be deemed to be an ‘ecumenist’ avant la lettre, in the sense of his deep awareness of the problem of unity among the various local churches »: P. Argàrate, « Preface » to Nicu Dumitrașcu, *Basil the Great: Faith, Mission and Diplomacy in the Shaping of Christian Doctrine*, Routledge, London 2018. Γιά τήν σημαντική αὐτή πτυχή τοῦ ἔργου του βλ. κυρίως τήν ad hoc μελέτη τοῦ Ἰω. Πέτρου, *Ἐνότητα καί διάσπαση τῆς κοινότητος τῶν πιστῶν κατά τον Μ. Βασίλειο*, Θεσσαλονίκη 1983, στήν ὁποία βασιστήκαμε. Ἐπίσης, μεταξύ πολλῶν ἄλλων βλ. E. Lanne, « Le comportement de saint Basile et ses exigences pour le rétablissement de la communion », in *Nicolaus* 9 (1981) pp. 303–313. E. Corneanu, « Les efforts de saint Basile pour l’unité de l’Église », in *Verbum caro* 23 (1969), pp. 43–67. I. Ortiz de Urbina, « Caratteristiche dell’ecumenismo di S. Basilio », in *Augustinianum* 19 (1979), pp. 389–401. E. Lanne, « Deux serviteurs de la communion des Églises : saint Irénée de Lyon et saint Basile de Césarée », in *Agapè. Études en l’honneur de Mgr Pierre Duprey*, à cura di J.-M. R. Tillard, Chambésy-Genève, 2000, pp. 271–296. W.-D. Hauschild, « Basilius Von Cäsarea Und Das Problem Der Kircheneinheit », in J. Arnold et al. (eds.), *Väter der Kirche: Ekklesiales Denken von den Anfängen bis in die Neuzeit: Festgabe für Hermann Josef Sieben zum 70. Geburtstag*, Paderborn/München/Wien/Zürich: Schöningh 2004, pp. 189–216.

³ Βλ. Στ. Παπαδόπουλου, *Μέγας Βασίλειος, Βίος καί θεολογία*, Ἀθήνα 1981, Παν. Χρήστου, *Ὁ Μέγας Βασίλειος, Πατριαρχικόν Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν*, Θεσσαλονίκη 1978, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 27 καί Ph. Rousseau, *Basil of Caesarea*, University of California Press, Berkeley 1998.

κυρίως τīs περισσότερες ἀπό 300 σωζόμενες ἐπιστολές του⁴. Στīs γραμμές πού ἀκολουθοῦν θά προσπαθήσουμε νά παρουσιάσουμε τήν πτυχή αὐτή τοῦ πολὺπλευρου ὄντως ἔργου τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Μᾶς φαίνεται, ὡστόσο, ὅτι μία περιγραφικὴ σύνθεση τοῦ διεκκλησιαστικοῦ ἔργου τοῦ Μ. Βασιλείου, δίχως νά ἀντλήσει κανεὶς διδάγματα γιὰ τὸ σήμερα, δέν εἶναι ἀρκετῆ.

Ὁ μακαριστὸς μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας σέ μία καίρια εἰσήγησή του γιὰ τήν ἐπικαιρότητα καὶ διαχρονικότητα τῆς νεοπατερικῆς σύνθεσης ὑπογραμμίζει ὅτι ἡ τελευταία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν προσπάθεια νά ἀπαντήσουμε στοῦ ἐρώτημα τί θά ἔλεγαν οἱ Πατέρες στὴν ἐποχή μας. Συγκεκριμένα γράφει:

«Νομίζω ὅτι στὴν οὐσία ἡ Νεο-Πατερικὴ σύνθεση δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν προσπάθεια νά ἀπαντήσουμε μέ βάση τὰ ὑπάρχοντα κείμενά τους στοῦ ἐρώτημα: τί θά ἔλεγαν οἱ Πατέρες ἂν βρισκόνταν στὴν ἐποχή μας; Τὸ ἐγχείρημα εἶναι δύσκολο, καὶ στὴν γλῶσσα τοῦ Φλωρόβσκυ, «θαρραλέο καὶ ριψοκίνδυνο». Ἀλλὰ ποιὸς μᾶς λέει ὅτι ἡ θεολογία εἶναι εὐκόλη ὑπόθεση; Εὐκόλη εἶναι ὅταν ἐπαναλαμβάνουμε σάν παπαγάλοι τί εἶπαν οἱ Πατέρες στὴν ἐποχή τους. Ἀλλὰ, ὅπως κάθε δάσκαλος, ἔτσι καὶ οἱ Πατέρες ἀπεχθάνονται τοὺς μαθητῆς πού παπαγαλίζουν, καὶ χαίρονται ἐκείνους πού λένε τὸ μάθημα «μέ δικά τους λόγια». Τὰ δικά μας λόγια εἶναι τὰ ἐρωτήματα πού θέτει ὁ πολιτισμὸς στὸν ὅποιο ἀνήκομε, καὶ σ'αὐτὰ πρέπει νά ποῦμε τὸ μάθημα τῶν Πατέρων. Ἀλλὰ αὐτὸ δέν σημαίνει ὅτι μπορούμε νά τοὺς ὑποκαταστήσουμε ὡς διαχρονικοὺς διδασκάλους μας. Σημαίνει ὅτι πρέπει νά τοὺς κατανοήσουμε τόσο βαθειά, ὥστε νά μπορούμε νά ποῦμε τί θά μᾶς ἔλεγαν σήμερα. Αὐτὴ εἶναι ἡ Νεο-Πατερικὴ σύνθεση. Καὶ αὐτὴ εἶναι στὴν οὐσία ἡ ἴδια ἡ Ὁρθόδοξη θεολογία⁵.»

⁴ Γιὰ τὸ κείμενο τῶν ἐπιστολῶν χρησιμοποιοῦμε τὴν κλασσικὴ ἔκδοση τοῦ Yves Courtonne, *Saint Basile Lettres*, tome I-III, Éditions "Les belles Lettres", Paris 1957-1966 καὶ γιὰ τὴ μετάφραση στὰ νέα ἑλληνικὰ τὴν ἔκδοση (ἐνίστο με ἑλαφρῆς τροποποιήσεις) τῆς συλλογῆς «Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας» (ΕΠΕ), Μ. Βασιλείου Ἔργα, τόμοι 1-3, Θεσσαλονίκη, 1972.

⁵ Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητρο. Περγάμου, «Ἡ ἐπικαιρότητα καὶ διαχρονικότητα τῆς Νεοπατερικῆς σύνθεσης», ἀδημοσίευτῆ εἰσήγησι στοῦ Διεθνῆς Συνέδριου τῆς Ἀκαδημίας Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου, μέ τίτλο «Νεοπατερικὴ σύνθεση ἢ «μετα-πατερικὴ» θεολογία; Τὸ αἶτημα τῆς θεολογίας τῆς συνάφειας στὴν Ὁρθοδοξία.», Βόλος (Ἑλλάδα), 3-6 Ἰουνίου 2010, σ. 20.

Ἄν καί τό νά κατανοήσουμε τούς Πατέρες τόσο βαθιά ὥστε νά μπορούμε νά πούμε τό μάθημά τους μέ τά δικά μας λόγια, δηλαδή μέ τά ἐρωτήματα τοῦ σήμερα, εἶναι ἀρκετά δύσκολο, θά προσπαθήσουμε νά προσεγγίσουμε τό θέμα μας σέ αὐτή τήν προοπτική.

Ἡ ἐποχή μας μοιάζει ἀρκετά διαφορετική ἀπό τόν 4^ο μ. Χ. αἰώνα, μία περίοδο διαμορφώσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἄμεσης πολιτικῆς παρεμβατικότητας, διαφόρων ζυμώσεων καί μίας ἔντονης πολυδιάσπασης ἢ ὅποια ἀκολούθησε τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο⁶. Σήμερα, ἄν καί ἡ χριστιανική διδασκαλία ἔχει ἀποκρυσταλωθεῖ καί ἡ πολιτική ἐξουσία μοιάζει νά καθορίζει λιγότερο τά ἐκκλησιαστικά πράγματα, ἡ ἐκταταμένη διάσπαση τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, παρότι ἔχει διαφορετικά χαρακτηριστικά, εἶναι καί σήμερα τό ὑπ'ἀριθμόν ἕνα πρόβλημα τοῦ χριστιανισμοῦ. Τόσο σέ διαχριστιανικό ἐπίπεδο, ὅσο καί σέ ἐσωτερικό, ὅπως ἐντός τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, βιώνουμε τόν ἴδιο πόνο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γιά τίς διαιρέσεις τῶν χριστιανῶν ἀλλά καί γιά τό φαινόμενο τοῦ νά εἶσαι σέ κοινωνία μέ ἀδελφούς οἱ ὅποιοι δέν εἶναι σέ κοινωνία μεταξύ τους⁷.

Ἐνώπιον τῆς σύγχρονης κατάστασης τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἀξίζει νά ἀναρωτηθοῦμε πῶς μπορεῖ τό οἰκουμενικό ἔργο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου νά φωτίσει τό πρόβλημα τῆς διάσπασης καί τόν δρόμο πρὸς τήν ἔνωση καί τήν πλήρη εὐχαριστιακή κοινωνία; Γιά νά ἀπαντήσουμε στό ἐρώτημα αὐτό, ἀρχικά θά σκιαγραφήσουμε μέ λίγα παραδείγματα πῶς κατανοεῖ τίς ἔννοιες τῆς ἐνότητας καί τῆς κοινωνίας ὁ Μ. Βασίλειος. Στήν συνέχεια θά ἀναζητήσουμε στό ἔργο του τρεῖς προϋποθέσεις θεραπείας τοῦ προβλήματος τῆς διάσπασης τῶν χριστιανῶν πού εἶναι ἀναγκαῖες γιά τήν ἔνωση καί, παράλληλα, τήν προετοιμάζουν. Τέλος, θά ἀποπειραθοῦμε νά ἐξαγάγουμε συμπεράσματα γιά τό σήμερα.

⁶ Ὁ Παν. Χρήστου (Ὁ Μέγας Βασίλειος, σ. 103 κ. ἐξ.) ἀριθμεῖ τίς διάφορες παρατάξεις, αἰρετικές ἢ σχισματικές ομάδες, σέ δέκα περίπου. Γιά τό ἱστορικό πλαίσιο καί τίς ἐκκλησιαστικές συνθήκες τῆς ἐποχῆς αὐτῆς βλ. π.χ. L. Perrone, « De Nicée à Chalcedoine » in G. Alberigo (sous la dir.), *Les Conciles œcuméniques, L'histoire*, t. I, Cerf, Paris 1994, pp. 49-58 καί M.-F. Baslez, *Comment les chrétiens sont devenus catholiques*, Talandier, Paris 2019, pp. 208-227 καί 237-248. B. Gain, *L'Église de Cappadoce du IVe siècle d'après la correspondance de Basile de Césarée*, Pontificium Institutum Orientale, Rome 1985.

⁷ Βλ. Ἐπιστ. 129, 3, II σ. 41. Οἱ παραπομπές στίς ἐπιστολές τοῦ Ἁγίου ἀντιστοιχοῦν στήν προαναφερθεῖσα ἔκδοση τοῦ οἴκου *Les belles Lettres* (ὅπου ο λατινικός ἀριθμός εἶναι ὁ ἀντιστοιχός ἀπό τούς τρεῖς τόμους καί ὁ δεῦτερος ἀριθμός ἀντιστοιχεῖ στήν σελίδα).

Ενότητα και κοινωνία στον Μ. Βασίλειο

Ενότητα, κοινωνία, οίκουμένη, όροι πού απαντώνται πολύ συχνά στα έργα του και περισσότερο στις επιστολές του, είναι έννοιες βαθιά συνδεδεμένες. Ο Μ. Βασίλειος χρησιμοποιεί τις έννοιες ενότητα (ένωσις και παρόμοια) και κοινωνία⁸ (μαζί με τούς παρεμφερείς όρους κοινόν, κοινότης) τόσο για νά περιγράψει τό μυστήριο τῆς θεότητος τῆς Ἁγίας Τριάδος, όσο και για τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας. Για τήν Ἐκκλησία ὁ ὀρίζοντας εἶναι πάντοτε ἡ χριστιανική οἰκουμένη. Πρόκειται, λοιπόν, για θεολογικές έννοιες, καί ὄχι ἀπλῶς για χαρακτηριστικά τῆς Ἐκκλησίας, τίς ὁποῖες ἀξίζει ἀκροθιγῶς νά διερευνήσουμε.

Ὁ ὅρος κοινωνία χρησιμοποιεῖται σέ πολλές περιπτώσεις, ἐννοιολογικά συνδεδεμένος μέ τίς έννοιες τῆς ἀγάπης, ειρήνης, συμφωνίας ἢ ὁμόνοιας. Στήν Τριαδολογία τοῦ Μ. Βασιλείου, ἡ κοινωνία εἶναι μία σημαντική κατηγορία για νά ἐκφραστεῖ ἡ ἐνότητα καί ἡ ταυτότητα τῶν Προσώπων. Τό ἴδιο σημαντική εἶναι ἡ ἐννοια αὐτή για τήν πνευματολογία⁹ καί ἐκκλησιολογία του¹⁰, ὅπως καί για τήν ἀνθρωπολογία τοῦ Καππαδόκη Πατρός. «Ἡ κοινωνία εἶναι ἕνα δῶρο Θεοῦ ἀπό τήν δημιουργία μέχρι καί τήν τελική ἀνάσταση»¹¹. Χαρα-

⁸ Ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης Ζηζιούλας παρατηρεῖ ὅτι μέγας Καππαδόκης Πατέρας τείνει νά χρησιμοποιεῖ περισσότερο τήν ἐννοια τῆς κοινωνίας καί ὄχι τῆς οὐσίας ἢ φύσεως για νά μιλήσει για τήν ἐνότητα τοῦ Θεοῦ καί ὑποστηρίζει ὅτι για τόν Βασίλειο ἡ κοινωνία εἶναι μία ὄντολογική κατηγορία. Αὐτό, διευκρινίζει, δέν σημαίνει ὅτι τά πρόσωπα ἔχουν προτεραιότητα ἐναντι τῆς οὐσίας, ἀλλά ὅτι ἡ οὐσία συμπίπτει μέ τήν κοινωνία τῶν προσώπων, ἀφοῦ ἡ οὐσία δέν ὑπάρχει γυμνή ἀνευ ὑποστάσεως. Βλ. π. χ. τά βιβλία του *Being as communion, Studies in Personhood and the Church*, New York, St Vladimir's Seminary Press, 1985, σ. 134 καί *Communion and otherness, Further Studies in Personhood and the Church*, T&T Clark, London 2006, σσ.182 καί 187. Τό βασικό χωρίο τό ὁποῖο ἐπικαλεῖται ὁ Περγάμου εἶναι: «ἐν τῇ κοινωνία τῆς θεότητος ἐστί ἡ ἐνωσις»: Μ. Βασιλείου, Περὶ Ἁγίου Πνεύματος, 18, PG 32 ; 149C (Σημειωτέον ὅτι σέ ὅλες τίς παραπομπές τοῦ Ζηζιούλα ἡ σελίδα ἀπό τήν PG γράφεται ἐσφαλμένα 194C ἀντί για τό ὀρθό 149C).

⁹ Βλ. π.χ. Y. de Andia, « *La koinônia du Saint Esprit dans le traité Sur le Saint-Esprit de saint Basile* », in *Irenikon* 77 (2004), pp. 271–296. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὁ χώρος τῆς κοινωνίας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, δημιουργημένος ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ Πατρός (p. 290).

¹⁰ A. C. Mayer, « Ecclesial communion: The letters of St Basil the Great revisited », in *International Journal for the Study of the Christian Church* 5 (2005), pp. 226–241.

¹¹ M. Van Parys, « Comunione e solitudine secondo Basilio di Cesarea » in

κτηρίζει τήν ἁρμονία ἀνάμεσα στό σῶμα καί τήν ψυχή στόν ἄνθρωπο, ἀνάμεσα στά δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Οἱ χριστιανοί καλοῦνται νά ἐνεργοῦν, νά συμπεριφέρονται κατά τήν φύση τους ὡς ὄντα κοινωνίας.

Ἡ ἐνότητα ἀναφέρεται τόσο στό γεγονός ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία καί μοναδική¹², ὅσο καί στό ὅτι εἶναι ἡ ἴδια διαμέσου τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου. Γράφει: «Σέ ἐμᾶς ἡ ὁμολογία τῆς πίστεως δέν εἶναι ἄλλη στήν Σελεύκεια, στήν Κωνσταντινούπολη, στά Ζήλα ἢ στήν Ρώμη καί αὐτή πού περιφέρεται τώρα δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τίς προγενέστερες ἀλλά ἡ μία καί ἴδια πίστη»¹³. Ἡ ἐνότητα, συνεπῶς, ἀγκαλιάζει καί ἀφορᾷ τήν κατά τήν οἰκουμένη Ἐκκλησία¹⁴. Γράφοντας στόν Ἅγιο Αθανάσιο Αλεξανδρείας τονίζει ὅτι ὁ μέγας αὐτός Πατήρ ἔχει τήν μέριμνα «πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν» στόν ἴδιο βαθμό πού μεριμνᾷ καί γιά τήν δική του τοπική Ἐκκλησία¹⁵. Τόν ὀνομάζει ἀλλοῦ ἱατροῦ τῶν ἀσθενειῶν τῶν Ἐκκλησιῶν καί ἀναφέρεται στήν ὅλη Ἐκκλησία ἡ ὁποία «ἔχει διαλυθεῖ»¹⁶.

Σέ μία ἀπό τίς ἐπιστολές πού ἀπευθύνει στούς ἐπισκόπους τῆς Δύσης ἐκφράζει ἀκριβῶς αὐτή τήν συνείδηση τῆς μίας Ἐκκλησίας, χρησιμοποιώντας ὅλες τίς ἔννοιες πού μᾶς ἀπασχολοῦν ἐδῶ: «ἡ Ἐκκλησία ἐδῶ, τιμώτατοι ἀδελφοί, ἔχει κουραστεί καί ὑποφέρει ἀπό τίς συνεχεῖς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων, σάν ἓνα πλοῖο πού βασανίζεται στήν μέση τοῦ πελάγους ἀπό τά ἀλλεπάλληλα κτυπήματα τῶν κυμάτων, ἐκτός ἂν συμβεῖ μία γρήγορη ἐπίσκεψη τῆς ἀγαθότητος τοῦ Κυρίου. Ὅπως ἐμεῖς θεωροῦμε δικό μας ἀγαθό τήν σύμπνοια καί

Comunione e solitudine, (Atti del XVIII Convegno ecumenico internazionale di spiritualità ortodossa, Bose 2010), Comunità di Bose, Edizioni Qiqajon, 2011, pp. 75–103, ἐδῶ p. 101.

¹² «Μία ἐστίν αὐλή ἀγία τοῦ Θεοῦ»: Μ. Βασιλείου, Ὁμιλία στόν Ψαλμό 28 (Ps XXVIII), 3 PG 29, 288A. Βλ. ἐπίσης, Β. Krivochéine, «L'ecclésiologie de Saint Basile le Grand», in *Dieu, l'homme, l'Église. Lecture des Pères*, Les Éditions du Cerf, Paris 2010, (pp. 183–209) ἐδῶ σ. 199.

¹³ Ἐπιστ. 251, III 92, ΕΠΕ 3, 143. (Οἱ παραπομπές στίς ἐπιστολές θά εἶναι διπλές: θά σημειώνουμε συνήθως τήν παραπομπή στήν γαλλική ἔκδοση τοῦ Courtonne καί στήν ἑλληνική τῆς ΕΠΕ).

¹⁴ Κατά τόν I. Ortiz de Urbina, «Caratteristiche dell'ecumenismo di S. Basilio», p. 394 ἡ παγκοσμιότητα εἶναι χαρακτηριστικό τῆς οἰκουμενικῆς δράσης τοῦ Βασιλείου.

¹⁵ Ἐπιστ 69, I 161, ΕΠΕ 1, 373.

¹⁶ Ἐπιστ 82, I 184, ΕΠΕ 1, 379.

ένότητα πού ἔχετε μεταξύ σας, ἔτσι παρακαλοῦμε νά δείξετε καί ἐσεῖς συμπάθεια γιά τίς διαιρέσεις μας· καί νά μᾶς χωρίζει ἀπό ἐσᾶς ἡ γεωγραφική ἀπόσταση μεταξύ τῶν τόπων μας ἀλλά ἀντίθετα τό γεγονός ὅτι εἴμαστε ἐνωμένοι μέ τήν κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νά μᾶς ὀδηγεῖ στήν συμφωνία (ἁρμονία) τοῦ ἐνός σώματος»¹⁷.

Αὕτη ἡ οἰκουμενικότητα κάνει τήν Ἐκκλησία νά εἶναι ταυτόχρονα μία καί πολλές, δηλαδή ἡ ὅλη Ἐκκλησία (ἡ κατά τήν οἰκουμένη) καί οἱ τοπικές Ἐκκλησίες. Σέ ἐπιστολή του στόν ἅγιο Ἀμφιλόχιο Ἰκονίου, μέ ἀφορμή τήν χειροτονία του, ἀναφέρει χαρακτηριστικά ὅτι «ὄλοι ὅσοι ἐλπίζουν στόν Χριστό ἀποτελοῦν ἕνα λαό καί ὄλοι οἱ χριστιανοί εἶναι μία Ἐκκλησία, ἄν καί ὀνομάζεται ἀπό τό διαφορετικό ὄνομα του κάθε τόπου»¹⁸. Βλέπουμε ἐδῶ τήν ταύτιση τῆς ὅλης καί τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἡ τελευταία συνιστᾷ τήν ἔκφραση καί φανέρωση τῆς μίας Ἐκκλησίας. Παράλληλα, ἄν καί προφανῶς θεωρεῖ ὅτι ἡ τοπική Ἐκκλησία εἶναι πλήρης καί καθολική, ὡς πραγμάτωση τῆς Ἐκκλησίας σέ ἕνα συγκεκριμένο μέρος, χρησιμοποιεῖ τήν παύλεια θεολογία τοῦ σώματος γιά τό σύνολο τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν (ἐπισκοπῶν). Στούς ἐπισκόπους παραλιῶτες τονίζει ὅτι ἀκόμη καί ἄν θεωροῦν τούς ἑαυτούς τους ὡς κεφαλή «τῆς καθόλου Ἐκκλησίας» δέν μποροῦν νά ποῦν ὅτι δέν ἔχουν ἀνάγκη τά πόδια¹⁹.

Ἡ ἐνότητα πού ἐκφράζεται μέ τήν μυστηριακή καί εὐχαριστιακή κοινωνία καί ἐξασφαλίζεται ἀπό τήν ἐπισκοπική διακονία εἶναι βασική του ἔγνοια ἢ μέριμνα. Ἄλλωστε, ἡ λέξη αὕτη *μέριμνα* ἐπανέρχεται τόσο συχνά στίς ἐπιστολές του. Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ συνείδηση τῆς εὐθύνης πού αἰσθανόνταν ὅτι εἶχε γιά τήν ὑπέρβαση τῶν διαιρέσεων καί τήν εἰρήνη καί ἐνότητα τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων²⁰. Περιέρχονταν ἀκούραστα, παρά τίς δυσκολίες καί τίς ἀσθένειές του, διάφορες περιοχές καί ἐπιθυμοῦσε ἄν μπορούσε νά πάει καί στήν Δύση ἢ νά στείλει κατάλληλα πρόσωπα, ἀκριβῶς διότι πίστευε βαθιά ὅτι ὅσο ἀναπνέει εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν οἰκοδομή τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ²¹.

¹⁷ Ἐπιστ 90 I 195, ΕΠΕ 2, 21. Βλ. N. Dumitrescu, *Basil the Great: Faith, Mission and Diplomacy in the Shaping of Christian Doctrine*, Routledge, London 2018, σ. 115.

¹⁸ Ἐπιστ. 161, II 93.

¹⁹ Ἐπιστ 203, II 170. ΕΠΕ 3, 235.

²⁰ Βλ. π.χ. ἐπιστολές 205, II 182, ἐπιστ. 267, II 182, ἐπιστ. 66, I 156–159.

²¹ Ἐπιστ. 203 II 171–172. Χρησιμοποιεῖ τήν ἔκφραση αὕτη τοῦ Παύλου Α΄ Κορ 14, 5, 12. Πρβλ. I. Πέτρου, *Ἐνότητα καί διάσπαση τῆς κοινότητος των πιστών*, σ. 209.

Ἡ ἐνότητα καί ἡ εἰρήνη εἶναι τὰ εἰδοποιὰ γνωρίσματα τῶν χριστιανῶν. Γιά τόν λόγο αὐτό, ὅποιος ὑπηρετεῖ τόν Κύριο, γράφει πρὸς τόν Κυριακό Ταρσοῦ καί τούς χριστιανούς ἐκεῖ, πρέπει νά ἔχει ὡς πρωταρχικό μέλημά του «ἐπαναγαγεῖν πρὸς ἑνωσιν τὰς Ἐκκλησίας τὰς πολυμερῶς καί πολυτρόπως ἀπ' ἀλλήλων διατμηθείσας»²². Μὲ περισσὴ ταπεινώση ἐξομολογεῖται στὸν καλὸ του φίλο Εὐσέβιο Σαμοσάτων: «Ἐγὼ βεβαίως δέν ἔχω μπορέσει ἀκόμη νά δεῖξω μὲ ἀξιόλογα ἔργα τὸν ζῆλο μου γιὰ τὴν εἰρήνευση τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Κυρίου, δηλώνω, ὅμως, ὅτι στὴν καρδιά μου ἔχω τόση ἐπιθυμία ὥστε εὐχαρίστως καί τὴν ζωὴ μου ἀκόμη θά ἔδινά γιὰ νά κατασβήσω τὴν φλόγα τοῦ μίσους πού ἔχει ἀνάψει ὁ Πονηρός»²³.

Καί, ὅμως, ὁ Μέγας Βασίλειος ἔκανε περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλον ἐκκλησιαστικὸ ἄνδρα τῆς ἐποχῆς του, ὥστε νά διατηρηθεῖ ἡ ἐνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν καί καμιά νά «μὴν ἐκπέσει τῆς κοινωνίας»²⁴. Ρεαλιστῆς καί ἄνθρωπος τῆς πράξης, μὲ ἰδιαίτερο ἡγετικὸ χάρισμα²⁵, ἀνέπτυξε μίᾳ ἐξαιρετικά σημαντικὴ οἰκουμενικὴ καί ἐνωτικὴ δραστηριότητα, παρὰ τίς ἀσθένειες πού τὸν ταλαιπωροῦσαν, τίς συκοφαντεῖες καί δυσκολίες πού συναντοῦσε ἀλλὰ καί παρὰ τό σχετικὸ μικρὸ διάστημα τῶν μόλις ὀκτώ ἐτῶν πού διετέλεσε ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας²⁶. Τεκμήρια καί μέσα τῆς ἐνωτικῆς του δραστηριότητος ὑπῆρξε ἡ ὀγκώδης ἐπιστολογραφία του²⁷, ἡ ἀποστολὴ ἀπεσταλμένων, τὰ αἰτήματα γιὰ σύγκληση συνόδων ἢ καί ἡ πραγματοποίησή τους, τό γεγονός ὅτι ἀπαντοῦσε σέ συκοφαντεῖες ἐναντίον του γιὰ δογματικά θέματα, οἱ πρωτοβουλίες του γιὰ ἐπίλυση σχισμάτων ὅπως τῆς Ἀντιόχειας, ἡ ἐπιδίωξη ἐπικοινωνίας καί συνεργασίας μὲ τίς δυτικὲς τοπικὲς Ἐκκλησίες, ἡ ἀποστολὴ γιὰ εἰρήνευση τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀρμενίας

²² Ἐπιστ. 114, II 17–18.

²³ Ἐπιστ. 128, II 37. Πρὸβλ. I. Ortiz de Urbina, « Caratteristiche dell'ecumenismo di S. Basilio », p. 395.

²⁴ Ἐπιστ. 251, III 93.

²⁵ P. J. Fedwick, *The Church and the Charisma of the Leadership in Basil of Caesarea*, Wipf and Stock Publishers, Eugene OR 1979.

²⁶ Βλ. γιὰ ὅλο τό ἔργο αὐτό τὴν συνοπτικὴ παρουσίαση τοῦ Π. Χρήστου, ὅπ.π. σ. 111–124.

²⁷ Βλ. Robert Pouchet, *Basile le Grand et son univers d'amis d'après sa correspondance. Une stratégie de communion*, Institutum Patristicum Augustinianum, Rome, 1992.

καί τόσα ἄλλα²⁸. Αὐτό τό τεράστιο ἔργο, λοιπόν, πῶς θά μπορούσε νά γίνηι ὁδηγός μας σήμερα;

Τρεῖς προϋποθέσεις ἐνότητας καί κοινωνίας ἀπό τήν σκέψη τοῦ Μ. Βασιλείου

Πολλά θά μπορούσαμε νά διδαχθοῦμε ἀπό τήν ζωή καί τά γραπτά τοῦ Μ. Βασιλείου. Κάνοντας ἀναγκαστικά μία ἐπιλογή θά σταθοῦμε σέ τρία σημεία πού συνθέτουν καί ἄλλα θέματα καί τά ὅποια συνιστοῦν ὄρους καί προϋποθέσεις ἔνωσης καί κοινωνίας. Τό πρῶτο δέ καί τό τρίτο σημεῖο ἀποτελοῦν καί τρόπους γιά νά φτάσουμε στήν ἐνότητα. Ἡ πρώτη προϋπόθεση ἔχει νά κάνει μέ τήν συμφωνία ἢ κοινωνία τῆς πίστεως. Στήν δεύτερη προϋπόθεση ὑπό τόν τίτλο τῆς συνοδικότητος συμπεριλαμβάνουμε τήν μυστηριακή-εὐχαριστιακή κοινωνία, τήν θεσμική καί τήν κοινοτική διάσταση τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τρίτη προϋπόθεση ἀναφέρεται στήν σημασία τῶν προσωπικῶν ἐπαφῶν, στό πλαίσιο μιᾶς διαλακτικῆς καί ἀγαπητικῆς στάσης ἐναντι τῶν ἄλλων χριστιανῶν.

α. Ὁρθόδοξη διδασκαλία καί οἰκονομία

Ἡ ἐνότητα εἶναι καρπός τῆς κοινωνίας πού προκύπτει ἀπό τήν ἴδια πίστη, σύμφωνα καί μέ αὐτό πού γράφει ὁ Βασίλειος στόν Πέτρο Ἀλεξανδρείας: «πρός μίαν ἐλθεῖν ἔνωσιν ἐκ τῆς κατὰ τήν πίστιν κοινωνίας»²⁹. Εἶναι βέβαιο ὅτι δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐκκλησιαστική ἐνότητα δίχως τήν κοινή ὁμολογία καί πίστη³⁰. Γι' αὐτό καί ὁ Μέγας Βασίλειος πολέμησε τόσο πολύ τίς αἰρέσεις καί ἐργάστηκε γιά τήν θεραπεία τῶν διασπάσεων.

Ὅπως ὑπογραμμίζει ὁ Corneanu³¹, τό οἰκουμενικό ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου πού ὑπερασπίζεται τήν ἐνότητα τῆς πίστεως, ἔχει δογματική βάση. Γράφει στοὺς Εὐαισήνους γιά τήν ἀνάγκη νά διασώζουν ἀκέρατη

²⁸ Βλ. Στ. Παπαδόπουλου, *Μέγας Βασίλειος*, σσ. 56–58 καί 63–68.

²⁹ Ἐπιστ. 133, Π 47.

³⁰ Στόν περί Πίστεως λόγο του τονίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νά κατανοήσει ἀπόλυτα καί νά ἐκφράσει τό μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ: *Περί πίστεως* PG 31, 680B–681C. Τό θεολογεῖν γι' αὐτόν εἶναι μία λύση ἀνάγκης ὥστε νά ἀνατρέψει τίς ἐσφαλμένες ἀντιλήψεις περί πίστεως καί νά ἐκφράσει τήν ὑγίη διδασκαλία (βλ. Πέτρον, σ. 59–60).

³¹ E. Corneanu, « Les efforts de saint Basile pour l'unité de l'Église », p. 62.

καί ἀνόθευτη τήν ἀποστολική διδασκαλία³² καί τονίζει, ὅπως ἤδη τό ἀναφέραμε, ὅτι ἡ πίστη εἶναι ἴδια σέ ὅλα τά μέρη. «Βαπτίζομαστε ὅπως παραλάβουμε ἀπό τόν Κύριο, πιστεύουμε ὅπως ἔχουμε βαπτισθεῖ καί δοξολογοῦμε ὅπως πιστεύουμε»³³. Πρόκειται γιά μία πίστη πού συνοδεύεται ἀπό τήν μυστηριακή ζωή καί τό ἐκκλησιαστικό βίωμα. Ἡ σημασία πού ἀποδίδει ὁ Βασίλειος στήν ὀρθή πίστη, στήν διαφύλαξη τῆς παραδεδομένης ἀλήθειας, στό «ἀγαθόν κήρυγμα τῶν πατέρων»³⁴, καί τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας φαίνεται πολύ καθαρά σέ μία ἐπιστολή του πρὸς τούς δυτικούς ἐπισκόπους, γιά τούς ὁποίους λέγει ὅτι ἡ ὁμόνοια καί σύμπτνιόα τους βασίζονται σέ αὐτή τήν κοινή πίστη³⁵.

Τί γίνεται, ὅμως, στήν περίπτωση πού ἡ πίστη γίνεται λόγος διάσπασης; Γιά τόν καππαδόκη Πατέρα, σημειώνει ὁ ἀρχιεπ. Βασίλειος Κρινοchéine, «μία διακοπή τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας δέν εἶναι δικαιολογημένη παρά μόνο ὅταν πρόκειται ἀληθινά γιά οὐσιαστικά θέματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, θεμελιώδη γιά τήν σωτηρία μας»³⁶. Διότι, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Βασίλειος, «Μερικοὶ μάλιστα ἔχουν ἐπινοήσει τήν δήθεν ὑπεράσπιση τῆς ὀρθοδοξίας ὡς ὄπλο τοῦ πολέμου ἐναντίον τῶν ἄλλων, κρύβοντας τά δικά τους μίση καί προφασιζόμενοι ὅτι ἐχθρεύονται γιά χάρη τῆς εὐσέβειας»³⁷. Συνεχίζει δέ στήν ἴδια ἐπιστολή, ἀναφερόμενος προφανῶς στό σχίσμα μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων στήν Ἀντιόχεια, ὅτι αὐτό πού εἶναι χειρότερο εἶναι ὅτι τό μέρος πού ἔχει τήν ὑγιή διδασκαλία βρίσκεται χωρισμένο ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του.

Αὐτή ἡ γεμάτη διάκριση στάση τοῦ συγγραφέα μας φαίνεται στήν υἱοθέτηση μίας «οἰκονομίας» ὡς πρὸς τήν ὀρολογία, ἡ ὁποία εἶναι ἰδιαίτερος χαρακτηριστική στόν Μ. Βασίλειο. Στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς οἰκονομίας, ὁ Ἅγιος σέ διάφορες περιπτώσεις³⁸ δέν χρησιμοποιεῖ τόν

³² Ἐπιστ. 251,1, III 89, ΕΠΕ 3, 139.

³³ Ἐπιστ. 251, 4, III 92, ΕΠΕ 3, 143.

³⁴ Ἐπιστ. 90, 2, I 196: ἀναφέρεται στό δόγμα τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πού καταδίκασε τήν δυσώνυμη αἵρεση τοῦ Ἀρείου.

³⁵ Ἐπιστ. 90, I 194–196.

³⁶ Κρινοchéine, σ. 194

³⁷ Ἐπιστ. 92, 2, I 200–201. Ἡ σκέψη αὐτή μοιάζει καί σήμερα τόσο ἐπίκαιρη.

³⁸ Τέτοια περίπτωση εἶναι γιά παράδειγμα τό ἀντιοχειανὸν σχίσμα. Βλ. γιά αὐτές τίς περιπτώσεις μαζί μέ παραπομπές ἀπὸ ἐπιστολές καί ἔργα τοῦ Μ. Βασιλείου: Πέτρου σ. 55–59, Dumitrașcu, σ. 115–118, Παπαδόπουλου, σ. 68 καί 138, Lanne, σ. 306.

ὄρο ὁμοούσιος γιά τό Ἅγιο Πνεῦμα (τό ὀνομάζει ὁμότιμον³⁹), οὔτε τό ὀνομάζει Θεό, ὥστε νά μήν προκαλέσει ὄσους εἶχαν ἐπιφυλάξεις καί νά μήν βαθύνει ἡ ἐκκλησιαστική διάσπαση⁴⁰. Παραμένει ἀκλόνητος καί ἀπόλυτος στήν ἀποδοχή τοῦ συμβόλου τῆς Νίκαιας μέ τήν προσθήκη μόνο ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν εἶναι κτίσμα⁴¹. Αὐτή εἶναι ἡ *minimum* ὁμολογία πού ἀπαιτεῖ: τήν ἀποδοχή τῆς διδασκαλίας τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί τῆς ἀλήθειας ὅτι τό Πνεῦμα εἶναι ἄκτιστο. Καταφέρει νά βρεῖ ἐναλλακτικές ἐκφράσεις πού δηλώνουν τήν θεότητα τοῦ Πνεύματος καί τήν οὐσιαστική του ταυτότητα μέ τόν Πατέρα καί τόν Υἱό. Ἄλλωστε, αὐτή ἡ θεολογία τοῦ Βασιλείου θά νιοθετηθεῖ μέ τούς ἴδιους σχεδόν ὄρους ἀπό τήν Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, τό 381 στήν Κωνσταντινούπολη, ἡ ὁποία ἐπίσης ἀπέφυγε νά χαρακτηρίσει τό Πνεῦμα Θεόν καί ὁμοούσιο. Ὅπως ἔχει δείξει ὁ Μητροπολίτης Περγάμου Ἰωάννης Ζηζιούλας⁴², ἡ μή χρήση ἀπό τόν Μ. Βασίλειο τοῦ ὄρου ὁμοούσιος δέν εἶναι μόνο καθαρά θέμα τακτικῆς (οἰωνεῖ θεολογικῆς διπλωματίας) ἀλλά ἐκφράζει τήν θεολογία τῶν Καππαδοκῶν Πατέρων περί διάκρισης κτιστοῦ καί ἀκτίστου, μία διάκριση πού εἶναι οὐσιαστικά τό ζήτημα πίσω ἀπό τήν διαμάχη γιά τόν ὄρο ὁμοούσιος. Ἐπίσης, ἡ ἐπιλογή τοῦ Βασιλείου ἐπιβεβαιώνει τήν χρήση ἀπό τόν ἴδιο τῆς ἔννοιας τῆς κοινωνίας (καί ὄχι τόσο τῆς οὐσίας) ὡς ἐκφρασης τῆς ἐνότητος ἢ μοναδικότητος τῆς θεότητος.

Γενικότερα, ἡ ἔννοια τῆς οἰκονομίας δέν πρέπει νά θεωρηθεῖ μέ νομική διάσταση, ἀλλά ὡς μία σχετικοποίηση ἢ ἀμβλυνση τῆς ἀκρίβειας ἢ τῆς ἐφαρμογῆς κανόνων ἢ δογμάτων. Ὁ Βασίλειος χρησιμοποιεῖ τόν ὄρο κυρίως μέ δύο ἔννοιες. Πρώτη εἶναι ἡ θεία οἰκονομία, ἡ κίνηση, ἡ μέριμνα καί τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τήν σωτηρία τοῦ κόσμου. Μίμηση αὐτῆς εἶναι ἡ δεύτερη σημασία, ἡ οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας (πού ἀσκοῦν οἱ οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ) μέ σκοπό τήν ἐπιμέλεια καί τήν

³⁹ Γιά τήν ταύτιση αὐτή ὁμοουσίου καί ὁμότιμου βλ. Β. Pruche, « Autour du traité sur le Saint Esprit de Saint Basile de Césarée », in *Recherches de Science religieuse* 52 (1964), pp. 204–232 καί G. Florovsky, « The Fonction of Tradition in the Ancient Church », *Greek Orthodox Theological Review* 9 (1963–64), p. 193.

⁴⁰ Βλ. χαρακτηριστικά τίς ἐπιστολές 8, 105 (II 7), 189, 210 καί 251.

⁴¹ Βλ. π. χ. τήν ἐπιστ. 125, II 33–34. Ὅπως σημειώνει ὁ Χρήστου σ. 114 ὅταν τό ὀνομάζει ἄκτιστον στήν οὐσία τό θεωρεῖ ὁμοούσιο καί Θεό ; ἀφοῦ γιά τήν χριστιανική ἀντίληψη δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξει ἄλλη ἐκτός τοῦ Θεοῦ ἄκτιστη οὐσία.

⁴² J. Zizioulas, *Communion and otherness*, pp. 182–184.

σωτηρία τῶν ψυχῶν τῶν πιστῶν⁴³.

Ὡστόσο, τίθεται τὸ ἐρώτημα: ἐάν, πράγματι, ἡ ποικιλία ὀρολογίας δέν ἀντιτίθεται ἀναγκαστικά στὴν ἐνότητα τῆς πίστεως⁴⁴, μέχρι ποίου σημείου μπορεῖ νά εἶναι ἀποδεκτὴ μία τέτοια ἐλευθερία ἐκφρασης; Ἡ ἀπάντηση βρίσκεται στὸν σκοπὸ τῆς οἰκονομίας πού εἶναι ἡ σωτηρία. Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ στούς πρεσβυτέρους τῆς Ταρσοῦ ὁ Βασίλειος Καισαρείας δείχνει τὸ κριτήριό ἢ τὸ μέτρο τῆς « δογματικῆς » οἰκονομίας : « Ἐνωσις δ’ ἂν γένοιτο, εἰ βουλευθῆμεν ἐν οἷς μηδὲν βλάπτομεν τὰς ψυχὰς συμπεριεχθῆναι τοῖς ἀσθενεστέροις », δηλαδή ἡ ἔνωση εἶναι δυνατόν νά ἐπιτευχθεῖ ἐάν θελήσουμε νά προσαρμοστοῦμε στὴν κατάστασι τῶν ἀσθενέστερων, χωρὶς νά προκαλέσουμε καμὶ βλάβη στίς ψυχές⁴⁵. Ἡ οἰκονομία αὐτὴ φαίνεται καὶ στὴν διαφορὰ τῆς αὐστηρῆς στάσεως τοῦ Βασιλείου ἀπέναντι στούς ἀκράιους ὀπαδοὺς τοῦ Ἄρειου καὶ τοῦ Μάρκελου καὶ τῆς πολὺ πιὸ ἀνοιχτῆς ἀντιμετώπισης τῶν σχισματικῶν ομάδων (πού χωρίστηκαν ἐξαιτίας διαφορετικῶν κατανοήσεων τῆς ἀλήθειας ἢ ἄλλων ἐπιδιώξεων)⁴⁶. Σέ αὐτές τίς τελευταῖες ἀναφέρεται ὁ μέγας Πατὴρ ὅταν ζητεῖ τὴ βοήθεια τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων γιὰ τὴ διάλυσι τῶν σχισμάτων « ἵνα ἄρτιον γέννηται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ »⁴⁷, ὥστε νά γίνῃ ὀλόκληρο τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ τολμηρὴ αὐτὴ φράσι (πού φαίνεται νά ὑπονοεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νά διασπαστεῖ) ἀντανακλᾷ τὴν στάσι τοῦ Βασιλείου πού εἶναι ἴσως παρὰδοξι καὶ ἐνίοτε ἀντιφατικὴ ὡς πρὸς αὐτές τίς ομάδες, πού διασποῦν τὴν Ἐκκλησία ὡς σῶμα Χριστοῦ⁴⁸. Ἐνῶ, ὅπως σημειώνει ὁ Krivochéine⁴⁹, ξεκαθαρίζει ὅτι ἔχουν ἐγκαταλείψει τὴν καθολικὴ

⁴³ Βλ. Πέτρον pp. 211–220.

⁴⁴ Βλ. Ph. Henne, *Basile le Grand*, Cerf, Paris 2012, σ. 234 καὶ M.-J. Baslez, *Comment les chrétiens sont devenu catholiques*, p. 247–248.

⁴⁵ Ἐπιστ. 113, Π 17, ΕΠΕ 3, 253. Πρβλ. Χρήστου, σσ. 113–114.

⁴⁶ Βλ. Πέτρον, σ. 147–150.

⁴⁷ Ἐπιστ. 92, I 203.

⁴⁸ Ἡ στάσι αὐτὴ πού ἀναγνωρίζει τὴν ιδιόμορφη σχέση τῶν σχισματικῶν ἢ αἰρετικῶν μέ τὴν Ἐκκλησία φωτίζει τὸ ζήτημα τῶν ὁρίων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὅποια εἶναι πολλές φορές δυσδιάκριτα καὶ ἀπαιτοῦν διάκρισι ὅπως αὐτὴ πού εἶχε ὁ Μ. Βασίλειος. Πρβλ. G. Florovsky, « Les limites de l’Église » *Messenger de l’Exarchat russe en Europe occidentale*, 10 (1961) p. 28–40 (πρωτοδημοσιεύθηκε στὰ ἀγγλικά τὸ 1931).

⁴⁹ Krivochéine, p. 197.

Ἐκκλησία, ἐντούτοις ἀναγνωρίζει ὅτι ἀνήκουν κατὰ κάποιον τρόπο σέ αὐτήν⁵⁰. Ἡ ἀντίφαση αὐτή ἴσως ἐξηγεῖται ἀπό τήν διάκριση πού κάνει ὁ Ἅγιος Βασίλειος ἀνάμεσα στό ὑγιές μέρος τῆς Ἐκκλησίας καί στό ἄρρωστο πού χρειάζεται θεραπεία⁵¹. Σέ μία ἀπό τίς περίφημες ἐπιστολές του πρὸς τόν Ἀμφιλόχιο μέ θέμα τούς κανόνες, θυμίζει ὅτι φάνηκε καλό στους παλαιούς νά ἀπορρίψουν ἐντελῶς τό βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν ἀλλά νά δεχθῶν τῶν σχισματικῶν ὡς ἀνθρώπων πού ἀνήκουν ἀκόμα στήν Ἐκκλησία⁵². Ἡ ἀποδοχή σχισματικῶν ὡς μελῶν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας, καί ἡ κατὰ περίπτωσιν ἀναγνώριση τῶν μυστηρίων τους γίνεται «οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν»⁵³.

Συνοψίζοντας, μποροῦμε νά ἐπαναλάβουμε τά λόγια τοῦ καθηγητοῦ Γ. Πέτρου, ὁ ὁποῖος μελέτησε τό θέμα μας στήν διατριβή του, γιά τόν Βασίλειο: «Δέχεται νά χρησιμοποιηθοῦν δογματικοὶ ὅροι, πού μπορεῖ νά μὴν ἐκφράζουν ἀπόλυτα τίς θεολογικές του θέσεις, ἀρκεῖ μόνο νά διατηρηθεῖ ἡ ἐνότητα. Ἀποδέχεται στήν ἐκκλησιαστικὴ κοινωνία καί ἐκείνους πού ἀπορρίπτονται βασικές θέσεις ἢ ὅρους, ἐπειδὴ εἶναι διαβλητοὶ στήν περιοχὴ τους. Συζητᾷ ὑπομονετικά, μέ διάφορους, ἔστω καί ἂν κινδυνεύει νά κατηγορηθεῖ γιά τὴ διαλλακτικὴ τακτικὴ του ἀπὸ συγχρόνους καί ἀπὸ μεταγενεστέρους καί νά θεωρηθεῖ ἀφελής, ἀρκεῖ καί μόνο νά τούς πείσει νά παραμείνουν στήν ἀλήθεια καί νά μὴ διασπάσουν τὴν ἐνότητα τῶν πιστῶν. Ἀκολουθεῖ ἓνα δύσβατο ἐνωτικὸ δρόμο παρά τίς πολλές ἀντιδράσεις καί ἐπικρίσεις»⁵⁴.

β. Ἐπισκοπικὴ καί ἐκκλησιακὴ συνοδικότητα

Οἱ προσπάθειες γιά συμφωνία στήν ὀρθόδοξη διδασκαλία (ἀκόμα καί μέ οἰκονομία ὅπου αὐτὸ δὲν ἐπηρεάζει τὰ οὐσιώδη τῆς πίστεως) καί ἐπίτευξη κοινωνίας πίστεως ἔχουν ὡς ἄμεσο σκοπὸ τὴν εὐχαριστιακὴ κοινωνία πού πιστοποιεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα⁵⁵. Γιά νά γίνει

⁵⁰ Βλ. τὴν σχετικὴ συζήτηση στό Πέτρου σ. 150–159.

⁵¹ Βλ. τίς ἐπιστ. 91 καί 242,3.

⁵² Ἐπιστ. 188 πρὸς Ἀμφιλόχιον II 122, ΕΠΕ 1, 185

⁵³ Ἐπιστ. 188 πρὸς Ἀμφιλόχιον, II 123. Βλ. Krivochéine, σ. 197–199.

⁵⁴ Πέτρου σ. 216–217.

⁵⁵ Σχετικές παραπομπές καί ἀνάλυση γιά τὴν εὐχαριστιακὴ θεολογία τοῦ Μ. Βασιλείου καί τὴν θεσμικὴ διάσταση τῆς ἐνότητας μέσφ τοῦ κλήρου βλ. Πέτρου, σσ. 64–104.

αυτό μία δεύτερη προϋπόθεση, μετά την συμφωνία πίστης, είναι ή συλλογική αποδοχή που περνάει από τις συνόδους των επισκόπων και την επιβεβαίωση των πιστών ή των ευχαριστιακών κοινοτήτων.

Διαπιστώνουμε στην ζωή και τό έργο του Αγίου Βασιλείου ότι οι πολλές πρωτοβουλίες του για την επίλυση των προβλημάτων μεταξύ των τοπικών Εκκλησιών γίνεται πάντοτε διά των επισκόπων και του συνοδικού θεσμού. Για παράδειγμα, για την περίπλοκη κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στην Αντιόχεια, ο Βασίλειος στέλνει επιστολές και απεσταλμένους με άπωτερο σκοπό την σύγκληση Συνόδου που θα έλυσε τό πρόβλημα με κοινή αναγνώριση του Μελετίου ως επισκόπου Αντιοχείας χωρίς όμως καταδίκη του Παυλίνου⁵⁶. Η ύπ. αριθμόν 70 ανεπίγραφη επιστολή, που μεταγενέστερα τιτλοφορήθηκε « περί συνόδου », δέν ζητεί ρητώς την σύγκληση συνόδου αλλά αποτελεί μία θαυμάσια πραγματεία για την αξία της συνάντησης των επισκόπων και της συνοδικότητας γενικότερα⁵⁷. Επειδή ή σύγκληση συνόδου ήταν δύσκολη λόγω της κατάστασης και των διώξεων, ο Βασίλειος παρακινεί ή συγγράφει συνοδικά έγγραφα τά όποια φροντίζει νά υπογραφοϋν από όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό επισκόπων και τά όποια στέλνονται στην Ρώμη και τούς δυτικούς επισκόπους⁵⁸.

Η ενότητα της Εκκλησίας εκφράζεται ξεκάθαρα για τον Βασιλείου διαμέσου της ενότητος των επισκόπων⁵⁹. Στην μακρά επιστολή του στους κληρικούς της Νεοκαισαρείας (δεύτερης πατρίδας του), τούς όποιους παρέσυρε ο μοναρχιανός επίσκοπος τους Άτάρβιος, επικαλείται τό μεγάλο πλήθος των κατά την οικουμένην επισκόπων που είναι όρθόδοξοι (Πισιδία, Λυκαονία, Ισπανία, Γαλλία, Φρυγία, Ισαυρία, Αχαΐα, Ιταλία, Σικελία, Αίγυπτος, Αφρική, Συρία κ. ά.), και οι όποιοι είναι σύμφυχοι και ένωμένοι στο φρόνημα (σκέψη/γνώμη)⁶⁰. Στην συνέχεια τονίζει στους ίδιους ότι όποιος απορρίπτει την κοινωνία μέ τούς όρθόδοξους επισκόπους αποκόπτει τον έαυτό του από όλη την

⁵⁶ Βλ. Παπαδόπουλου σ. 56–57 και Χρήστου σ. 116–117.

⁵⁷ Βλ. έπιστ. 70, I 164–166. Πρβλ. Χρήστου σ. 113.

⁵⁸ Βλ. Χρήστου σ. 119–121.

⁵⁹ Krivochéine, p. 200. Η ενότητα επιτυγχάνεται μέσω της ύπακοης στον Λόγο του Θεού, ένωσης μέ την κεφαλή, τον Χριστό μέ τον όποιο όφείλουν όλοι οι χριστιανοί νά συνταχθοϋν.

⁶⁰ Έπιστ. 204, II 179–180, ΕΠΕ 3, 173. Πρβλ. Ιγνατίου Αντιοχείας Έphes. 3, 2, Lettres, SC no 10 bis, p. 60–61.

Ἐκκλησία⁶¹. Σέ ἐπιστολή του δέ στόν Ἀτάρβιο τόν καλεῖ νά ἀποβάλει τήν σκέψη ὅτι δέν χρειάζεται νά εἶναι σέ κοινωνία μέ κανέναν· καί ἡ ἀγάπη καί ὁ νόμος τοῦ Χριστοῦ δέν ἐπιτρέπουν νά ἀποκόπτεται ἀπό τούς ἀδελφούς του ἐπισκόπους⁶².

Ὁ Βασίλειος ἐξαίρει τόν ἐπισκοπικό θεσμό ὡς θεματοφύλακα τῆς ὀρθοδοξίας καί τῆς ἐνότητας. Θεωρεῖ τούς ἐπισκόπους στύλους καί ἐδραῖωμα τῆς ἀλήθειας, καθὼς ἔχουν τήν διακυβέρνηση τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν⁶³. Ὡστόσο, δέν θεωρεῖ τόν ἐπίσκοπο μονομερῶς καί αὐτόνομα ἀλλά ἀρρηκτα συνδεδεμένο μέ τήν ὑπόλοιπη κοινότητα, τούς πιστούς, τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ὁ ἐπικεφαλῆς, ὁ ἔφορος (προστάτης), ὁ πατέρας τῶν κληρικῶν καί τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι πρέπει νά εἶναι ἐνωμένοι μαζί του καί ἀντίστροφα ἐκεῖνος μέ αὐτούς⁶⁴.

Στό πλαίσιο αὐτό, θά μπορούσαμε νά ἰσχυριστοῦμε ὅτι μαζί μέ τήν συνοδικότητα τῶν ἐπισκόπων ὑπάρχει γιά τόν Μ. Βασίλειο καί μία εὐρύτερη συνοδικότητα τοῦ ἐκκλησιακοῦ σώματος, τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι καλοῦνται νά δεχθοῦν τίς ἀποφάσεις τῶν ἐπισκόπων. Ἐτσι, στήν ἐπιστολή του στούς ἀξιωματούχους τῆς Νικόπολης, γραμμένη τό 375 μέ ἀφορμή τήν τοποθέτηση τοῦ ἐπισκόπου Εὐφρονίου, ξεκινᾷ λέγοντας ὅτι «αἱ περὶ τὰς Ἐκκλησίας οἰκονομίαι γίνονται μὲν παρὰ τῶν πεπιστευμένων τήν προστασίαν αὐτῶν, βεβαιοῦνται δέ παρὰ τῶν λαῶν»⁶⁵, δηλαδή οἱ ἀποφάσεις ἢ διευθετήσεις πραγματοποιοῦνται ἀπό τούς ἐπισκόπους ἐπικυρώνονται, ὅμως, ἀπό τούς λαϊκοὺς. Ὁ Ἰωάννης Πέτρου στή σχετική μελέτη του ὀνομάζει τήν εὐρεία αὐτή ἔννοια τῆς συνοδικότητας «συλλογικότητα» καί τήν θεωρεῖ ὡς ἓνα σημαντικό στοιχεῖο στήν ἀντιμετώπιση τῆς ἐκκλησιαστικῆς διάσπασης⁶⁶. Πράγματι, ὁ Βασίλειος ἐπιμένει σέ πολλές ἐπιστολές του⁶⁷ στήν ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη καί εὐρεία συμμετοχή ἐπισκόπων στίς ἀποφάσεις,

⁶¹ Ἐπιστ. 204, II 180: «Ὡστε τήν πρὸς ἡμᾶς κοινωνίαν ἀποδιδράσκων μὴ λανθανέτω ὑμῶν τήν ἀκριβείαν πάσης ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας ἀπορηγγνύς». Ἀξιοσημείωτο ὅτι χρησιμοποεῖ τόν ὄρο ἀδελφές Ἐκκλησίες γιά τίς τοπικές Ἐκκλησίες τῆς Καισαρείας καί τῆς Νεοκαισαρείας.

⁶² Ἐπιστ. 65, I 156.

⁶³ Ἐπιστ. 214, 4 II 206. Βλ. Corneanu, σ. 60.

⁶⁴ Ἐπιστ. 222, III 7. Βλ. γιά πολλές σχετικές παραπομπές ἀπὸ ἐπιστολές στοῦ Κρινοχέινε, σ. 190–191.

⁶⁵ Ἐπιστ. 230, III 35 ΕΠΕ 3, 217. Βλ. Χρηστοῦ 274

⁶⁶ Πέτρου σ. 213–214 καί σ. 227–229.

⁶⁷ Βλ. πολλές παραπομπές Πέτρου σσ. 213 καί 228.

ὥστε αὐτές νά ἐκφράζουν ὅσο γίνεται περισσότερο τίς διάφορες τάσεις καί νά εἶναι πιό ἀξιόπιστες μέ σκοπό νά γίνουν μετά ἀποδεκτές ἀπό τό λαό τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν καί μάλιστα ἀπό τούς κρατοῦντες (τούς ἀξιωματούχους)⁶⁸. Νομίζω ὅτι ἐδῶ ἔχουμε σαφέστατα τήν τόσο σημαντική ἀρχή τῆς ἀποδοχῆς ἢ πρόσληψης (reception) τῶν συνοδικῶν ἀποφάσεων ἀπό τό πλήρωμα τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, μία ἀρχή πού ἐκφράζει *par excellence* τήν συνοδική ἢ συλλογική φύση τῆς Ἐκκλησίας. Παράλληλα, διαπιστώνουμε ὅτι αὐτή ἡ ἀποδοχή δηλαδή ἡ λειτουργία αὐτή τῆς ἐκκλησιακῆς συνοδικότητος τῆς κοινότητος τῶν πιστῶν ἐκφράζεται μέσα ἀπό τήν συνοδικότητα τῶν ἐπισκόπων ὥστε νά μὴν ὑπάρχει διάσταση κλήρου καί λαοῦ.

γ. Ὁ διάλογος τῆς ἀγάπης

Στήν ἐπιστολή πρὸς τούς πρεσβυτέρους τῆς Ταρσοῦ ἀφοῦ ἐπαναλάβει τούς δύο ὅρους πού θέτει γιά τήν ἀποδοχή σέ κοινωνία (δηλαδή τήν διδασκαλία τῆς Νίκαιας καί τό νά μὴν ὀνομάζουν δημιούργημα τό Ἅγιο Πνεῦμα) τούς προτρέπει: « πέρα ἀπό ἀπό αὐτά νομίζω ὅτι δέν πρέπει νά ἔχουμε καμία ἄλλη ἀξίωση. Διότι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι μέ τήν πολυχρόνια συνύπαρξη καί τήν χωρίς φιλονικία ἀπό κοινού συζήτηση (ἄσκηση) (τῆ χρονιωτέρα συνδιαγωγῇ καί τῆ ἀφιλονικῶ συγγυμνασίᾳ) ὅτιδῆποτε χρειάζεται νά διαφωτισθεῖ θα τό δώσει ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος συνεργεῖ σέ ὅλα γιά τό καλό, γιά ὅσους τόν ἀγαποῦν »⁶⁹. Τό κείμενο αὐτό εἶναι ἐξόχως σημαντικό. Ὅπως τό παρατηρεῖ εὐστοχα ὁ Krivochéine, « ὁ Βασίλειος, ἐνῶ ἐπιμένει στήν ἀνάγκη μίας θεμελιώδους δογματικῆς συμφωνίας ὡς ἀπαραίτητης προϋπόθεσης γιά ἐκκλησιαστική ἔνωση, παραδέχεται ὅτι ὑπάρχουν καί ἄλλα ζητήματα λιγότερο σημαντικά, πού, ὡστόσο, εἶναι θεολογικά ἀφοῦ ἀφοροῦν τήν θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τά ὁποῖα μποροῦν νά λυθοῦν μετά τήν ἔνωση, διαμέσου εὐγενικῶν συζητήσεων χωρίς φιλονικία, μέ τήν βοήθεια τοῦ χρόνου καί τοῦ γεγονότος ὅτι θά εἶναι ἐνωμένοι »⁷⁰.

Πράγματι μία διάκριση ἀνάμεσα σέ αὐτά πού εἶναι θεμελιώδη τῆς πίστεως καί ἀπολύτως ἀναγκαῖα γιά δογματική συμφωνία καί σέ αὐτά πού εἶναι μὲν θεολογικά ἀλλά ὄχι πρῶτης προτεραιότητος καί συνεπῶς

⁶⁸ Ἐπιστ. 66, 1 πρὸς Ἀθανάσιο Ἀλεξανδρείας, I 157. Βλ. ἐπίσης παρόμοια θέση : ἐπιστ. 92, I 202 καί ἐπιστ. 263, III 122.

⁶⁹ Ἐπιστ. 113, II 17 καί ΕΠΕ 253–255.

⁷⁰ Krivochéine, p. 196.

δευτερεύοντα θέματα φαίνεται μάλλον απαραίτητη στο πλαίσιο του διαλόγου που σκοπό έχει την πλήρη εκκλησιαστική ένότητα⁷¹. Πιστεύουμε ότι, σύμφωνα με το πνεύμα της γνώμης αυτής του Μ. Βασιλείου, τα δευτερεύοντα θεολογικά ζητήματα δεν θα πρέπει απλά να αποσιωπηθούν ή να γίνουν αποδεκτά με την λογική της αποδοχής της νόμιμης ποικιλίας αλλά να πάψουν να παραμένουν ανυπέρβλητο εμπόδιο που εμποδίζει την ένωση και η λύση τους να επιτευχθεί εντός ενός νέου πλαισίου.

Επίσης, αυτή η αφιλόνηκη «συνδιαγωγή» θεωρούμε από την πλευρά μας ότι είναι και μία προϋπόθεση για την ένότητα, ο δρόμος προς την ένωση των διεστώτων. Σημαίνει την καλοπροαίρετη προσέγγιση, την συνύπαρξη, την συ-ζήτηση, την από κοινού άσκηση, *συγγυμνασία*, στην πίστη και την αλήθεια. Όπως τονίζει ο Μ. Βασίλειος το πρόβλημα είναι διαρκώς ή υπερβολική διαφωνία μεταξύ των πιστών, οι διχογνωμίες και φιλοπρωτείες των επισκόπων που διασπούν το ποιμνίο⁷². Ο ίδιος πίστευε πολύ στην προσωπική επαφή την οποία επεδίωκε ως πιο αποτελεσματική με διάφορους τρόπους, όπως οι επισκέψεις του ή η προσεκτική αποστολή εκπροσώπων για εκ του σύνεγγυς επικοινωνία⁷³. Για παράδειγμα, παρακαλεί ακόμα και τους επισκόπους της Ιταλίας και της Γαλλίας να υποβληθούν στον κόπο του ταξιδιού και να έρθουν στην Ανατολή ώστε να γνωρίσουν από κοντά την εκκλησιαστική κατάσταση⁷⁴.

Οι προσωπικές επαφές διευκολύνουν ή μάλλον πραγματώνουν τον διάλογο της αγάπης, την οποία τονίζει πολύ συχνά ο αρχιεπίσκοπος της Καισάρειας. Η αγάπη είναι για τον Βασίλειο η βάση της επίλυσης των προβλημάτων εκκλησιαστικής διάσπασης και ο διάλογος το ορθότερο μέσο. «Όποιος τον αποφεύγει τό κάνει επειδή αισθάνεται αδύναμος

⁷¹ Υπό τό πρίσμα αυτό, θα μπορούσε κάποιος να διερωτηθεί εάν η βασική δογματική διαφορά μεταξύ ρωμαιοκαθολικών και ορθοδόξων, δηλαδή τό *filioque*, πρέπει να συνεχίσει να θεωρείται ανυπέρβλητο εμπόδιο για την ένωση ή εάν η αφαίρεση της προσθήκης αυτής στο κοινό σύμβολο της Πίσσεως και η θεώρηση του *filioque* ως ενός είδους θεολογούμενου του οποίου η διευλεύκανση μπορεί να γίνει στο πλαίσιο της ενώσεώς τους θα αρκούσε για να προχωρήσουν στην αποκατάσταση της ευχαριστιακής κοινωνίας.

⁷² Βλ. Πέτρον, σ. 183.

⁷³ Λ.χ. « οίονεί πρραεία τινί επαφή »: *έπιστ.* 203, II 171. Βλ. Χρήστου, σ. 112, *Corneanu* σ. 61.

⁷⁴ *Έπιστ.* 92. Πρβλ. *Corneanu*, σ. 50.

νά υποστηρίξει τις απόψεις του και ἀμφιβάλλει γιά τήν ὀρθότητα τῆς τοποθετήσεώς του. Ἀποτέλεσμα εἶναι νά ἀπολυτοποιεῖ τις ἀπόψεις του καί νά ἀντιμετωπίζει τούς ἄλλους μέ τήν χρήση κατηγοριῶν»⁷⁵. Στό πνεῦμα αὐτό τῆς προσωπικῆς ἐπαφῆς καί τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης, ὁ Μ. Βασίλειος ζητεῖ μέν ἕνα « γραμματέιον πίστεως », δηλαδή μία ὁμολογία μέ τά σημεῖα διαφωνίας ἐκ μέρους ὄσων ἐνώνονται ξανά μαζί του, ἀλλά ἀκολουθεῖ τήν ἀρχή τῆς λήθης γιά τά παρελθόντα ἢ προηγούμενα⁷⁶. Εἶναι ἐποικοδομητικό ἐφόσον φτάσουμε σέ συμφωνία πίστεως νά πάψουμε νά ἐπικαλούμαστε τά λάθη τοῦ παρελθόντος.

Συμπεράσματα

Περαίνοντας, ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ νά διακινδυνεύσουμε κάποια συμπεράσματα, πιά πολύ ὡς ἐναύσματα συζήτησης ἢ δημιουργικῆς πρόσληψης τῆς θεολογίας καί τῆς πράξης τοῦ Μ. Βασιλείου παρά ὡς κατασταλαγμένες θέσεις. Οἱ συνθηκῆς σήμερα εἶναι μέν, ὅπως εἶπαμε καί στήν ἀρχή, διαφορετικῆς ἀπό αὐτές τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. Βασιλείου ἀλλά ὑπάρχουν καί ἀναλογίες. Ἡ ἀντίληψη πού εἶχε ὁ συγγραφέας μας γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί οἱ τρεῖς προϋποθέσεις πού ἀντλήσαμε ἀπό τις ἐπιστολές του μποροῦν ἀναμφίβολα νά μᾶς ἐμπνεύσουν καί σήμερα νά λύσουμε τό ἴδιο πρόβλημα, τήν διάσπαση τῆς κοινῆς τῶν κατὰ τόπους χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Τό πρῶτο σημεῖο εἶναι ἀκριβῶς αὐτό. Ποιές εἶναι οἱ Ἐκκλησίες στίς ὁποῖες ἀναφέρεται ὁ τίτλος τῆς εἰσηγήσεώς μας; Ἡ ὁμολογιακή χρήση τοῦ ὄρου εἶναι μοντέρνα καί ἄρα ἄγνωστη στούς Πατέρες. Ἔτσι, εἶναι σημαντικό νά μήν ξεχνάμε ὅτι ἀδελφές Ἐκκλησίες δέν εἶναι λ. χ. ἡ Ορθόδοξη, ἡ Ρωμαιοκαθολική ἢ ἡ Ἀγγλικανική ἀλλά εἶναι μόνο οἱ τοπικές Ἐκκλησίες, δηλαδή οἱ ἐπισκοπές, ἀφοῦ ἐντός αὐτῶν πραγματώνεται ἡ μία Ἐκκλησία. Μία ἐνότητα ἢ ἔνωση πού δέν θά γίνεῖ ἀπτή πραγματικότητα σέ συγκεκριμένο γεωγραφικό χῶρο, τόπο, συναζοντας ὅλους τούς χριστιανούς στή δομή μίας τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά πού θά μείνει μόνο σέ ἕνα ἀφηρημένο παγκόσμιο ἐπίπεδο, δέν μοιάζει συμβατή μέ τήν ἐκκλησιολογία τοῦ Μ. Βασιλείου (ἀφοῦ ἀγνοεῖ τήν τοπική Ἐκκλησία καί τήν αὐτονόητη ἀρχή τῆς ἐδαφικότητας)⁷⁷.

⁷⁵ Πέτρου, σ. 224. Βλέπε πολλές παραπομπές σέ ἐπιστολές στίς σ. 224–225.

⁷⁶ Βλ. ἐπιστ. 266, III, 135 καί 210, II 194.

⁷⁷ Ἐδῶ ἔγκειται ἡ διαφορά τῆς πατερικῆς ἀπό τήν οὐνιβερσαλιστική ἐκκλησιολογία πού ἀναπτύχθηκε στήν Δύση κυρίως κατὰ τήν

Τό παράδειγμά του μᾶς θυμίζει σήμερα ὅτι δέν πρέπει νά χάσουμε τό ὄραμα τῆς οἰκουμένης, παραμένοντας ἀπομονωμένοι στό μικρόκοσμο τῆς Ἐκκλησίας μας καί στά ἐσωτερικά προβλήματα της. Ἡ ἀγάπη του γιά τήν Ἐκκλησία καί τήν ἐνότητά της μᾶς διδάσκει νά βασιζόμαστε τίς προσπάθειές μας σέ ὅσα μᾶς ἐνώνουν γιά νά λύσουμε τίς διαφορές μας. Ἐχουμε σήμερα περισσότερα μέσα καί ἐργαλεῖα ἐπικοινωνίας, συνάντησης, ἐπαφῶν, διαλόγου ἀπό ὅσα εἶχε ἡ ἐποχή του.

Ἐπίσης, μᾶς καλεῖ νά μὴν ἀποθαρρυνόμαστε ὅταν δέν βλέπουμε τούς καρπούς τῶν οἰκουμενικῶν προσπαθειῶν μας. Ἐκεῖνος πέθανε σχεδόν ἀπογοητευμένος καί δέν ἀξιώθηκε νά δεῖ τήν Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο ἡ ὁποία ἐπεκύρωσε οὐσιαστικά τήν δική του πνευματολογία. Ὁ χρόνος καί ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ θά ἀποδείξουν τήν ἀξία ἢ ὄχι τῶν προσπαθειῶν μας.

Ἡ ὑπεράσπιση τῆς ὀρθοδοξίας καί ἡ ἀπόρριψη κάθε συμβιβασμοῦ σέ θεμελιώδη θέματα πίστεως καί κανονικῆς τάξης καί, ταυτόχρονα, ἡ οἰκονομία πού ἐφάρμοσε, ἡ ξεχωριστή ἀντιμετώπιση τῆς κάθε μίας ἀπό τίς πολλές αἰρετικές ἢ σχισματικές ὁμάδες, ἡ τακτική τῆς ἀξίωσης δύο μόνο δογματικῶν προϋποθέσεων γιά τήν ἔνωση, ἡ διάκριση ἀνάμεσα σέ πρωτεύοντα καί δευτερεύοντα δογματικά θέματα⁷⁸, ὅλα αὐτά μᾶς καλοῦν νά ἀναρωτηθοῦμε ἐάν μποροῦμε καί ἐμεῖς σήμερα νά ὀρίσουμε ποιά ζητήματα ἢ διαφορές εἶναι συμβατά μέ μία πλήρη εὐχαριστιακή κοινωνία καί ἔνωση καί ποιά ὄχι. Ποιά εἶναι τὰ θεμελιώδη δόγματα ἀπό τὰ ὁποῖα ἐξαρτᾶται ἡ σωτηρία μας καί ποιά ζητήματα θά μπορούσαν νά θεωρηθοῦν ὡς θεολογούμενα;

Ἐνα ζήτημα πού ἀπασχολεῖ τούς ὀρθοδόξους, ὅπως φάνηκε καί

δεύτερη χιλιετία, μέ βάση τό παπικό πρωτεῖο. Γιά τή σχέση τοῦ Μ. Βασιλείου μέ τήν Ρώμη βλ. τίς ἐξῆς μελέτες τίς ὁποῖες δέν μπορούμε ἐδῶ νά συζητήσουμε: W. De Vries, « Die Obsorge des hl. Basilius um die Einheit der Kirche im Streit mit Papst Damasus », in *Orientalia christiana periodica* 47 (1981), pp. 55–86. I.-V. Leeb, « Saint Basil the Great (329–379) and Pope Damasus of Rome (366–384): A Moment of the Relations Between the Eastern and the Western Christianity », in *Orthodoxes Forum* 23 (2009), pp. 155–162. W.-D. Hauschild, « Basilius von Cäsarea und die Beziehungen zwischen Ostkirche und Rom », in W. Brändle (ed.), *Geist und Kirche: Festschrift für Eckhard Lessing*, Frankfurt am Main: Lang 1995, pp. 230–248.

⁷⁸ Πρβλ. Krivochéine, σ. 209.

στήν έντονη συζήτηση στήν Άγία καί Μεγάλη Σύνοδο τής Κρήτης, εἶναι αὐτό τής ἐκκλησιακότητας τῶν μή Ὁρθοδόξων. Διαβάζοντας τίς ἐπιστολές του καί ἀναζητώντας τό πνεῦμα του διερωτῶμαι: ἄν ζοῦσε στήν ἐποχή μας ὁ Ἅγιος Βασίλειος θά ἀρνοῦνταν καί τόν τίτλο ἀκόμη τής Ἐκκλησίας στούς ρωμαιοκαθολικούς, ὅπως ἐπ' ἔσχάτων κάνουν κάποιοι ὀρθόδοξοι;

Τέλος, ἡ συνοδική ὁδός πού θά ὀδηγεῖ στήν ἐνότητα καί κοινωνία δέν μπορεῖ νά μήν περιλαμβάνει τό πλήρωμα, μέσα ἀπό αὐτό πού προσωπικά ὀνομάζουμε ἐκκλησιακή συνοδικότητα. Χρειαζόμαστε μία μεγαλύτερη διαχριστιανική προσέγγιση καί ἀλληλογνωριμία μεταξύ τῶν λαϊκῶν πιστῶν. Χωρίς αὐτούς οἱ οἰκουμενικές μας προσπάθειες θά παραμένουν ἀτελέσφορες. Στόν δρόμο αὐτό, ἡ συμβολή τῶν τριάντα συνεδρίων ὀρθοδόξου πνευματικότητος τής μοναστικῆς κοινότητος τοῦ Bose εἶναι ἕνα φωτεινό παράδειγμα.

Κοινοτικά ζητήματα τῶν Ρωμιῶν τῆς Κωνσταντινούπολης:

Ἡ περίπτωση τῆς κοινότητας Ξηροκρήνης (Κουρούτσεσμε) με βάση τὸν ἀνέκδοτο κώδικα αὐτῆς τοῦ ἔτους 1939^{1*}

Πασχάλης Βαλσαμίδης

Πρὶν παρουσιάσουμε τὸν ἀνέκδοτο κώδικα τῆς κοινότητας Ξηροκρήνης (Κουρούτσεσμε), θὰ ἀναφέρουμε ὀλίγα στοιχεία γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ γιὰ τὸ θαυματουργὸ ἀγίασμά του ². Στὸ ναὸ ἔχει καθιερωθεῖ ἀπὸ παλαιότερα χρόνια νὰ τελεῖται, ἐκτὸς ἀπὸ τὶς καθιερωμένες ἀκολουθίες, κάθε Σάββατο λειτουργία. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἔρχονται Ρωμοὶ ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Πόλης, χριστιανοὶ ἄλλων δογμάτων καὶ πολλοὶ μουσουλμᾶνοι, τῶν ὁποίων τελευταῖα ἔχει ἀυξηθεῖ ἢ προέλευσή τους, γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴ λειτουργία, νὰ προσευχηθοῦν, νὰ πλυθοῦν στὸ ἀγίασμα, νὰ πάρουν ἀγίασμα, νὰ ζητήσουν τὴν εὐλογία τοῦ ἁγίου καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν γιὰ κάποια χάρη. Ἀκόμα στὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Δημητρίου σχηματίζεται μεγάλη οὐρὰ καὶ περιμένουν μὲ ὑπομονή γιὰ νὰ τοὺς διαβάσει ὁ ἱερέας.

Μὲ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου σχετιζόμαστε ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια καὶ πηγαίνουμε πολὺ τακτικά. Στὶς 15 Ἀπριλίου τοῦ 2017 μετὰ τὴ θεία λειτουργία, ὅπως συνηθίζεται, ἀκολουθεῖ δεξίωση μὲ κεράσματα στὸ γυναικωνίτη τοῦ ναοῦ, ὁ ὁποῖος πρὶν ἀπὸ μία δεκαετία διαμορφώθηκε σὲ αἶθουσα μὲ καθίσματα. Κατὰ διάρκεια τῆς συζήτησης, πού εἶχαμε μὲ τὸν ἀγαπητὸ παιδικὸ φίλο ἱερατικὸ προϊστάμενο τῆς κοινότητας Ὁρτάκιοι Εὐάγγελο Γρηγοριάδη κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον μας μία παλαιὰ βιβλιοθήκη, πού ὑπάρχει στὸ γυναικωνίτη μὲ διάφο-

^{1*} Ἡ μελέτη ἀποτελεῖ ἐπεξεργασμένη μορφή τῆς ἀνακοίνωσης, πού ἔγινε στὸ Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο μὲ τίτλο «Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ ῥωμαϊκές κοινότητες τῆς Κωνσταντινούπολης, Ἰμβρου καὶ Τενέδου», τὸ ὁποῖο διοργανώθηκε στὸ Πατριαρχικὸ Ἰδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν σὲ συνεργασία μὲ ἐκπαιδευτικὸς καὶ κοινωνικοὺς φορεῖς τῆς Θεσσαλονίκης στὴ Θεσσαλονίκη 26-27 Ἰουνίου τοῦ 2024.

². Περισσότερα βλ. Νίκος Γκίνης-Κωνσταντῖνος Σπράτος, Ἐκκλησίες στὴν Κωνσταντινούπολη. Ζῶντα μνημεῖα τῆς Ὀρθοδοξίας, Ἀθήνα 1999, σσ. 125-127. «Kuruczeme Aya Dimitrios Ayazmasi ve kilisesi (Τὸ ἀγίασμα καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε)», Agos Dergisi 2.3.2018, ss. 100-103.

ρα βιβλία, όπως παλαιά μηνιαία, περιοδικά κ.ά. Ψάχνοντας τὰ βιβλία ἀνακαλύψαμε ἕναν σημαντικὸ κώδικα, ποὺ συντάχθηκε στὰ πρόθυρα τοῦ Β' Παγκόσμιου Πολέμου (1939–1945) τὸ 1939, ὁ ὁποῖος περιέχει σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς κοινότητας Κουρούτσεσμε. Μετὰ ἀπὸ σχετικὴ ἄδεια στὶς 17 Ἀπριλίου τοῦ 2017 φωτογράφισαμε τὸν κώδικα³. Πρόκειται γιὰ ἕναν πανόδετο κώδικα μὲ διαστάσεις 31,5X20 ἐκ., ὁ ὁποῖος διατηρεῖται σχεδὸν σὲ καλὴ κατάσταση.

Οἱ πρώτες 31 σελίδες εἶναι γραμμένες καὶ ἀριθμημένες. Ακολουθοῦν λευκὲς σελίδες καὶ στὸ τέλος τοῦ κώδικα ὑπάρχουν 7 γραμμένες σελίδες μὲ ἀρίθμηση καὶ μία χωρὶς ἀρίθμηση γραμμμένη μὲ ἑπτὰ σειρές. Οἱ πρώτες 31 σελίδες περιέχουν 11 ἀριθμημένα πρακτικὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ποὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου τοῦ 1939 ἕως 6 Ἰανουαρίου τοῦ 1940, σημειώσεις, πρόγραμμα ἐργασίας καὶ δράσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, κανονισμὸ περὶ μεγάλων εὐεργετῶν, εὐεργετῶν, δωρητῶν, συνδρομητῶν, ἐπιτρόπων καὶ ἐορτολόγιο τῶν ναῶν Ἁγίου Δημητρίου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου Κουρούτσεσμε. Οἱ τελευταῖες σελίδες γράφτηκαν στὰ μετέπειτα χρόνια ἀπὸ ἄγνωστο ἄτομο καὶ ἀναφέρονται στὴν ἱστορία τῆς κοινότητας Κουρούτσεσμε.

Γιὰ τὴν κοινότητα Κουρούτσεσμε ἔχει γράψει ἐμπεριστατωμένη μελέτη ὁ καθηγητὴς τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Βασίλειος Μυστακίδης τὸ 1885⁴, τὴν ὁποία ἐπανέκδωσε ἐμπλουτισμένη τὸ 1888⁵. Ἐπίσης,

³. Ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ ὀφείλουμε θερμὲς εὐχαριστίες στὸν τότε Ἀρχιερατικὸ Προϊστάμενο τῆς Περιφέρειας Βοσπόρου Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖο, τὸν ὁποῖο γνωρίζουμε ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια, καὶ στὸν νῦν Ἀρχιερατικὸ Προϊστάμενο τῆς Περιφέρειας Βοσπόρου Μητροπολίτη Κυδωνιῶν κ. Αθηνάγορα μὲ τὸν ὁποῖο σχετιζόμαστε ἀπὸ τὰ πρώτα χρόνια, ποὺ ἦρθε στὴν Πόλη ὡς διάκονος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ μελετήσουμε στὸ ἀρχεῖο τῆς κοινότητας. Ἐπίσης στὸν ἀγαπητὸ φίλο π. Εὐάγγελο Γρηγοριάδη γιὰ τὶς διευκολύνσεις, ποὺ μᾶς παρεῖχε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς μελέτης μας.

⁴. Βλ. Βασίλειος Μυστακίδης, *Περὶ Κουρούτσεσμε ἱστορικαὶ εἰδήσεις, ἐν Κωνσταντινουπόλει* 1885.

⁵. Βλ. Βασίλειος Μυστακίδης, *Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρούτσεσμε, ἐν Αθήναις* 1888. Ἀκόμα γιὰ τὸ Κουρούτσεσμε βλ. τὶς μελέτες, Σκαρλάτος Βυζάντιος, *Ἡ Κωνσταντινούπολις*, τόμ. 2, Αθήνησιν 1862, σσ. 107–114. Θρασύβουλος Παπαστρατῆς, *Γειτονιὲς τοῦ Βοσπόρου*, Αθήνα 2005, σσ. 57–66. <https://www.bosphoros.org/koinotites/ksirokrinis/agios-ioannis/diavaste-perissotera> (15.6.2024). https://www.researchgate.net/publication/283239380_Ortakoy

ὁ Δημήτριος Δερμιτζής με τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπετείου τῶν 200 χρόνων ἀπὸ τὴν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου τὸ 1998⁶ καὶ τὴν τελετὴ τῶν θυρανοξίων τοῦ Ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τὸ 2004⁷ ἔγραψε βιβλιαράκια με σκοπὸ νὰ μοιραστοῦν στοὺς πιστοὺς.

Ἀπὸ τὸν κώδικα τοῦ Κουρούτσεσμε τοῦ ἔτους 1939 ἀντλοῦμε ἄγνωστα καὶ σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν κοινότητα Ξηροκρήνης, γιὰ τοὺς ναοὺς Ἁγίου Δημητρίου, ποὺ κτίστηκε τὸ 1798⁸, καὶ Ἁγίου Ἰωάννου, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶναι ἄγνωστο τὸ ἔτος κτήσεώς του, παρὰ μόνο ὅτι ἦταν ἕνα μικρὸ καὶ φτωχὸ παρεκκλήσι, ποὺ ἀναφέρεται σὲ πατριαρχικὸ σιγίλιο ἐπὶ Πατριάρχου Καλλίνικου Δ' (1801–1806, 1808–1809) καὶ ἀγοράστηκε τὸ 1803 ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου⁹. Ἀκόμα ἀπὸ τὸν κώδικα μαθαίνουμε τίς δραστηριότητες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς κ.ἄ.

Στις 2 Ἰουλίου τοῦ 1919 στὸ Κουρούτσεσμε ξέσπασε μεγάλη πυρκαγιά, στὴν ὁποία κάηκαν τὰ σχολεῖα καὶ 403 οἰκίες¹⁰ με ἀποτέλεσμα νὰ ἀραιώσει τελείως ὁ πληθυσμὸς καὶ νὰ μένουν 20-30 ἑλληνικὲς οἰκογένειες. Ἐκτοτε ἡ κοινότητα διοικοῦνταν ἀπὸ πρόσωπα με περιορισμένη μόρφωση καὶ δράση, ἐκτὸς ἀπὸ μερικοὺς¹¹. Συγκεκριμένα ἀναφέρονται οἱ ἐπίτροποι: Εὐστράτιος Ὀρφανίδης, Θεοχάρης Καμπάς, Ἀργύρης Πιττάκης, Ἰωάννης Γεωργιάδης Σαράντης Νουρλόγλου καὶ Μηνὰς Βασιλειάδης¹².

Μετὰ ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ ἐπειδὴ δὲν μπο-

---

Kurucesme_Sahilinde_Yapilasma_20_Yuzyil_Baslari (21.7.2024).

⁶. Βλ. Δημήτριος Δερμιτζής, *Ὁ Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε*, Θεσσαλονίκη 1998.

⁷. Βλ. Δημήτριος Δερμιτζής, *Ὁ Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Ἰωάννου Ξηροκρήνης*, Πόλις 2004.

⁸. Στὸ ναὸ ὑπάρχει ἐπιγραφή, στὴν ὁποία ἀναφέρεται ἡ ἐκ βάρων ἀνέγερσή του με χρονολογία 20 Ἰανουαρίου τοῦ 1798 καὶ ἡ ἀνακαινιστὴ του στὶς 18 Μαρτίου τοῦ 1832. Στὴ συνέχεια ἀνακαινίστηκε τὸ 1875. Βασίλειος Μυστακίδης, *Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρούτσεσμε*, σ. 47.

⁹. Γιὰ τὸ σιγίλιο βλ. Βασίλειος Μυστακίδης, *Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ Κουρούτσεσμε*, σσ. 44-47.

¹⁰. <https://itfaiye.ibb.gov.tr/tr/istanbul-yanginlari.html> (5.6.2024). https://www.yanginguvenlik.com.tr/yayin/244/kundaklama-ve-sabotaj_7527.html (21.7.2024).

¹¹. Κώδικας Κοινότητας Κουρούτσεσμε, (στὸ ἐξῆς ΚΚΚ) 2, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

¹². Ὁ Μηνὰς Βασιλειάδης παραιτήθηκε τὸ 1936. ΚΚΚ, σ. 2, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

ροῦσε νὰ συνεργαστῆ μέσα σὲ πνεῦμα ὁμόνοιας, ὅπως ἀναφέρεται στὸν κώδικα, ἀναγκάστηκε νὰ ὑποβάλει τὴν παραίτησή της μὲ τὴν προϋπόθεση νὰ ἀναλάβει νέα ἐπιτροπὴ ἢ ὅποια θὰ ἦταν πρὸς ὄφελος τῆς κοινότητας. Σὲ περίπτωσι, πού δὲν βρισκόταν κατάλληλα πρόσωπα θὰ παρέδιδε τοὺς ναοὺς Ἁγίου Δημητρίου καὶ Ἁγίου Ἰωάννου στὴν γειτονικὴ κοινότητα Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιοι)¹³. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ στὶς 19 Φεβρουαρίου τοῦ 1939 κάλεσε σὲ σύσκεψη τοὺς ἐνοριῖτες καὶ μετὰ ἀπὸ πολὺωρη συζήτηση ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴν ὀλομέλεια νὰ παρακαλέσουν τὸν Ἰωάννη Δεβλέτογλου¹⁴, ὁ ὅποιος ἦταν ἐπίσημα ἀναγνωρισμένος ἐπίτροπος στὶς τουρκικὲς ἀρχές, νὰ λάβει ἐντολὴ γιὰ σχηματισμὸ νέας ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς. Σὲ περίπτωσι, πού δὲν θὰ δεχόταν οἱ ναοὶ θὰ παραδίδονταν στὴν κοινότητα Μεγάλου Ρεύματος. Τότε ὁ Ἰωάννης Δεβλέτογλου βρέθηκε μπροστὰ σὲ δίλλημα καὶ γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦν τὰ ἱερὰ κειμήλια τῶν ναῶν σὲ ἄγνωστα χέρια δέχθηκε καὶ ὑποσχέθηκε νὰ καταρτίσει ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ μὲ νέα πρόσωπα.

Στὶς 26 Φεβρουαρίου τοῦ 1939 ἡμέρα Κυριακὴ μετὰ τὴ λειτουργία συνήλθαν οἱ κάτοικοι καὶ οἱ ἐπίτροποι στὸ γραφεῖο τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ συζητήσουν γιὰ τὴ νέα ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ. Παρουσιάστηκαν ὁ Ἰωάννης Δεβλέτογλου, ὁ Χρῆστος Φωτιάδης καὶ ὁ Ἀθανάσιος Βασιλειάδης γιὰ νὰ ἀναλάβουν καθήκοντα ἐπιτρόπων καὶ πρότειναν ὡς τέταρτο μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τὸν Ἰωάννη Γεωργιάδη, πού ἦταν ἠπίου χαρακτῆρα¹⁵.

Στὴ συνέχεια προέβησαν σὲ ἀρχαιρεσίες καὶ ἐξέλεξαν παμψηφεί τὸν Ἰωάννη Δεβλέτογλου πρόεδρο, τὸν Χρῆστο Φωτιάδη ταμία, τὸν Ἀθανάσιο Βασιλειάδη γραμματέα, τὸν Ἰωάννη Γεωργιάδη παγκαρτζή¹⁶ καὶ τὸν Πέτρο Ἀνανιάδη δισκοφόρο¹⁷.

Μετὰ τὶς ἐκλογές ἡ παλαιὰ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ παρέδωσε στὴ νέα τὸ ποσὸ τῶν 96 λιρῶν καὶ 82 γροσίων καὶ δήλωσε ὅτι ὁ μισθὸς τῶν ὑπαλλήλων τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἦταν ἀπλήρωτος. Ἀκόμα ἕναν κα-

¹³. Γιὰ τὸ Μέγα Ρεῦμα βλ. Γεννάδιος Ἀραμπατζόγλου, Μητροπολίτης Ἡλιούπολεως καὶ Θείρων, *Ἡ ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιοί)*, Σταμποῦλ 1949. Βασίλειος Σταυρίδης, *Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος*, Θεσσαλονίκη 2011.

¹⁴. Ὁ Ἰωάννης Δεβλέτογλου εἶχε ἐκλεγῆ στὶς ἐκλογές τοῦ 1933 ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ συνεργαστῆ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ.

¹⁵. ΚΚΚ, 3-4, σημείωσι, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

¹⁶. Ὁ Ἰωάννης Γεωργιάδης ἐπανεκλέχτηκε, διότι ἦταν ἠπίου χαρακτῆρα. ΚΚΚ, 3, σημείωσι, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

¹⁷. ΚΚΚ, 5, συνεδρίασι, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

τάλογο τῶν σκευῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐνῶ γιὰ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου δὲν εἶχε νὰ παραδώσει τίποτα ἐπειδὴ δὲν μποροῦσε νὰ ἐπιβληθεῖ στὸ φύλακά ἀλιέα Πασχάλη Δημητριάδη¹⁸, ὁ ὁποῖος συζοῦσε μὲ τὴν Φωτεινὴ Γεωργιάδου.

Ἡ νέα ἐπιτροπὴ ἀνέλαβε τοὺς ναοὺς ἡμιρεπωμένους καὶ ἐτοιμόρροπους, οἱ ὁποῖοι χρειάζονταν ἐπείγοντως νὰ ἐπισκευαστοῦν, τὸ νεκροταφεῖο μὲ κατεστραμμένους τοίχους καὶ μία ἐτοιμόρροπη καὶ ἐγκαταλελειμμένη μικρὴ ξύλινη οἰκία. Ἐπίσης παρέλαβε ἕναν οἰκίσκος, πίσω ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, πού κατοικοῦνταν πολλὰ χρόνια μὲ ἀπόφαση τῶν πρώην ἐπιτρόπων Εὐστρατίου Ὁρφανίδη καὶ Ἰωάννη Γεωργιάδη ἀπὸ τὸν ἀλιέα Νικόλαο Καμπούρη, ὁ ὁποῖος μὲ κανέναν τρόπο δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἐκκενώσει ἢ νὰ ἐπισκευάσει μέρος του καὶ ἀπειλοῦνταν νὰ καταπλακωθεῖ ἀπὸ τὴ στέγη. Τὸν τόπο πλησίον τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου, πού ἦταν ἐγκαταλελειμμένος τελείως στὸ ἔλεος, ὅπου ἦταν τὰ σχολεῖα καὶ ἀποτεφρώθηκαν στὴν πυρκαγιὰ τοῦ 1919. Πλησίον τοῦ χώρου αὐτοῦ κατοικοῦσε κάποιος Μουσουλμᾶνος, ὁ ὁποῖος μετέφερε ὅλους τοὺς λίθους τῶν σχολῶν στὸν τόπο του καὶ ἔκτισε καλύβες. Ἐπίσης τοῦ ἐπιτράπηκε νὰ κτίσει ἀπὸ ντενεκέδες ἕνα ἀποχωρητήριο στὸν τόπο τῶν σχολείων¹⁹.

Ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε ἀπὸ τὰ γραφόμενα στὸν κώδικα ἢ κοινότητα Ξηροκρήνης στεροῦνταν γιὰ πολλὰ χρόνια ἱκανὴ διοίκηση, τὴν ὁποία ἀπέκτησε κατὰ τὸ ἔτος 1939 μὲ δραστήριο πρόεδρο τὸν Ἰωάννη Δεβλέτογλου²⁰ καὶ μὲ συνεργάτες, πού ἐπέλεξε ὁ ἴδιος. Ὁ Ἰωάννης Δεβλέτογλου, γόνος τῆς κοινότητος Κουρούτσεμε, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογή του ξεκίνησε μὲ ζήλο καὶ ἀγάπη νὰ ἐργάζεται δυναμικὰ στὴν κοινότητα. Σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα κατάφερε νὰ τακτοποιήσει ὅλα τὰ

¹⁸. Στὸν κώδικα ἀναφέρεται καὶ μὲ τὸ ἐπώνυμο Δίντς.

¹⁹. ΚΚΚ, 3-4, σημείωση, Κουρούτσεμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

²⁰. Γεννήθηκε στὸ Κουρούτσεμε τὸ 1900. Διέμενε στὴν ὁδὸ Tramvay cad. ἀριθ. 78/4. Απεβίωσε στὴν οἰκία του στίς 20 Φεβρουαρίου τοῦ 1960. Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα τελέστηκε ἡ κηδεῖα του στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεμε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Παμφίλου Γεράσιμο (1946-1972) καὶ τὸν ἱερατικὸ προϊστάμενο τῆς κοινότητος Συμεῶν Παπανικολάου. Τάφηκε στὸ κοιμητήριο τῆς κοινότητος Κουρούτσεμε. Στὸ γραφεῖο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς πρὶν μερικὰ χρόνια ὑπῆρχε ἡ φωτογραφία του (βλ. οἰκείο παράρτημα). Κώδικας Κηδεῶν Κοινότητος Κουρούτσεμε ἀριθ. 31, 21 Φεβρουαρίου 1960. Κώδικας τοῦ Ρωμαίου Νεκροταφείου Κουρούτσεμε, 21 Φεβρουαρίου 1960.

κοινοτικά ζητήματα, πού ήταν σέ έκκρεμότητα, τὰ όποία θά παρουσιάσουμε στή συνέχεια, όπως καταγράφονται στόν κώδικα. Πρώτο μέλημά του ήταν ή κοινότητα νά αποκτήσει κώδικα γιά νά καταγράφονται οί αποφάσεις τών συνεδριάσεων τής έκκλησιαστικής έπιτροπής και νά καθοριστέί πρόγραμμα εργασίας και δράσεων επί τή βάσει του όποιου προχώρησε τό έργο του.

Στήν πρώτη σελίδα του κώδικα διαβάζουμε «Ο κώδηξ ούτος ήγοράσθη όπως καταχωρίζονται του λοιπού πάντα τὰ άφορώντα τήν κοινότητα έγγραφα, πατριαρχικά τε και έτερα έπίσημα, ως και αί έπισήμως λαμβανομένοι αποφάσεις τής έπιτροπής»²¹.

Ο Ίωάννης Δεβλέτογλου ήταν ένας μορφωμένος άνθρωπος με έπίγνωση τών κοινοτικών ζητημάτων και άκολούθησε τήν τακτική τών παλαιών γενεών νά καταγράφονται οί αποφάσεις και οί δράσεις τής έκκλησιαστικής έπιτροπής σέ κοινοτικό κώδικα. Στόν έν λόγω κώδικα γράφει με παράπονο «ουδένα κώδικα έσχον, ουδέ τὰ κενά και άγραφα μέρη του παλαιοτάτου κώδικος του από τό 1884 άρξαμένου έπλήρωσαν διά τών επί ταίς πολυετούς αυτών έπιτροπείας γενομένων προς μέλλουσαν γνώσιν τών μεταγενεστέρων και εις αιώνίαν αυτών μνήμην»²².

Στόν κώδικα στή σελίδα 5 με χρονολογία 26 Φεβρουαρίου 1939 διαβάζουμε οί προηγούμενες έκκλησιαστικές έπιτροπές είχαν αναθέσει τή διακυβέρνηση και διαχείριση τών ναών σέ πρόσωπα άνευθυνα και άνεξέλεγκτα, τὰ όποία δέν είχαν κανένα δεσμό με τήν κοινότητα, τύγγαναν κάτοικοι ξένων ένοριών, έμφανίζονταν τέσσερεις φορές τό χρόνο και τό προσωπικό έπραττε κατά βούληση.

Στή συνέχεια στόν κώδικα καταγράφονται τὰ όσα παρέλαβε ή νέα έκκλησιαστική έπιτροπή. Συγκεκριμένα τό ποσό τών 96 λιρών και 82 γροσίων, πού έλαβε, χωρίς κανένα ταμειακό βιβλίό από τό 1930 και ένα σημείωμα έξόδων με χρονολογία 15 Οκτωβρίου 1938 και έσόδων 6 Νοεμβρίου 1938 γραμμένο σέ μία γωνία τετραδίου. Τους ναούς Αγίου Δημητρίου και Αγίου Ίωάννου χωρίς φιρμάνι, έτοιμόροπους, πού είχαν μεγάλη ανάγκη και πολυδάπανη έπισκευή. Ακόμα παρέλαβε μερικά γήπεδα άποτεφρωθέντων οικιών, έντός του χωριού, τὰ όποία στό κτηματολόγιο ήταν έγγεγραμμένα επ' όνόματι ιδιωτών, καθώς και τή μικρή έτοιμόροπη ξύλινη οίκία. Δέν υπήρχαν νόμιμοι κληρονόμοι

²¹. ΚΚΚ, 1, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

²². ΚΚΚ, 1, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

αυτῶν, ἀλλὰ ὑπῆρχε ἡ μόνη ἀπόδειξη κυριότητά τους στοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου στίς ἀποδείξεις πληρωμῆς τῶν φόρων.

Ἀκολούθως γίνεται μνεία γιά τὸ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου μὲ τὰ ἱερά σκεύη του ἀδέσποτος καὶ ἐγκαταλειμμένος, πού βρισκόταν στὴ διαχείριση καὶ στοῦ ἔλεος τοῦ ἀλιέως Πασχάλη Δημητριάδη ἀπὸ τὸ 1920 μέχρι τὸ 1939. Ὅτι δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἕνας κώδικας οὔτε ἔγγραφα σχετικὰ μὲ τίς πράξεις καὶ τίς δράσεις τῶν προκατόχων ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν ἀπὸ τὸ 1902 μέχρι τὸ 1939. Παρὰ μόνο ὑπῆρχε ἕνας κώδικας ἀπὸ 1884–1902, πού συνέταξε καὶ ἔγγραφε ὁ καθηγητὴς τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Βασίλειος Μυστακίδης²³.

Ἀκόμα ἀπὸ τὸν κώδικα πληροφοροῦμαστε στὴν κατάσταση, πού βρισκόταν τὸ νεκροταφεῖο τῆς κοινότητος μὲ γκρεμισμένους τοίχους καὶ ἐγκαταλειμμένο στοῦ ἔλεος τῶν βοσκῶν. Τὸ ἔλαιο, πού προσέφεραν οἱ προσκυνητὲς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἦταν χωρὶς ἐπιτήρηση καὶ περιφρούρηση στὴν εὐσυνειδησία του νεωκόρου. Ἡ διοικητικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐξάρθρωση καὶ ἡ ἐπικειμένη παράδοση τῶν ἱστορικῶν κειμηλίων στὴν κοινότητα Μεγάλου Ρεύματος ὀφείλονταν διότι δὲν ὑπῆρχε συνεργασία καὶ ὁμόνοια μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς παρὰ μόνο κομματισμοί, διενέξεις καὶ προσωπικὲς φιλοδοξίες²⁴.

Στίς 5 Μαρτίου τοῦ 1939 ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ συνεδρίασε στοῦ γραφείου τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἰωάννη Δεβλέτογλου καὶ συνέταξε καὶ ἔθεσε σὲ ἐφαρμογὴ πρόγραμμα ἐργασίας καὶ δράσεως μὲ 18 ἄρθρα.

Τὸ πρῶτο ἄρθρο ἀναφέρεται στοὺς πόρους τῆς κοινότητος, πού ἦταν ἡ πώληση τῶν κεριῶν καὶ οἱ δίσκοι στίς λειτουργίες. Στὴ δημιουργία νέων πόρων μὲ τὴν τέλεση συνεχῶν ἀρχιερατικῶν καὶ πανηγυρικῶν λειτουργιῶν, οἱ ὁποῖες νὰ δημοσιεύονται καὶ πρὸ τῆς τελέσεώς των στὸν ἐγκώριο ὁμόγλωσσο τύπο.

Τὸ δεῦτερο ἄρθρο κάνει λόγο κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἀρχιερατικῶν λειτουργιῶν οἱ ἀρχιερεῖς ὅταν κηρύττουν νὰ κάνουν μνεία γιά τίς ἀνάγκες τῆς κοινότητος στοῦ ἐκκλησίασμα καὶ γιά τὴν ἐπισκευὴ τῶν ναῶν.

Τὸ τρίτο ἄρθρο ὀρίζει νὰ παρακληθοῦν ὀρισμένοι ὁμογενεῖς μὲ ἐπι-

²³ . Γεννήθηκε στοῦ Κοντοσκάλι τὸ 1859 καὶ ἀπεβίωσε στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1933. Περισσότερα βλ. «Λόγιοι Θράκης», *Θρακικὰ παράτημα* 3 (1931) 184–185. «Μνημόσυνα Β. Α. Μυστακίδης», *Θρακικὰ* 4 (1933) 355–356. <https://www.xn----f9bkh3fck.gr/meli/vasileios-mystakidis-1859-1933/> (11.7.2024).

²⁴ . ΚΚΚ, 5-7, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 26 Φεβρουαρίου 1939.

στολή ή προφορικά να προσφέρουν την ήθικη και υλική άρωγή τους για την ενίσχυση του άνορθωτικού έργου της εκκλησιαστικής επιτροπής.

Το τέταρτο άρθρο δίνει τη δυνατότητα στην επιτροπή να ενεργεί κατάλληλα προς απόκτηση νέων ευεργετών, δωρητών, αφιερωτών και συνδρομητών.

Το πέμπτο άρθρο καθιερώνει να τελείται κάθε έτος πάνδημο μνημόσυνο υπέρ των αοιδίμων μεγάλων ευεργετών, κτητόρων, ευεργετών ανακαινιστών και πάντων των ένοριτών.

Με το έκτο άρθρο ή επιτροπή είχε το δικαίωμα να προβεί άμέσως στην πειθάρχηση του προσωπικού και σε αντίθετη περίπτωση την παύση από τὰ καθήκοντά του.

Το έβδομο άρθρο όρίζει να επιβληθεί ή τάξη και ή έξουσία στο ναό του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και να καταγραφούν λεπτομερώς όλα τὰ ιερά σκεύη του και να αποσπασθεί από τη δεσποτεία του αλιέως Πασχάλη Δημητριάδη.

Το όγδοο άρθρο επιβάλλει να αγοραστεί κώδικας και να καταγραφούν λεπτομερώς όλα τὰ ιερά σκεύη και έπιπλα του ναού Αγίου Δημητρίου.

Το ένατο άρθρο αναφέρει να περισυλλεγούν όλα τὰ πολύτιμα ιερά σκεύη, που βρίσκονται χωρίς λόγο και έλεγχο στο ιερό βήμα των ναών Αγίου Δημητρίου και Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου και να τοποθετηθούν στο υπόγειο σκευοφυλάκιο του ναού Αγίου Δημητρίου υπό φύλαξη της επιτροπής.

Το δέκατο άρθρο όρίζει να παραδοθούν όλα τὰ έπίλοιπα ιερά σκεύη έναντι έγγυθσεως και υπογραφής στους νεωκόρους των ναών.

Το ένδέκατο άρθρο καθιερώνει να καταστρωθεί άμέσως βιβλίο ταμείου και να καταγράφονται με πλήρη ακρίβεια και λεπτομέρεια όλα τὰ έξοδα και έξοδα των ναών.

Το δωδέκατο άρθρο καθορίζει τὰ κιβώτια και τὰ παγκάρια των ναών και του αγιάσματος να άνοίγουν κάθε Κυριακή τακτικά με την παρουσία 2-3 έπιτρόπων και τὸ έμπεριεχόμενο ποσό άφου καταμετρηθεί από την όλομέλεια να καταγράφεται στο βιβλίο του ταμείου.

Το δέκατο τρίτο άρθρο όρίζει να έλέγχεται τὸ βιβλίο του ταμείου και τὸ ταμείο κάθε μήνα από την όλομέλεια.

Το δέκατο τέταρτο άρθρο καθιερώνει την πρώτη Κυριακή του Ιανουαρίου να έλέγχονται και να επικυρώνονται από την όλομέλεια οί λογαριασμοί των έσόδων και έξόδων του προηγούμενου έτους.

Τὸ δέκατο πέμπτο ἄρθρο ἐπιβάλλει μὲ τὴν πρώτη εὐκαιρία νὰ τεθεῖ ἐκ διαλειμμάτων καὶ κατὰ τὸ δυνατὸ σὲ ἐνέργεια ἡ ἐπείγουσα ἐπισκευὴ τῶν ναῶν καὶ τοῦ νεκροταφείου τῆς κοινότητος.

Σύμφωνα μὲ τὸ δέκατο ἕκτο ἄρθρο ἀνατίθεται ἐν λευκῶ στὸν πρόεδρο τῆς ἐπιτροπῆς Ἰωάννη Δεβλέτογλου ἡ κράτηση τῶν τουρκικῶν βιβλίων τοῦ Ἐβκαφίου²⁵, ἡ κατάστροφη προϋπολογισμῶν καὶ ἰσολογισμῶν γιὰ τὸ ἔβκαφιο, καὶ ἡ διαχείριση πάντων τῶν κοινοτικῶν ὑποθέσεων, καθὼς καὶ ἡ διεκπεραίωσή τους στὰ κυβερνητικὰ καὶ Πατριαρχικὰ γραφεῖα.

Τὸ δέκατο ἕβδομο ἄρθρο ἀναφέρεται στὰ ἔσοδα-χρήματα τῶν ναῶν μετὰ τὴν καταγραφή τους νὰ παραδίδονται στὸν ταμία Χρῆστο Φωτιάδη, καθὼς καὶ τὰ ἔξοδα νὰ γίνονται διὰ χειρὸς αὐτοῦ.

Τὸ δέκατο ὄγδοο ἄρθρο ἐπιβάλλει στὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς νὰ παρευρίσκονται τακτικὰ στὶς λειτουργίες τῶν Κυριακῶν καὶ μεγάλων ἑορτῶν. Οἱ μὴ παρευρискόμενοι ἄνευ λόγου τρεῖς κατὰ συνέχεια θὰ θεωροῦνται παραιτηθέντες τῶν καθηκόντων τους²⁶.

Ἀπὸ ἓνα ἄλλο σημεῖωμα τοῦ κώδικα πληροφοροῦμαστε γιὰ τὰ ἀποτεφρωθέντα σχολεῖα καὶ κτήματα τῆς κοινότητος τῆς πυρκαγιᾶς τοῦ 1919. Τὸ ἀρρεναγωγεῖο καὶ τὸ παρθυναγωγεῖο ἦταν παραπλευρῶς τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ ἀπέναντι τῆς κάτωθι πλευρᾶς τοῦ ναοῦ ὑπῆρχαν τρεῖς οἰκίες, πού ἀνήκαν στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ ἦταν γραμμένες ἐπ' ὀνόματι τοῦ Μιχαὴλ Σταύρου. Τὰ σχολεῖα καὶ οἱ οἰκίες στεροῦνταν χοτζέτια²⁷, διότι ἐξῆντα χρόνια κανεὶς δὲν εἶχε φροντίσει νὰ μεταγραφοῦν, καθὼς καὶ τὰ γήπεδά τους μετὰ τὴν πυρκαγιὰ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Ἐπίσης στὴν πυρκαγιὰ ἀποτεφρώθηκαν πολλὲς οἰκίες μὲ τὰ ἐπιπλα καὶ εἰδῶν ἐπενδύσεώς τους καὶ οἱ κάτοικοι ἔμειναν χωρὶς στέγη καὶ ἡμίγυμνοι στοὺς δρόμους. Ἡ τότε ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ βοήθησε τοὺς ἀπορότερους νὰ στεγαστοῦν προσωρινὰ στὸ γυναικωνίτη τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Διοργάνωσε ἔξοδα ὑπὲρ τους καὶ συγκέντρωσε τὸ ποσὸ τῶν 1.000 λιρῶν Τουρκίας, τὸ ὁποῖο γιὰ λόγους ἀσφαλείας κατατέθηκε στὸ ὑποκατάστημα τῆς Τράπεζας Ἀθηνῶν στὴν Κωνσταντινούπολη ἐπ' ὀνόματι τῶν καέντων Ξηροκρήνης. Στὸ διάστημα αὐτὸ ἐκ τῶν ἀπόρων καέντων οἱ περισσότεροι

²⁵. Evkaf/Vakıf: Βακούφι, εὐαγὲς θρησκευτικὸ ἴδρυμα.

²⁶. KKK, 7-10, πρόγραμμα ἐργασίας καὶ δράσεως, Κουρούτσεσμε, 5 Μαρτίου 1939.

²⁷. Hocet: τίτλος ἰδιοκτησίας.

ἀναχώρησαν στην Ελλάδα και οί λίγοι ἐναπομείναντες πλησίον τῶν συγγενῶν δὲν εἶχαν καμία ἀπαίτηση ἀπὸ τὸ ποσό. Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴ καταστροφὴ τὸ ὑποκατάστημα τῆς τράπεζας ἔκλεισε καὶ μετέφερε τὶς καταθέσεις του στὸ κεντρικὸ κατάστημα στὴν Ἀθήνα. Ἐκτοτε οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἐπιτροπὲς ἐπανειλημμένως ἀποτάθηκαν στὴν Τράπεζα Ἀθηνῶν γιὰ τὴν τύχη τῶν 1.000 λιρῶν καὶ λάμβαναν τὴν ἀπάντηση ὅτι ἡ κατάθεση ἦταν ἐπ' ὀνόματι τῶν καέντων καὶ ὄχι τῶν ναῶν τῆς Ξηροκρήνης καὶ γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἀδυνατοῦσε ἡ τράπεζα νὰ ἐπιστρέψει τὰ χρήματα στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ. Τότε ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ ἀποτάθηκε στὸν Μέγα Πρωτοσύγκελο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἀδαμάντιο Κασαπίδη (1943-1958)²⁸, ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπὸ σοβαρὰ διαβήματα κατάφερε τὰ χρήματα νὰ ἐπιστραφοῦν στὴν ἐπιτροπὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου τὸ 1936 μὲ τὴ διαφορὰ ἀντὶ νὰ λάβει 1.000 λίρες Τουρκίας ἔλαβε 600 λόγω σταθεροποίησης τῆς δραχμῆς ἀπέναντι τῶν ξένων νομισμάτων²⁹.

Στὴ συνέχεια ὑπάρχει σημεῖωμα περὶ μειονοτικῶν βακουφίων τοῦ νόμου 2762/1935³⁰, στὸ ὁποῖο ἀναλύεται ὁ νόμος ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴ καὶ τὶς ποινικὲς διατάξεις του³¹.

Στις 12 Μαρτίου τοῦ 1939 συνήλθε ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ

²⁸. Γεννήθηκε στὴν Ξηροκρήνη τὸ 1909. Ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης τοῦ ἔτους 1930. Χειροτονήθηκε διάκονος τὸ 1930 ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Σταυρουπόλεως Ἰωακείμ (1926–1931) μετέπειτα Μητροπολίτη Δέρκων (1931–1950) καὶ πρεσβύτερος στὶς 25 Δεκεμβρίου 1933. Διετέλεσε Ὑπογραμματέας (1932–1933) καὶ Ἀρχιγραμματέας (1933–1937) τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ Μέγας Πρωτοσύγκελος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ 16 Ἰανουαρίου 1937 ἕως 5 Οκτωβρίου 1943, ὅποτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Περγάμου. Απεβίωσε στὴν Κωνσταντινούπολη στὶς 25 Νοεμβρίου 1958. «Μητροπολίτης Περγάμου Ἀδαμάντιος», Ὁρθοδοξία 37 (1958) 494–497. «Μητροπολίτης Περγάμου Ἀδαμάντιος», Απόστολος Ἀνδρέας, 3 Δεκεμβρίου 1958 ἀριθ. φ. 386, φφ. 1, 4. Βασίλειος Σταυρίδης, *Οἱ οἰκουμενικοὶ πατριάρχαι 1860–σήμερον. Ἱστορία καὶ κείμενα*, β' ἔκδοση, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 830. Ὁ ἴδιος, *Ἐπισκοπικὴ ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου*, Θεσσαλονίκη 1996, σσ. 657–659.

²⁹. ΚΚΚ, 10–12, σημεῖωμα περὶ τῶν ἀποτεφρωθέντων σχολῶν καὶ κτημάτων τῆς κοινότητος καὶ τοῦ διενεργηθέντος ἐράνου ὑπὲρ τῶν ἀπόρων καέντων, Κουρούτσεσμε, [Μάρτιος 1939].

³⁰. Γιὰ τὸ νόμο βλ. <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/3371.pdf> (13.7.2024).

³¹. ΚΚΚ, 12–13, σημεῖωμα περὶ τῶν μειονοτικῶν βακουφίων, Κουρούτσεσμε, [Μάρτιος 1939].

ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε σὲ τακτικὴ συνεδρίαση καὶ μετὰ ἀπὸ διαλογικὴ συζήτηση συντάξε α) κανονισμό περὶ μεγάλων εὐεργετῶν, εὐεργετῶν, δωρητῶν, συνδρομητῶν καὶ ἐπιτρόπων, β) κανονισμό καὶ τιμολόγιο περὶ βαπτίσεων, γάμων κηδεϊῶν, μνημοσύνων, ἀρτοκλασιῶν καὶ λειτουργιῶν καὶ γ) κατάρτισε κατάλογο ἑορτολογίου. Ἄς σημειωθεῖ ἡ κοινότητα στεροῦντα τριάντα χρόνια καὶ περισσότερα κανονισμούς³².

Στὶς σελίδες 15-19 τοῦ κώδικα καταλαμβάνει ὁ κανονισμὸς τῆς κοινότητος τῶν μεγάλων εὐεργετῶν μὲ 8 ἄρθρα, τῶν εὐεργετῶν, δωρητῶν, συνδρομητῶν ἀπὸ 7 ἄρθρα καὶ τῶν περὶ ἐνεργεία ἐπιτρόπων μὲ 3 ἄρθρα. Ἀκολουθοῦν σημειώσεις περὶ τῶν ἐνεργεία ἐπιτρόπων μὲ 4 ἄρθρα καὶ περὶ τῶν πρώην ἐπιτρόπων. Μετὰ εἶναι κατεστρωμένο τὸ ἑορτολόγιο τῶν ναῶν τῆς κοινότητος. Ἀναφέρεται τὸ τιμολόγιο τῶν ἱεροπραξιῶν, ποὺ καταγράφηκε σὲ ἰδιαίτερο βιβλίον. Τὰ παραπάνω ἐγκρίθησαν ἀπὸ τὴν ὀλομέλεια ὁμόφωνα καὶ ἴσχυαν ἀπὸ τῆς 19 Μαρτίου τοῦ 1939³³.

Ἀπὸ ἓνα ἄλλο σημείωμα τοῦ κώδικα πληροφορούμαστε ὅτι τὴν Κυριακὴ 2 Ἰουλίου τοῦ 1939 στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἱερουργούντος τοῦ ἐπισκόπου Ναζιανζοῦ Φιλοθέου (1931-1943)³⁴ τελέστηκε μνημόσυνο ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων ἀθλητῶν τῆς Πόλεως³⁵.

³². ΚΚΚ, 14, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 12 Μαρτίου 1939.

³³. ΚΚΚ, 15–22, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 19 Μαρτίου 1939.

³⁴. Γεννήθηκε στὸ Κατιολὴ στὶς 21 Νοεμβρίου τοῦ 1882. Τὰ ἐγκύκλια γράμματα διδάχθηκε στὴν ἀστυκὴ σχολὴ τῆς Νικομηδείας. Σπούδασε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1908. Στὶς 5 Ἀπριλίου 1908 χειροτονήθηκε διάκονος καὶ ὑπηρέτησε στὸ Γαλάτσι τῆς Ρουμανίας. Στὶς 15 Αὐγούστου 1910 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος καὶ διορίστηκε Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Ἀδραμυττίου τῆς Μητροπόλεως Ἐφέσου. Μετὰ διορίστηκε ἡγούμενος τῆς Μονῆς Γηρομερίου καὶ διευθυντὴς τῆς ἱερατικῆς σχολῆς. Τὸ 1913 ἐπέστρεψε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὑπηρέτησε σὲ διάφορες κοινότητες. Στὶς 19 Μαρτίου 1931 ἐξελέγη τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ καὶ στὶς 5 Ὀκτωβρίου 1943 προήχθη σὲ Μητροπολίτης Προκοννήσου. Ἐκοιμήθη στὴν Κωνσταντινούπολη στὶς 10 Νοεμβρίου τοῦ 1963 καὶ τάφηκε στὸ Νεκροταφεῖο Προφήτου Ἡλιοῦ Μεγάλου Ρεύματος. Γιὰ τὸν Φιλόθεο περισσότερα βλ. «Μητροπολίτης Προκοννήσου Φιλόθεος», Ἀπόστολος Ἀνδρέας 20 Νοεμβρίου 1963 ἀριθ. φ. 645, σ. 3. «Λόγος ἐπικηδεῖος εἰς ἀεὶμ. Μητροπολίτην Προκοννήσου Φιλόθεον», Ἀπόστολος Ἀνδρέας 20 Νοεμβρίου 1963 ἀριθ. φ. 645, σσ. 3, 4. Βασίλειος Σταυρίδης, *Ἐπισκοπικὴ ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου*, σσ. 471–475.

³⁵. ΚΚΚ, 22, σημείωση, Κουρούτσεσμε, [2 Ἰουλίου 1939].

Στή συνέχεια στις 16 Ιουλίου τοῦ 1939 ἡμέρα Κυριακή τελέστηκε γιὰ πρώτη φορά στοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μνημόσυνο ὑπὲρ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ ἐνοριτῶν ἀπὸ τὸν πατριαρχικό ἐφημέριο Ἄρχιμ. Γεράσιμο, τὸν ἱερατικό προϊστάμενο τῆς κοινότητας Οἰκονόμο Κωνσταντίνο Χατζόπουλο καὶ τὸν διάκονο Γεώργιο Ἀναστασιάδη³⁶.

Στις 23 Ιουλίου τοῦ 1939 συνῆλθε ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἀποφάσισε ὁ πρόεδρος Ἰωάννης Δεβλέτογλου νὰ μεταβεῖ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα στὰ Πατριαρχεῖα γιὰ νὰ ὑποβάλει στὸν Μέγα Πρωτοσύγκελο Ἀδαμάντιο τὴν παράκληση τῆς ἐπιτροπῆς νὰ μεταθέσει τὸν ἱερατικό προϊστάμενο Κωνσταντίνο Χατζόπουλο σὲ ἄλλη ἐνορία³⁷. Ἡ μετακίνησή του ἔγινε στις 25 Σεπτεμβρίου 1939 καὶ στὴ θέση του μετὰ ἀπὸ ἔγκριση τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλου διορίστηκε ὁ ἱερέας τῆς κοινότητας ἀπὸ τοὺς κληρικούς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἀναστάσιος Ξένος μὲ μισθὸ 30 λιρῶν Τουρκίας³⁸.

Στὴ συνέχεια στις 27 Ιουλίου τοῦ 1939 ἡ ἐπιτροπὴ συνεδρίασε σὲ ἔκτακτη συνεδρίαση καὶ ἔλαβε τὴν ἀπόφαση νὰ διαβιβαστοῦν εὐχαριστήριες ἐπιστολὲς τῆς ἐπιτροπῆς στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Μεγάλου Ρεύματος, διότι κατὰ τὴν τέλεση τοῦ πάνδημου μνημόσυνου προφρόνως παραχώρησε τὴν πένθιμη διακόσμηση τοῦ ναοῦ τῆς καὶ στὸν Ἀθανάσιο Λογοθέτη³⁹ υἱὸ τοῦ Μεγάλου Λογοθέτη Σταυράκη Ἀρι-

³⁶. ΚΚΚ, 23, σημεῖωση, Κουρούτσεσμε, 16 Ιουλίου 1939.

³⁷. ΚΚΚ, 23, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 23 Ιουλίου 1939. Δὲν γνωρίζουμε γιὰ ποιὸ λόγο ἔγινε ἡ μετακίνησή του, ἀπλῶς ἀναφέρεται σύμφωνα μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ βου ἄρθρου τοῦ προγράμματος.

³⁸. ΚΚΚ, 25, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 25 Σεπτεμβρίου 1939.

³⁹. Γιὰ τὸν Ἀθανάσιο Λογοθέτη βλ. Πασχάλης Βαλσαμίδης, Κωνσταντινοπολίτικα ἀνάλεκτα, Θεσσαλονίκη 2012, σσ. 125–128.

στάρχη⁴⁰ για την δεκάλιων προσφορά του⁴¹.

Μετά από ένα μήνα και συγκεκριμένα στις 31 Αυγούστου 1939 η εκκλησιαστική επιτροπή σε έκτακτη συνεδρίασή της σύμφωνα με το άρθρο 6 του προγράμματος έπαυσε το νεωκόρο Νικόλαο Κιογούσογλου και στη θέση του προσέλαβε τον Γεώργιο Ιωαννίδη με μηνιαίο μισθό 17 λίρες Τουρκίας και 500 γρόσια⁴².

Στον κώδικα με χρονολογία 1 Σεπτεμβρίου του 1939 σημειώνεται η έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με την επίθεση της Γερμανίας έναντι της Πολωνίας και τονίζεται μετά την παρέλευση ακριβώς 25 ετών από του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου⁴³. Ακολούθως με χρονολογία 3 Σεπτεμβρίου 1939 αναφέρεται η κήρυξη του πολέμου από την Αγγλία και τη Γαλλία έναντι της Γερμανίας και σημειώνεται «από της σήμερον αρχεται πλέον επισήμως ο δεύτερος παγκόσμιος και ο Θεός μόνον γνωρίζει τί σκληρά δοκιμασία και καταστροφή περιμένη την ὄλην ἀνθρωπότητα»⁴⁴.

Στις 1 Οκτωβρίου του 1939 συνήλθε η εκκλησιαστική επιτροπή και ο πρόεδρος της Ιωάννης Δεβλέτογλου πρότεινε και αποφασίστηκε ὁμόφωνα για την επικείμενη έορτή του Αγίου Δημητρίου να πραγματοποιηθούν πανηγυρικές λειτουργίες, να εκτυπωθοῦν χάρτινες εικόνες του Αγίου Δημητρίου για διανομή πρὸς ἐνίσχυση τῶν οικονομικῶν τῆς κοινότητας. Ἐπίσης νὰ παρακληθεῖ ὁ Μητροπολίτης Ἰμβροῦ καὶ Τε-

⁴⁰. Ο Σταυράκης Αριστάρχης γεννήθηκε στο Νεοχώρι του Βοσπόρου στις 5 Ιουνίου του 1835. Στις 5 Μαρτίου του 1867 τιμήθηκε από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γρηγόριο ΣΤ' (1835–1840, 1867–1871) με το αξίωμα του Μεγάλου Λογοθέτη. Απεβίωσε στα Θεραπειά στις 26 Αυγούστου του 1965 και τάφηκε στον περίβολο του ναού της Αγίας Παρασκευής Θεραπειών. βλ. Πασχάλης Βαλσαμίδης, Κωνσταντινοπολίτικα ανάλεκτα, σσ. 111–125. Βασίλειος Καλλιφρων, Ἐκκλησιαστικά, ἢ Ἐκκλησιαστικὸν Δελτίον, τόμ. 1, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1869, σσ. 48–49. Νίκος Ζαχαρόπουλος, «Βιβλιόφιλοι καὶ βιβλιοθήκες στὸν ἑλληνικὸ πνευματικὸ χῶρο. Ο Μέγας Λογοθέτης Σταυράκης Αριστάρχης καὶ ἡ τύχη τῆς βιβλιοθήκης του (Ἐκδοση 8 ἀνεκδότων χειρογράφων)», στὸν τόμο *Μνήμη Ἰωάννου Ἐν. Αναστασίου*, ἔκδ. Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς, Θεσσαλονίκη 1992, σσ. 199–221.

⁴¹. ΚΚΚ, 24, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 27 Ιουλίου 1939.

⁴². ΚΚΚ, 24, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 31 Αυγούστου 1939.

⁴³. ΚΚΚ, 25, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 1 Σεπτεμβρίου 1939.

⁴⁴. ΚΚΚ, 25, σημείωση, Κουρούτσεσμε, 3 Σεπτεμβρίου 1939.

νέδου Ιάκωβος (1926-1950)⁴⁵, ό όποίος άφιλοκερδώς νά χοροστατήσει στόν έσπερινό και στην άγρυπνία, καθώς και νά λειτουργήσει στην έορτή του Άγίου Δημητρίου. Ο Επίσκοπος Ναζιανζού Φιλόθεος, όπως άφιλοκερδώς, τελεί λειτουργία την Κυριακή 29 Οκτωβρίου του 1939. Άκόμα νά παρακληθοϋν ό Μητροπολίτης Σάρδεων Γερμανός⁴⁶ και ό Επίσκοπος Ναζιανζού Φιλόθεος νά συλλειτουργήσουν την Κυριακή 5 Νοεμβρίου του 1939, άφιλοκερδώς. Τέλος, άποφασίστηκε οί παραπάνω άποφάσεις νά δημοσιευθοϋν τρεις μέρες κατά συνέχεια στόν έγχώριο όμόγλωσσο τύπο⁴⁷.

Μετά τόν έορτασμό του ναού του Άγίου Δημητρίου ή έπιτροπή στις 6 Νοεμβρίου 1939 άποφάσισε νά στείλει ευχαριστήριες έπιστολές στους μητροπολίτες Σάρδεων Γερμανό, Ίμβρου και Τενέδου Ιάκωβο, στόν έπίσκοπο Ναζιανζού Φιλόθεο και στόν ύπογραμματέα της Ίερās Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου Μελίτωνα Χατζή⁴⁸, οί όποιοι έλα-

⁴⁵. Για τόν Ιάκωβο βλ. Πασχάλης Βαλσαμίδης, *Αυτοβιογραφία του Μητροπολίτου Δέρκων Ιάκωβου Παπαπαΐσιου*, Θεσσαλονίκη 2024, όπου και ή σχετική βιβλιογραφία.

⁴⁶. Γεννήθηκε στό Αρβανιτοχώρι της Χαλκηδόνας στις 15 Οκτωβρίου 1885. Μετά τά έγκύκλια γράμματα, πού διδάχθηκε στη γενέτειρά του, συνέχισε τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, από την όποία άποφοίτησε τó 1907. Χειροτονήθηκε διάκονος στις 8 Νοεμβρίου 1906. Διήλθε τις βαθμίδες του Τριτεύοντος των Πατριαρχικών Διακόνων (1914–1918), του Ύπογραμματέως (1918–1922) και του Αρχιγραμματέως της Ίερās Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου (1922–1926). Στις 30 Νοεμβρίου του 1922 χειροτονήθηκε πρεσβύτερος και στις 13 Μαρτίου 1924 έξελέγη Μητροπολίτης Σάρδεων. Απεβίωσε στην Κωνσταντινούπολη στις 3 Μαρτίου του 1945. Βλ. «Θάνατος Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανού», *Ορθοδοξία* 20 (1945) 91–95. Αίμιλιανός Τσακόπουλος, «Επισκοπικοί κατάλογοι κατά τούς κώδικας των ύπομνημάτων του Αρχιεπισκοπικού του Οικουμενικού Πατριαρχείου», *Ορθοδοξία* 34 (1959) 31–32. Θεόκλητος Φιλιππαΐος, «Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως έπισκοπαί και έπίσκοποι (1833–1960)», *Θεολογία* 32 (1961) 88. Βασίλειος Σταυρίδης, *Επισκοπικοί κατάλογοι*, σ. 415. Ο ίδιος, *Η Ίερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης*, Θεσσαλονίκη 1988 σ. 278. Απόστολος Μέξης, *Η έν Χάλκη Ίερά Θεολογική Σχολή. Ιστορικά σημειώματα (1844–1935)*, έν Κωνσταντινουπόλει 1935 σ. 236.

⁴⁷. ΚΚΚ, 26, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 1 Οκτωβρίου 1939.

⁴⁸. Πρόκειται για τόν μετέπειτα Μητροπολίτη Ίμβρου και Τενέδου (1950–1963), Ηλιουπόλεως και Θείρων (1963–1966) και Χαλκηδόνας (1966–1989). Βλ. Βασίλειος Σταυρίδης, *Αί μητροπόλεις Χαλκηδόνας, Δέρκων και Πριγκηποννήσων*, Θεσσαλονίκη 1991, σσ. 131–134. Αναστάσιος Ιορδάνογλου, *Η Μη-*

βαν μέρος στις ακόλουθες ἀφιλοκερδῶς, κήρυσαν καὶ συνέτειναν τὰ μέγιστα γὰ τὴν οικονομικὴ ἐνίσχυση τῆς κοινότητά⁴⁹.

Στὶς 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1939 ἡ ἐπιτροπὴ συνήλθε σὲ τακτικὴ συνεδρίαση καὶ ἀποφάσισε νὰ τελεστῆ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀρχιερατικὴ λειτουργία στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ στὸ τέλος νὰ ἐγκαινιαστῆ στὸ ἀριστερὸ κλίτος εὐρισκόμενον παρεκκλήσι καὶ νὰ ὀνομαστῆ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Νικολάου⁵⁰. Στὴ συνέχεια στὶς 9 Δεκεμβρίου τοῦ 1939 τελέστηκε μεγαλοπρεπῶς ἡ ἐγκαινίαση τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἔγινε ἡ ἐγκαθίδρυση τῆς μεγάλης εἰκόνας τοῦ ἁγίου ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Λεύκης Παγκράτιο (1926-1943)⁵¹ συμπαραστατομένου τοῦ ἱερατικοῦ προϊσταμένου Ἀναστασίου Ξένου. Ἐκτοτε στὸ ἀριστερὸ κλίτος τοῦ ναοῦ παρεκκλήσι τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἐπισκόπου Μύρων Νικολάου⁵².

Στὸν κώδικα γίνεται μνεῖα τοῦ ἀρχαίου ἀγιάσματος τοῦ Ἁγίου Νικολάου⁵³, ποῦ δεσπόζει στὸ βόρειο λόφο κάτω ἀπὸ τὸν κῆπο τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Θηλέων⁵⁴.

τρόπολις Χαλκηδόνος ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἕως σήμερα, Ἀθήνα 2000, σ. 486. *Χαλκηδόνια. Μνήμη Μελίτωνος Χατζῆ Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος (1913-1989)*, Ἀθήνα 1999. *Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Μελίτωνος Χατζῆ (†), Ἀνέσπερον Φῶς ἐκ Φαναρίου*, ἐπιμέλεια Μητροπολίτου Φιλαδελφείας Μελίτωνος, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, Ἀθήναι 2022.

⁴⁹. ΚΚΚ, 27, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 6 Νοεμβρίου 1939.

⁵⁰. ΚΚΚ, 27, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 2 Δεκεμβρίου 1939.

⁵¹. Γεννήθηκε στὸ Βάβδο τῆς Χαλκιδικῆς τὸ 1870. Τὸ 1889 χειροτονήθηκε διάκονος καὶ στὶς 25 Μαρτίου 1900 πρεσβύτερος καὶ ὑπηρέτησε σὲ κοινότητες τῆς Ρουμανίας καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη. Σπούδασε στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1898. Στὶς 28 Ὀκτωβρίου 1926 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Λεύκης καὶ στὶς 5 Ὀκτωβρίου 1943 Μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας. Ἀπεβίωσε στὶς 30 Μαΐου 1952. «Μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας Παγκράτιο», Ἀπόστολος Ἀνδρέας 7 Ἰουνίου 1952 ἀριθ. φ. 50, σ. 1. Βασίλειος Σταυριδῆς, *Ἐπισκοπικὴ ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου*, σσ. 418-420. Θεόκλητος Φιλίππαιος, *Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, Θεολογία* 31 (1960) 367 32 (1961) 86. Αἰμιλιανὸς Τσακόπουλος, *Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι, Ὀρθοδοξία* 34 (1959) 180, 338.

⁵². ΚΚΚ, 28, ἐγκαινίαση παρεκκλησίου, Κουρούτσεσμε, 9 Δεκεμβρίου 1939.

⁵³. Γὰ τὸ ἀγίασμα βλ. Νίκος Ἀτζέμογλου, *Τ' ἀγιάσματα τῆς Πόλης*, Ἀθήνα 1990, σ. 106.

⁵⁴. ΚΚΚ, 28, σημείωση, Κουρούτσεσμε, [Δεκέμβριος 1939].

Στή συνέχεια στις 16 Δεκεμβρίου 1939 συνήλθε η ἐκκλησιαστική ἐπιτροπή σὲ ἑκτακτὴ συνεδρίαση ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Ἰωάννη Δεβλέτογλου καὶ ἀποφάσισε ὁμόφωνα σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 7 τοῦ προγράμματος νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη στὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ὅπως κατεχομένη προβεῖ ἀκόμα καὶ διὰ τῆς βίας στὴν παραλαβὴ του καὶ στὴν καταγραφή τῶν σκευῶν του⁵⁵, πού ἐκμεταλλευόταν ἕνας ἀλιέας γιὰ δύο δεκαετίες.

Στὸν κώδικα μὲ τίτλο «Σχετικὰ τινὰ περὶ τῆς παραλαβῆς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου» ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρξε πατριαρχικὸς ἐπὶ Πατριάρχου Γρηγορίου ΣΤ' (1835–1840, 1867–1871) καὶ μέχρι τὸ 1921 ἦταν ναὸς ἡγεμόνων, μεγιστάνων καὶ πασάδων τοῦ γένους, καθὼς καὶ τακτικὸς τῶν κατοίκων τοῦ τότε ἀκμάζοντος προαστίου. Τὸ 1921 ὁ ἱερατεῦων τοῦ ναοῦ Ἄρχιμ. Ἰάκωβος Ἰωσηφίδης κατὰ τὴ μετάθεσή του σὲ ἄλλο ναὸ ἀπερίσκεπτα παρέδωσε τὸ ναὸ σὲ ἕναν ἀσυναίσθητο ἄπορο ἀλιέα γιὰ τὸν ὁποῖο κάναμε λόγο τον Πασχάλη Δημητριάδη, πού συζοῦσε μὲ τὴ Φωτεινὴ Γεωργιάδου. Οἱ φύλακες βλέποντας τὴν ἀδιαφορία τῶν ἐπιτρόπων γιὰ τὸ ναὸ ἄρχισαν νὰ ἐφαρμόζουν τὴ δεσποτεία τους καὶ νὰ μὴν ἀναγνωρίζουν τίς ἐκκλησιαστικὲς ἐπιτροπές, νὰ διαχειρίζονται κατὰ βούληση τὴν περιουσία, τὴν κηροπωλησία καὶ τὰ προσφερόμενα εἶδη τῶν προσκυνητῶν. Ἀκόμη ἐξαπατοῦσαν τοὺς πιστοὺς καὶ ἰσχυριζόταν ὁ ναὸς δὲν ἐπιβλέπονταν ἀπὸ κανέναν, ἦταν ἀπροσάτευτος, ἐγκαταλειμμένος καὶ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα ἔξοδα τοῦ χωρὶς ἔσοδα γινόταν ἀπὸ τὸ πενιχρὸ τους ὑστέρημα στεροῦμενοι τὸ ψωμί τους γιὰ νὰ τὸν συντηρήσουν. Ὅλα αὐτά, πού ἰσχυριζόταν ἦταν προφάσεις ἀπατηλές, ὅπως σημειώνεται στὸν κώδικα, γιὰ νὰ ἀποσκοποῦν ἀπὸ τοὺς προσκυνητὲς χρηματικὰ ποσὰ πρὸς χρῆση τους. Ἐπίσης γίνεται λόγος ὅτι καμία ἐπιτροπή ὑπὸ τὴν πίεση τῶν ἐνοριτῶν ἔκανε τὸ παραμικρὸ διάβημα γιὰ ἐπίβλεψη ἐκ καθήκοντος τοῦ ναοῦ, διότι δὲν τοὺς ἔδιναν τὸ κλειδί του καὶ ἂν ἐπέμεναν ἀπειλοῦνταν μὲ δαρμό. Ἡ νέα ἐπιτροπή ἤρθε νὰ πατάξει τὴν αὐθαίρετὴ αὐτὴ διοίκηση καὶ νὰ ἀναλάβει τὸ ναὸ μὲ τὰ ἐναπομείναντα λίγα ἱερὰ σκευή.

Ὁ πρόεδρος Ἰωάννης Δεβλέτογλου μὲ τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς Χρηστο Φωτιάδης, Ἰωάννη Γεωργιάδης, Ἀθανάσιο Βασιλειάδης, τὸν ἱερατικὸ προϊστάμενο Ἀναστάσιο Ξένο καὶ τὸν Ἰωάννη Βασιλειάδης μετέβηκαν στὸ ναὸ καὶ ἀνοίξαν διὰ τῆς βίας τὴ θύρα καὶ ἀρχικὰ κατέγραψαν τὰ ἱερὰ σκευή γιὰ ἐξακρίβωση τῶν ἐλλειπόντων. Ἔτσι ὁ δραστήριος πρόε-

⁵⁵. ΚΚΚ, 28, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 16 Δεκεμβρίου 1939.

δρος Ιωάννης Δεβλέτολου με τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς παρὰ τὶς ἀπειλὲς καὶ τὶς ἀντιδράσεις τῶν σατραπίσκων ἐπέβαλαν τὴν τάξη καὶ τὴν κυριότητα τῆς κοινότητος ἐπὶ τοῦ ναοῦ⁵⁶.

Τὸ τελευταῖο πρακτικὸ συνεδρίασης τῆς ἐπιτροπῆς φέρει χρονολογία 6 Ἰανουαρίου 1940, στὸ ὁποῖο καταγράφεται ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ἐσόδων, πού ἀνέρχονταν 1.323 λίρες Τουρκίας καὶ 44 γρόσια καὶ ἐξόδων 993 λίρες Τουρκίας καὶ 48 γρόσια με πλεόνασμα ἐσόδων 329 λίρες Τουρκίας καὶ 96 γρόσια γιὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου ἕως τῆς 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1939⁵⁷.

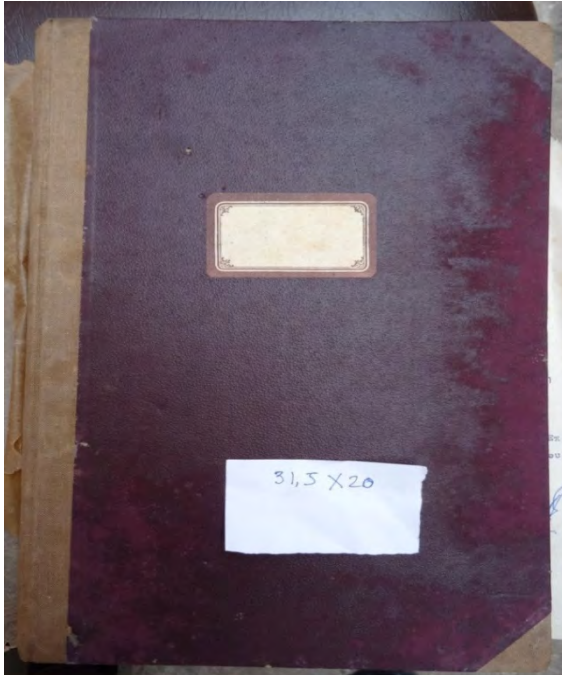
Ὅπως ἀντιλαμβανόμαστε ἀπὸ τὰ παραπάνω ὁ κώδικας παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ μία κοινότητα τῆς Πόλης, πού κάποτε ἄκμαζε, καὶ φέρει στὴν ἐπιφάνεια νέα στοιχεῖα γιὰ τὴν κοινοτικὴ ζωὴ τῶν Ρωμιῶν. Ἡ σύνταξί του συμπίπτει στὰ πρόθυρα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1939–1945) καὶ ὀφείλεται στὸν τότε δραστήριο πρόεδρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς Ἰωάννη Δεβλέτολου, ὁ ὁποῖος τὸν διατηροῦσε καθαρὸ καὶ ἔγγραφε χωρὶς λάθη καὶ μουτζοῦρες.

Οἱ ἐγγραφὲς στὸν κώδικα σταματοῦν στὶς ἀρχὲς τοῦ 1940. Εἰκάζουμε λόγῳ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου οἱ συνθήκες δὲν ἦταν εὐνοϊκὲς νὰ λειτουργήσῃ ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ὥστε νὰ συνεδριάξῃ ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ γιὰ κοινοτικὰ ζητήματα καὶ νὰ ἐπιτάχθῃ ἀπὸ τὸν τουρκικὸ στρατό, ὅπως συνέβη καὶ σὲ ἄλλους ναοὺς τῆς Πόλης, πού χρησιμοποιοῦντο ὡς ἀποθηκὲς στρατοῦ.

⁵⁶. ΚΚΚ, 29-31, σημείωση, Κουρούτσεσμε, [Δεκέμβριος 1939].

⁵⁷. ΚΚΚ, 31, συνεδρίαση, Κουρούτσεσμε, 6 Ἰανουαρίου 1940.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

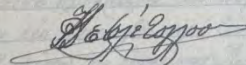
Τὸ ἐξώφυλλο τοῦ κώδικα τῆς κοινότητος Κουρούτσεσμε.

1

"Ετος σωτηρίων 1939

Ὁ κώδικς οὗτος η̄γοράσθη ὅσοι μαλακωρήθηται τοῦ γροπῶ
 πάντα καὶ ἀφορῶντα ἐπὶ κοινότητι ἐγγραφα, πατριαρχικῆς
 καὶ ἑτέρα ἐπίσημα, ἡ καὶ αἱ ἐπίσημοι γραβανόμενα ἀσφα-
 τισιο ἐπὶ ἐπίτροπῶς, ἐκεί γὰρ οἱ ἡμέτεροι προσιδάσαι καὶ ἐπὶ
 ἐπὶ εὐκοσμίαι καὶ ἐπίον διακρινόμενοι καὶ ἡμέτερα κοινο-
 γνῶσι καὶ ἐπὶ ἐπὶ ἑσῶς ἐκμετῶσι τοῦ ἡγίου Θεμελίον καὶ τοῦ
 ἡγίου Γεωργίου, οὐδὲνα κώδικια ἔσονται, οὐδὲ καὶ κῆρα καὶ ἀρα-
 φια μέρη τοῦ παλαιούτου κώδικιο τοῦ ἀπὸ 26 Φεβρουαρίου
 ἐπιτάσσονται διὰ τὸν ἐπὶ τῶν σφραγῶν αὐτῶν ἐπίτροπος γρηγορίου
 πρὸς μετῆρσισαι γρηγορίου καὶ μετῆρσισαι γρηγορίου καὶ ἐπὶ ἀσφατῶν αὐτῶν
 κῆρα. Ὅσον ἀρτῶμενοι ἐπὶ μαλακωρήσῃ καὶ ἀσφατῶν ἐπὶ 26 τοῦ
 Φεβρουαρίου 1939 ἐπιτασσόμενοι καὶ ἀσφατῶν ἐπὶ ἀσφα-
 μετῆρσισαι ἐπιτάσσονται ἐπὶ ἐπὶ ἐπίτροπος ἐπὶ ἀσφατῶν ἐπὶ πρῶ-
 τοῦ καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μετῆρσισαι
 Θεμελίον τοῦ σφραγῶν ἡμῶν ὅσοι ἐπιτάσσονται ἐπὶ ἐπὶ ἐπίτροπος
 ἡμῶν ἔσονται, ὅσοι ἐπὶ ἐπὶ αὐτῶν καὶ ἐπὶ ἐπιτασσόμενοι
 παρακαλοῦνται ἀποδεχόμενοι

Ἐν Κουρούτσομε ἐπὶ 26 Φεβρουαρίου

 ἡ ἡγεμονία
 Χρ. Γεωργίου

Ὁ κώδικς οὗτος ἐπὶ 10η Σεπτεμβρίου 1943
 Β. Γεωργίου

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ κώδικα τῆς κοινότητος Κουρούτσομε.

Πρακτικὸν συνεδριάσεως τῆς 1^{ης} αἰ.

Σήμερα συνετάχθησαν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ ἑρα-
 τιστοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἡ ἐπιτροπὴ παρορέων πλείων τῶν μιστῶν
 αἰῶνος ἐκ πλείων καὶ ἐξέτασαν συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν
 τοῦ προέδρου αἰῶνος κ. Γεωργίου Παπαδόπουλου, καὶ ἐποιήσαν
 πάντα ὅσα ἄφ' ἑαυτῶν ἐβούληθησαν ποῦ ἀνταβέ μὲν τὴν βου-
 σθεσὴν τῆς μεγάλης ἐκδήσεως τῆς φέρει ἀνάγκη τῆς ἰατρικῆς,
 τῆς κοινότητος καὶ τῆς μελαγχολίας, δὲ τὴν ἀπὸ σήμερα ἐκ
 ἐφαρμογῆς τῶν κατωτέρω προγράμματος συνετάχθη καὶ ἐπιδείξαι
 ὑπὸ τῆς ὁριζουμένης μὲν τῶν ἐπιτροπῶν, συνηγορίας, ἐπιτηδεύ-
 σεις, ἀγάπη, δράση, διαμαρτυρία, ἐπιμύνη καὶ
 ἢ ὑπεράτω προβάσαν τῶν συμφέροντων τῆς
 Κοινοτήτος

Πρόγραμμα ἐργασίας καὶ δράσεως

ἄρθρον 1^{ον} : Ἡ κοινότης ἤμῃν μὴ ἔλασσε διὰ τὴν ἐξέλιξιν
 πόρου πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐξέλιξιν τῆς παρελθούσης
 τῆς κτηροποιήσεως καὶ τῶν δόσεων καὶ περιεχόμενα

Πρακτικὸ τοῦ προγράμματος ἐργασίας καὶ δράσεως, σ. 7.

Μορφ. Ενεργείαι τῶν Κοινοτήτων

1^ο

Θαί ὀνομαζόμεναι εἰς πρόσωπα ἄλλα προσήρσαν
 εἶδη καὶ εἰς διακριτὰ αὐτῶν χρηματικὰ ποσὰ, κτήματα καὶ
 ἄλλα εἶδη εἰς τοῦ ἑαυτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἢ πρὸ κοινωφελῆ
 σκοποῦ ἀξίας ἄνω τῶν χειρῶν πενταμοσίων Τουρκοῦν γερῶν.

2^ο

Θαί ὀνομαζόμεναι εἰς πρόσωπα ἄλλα διὰ διακρίσεως
 δὲ χρηροδοτοῦν εἰς τὴν κοινότητα χρηματικὰ ποσὰ, εἶδη καὶ
 κτήματα καὶ ἄλλα κτήματα εἶδη ἄνω τῶν χειρῶν πεντα-
 μοσίων Τουρκοῦν γερῶν.

3^ο

Θαί ὀνόματα τῶν Μο. Ενεργειῶν θαὶ μεταγρά-
 φηδαὶ εἰς τοῦ ἐπὶ τοῦτοῖς ἀπερὶθεσόμενοι εἰς τὴν τάσθμω τοῦ
 ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μαρμαρίνου πύργου τῶν Μ. Ενεργ.

4^ο

Ἡ εὐκταὶ αὐτῶν θαὶ ἀπορρίθῃ ἐν τῶ ἐπιτροπιῶ τῶ καὶ

5^ο

Κατὰ τὴν ἐπέλειον τῶν ὀνομαζόμενων ἐφ' ἑαυτῶν θαὶ
 Ενεργείαι γενεαρχία μετ' ἀπορρίθῃς ὑπὲρ ὑγείας αὐτῶν τε καὶ
 τῶν ὀνομαζόμενων τῶν, καὶ θαὶ ὑποβληθῶνται αἱ εὐκταὶ καὶ θαὶ
 συγκαταθήρῃαι τῶν ἐπιτροπιῶ διὰ εὐχρηστῶν Ενεργειῶν ἢ
 ἐπιβληθῶν.

Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν κανονισμό τῶν ενεργειῶν, σ. 15.

25

1η Σεπτεμβρίου 1939 ἔταρξεν ἡ δυνάμει παγκοσμίῳ πόλεμος δι' ἐπίθετον ἐπὶ Γερμανίας ἐναντίον ἐπὶ Ἰταλίας μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν 25 ἐξῆς ἐκ τοῦ κινήτου παγκοσμίῳ πόλεμου.

3η Σεπτεμβρίου 1939 ἡ κινήσις ἐκ τοῦ πόλεμου ἐπὶ ἐπὶ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας ἐναντίον ἐπὶ Γερμανίας, καὶ ἀπὸ ἐπὶ σήμερον ἀρχίσαι πρὸς ἐπίθετον ὁ δυνάμει παγκοσμίῳ πόλεμος καὶ ὁ Οὐρανὸς γηρῆται ἐκ αὐτῶν δοκιμασιῶν καὶ κατὰ ἐρογὴν πειρῶν ἐπὶ ὅταν ἀνδρωσόμεθα.

Σημειώματα γιὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Β' Παγκοσμίῳ πολέμου, 1 καὶ 3 Σεπτεμβρίου 1939, σ. 25.

28

9 Φεβρουαρίου 1939 ἑγκαίνιας παρεκκλησίας

Καίοντι ὑπὸ τῆς ἡμερομηνίας 2 Φεβρουαρίου, ἡφ' ἧς ἀποστάσει
 ἐβλήθη σήμερον Ἱερουσαλὴν 9 Φεβρουαρίου 1939 μεγαλοπρεπῶς
 ἡ ἑγκαίνιας τοῦ παρεκκλησίου τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἡ ἐξουδί-
 ὀδρος ὑπὸ μεγαλῆς εὐδοκίας Ἀλλοῦ ἐπὶ ἐπισημίῳ παρεκκλησίῳ
 ἐπὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Νέεως κ. Παναγιώτου συμμα-
 ρατολαλοῦμενος ἐπὶ τοῦ ἱεροδικίου προῖδαμένου ἡμῶν Πατρὸς
 Ἀναδαστοῦ Ἐπίσκου.

Ὅθεν ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ ἐπὶ ἀριστερῶν κλίμα τοῦ παιῶν τοῦ Ἁγίου
 Δημητρίου εὐρισκόμενοι παρεκκλησίῳ δά ἑμῶν ἐπ' ὀνόματι
 τοῦ ἐκ Ἁγίας Φαίρας ἡμῶν ἐπισημίον Νέεραν Νικολάου

Σημείωμα περὶ τῆς ἐγκαίνιας τοῦ παρεκκλησίου Ἁγίου Νικολάου, σ, 28.

**Κυρουçεçme Ayios Dimitrios (Kasım) Rum
Ortodoks Kilise ve Ayazmasının yevmî mahsusu
münasebetile icra kılınacak ruhanî âyinler için**

Davetiyedir

ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ

*'Επι τῇ ἐπετείῳ πανηγύρει τοῦ ἐν Κορυού-
τσεçme ἱεροῦ Ναοῦ καὶ θαυματουργοῦ Ἀγιάσ-
ματος τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου
τοῦ Μυροβλήτου.*

Έορταστικό δελτίο της κοινότητας Κουρούτσεσμε, 1963
(Αρχείο Πασχάλη Βαλσαμίδα).

Ἡ βιβλιοθήκη, ὅπου φυλάσσεται ὁ κώδικας
(Αρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 12.8.2017).

Ἡ Ξηροκρήνη (Κουρούτσεστε) στις ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα (Ἀρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη).

Ἡ εἴσοδος τοῦ Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε
(Ἀρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 12.8.2017).

Ἐξωτερικὴ ἄποψη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε
(Ἀρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 12.8.2017).

Άποψη από τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κορούτσε-
σμε (Αρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 12.8.2017).

Τὸ θαυματουργὸ ἅγίασμα τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρούτσεσμε
(Αρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 12.8.2017).

Τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἁγίου Νικολάου (Αρχεῖο Πασχάλη Βαλσαμί-
δη, φώτ. 12.8.2017).

Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Κουρούτσεσμε (Ἀρχεῖο Πασχάλη
Βαλσαμίδη, φώτ. 28.8.2024).

Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ναοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Κουρούτσεσμε (Ἀρχεῖο
Πασχάλη Βαλσαμίδη, φώτ. 28.8.2024).

Ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος Κουρούτσεσμε Ἰωάννης Δεβλέτο-
γλου (1900–1960).

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Οἰκουµενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους στὸ Οἰκουµενικὸ Πατριαρχεῖο

Ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουµενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος χοροστάτησε τὸ πρωὶ τῆς 1ης τοῦ νέου ἔτους 2025, κατὰ τὴ Θεία Λειτουργία γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Περιτομῆς τοῦ Κυρίου καὶ τῆς μνήμης τοῦ Μ. Βασιλείου, στὸν πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ στὸ Φανάρι. Συγχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖος, Μύρων κ. Χρυσόστομος, Πισιδίας κ. Ἰώβ, Προύσης κ. Ἰωακείμ καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος. Τῇ Θεία Λειτουργίᾳ τέλεσε, κατὰ τὴν τάξη, ὁ Παννοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος.

Στὴν καθιερωµένη ὁµιλία του γιὰ τὴν ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους, στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου, ὁ Πατριάρχης ἐπεσήµανε:

«Δι' ἡµᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους πιστοὺς, ἡ Πρωτοχρονιά συμπύπτει µὲ τὴν ἑορτὴν τῆς κατὰ σάρκα περιτομῆς τοῦ Σωτῆρος ἡµῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἱεράν μνήμην τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, καὶ αὐτὸ δίδει εἰς τὸ χαρµόσυνον τοῦτο γεγονός ἰδιαίτερον, δοξολογικόν, πανηγυρικόν ἀλλὰ καὶ πνευματικόν καὶ κατανυκτικόν χαρακτήρα.

Καὶ ἐφέτος, ἡ πανέορτος εἴσοδος εἰς τὸ νέον ἔτος νοσηματοδοτεῖται ἔτι περαιτέρω, καθὼς τὸ αὐτὸ φέρει ὁσµὴν εὐωδίας πνευματικῆς, ἀναδυοµένης ἐκ τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων, ἀπὸ ἐν µέγα γεγονός διὰ τὴν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν, τὸ ὁποῖον συνετελέσθη κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα, ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ σήμερον ἑορταζοµένου φωστῆρος τῆς οἰκουµένης, τοῦ φιλανθρώπου ἀσκητοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἀναμορφωτοῦ, τοῦ φιλοπτώχου καὶ πτωχοτρόφου, τοῦ οὐρανοφάντορος Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐτροφοδότησε καὶ ἐτροχοδρό-

μησεν ἐν συνεχείᾳ τὴν θεολογικὴν σκέψιν καὶ ἐκκλησιαστικὴν πορείαν τοῦ σπουδαίου τούτου ἱεράρχου ὡς καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων θεολόγων τόσον τοῦ τετάρτου, ὅσον καὶ τῶν μετέπειτα αἰώνων. Πρόκειται διὰ τὴν Α' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἀπὸ τῆς συγκλήσεως τῆς ὁποίας συμπληροῦνται ἐφέτος 1700 ἔτη. Ὁ καθ' ἡμᾶς Ἀγιώτατος Ἀποστολικὸς καὶ Πατριαρχικὸς Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ σύμπασα ἡ Χριστιανοσύνη τιμᾷ τὴν ἱεράν καὶ μεγάλην αὐτὴν ἐπέτειον καὶ ἅπαντες οἱ Χριστιανοὶ γηθοσύνως ἀνυμνοῦμεν καὶ γεραίρομεν τοὺς 318 Ἀγίους Συνοδικοὺς Πατέρας, τῶν ὁποίων «τοῖς θείοις δόγμασιν ἐπόμενοι, βεβαίως πιστεύοντες λατρεύομεν, ἐν μιᾷ Θεότητι, Τριάδα ὁμοούσιον». Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἐν συνεργασίᾳ, συνεκρότησαν κοινὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ συνεορτασμοῦ αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς ἐπετείου, κατὰ μῆνα Μάϊον τοῦ νέου ἔτους εἰς τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, ἔνθα ἡ ἡμετέρα Μετριοτήτης ἀναμένει νὰ ὑποδεχθῆ τὸν Ἀγιώτατον Πάπαν Ρώμης Φραγκίσκον. Μὲ τὴν ἐπέτειον τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας συνδέεται ἄμεσα καὶ ἡ ἐπαναφορὰ εἰς τὸ προσκηνιον τοῦ κρισίμου διὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν θέματος τοῦ κοινοῦ εορτασμοῦ τοῦ Πάσχα.

Ἡ συνεργασία καὶ αἱ κοιναὶ πρωτοβουλίαὶ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν δίδουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐνθυμηθῶμεν μίαν ἀκόμη ἐπέτειον, καθ' ὅτι ἐφέτος συμπληροῦνται 60 ἔτη ἀπὸ τῆς ἀμοιβαίας ἄρσεως τῶν Ἀναθεμάτων μεταξὺ τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Νέας Ρώμης, μὲ πρωταγωνιστὰς τὸν Πάπαν Παῦλον Στ' καὶ τὸν ἀοίδιμον προκάτοχον τῆς ἡμῶν Μετριοτήτος Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Ἀθηναγόραν, οἱ ὅποιοι ταυτοχρόνως, ὁ μὲν ἐκ τῆς Ρώμης ὁ δὲ ἐκ τῆς Πόλεως τοῦ Κωνσταντίνου, προέβησαν εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν κίνησιν, κατὰ τὴν 7ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1965, θέντες οὕτω τὸν θεμέλιον λίθον διὰ τὴν ἐπαναπροσέγγισιν καὶ διὰ τὸν διάλογον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀληθείας μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

Δοξάζομεν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης δι' ὅλας τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς κατὰ τὸ παριππεύσαν ἔτος, τὸ τόσον πλούσιον εἰς πρωτοβουλίας καὶ δράσεις διὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Καὶ τὸ 2024 ἦτο ἀντιπροσωπευτικὸν διὰ τὸ πνεῦμα τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν τῷ ὁποίῳ συμπυκνοῦνται ὁ «οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου» καὶ ὁ «ἐν τῷ κόσμῳ» χαρακτήρ της, ἡ εὐχαριστιακὴ ταυτότης αὐτῆς ὡς λειτουργικὴ ζωὴ καὶ κοινωνικὴ μαρτυρία, ὡς θεία λατρεία καὶ διακονία τοῦ κόσμου.

Ἡ παρουσία καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐκτιμῶνται εὐρύτατα· ἡ ἀποψὶς τῆς ζητεῖται, ἔχει παγκόσμιον ἀπήχησιν καὶ ἀξιοποιεῖται διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων συγχρόνων προβλημάτων, ὅπως τὸ οἰκολογικόν, τὸ μεταναστευτικόν, αἱ παραβιάσεις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, αἱ σύγχρονοι μορφαὶ δουλείας, τὰ κοινωνικά ζητήματα κ. α.. Πάντοτε, βεβαίως, ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἡ τιμὴ, αἱ ὁποῖα ἀπευθύνονται πρὸς τὸ ταπεινὸν ἡμῶν πρόσωπον, ἀναφέρονται εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον, τὸν ὑπατον θεσμὸν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους.»

Κάνοντας ἕναν ἀπολογισμὸ τῶν δραστηριοτήτων καὶ τῶν πρωτοβουλιῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ὁ Παναγιώτατος, παρουσία Ἱεραρχῶν καὶ Ἀρχόντων Ὁφφικιαλίων τοῦ Θρόνου, τοῦ Γεν. Προξένου τῆς Μολδαβίας κ. Sergiu Gurduza, καὶ πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὸ ἐξωτερικόν, ἀναφέρθηκε καὶ στὴν κατάστασι στὸν κόσμον μας, ποὺ δοκιμάζεται ἀπὸ πολέμους καὶ συγκρούσεις:

«Εἰς τὸ κέντρον τῆς μερίμνης ἡμῶν εὐρέθη κατὰ τὸ 2024 καὶ πάλιν ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰρήνης. Πολλάκις ἀνεφέρθημεν ἐνώπιον θρησκευτικῶν καὶ πολιτικῶν ἡγετῶν, εἰς διάφορα ἐπιστημονικὰ συνέδρια καὶ εἰς διεθνεῖς συναντήσεις, εἰς τὴν ἀνάγκην ἐντατικοποιήσεως τῶν προσπαθειῶν διὰ τὸν τερματισμὸν τῶν πολεμικῶν συρράξεων εἰς τὴν Οὐκρανίαν καὶ τὴν Μέσην Ἀνατολήν καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν εἰρήνης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δικαιοσύνης. Θεωροῦμεν ἀδιανόητον νὰ ὀμιλῶμεν περὶ θρησκευτικῆς πίστεως καὶ νὰ μὴ ἀναφερώμεθα εἰς τὴν ἀναγκαῖαν δραστηριοποίησιν τῶν θρησκειῶν διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς εἰρήνης. Εἰς τὴν γνησίαν πίστιν εἰς Θεὸν ἐνυπάρχουν κίνητρα διὰ συμβολὴν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν, πνευματικὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐξωτερικὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἐπιθετικότητος καὶ τῆς βίας εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Ἡ εἰρηνοποιητικὴ δρᾶσις τῶν θρησκειῶν συναρτᾶται σήμερον μὲ τὴν εἰρήνην τῶν ἰδίων τῶν θρησκειῶν μεταξύ των, μὲ τὸν διάλογον καὶ τὴν συνεργασίαν των ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἀνθρώπου. Διακονοῦμεν τὸν διάλογον τοῦτον καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι συμβάλλομεν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά τοῦ διαλόγου γενικώτερον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θρησκευτικοῦ φονταμενταλισμοῦ, αὐτῆς τῆς «ἐκφράσεως νοσηρᾶς θρησκευτικότητος», ἡ ὁποία ἀπορρίπτει τὸν διάλογον καὶ τροφοδοτεῖ τὴν ἀντιπαλότητα καὶ τὴν βίαν.»

Προηγουμένως τὸν Παναγιώτατο προσφώνησαν ὁ Σεβ. Μητροπο-

λίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Εμμανουήλ, ως εκπρόσωπος της σεβασμίας Ίεραρχίας του Θρόνου, και ο Έντιμολ. Άρχων Μ. Ρεφερενδάριος κ. Ιωάννης Δεμιρτζόγλου, Διευθυντής του Ζωγραφείου Λυκείου, ο οποίος ευχήθηκε εκ μέρους των Οφφικιαλίων της Μ.τ.Χ.Ε. και της Ομογενείας της Πόλεως.

Στην ομιλία του ο Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος, μεταξύ άλλων, υπενθύμισε ότι «ο Θεός αγάπη εστι και άρα διά να μένωμεν εν τῷ Θεῷ οφείλομεν να μένωμεν και να επιμένωμεν εις την Αγάπην εις όλας της τας εύλογημένας μορφάς, από της Θείας Ευχαριστίας έως της εν ονόματι Εκείνου διακονίας του ελαχίστου των αδελφών μας», ενώ σέ άλλο σημείο τόνισε:

«Και φαντάζει ή Αγάπη ως λησμονημένον όνειρον, ως απολελυμένη έλπις, ως ακατόρθωτος έπαγγελία, καθώς οί πόλεμοι και αί άκοαί των πολέμων κυριαρχούν εις τας καθημερινάς ειδήσεις και αναγγελίας και ό πόνος της εικόνας του Θεού πλήττει καιριώς τον πολιτισμένον κόσμον και τας περι έλευθερίας και των λοιπών ευγενών ιδανικών ύψηλās θεωρητικάς διακηρύξεις του.

Η Αγάπη έψύγη, τραυματίζεται εντός των πεδίων των μαχών, πληγώνεται, φονεύεται, αναγκάζεται εις προσφυγιάν, αλλοιώνεται και, τελικώς, αναγκάζεται εις φυγήν εις την νοητήν Αίγυπτον του έγωισμού, όταν ό κόσμος ούτος παρουσιάζεται ή Γη της Έπαγγελίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ίσως εις τοϋτο ακριβώς το σημείον να εντοπίζεται και το αληθινόν πρόβλημα της άπωλείας της Αγάπης από την σύγχρονον ζωήν, εις το ότι δηλαδή ό άκρατος δικαιωματισμός καταχράται του θυσιαστικού φρονήματος της Αγάπης εν ονόματι όχι του προσώπου αλλά του άτόμου και άρα εις μίαν κοινωνίαν όπου υπερέχει το «εγώ» έναντι του πλησίον, όπου όλα επιτρέπονται εις το «εγώ» εις βάρος του πλησίον, τότε εκεί ή Αγάπη εγκλωβίζεται εις την θεωρίαν, μεταποιείται εις έγωισμόν ένδεδυμένον ένδυμα αγαπολογίας άτελεσφόρου και άρα ό πολιτισμός του προσώπου εκπίπτει καταφανώς, ενώ εκείνη ουδέποτε! Εξ άλλου το έτος τοϋτο εμφάνει την περι του Κυρίου Αλήθειαν εις το ότι τιμάται και γεραίρεται ή έπέτειος των 1700 έτών από της εν Νικαία Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, έπέτειος όντως παγχριστιανικής σημασίας και υπενθυμίσεως ότι ή Αλήθεια είναι μία και Κιβωτός της ή Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική Εκκλησία, ή Εκκλησία μας, ή Εκκλησία των Αγίων Πατέρων μας. Εν ονόματι αυτής της Ακαινοτομήτου Αληθείας ή

Μεγάλη Ἐκκλησία συμμετέχει εἰς τὸν Διάλογον ὥστε νὰ παρουσιάσῃ ἐν Ἀγάπῃ παντὶ τῶ ἀιτοῦντι ἐκ τοῦ ἀδαπανήτου πνευματικοῦ τῆς πλούτου καὶ τῆς πείρας τῆς. Δι' ὃ καὶ ἐφέτος μνημονεύεται καὶ ἡ 60ῆ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων μεταξὺ τῆς πρεσβυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης μὲ κίνητρον ἀσφαλῶς τὴν Ἀγάπην τὴν γνησίαν πλὴν ἐν Ἀληθείᾳ πάντοτε.

Αὐτῆς τῆς Ἀγάπης ἐκφραστῆς ὑπάρχει καὶ ὁ ὑπὸ τὴν Ἑμετέραν Θεόκλητον καὶ στιβαρὰν ἡγεσίαν Πάνσεπτος Οἰκουμενικὸς Θρόνος, ὁ Θρόνος τῶν προνομίων τῆς Ἑσταυρωμένης Ἀγάπης, ὁ Θρόνος, ὁ ὁποῖος φέρει ἐνθρονον τὸ Θεῖον Πάθος ἐνῶ μεταδίδει παντάπασιν τὴν Ἀνάστασιν καὶ εἰς τὰ διορθοδοξα πρᾶγματα. Αὐτὸς εἶναι ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος καὶ διαδιδόμενος καὶ ἐκκοπτόμενος καὶ μεριζόμενος ὑπὲρ τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας. Ἀνέκαθεν ὁ Θρόνος τῆς Βασιλευούσης δηκόνει τὴν ἀλήθειαν καὶ τὰ συμφέροντα τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τῶν τε Πρεσβυγενῶν καὶ τῶν νεωτέρων. Τοῦτο μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῆς θεωρίας καὶ ἐντονώτερον ὑπὸ τῆς πράξεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Τοῦτο εἶδε καὶ ὁ ὁμιλῶν ἰδίους ὄμμασι καὶ κατὰ τὴν πρόσφατον Ἐπίσκεψιν τῆς Ἑμετέρας Σεπτῆς Κορυφῆς πάρα τῶ Ἐξοχωτάτῳ Προέδρῳ τῆς Χώρας ἡμῶν, ὅταν, ὡς γνήσιος ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ, μὲ αἴσθημα εὐθύνης ὑπὲρ συνόλου τοῦ Κυριακοῦ σώματος, οὐκ ἐφείσθητε κόπων οὕτως ὥστε κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου νὰ μεταβῆτε αὐτοπροσώπως εἰς Ἀγκυραν, διὰ νὰ μεσιτεύσητε ὑπὲρ τῆς προστασίας τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τῶν σεβασμάτων τῆς ἐν τῇ δοκιμαζομένῃ περιοχῇ τῇ ἀνηκούσῃ ἐν τῇ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀντιοχείας, τῇ ὡσαύτως καθιερωθείσῃ ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Καὶ τὸ ἐπράξατε ὄντως ἐπόμενος τοῖς ἀοιδίμοις Προκατόχοις Ἑμῶν, εἰς συνέχισιν τῆς διαχρονικῆς μαρτυρίας καὶ διακονίας τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῆς θυσιαστικῆς μερίμνης καὶ τοῦ στοργικοῦ κήδους τῆς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Γνωσταὶ ἐπίσης τυγχάνουν αἱ παντοειδεῖς προσπάθειαι ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως δικαίας εἰρήνης ἐν Οὐκρανίᾳ, ἐν τῇ ὁποῖᾳ ἐγκόπως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐν μητρικῇ προνοίᾳ ἔπηξεν Ἀυτοκέφαλον Ἐκκλησίαν ὥστε ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς νὰ διακονῆται ἐνοριῶς εἰς τὴν γλῶσσαν του καὶ τὰς παραδόσεις του καὶ τὴν ὁποῖαν ἄνεμοι βόρειοι προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν εἴτε διὰ συκοφαντιῶν πρὸς τὸ Ἑμέτερον Σεπτὸν Πρόσωπον, εἴτε, ἀφοῦ διεπιστώσαν ὅτι τὰ ἀρνητικὰ ἐπιχειρήματά των δὲν εὐρίσκουν πρόσφορον ἔδαφος, διὰ σπερμολογιῶν, λησιμονοῦντες ὅτι τὸ Φανάριον, πείριαν ἔχον αἰώνων, γνωρίζει νὰ διακρίνῃ τελικῶς τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῆς

πλάνης, νὰ τιμᾶ καὶ νὰ στηρίξει τὴν ὑπογραφήν καὶ τὰς ἐνεργείας του καί, ἀσφαλῶς, νὰ ἀντιλαμβάνηται ὅτι ὁ ἐπιθυμῶν τὸν διάλογον μετὰ τίνος, ἀναγνωρίζει πρῶτον τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ, ἄλλως ὁ διάλογος εἶναι μία πρόφασις διὰ νὰ κερδίζεται χρόνος καὶ νὰ παρουσιάζονται εἰς τὴν κοινὴν γνώμην διαλλακτικοί, ἀποδίδοντες τὴν εὐθύνην εἰς ἄλλους.»

Στὴν ὁμιλίᾳ τοῦ Ὁ. Ἐντιμολ. Ἀρχων Μ. Ρεφερενδάριος κ. Ἰωάννης Δεμιρτζόγλου, μεταξὺ ἄλλων, ἀνέφερε τὰ ἑξῆς:

«Ὅλοι ἐμεῖς οἱ Ἀρχόντες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἔχουμε ὑψιστο χρέος νὰ ὑπερασπιζόμαστε τὸ Οἰκουμενικὸ μας Πατριαρχεῖο μὲ κάθε τρόπο, ἀπὸ ὅποιο μετερίζι ὁ καθένας βρίσκεται νὰ στηρίζουμε τὸ θεῖο ἔργο σας καὶ νὰ συνεχίζουμε νὰ συμβάλλουμε στὴ διεύρυνση τῆς ἐπιρροῆς του σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Ὁ διαρκῶς ἀυξανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἀρχόντων καὶ οἱ νέες ἀδελφότητες ποὺ δημιουργήθηκαν, ὅπως καὶ οἱ ἐξαιρετικὲς πρωτοβουλίες σὰν τὴν Πρώτη Διεθνῆ Διάσκεψη τῶν Ἀρχόντων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ποὺ πραγματοποιήθηκε τὸν περασμένο Μάϊο στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ συμμετοχὴ 292 ἀρχόντων ἀπὸ 22 χῶρες ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνακαινίσεις ἐκ βάθρων ναῶν καὶ ἰδρυμάτων παρέχουν τὴ βάση γιὰ συντονισμένη, οὐσιαστικὴ καὶ δυναμικὴ δράση σὲ ὅλο τὸν κόσμον μὲ στόχο τὴν ὑπεράσπιση τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων σὲ καιροὺς χαλεπούς».

Ὁ Πατριάρχης τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων στὸ Φανάρι

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος δέχθηκε τὴν Πέμπτη, 2 Ἰανουαρίου 2025, μὲ ἐγκαρδιότητα τὸν Μακ. Πατριάρχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων κ. Sahak Masalyan καὶ τὴν τιμὴ συνοδείας του.

Ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὶς θερμὲς εὐχὲς του πρὸς τὸν Παναγιώτατο γιὰ τὸ Ἅγιο Δωδεκαήμερο καὶ τὸ νέο Ἔτος.

Στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὁ Πατριάρχης τῶν Ἀρμενο-Καθολικῶν

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ὑποδέχθηκε μὲ ἐγκαρδιότητα, τὴν Κυριακὴ πρὸ τῶν Φώτων, 5 Ἰανουαρίου 2025, στὸ Φανάρι, τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχη τῶν Ἀρμενο-Καθολικῶν κ. Raphaël Bedros XXI Minassian, μὲ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας του καὶ ἄλλους συνεργάτες του, ἀπὸ τὴν ἐν τῇ Πόλει

Αρμενο-Καθολική Κοινότητα, αλλά και από την Βηρυτό όπου η Έδρα του.

Κατά τη διάρκεια της συναντήσεώς τους είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν για την τρέχουσα κατάσταση στη Μ. Ανατολή και για τις συνθήκες διαβίωσης των εκεί χριστιανών, ευχόμενοι αμφότεροι να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατό η ειρήνη στην περιοχή.

Ευχές τῆς Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, σήμερα, Κυριακή, 5 Ἰανουαρίου 2025, εἶχε τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχωτάτη κ. Κατερίνα Σακελλαροπούλου, ἡ ὁποία τοῦ ἐξέφρασε τὶς ἐγκάρδιες εὐχές της μὲ τὴν ευκαιρία τῆς εισόδου στοῦ νέου ἔτος.

Ὁ Παναγιώτατος εὐχαρίστησε τὴν Ἐξοχ. κ. Πρόεδρο γιὰ τὴν εὐγενική της ἐνέργεια καὶ ἀντευχήθηκε ὑγεία καὶ κάθε καλὸ γιὰ τὴν ἰδίᾳ καὶ γιὰ κάθε συνάνθρωπὸ μας. Ἐξέφρασε δὲ τὴν εὐχὴ κατὰ τὸ 2025 νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ εἰρήνη στὸν κόσμον, καὶ ζήτησε ἀπὸ τὴν Ἐξοχωτάτη νὰ διαβιβάσῃ τὶς Πατριαρχικὲς εὐλογίες καὶ τὶς πατρικὲς εὐχές του πρὸς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸ λαό.

Μὲ μεγαλοπρέπεια ὁ ἑορτασμός τῶν Θεοφανείων στὸ Φανάρι

Μὲ κάθε μεγαλοπρέπεια καὶ λαμπρότητα ἑορτάστηκαν τὰ Ἅγια Θεοφάνεια στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, σήμερα, Δευτέρα, 6 Ἰανουαρίου 2025.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μετὰ τὸν Ὁρθρο, κατὰ τὸν ὁποῖο χοροστάτησε, τέλεσε τὸν Μεγάλον Ἁγιασμό, καὶ στὴ συνέχεια προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργούντων τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου, Μύρων κ. Χρυσοστόμου, Ἰκονίου κ. Θεολήπτου, Προύσης κ. Ἰωακείμ καὶ Σελευκείας κ. Θεοδώρου.

Ἐκκλησιάσθηκαν ὁ Ἐξοχ. Ὑπουργὸς Ἐπικρατείας τῆς Ἑλλάδος κ. Χρήστος-Γεώργιος (Ἄκης) Σκέρτσος, ἐκπροσωπῶντας τὴν ἑλληνικὴ Κυβέρνηση, ὁ Ἐξοχ. Ἀρχηγὸς τῆς Ἀξιωματικῆς Ἀντιπολιτεύσεως κ. Νίκος Ἀνδρουλάκης, Πρόεδρος τοῦ ΠΑΣΟΚ—Κινήματος Ἀλλαγῆς, ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλ-

λάδος στην Πόλη, οί Έντιμ. Γενικοί Πρόξενοι τῆς Σερβίας κ. Aleksandar Marjanovic, καί τῆς Οὐκρανίας κ. Roman Nedilskyi, Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ μέλος τοῦ Δ.Σ. τῆς Ἀδελφότητός τους «Παναγία ἡ Παμμακάριστος», Ἐντιμολ. κ. Δημήτριο Ἡλιόπουλο, Ἄρχοντα Σιλεντιάριο, ὁ Ἐντιμ. κ. Δημήτριος Μάντζιος, μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἐντιμ. κ. Ἰορδάνης Τζαμπτζής, θεματικός Ἀντιπεριφερειάρχης τῆς Π.Ε. Πέλλας, ὁ Ἐντιμ. κ. Ἐμμανουήλ Βελεγράκης, Πρόεδρος τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Δήμου Ἀθηναίων καὶ πλῆθος πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό

Μετὰ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ ἐπίσημοι καὶ ὁ πιστὸς λαὸς ἐν πομπῇ μετέβησαν στὴν προκυμαία τοῦ Φαναρίου, ὅπου ὁ Παναγιώτατος προεξήρχε τῆς τελετῆς τῆς καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ στὸν Κεράτιο Κόλπο.

Στὰ γαλανὰ νερά του Κερατίου, βούτηξαν περισσότερα ἀπὸ 70 ἄτομα ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τὴν Ἴμβρο, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικό, καὶ στὸν Δραμινὸ κ. Βασίλειο Κωνσταντινίδη, ὁ ὁποῖος ἔπιασε τὸν σταυρό, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσέφερε ὡς εὐλογία χρυσὸ ἐπιστήθιο σταυρό, ἐνῶ εὐλόγησε ὅλους τοὺς ὑπόλοιπους κολυμβητὲς καὶ τοὺς προσέφερε μικρὰ ἀναμνηστικά.

Ἀκολούθησε δεξίωση στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, μετὰ τὴν ὁποία ὁ Παναγιώτατος δέχθηκε σὲ κατ' ἰδίαν συνάντηση τὸν Ἐξοχ. Ὑπουργὸ Ἐπικρατείας κ. Σκέρτσο, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε πρὸς τὴ Μητέρα Ἐκκλησία τὸν σεβασμὸ καὶ τίς εὐχὲς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης συνέδρασε μὲ τὴν ῥωσόφωνη παροικία τῆς Πόλεως τὰ Χριστούγεννα κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὴν Τρίτη, 7 Ἰανουαρίου 2025, χοροστάτησε στὴ Θεία Λειτουργία τῶν Χριστουγέννων, κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο, στὸ Ἱ. Βατοπαιδινὸ Μετόχι τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου στὸν Γαλατᾶ, ὅπου ἐκκλησιάζεται ἡ ῥωσόφωνη παροικία τῆς Πόλεως.

Τὴ Θεία Λειτουργία τέλεσε ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδριτὴς κ. Ἰάκωβος μὲ τὸν Ἱερολ. Διάκονο τῆς Σειρᾶς κ. Ἐπιφάνιο στὰ σλαβωνικά καὶ ἔψαλε ἡ χορωδία τῆς Κοινότητος.

Στὴν ὁμιλία του, μετὰ τὴν Ἀπόλυση, ὁ Πατριάρχης, εὐχήθηκε ἐγκαρδίως στοὺς πολυάριθμους πιστοὺς γιὰ τὰ Χριστούγεννα, καὶ ἐξέφρασε γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸ στοργικὸ ἐνδιαφέρον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας γιὰ ὅλα τὰ πνευματικά τέκνα τῆς, χωρὶς νὰ κάνει καμμία διάκριση.

Ὁ Παναγιώτατος, εἶπε ὅτι ἐνῶ ὅλοι ὅσοι ζοῦν στὴν Τουρκία ἀπολαμβάνουν τὸ ἀγαθὸ τῆς εἰρήνης, σὲ γειτονικὲς χῶρες συνεχίζονται δυστυχῶς οἱ πόλεμοι, προτρέποντας τοὺς πιστοὺς νὰ προσευχηθοῦν «αὐτὸν τὸν χρόνον νὰ σταματήσουν οἱ πόλεμοι καὶ νὰ βασιλεύσει ἡ εἰρήνη στὸν κόσμον.»

Μὲ ἀφορμὴ τὴν παρουσία τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου τῶν ἐν τῇ Πόλει Ῥωμαιοκαθολικῶν κ. Massimiliano Palino, ὁ Παναγιώτατος ἀναφέρθηκε στὸ ἐπικείμενο ταξίδι τοῦ Πάπα Φραγκίσκου στὴν Τουρκία, γιὰ νὰ τιμήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἐφετινὴ 1700ῃ ἐπέτειο ἀπὸ τὴν Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τῆς Νίκαιας.

«Μὲ τὴν ἀδελφὴ Ῥωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία πορευόμεθα μαζί, ἐργαζόμεθα μαζί, προσευχόμεθα μαζί γιὰ νὰ ἔρθῃ ὅσο τὸ δυνατόν συντομότερα ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς ἡμέρα τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως. Γνωρίζετε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας σὲ κάθε Ἀκολουθία τῆς εὐχεται γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ σύμπαντος κόσμου, τὴν εὐστάθειαν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν τῶν πάντων ἔνωση. Εὐχόμεθα αὐτὴ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ γίνῃ σύντομα πραγματικότητα γιὰ τὴν δόξα τοῦ Θεοῦ.»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, ἐξέφρασε τὴν Πατριαρχικὴ εὐαρέσκειά του πρὸς τοὺς κληρικοὺς ποὺ διακονοῦν τὴν ρωσόφωνη κοινότητα καὶ ὅλους τοὺς ὑπεύθυνους γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο σὲ αὐτὴν.

Προηγούμενος, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Μ. Ἱεροκῆρυξ κ. Πανάρετος, Ἱερατικῶς Προϊστάμενος τῆς ῥωσόφωνης Κοινότητας, «ἡ ὁποία ἀγκαλιάζει κάθε ὀρθόδοξο πιστὸ ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς ἢ ἔθνους καὶ γι' αὐτὸ θὰ δεῖτε σήμερα πιστοὺς ἀπὸ τὴν Ῥωσσία, ἀπὸ τὴν Οὐκρανία, ἀπὸ τὴν Μολδαβία, ἀπὸ τὴν Γκαγκαουζία, ἀπὸ τὴν Λευκορωσία, ἀπὸ τὴν Γεωργία, ἀλλὰ καὶ γηγενεῖς ἀδελφοὺς», καὶ ζήτησε ἀπὸ τὸν Παναγιώτατο νὰ εὐλογήσει τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα.

Εὐχές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν Πατριάρχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ Βαρθολομαῖος ἐπισκέφθηκε τὴν Τετάρτη, 8 Ἰανουαρίου 2025, τὸ Ἀρμενικὸ Πατριαρχεῖο, στὸ Κοντοσκάλι τῆς Πόλεως, προκειμένου νὰ ἐκφράσει προσωπικῶς τὶς εὐχές του πρὸς τὸν Μακ. Πατριάρχη τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἀρμενίων κ. Sahak Masalyan, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ ποίμνιό του, γιὰ τὰ Χριστού-

γεννα και τὰ Ἅγια Θεοφάνεια, τὰ ὁποῖα ἐόρτασαν στὶς 6 Ἰανουαρίου ε.ε.

Ὁ Παναγιώτατος, ὁ ὁποῖος συνοδευόταν ἀπὸ τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο, ἐξέφρασε καὶ τὶς ἐγκάρδιες εὐχές του γιὰ ἓνα εἰρηνικὸ νέο ἔτος, γιὰ τὸ ὁποῖο προσεύχεται νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ πανανθρώπινη ἀλληλεγγύη καὶ συνεργασία.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: «Γιὰ τὴ Ῥωμιοσύνη, ἡ γνώση καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς ταυτότητάς μας, πὺν εἶναι συνδεδεμένη ἄρρηκτα μὲ τὴν πίστη, τὸ ἦθος καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι πρῶτιστο μέλημα καὶ χρέος»

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, 8 Ἰανουαρίου 2025, εὐλόγησε τὴν Ἁγιοβασιλόπιττα τῶν Ὁμογενειακῶν Συνδέσμων τῆς Πόλεως, κατὰ τὴν ἐορταστικὴ ἐκδήλωση πὺν διοργάνωσαν στὴ Μαράσλειο Σχολή.

Στὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ὑπογράμμισε ὅτι γιὰ τὴν Ῥωμιοσύνη ἀποτελεῖ πρῶτιστο μέλημα καὶ χρέος ἡ καλλιέργεια τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς ταυτότητάς της, καὶ ἐπεσήμανε ὅτι εὐθύνη ὅλων εἶναι ἡ διαφύλαξη τῶν παραδόσεων τοῦ Γένους μας.

«Κάθε γενεὰ εἶναι ὁ κρῖκος μιᾶς ἀλυσίδας, πὺν συνδέει τὸ παρελθὸν μὲ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἄν σπάσει αὐτὸς ὁ κρῖκος, τότε διακόπτεται ἡ ἱστορικὴ συνέχεια καὶ ἡ πολιτισμικὴ συνοχή. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη ἐνὸς σταθεροῦ ὑπαρκτικοῦ σημείου ἀναφορᾶς. Ἀποκομμένος ἀπὸ τὶς ρίζες του, ἀνέστιος καὶ ἀλλοτριωμένος, χωρὶς ζῶσα παράδοση καὶ δοκιμασμένη πειρα ἀπὸ τὸ παρελθὸν, συρρικνώνεται, στενεύει ὁ ὀρίζοντας τῆς ζωῆς του», εἶπε ὁ Παναγιώτατος καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του ἐπεσήμανε:

«Κατανοεῖτε, ἀγαπητοὶ παρόντες, γιατί ἡ εὐθύνη σας γιὰ τὴ διάσωση τῶν παραδόσεων μας εἶναι τόσο μεγάλη. Καὶ γιὰ τὴ Ῥωμιοσύνη, ἡ γνώση καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτισμικῆς ταυτότητάς μας, πὺν εἶναι συνδεδεμένη ἄρρηκτα μὲ τὴν πίστη, τὸ ἦθος καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς Ὁρθοδοξίας, εἶναι πρῶτιστο μέλημα καὶ χρέος. Αὐτὴ τὴν παράδοση καὶ τὶς ἀξίες της ὀφείλουν ἡ οἰκογένεια, τὰ σχολεῖα μας καὶ ἡ Ἐκκλησία νὰ μεταλαμπαδεύουν στὴ νέα γενιά.

Οἱ νέοι καὶ οἱ νέες μας πρέπει νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν τὸν πνευματικὸ πολιτισμὸ μας, τὴν πολύτιμη πατρῶα παρακαταθήκη πὺν ἀνήκει στὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητάς μας καὶ νὰ ἀγωνίζονται γιὰ τὴν

καλλιέργεια και την διάσωσή της. Ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ὠριμότητα και τὴν ὑπεύθυνη ἐλευθερία θέλει ἀγῶνα και χρόνο. Εὐχαριστοῦμε και ἐπαινοῦμε τοὺς γονεῖς και τοὺς ἐκπαιδευτικούς και ὄλους ἐκείνους οἱ ὅποιοι συμβάλλουν μὲ τὴν προσφορὰ τους στὴν καλὴ λειτουργία τῶν σχολείων, τῶν κοινοτήτων και τῶν συλλόγων μας. Ἡ συνεργασία και ἡ ἀλληλεγγύη εἶναι τὸ κλειδί και γιὰ τὴν Ὁμογένειά μας.»

Στὴ συνέχεια, ὁ Πατριάρχης ὑπογράμμισε τὴ σημασία τῆς σχέσης τοῦ Γένους μὲ τὴν Ὁρθοδοξία, και ἐξέφρασε τὴν αἰσιοδοξία του γιὰ τὸ μέλλον τῆς Ὁμογενείας στὴν Πόλη.

«Ὅλοι γνωρίζουμε ὅτι γιὰ τὸ Γένος μας δὲν ὑπάρχει μέλλον χωρὶς τὶς φιλάνθρωπες πατροπαράδοτες ἀξίες, χωρὶς τὶς αὐθεντικές ἐκφάνσεις τοῦ κοινοτικοῦ και κοινωνικοῦ βίου και ἠθους, χωρὶς τὴ φωτεινότητα και τὴν ἀνοικτοσύνη τῆς πίστεώς μας. Πρέπει νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι πὸν ἀνήκουμε σὲ μία ὑπέροχη παράδοση πολιτισμοῦ μὲ παγκόσμια ἐμβέλεια. Οἱ πνευματικοὶ θησαυροὶ τῆς Ὁρθοδοξίας λειτουργοῦν πάντοτε ὡς ἔμπνευση και πηγὴ δημιουργικότητας στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ. Δίνουν ἀπαντήσεις στὰ ὑπαρξιακὰ ἐρωτήματά μας, ἀξιολογικὸ προσανατολισμὸ και κατεύθυνση στὴ ζωὴ μας, ἀποκαλύπτουν τὸ νόημα τῆς αὐθυπέμβασης και τῆς προσφορᾶς, τῆς πραγμάτωσης ἀξιών, τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἱερότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου και τῆς προστασίας τῆς δημιουργίας.

Ἡμέρα χαρᾶς και ἐλπίδας ἡ σημερινή. Θὰ συνεχίσουμε ὄλοι μαζί τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν παρουσία μας ἐδῶ, γιὰ τὴν καλὴ μαρτυρία και τὴν καλλιέργεια τοῦ πολιτισμοῦ μας, μὲ ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ και στὴν ἰκανότητα και τὴ δύναμη τοῦ Γένους ὄχι μόνον νὰ ἐπιβιώνει, ἀλλὰ και νὰ διαπρέπει σὲ δύσκολους καιρούς. Συντηρῶντας και ἐνισχύοντας τὶς κοινότητες, τὰ σχολεῖα, τοὺς συνδέσμους, τοὺς συλλόγους και τὰ κοινωφελῆ ἰδρύματά μας, ἀποτίουμε τὸν πρέποντα φόρο τιμῆς και εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς προγόνους μας, οἱ ὅποιοι τὰ δημιούργησαν και μᾶς τὰ κληροδότησαν.

Εἴμαστε αἰσιόδοχοι, γιὰ τὶς ἀσχολεῖα μας λειτουργοῦν παραγωγικῶς ἐδῶ στὴν Πόλη και στὴν Ἱμβρο. Χαιρόμαστε γιὰ τὴν πρόοδο τῶν μαθητῶν και τῶν μαθητριῶν μας και γιὰ τὶς ἐπιτυχίες τῶν ἀποφοίτων μας. Δοξάζουμε ἀδιαλείπτως τὸν Θεὸ τῆς ἀγάπης γιὰ ὄλα αὐτὰ.»

Προηγούμενος, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε, ἐκ μέρους ὄλων τῶν Συνδέσμων, ὁ Ἐντμ. κ. Ἀντώνης Φιλιππίδης, νέος Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τῆς Παιδοπόλεως, ὁ ὅποιος, μεταξὺ ἄλλων, σημείωσε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἀποψινὴ συγκέντρωση, ὅμως, δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ εὐκαιρία γιὰ τὴν κοπή τῆς βασιλόπιτας. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ συνόλου σχεδὸν τῶν συνδέσμων τῆς Ρωμοσύνης ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Συνδέσμου Ὑποστήριξης τῶν Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων, διατηρεῖ ἓναν ιδιαίτερο συμβολισμό καὶ δίνει τὸ μήνυμα ἐνότητας καὶ ἀλληλεγγύης. Μᾶς δίνει βεβαίως καὶ τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναλογιστοῦμε τὸ βάρος τῆς εὐθύνης μας ὡς μέλη τῆς Ρωμοσύνης. Ὅτι ὅλοι μας πρέπει νὰ προχωροῦμε ἐνωμένοι, συνεργοὶ καὶ δημιουργικοὶ, γιὰ νὰ διατηρήσουμε ζωντανὲς τὶς παραδόσεις καὶ τὴν πνευματικὴ μας κληρονομιά. Ἡ ἱστορία μας καὶ οἱ κοινὲς μας ἀξίες ἀποτελοῦν τὸ θεμέλιο πάνω στὸ ὁποῖο οἰκοδομοῦμε τὸ μέλλον. Αὐτὴ ἡ παράδοση εἶναι ζωντανή, μᾶς καθοδηγεῖ καὶ μᾶς ἐμπνέει νὰ διατηροῦμε τὴ φλόγα τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ ὀρθόδοξου πνεύματος ἄσβεστη.»

Στὴν ἑορταστικὴ ἐκδήλωση συμμετεῖχαν ὁ Σύνδεσμος Ὑποστηρίξεως Ρωμαϊκῶν Κοινοτικῶν Ἰδρυμάτων, οἱ Σύνδεσμοὶ Ἀποφοίτων τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλῆς τοῦ Γένους Σχολῆς, Ζαπτείου, Ζωγραφείου καὶ Ἰωακειμίου, ὁ Σύνδεσμος Μουσικοφίλων Πέραν, ὁ Μορφωτικὸς Σύνδεσμος Μοδίου, ὁ Μορφωτικὸς καὶ Καλλιτεχνικὸς Σύνδεσμος Φερικιοῦ (ΕΡ.Θ.Ο.). Ἐπίσης, οἱ Σύνδεσμοὶ τῆς Παιδοπόλεως νήσου Πρώτης, καὶ Βοηθείας Ἀπόρων, Ἀσθενῶν καὶ Γηροκομουμένων τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλή, καθὼς καὶ ὁ Ἐκπαιδευτικὸς καὶ Πολιτιστικὸς Σύλλογος Ἰμβρου.

Παρέστησαν Ἱεράρχες τοῦ Θρόνου, κληρικοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, ὁ Ἐξοχ. Πρέσβυς κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., παράγοντες τῆς Ὁμογενείας, Διευθυντὲς καὶ ἐκπαιδευτικοὶ τῶν Ὁμογενειακῶν σχολείων, καὶ πλῆθος ὁμογενῶν.

Ἐγκάρδιες εὐχὲς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν νοσηλευόμενο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς σοβαρῆς δοκιμασίας τῆς υγείας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου ἐξέφρασε τὴ θερμὴ ἀδελφικὴ συμπαραστάσή του, ἀπέστειλε καὶ σχετικὴ ἐπιστολὴ συμπαθείας πρὸς τὸν νοσηλευόμενον Πρωθιεράρχη.

Ὁ Παναγιώτατος εὐχεται γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας ταχεῖα καὶ πλήρη ἀποκατάσταση τῆς υγείας του καὶ γρήγορη

έπιστροφή στα πρωθιεραρχικά καθήκοντά του.

Ὁ Πατριάρχης στὸν Ἐπαρχο τοῦ Βεγοῖλι (Πέρα)

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὸ πρωὶ τῆς Τρίτης, 14 Ἰανουαρίου 2025, ἐπισκέφθηκε ἐθιμοτυπικῶς τὸν Ἐπαρχο τοῦ Βεγοῖλι (Πέρα) Ἐντιμ. κ. Atakan Atasoy.

Τὸν Παναγιώτατο συνόδευαν οἱ Ἐντιμ. κύριοι Στράτος Δολτσινιάδης, ἐκ μέρους τοῦ ΣΥΡΚΙ, καὶ Πέτρος Μπαζγκάρλο, ἐκ τῶν Γραμματέων τοῦ Πατριαρχείου.

Ὁ Ἐντιμ. κ. Ἐπαρχος καὶ ἡ σύζυγός του καλωσόρισαν μὲ ἐγκαρδιότητα τὸν Πατριάρχη καὶ τὴν συνοδεία του καὶ ἀντάλλαξαν εὐχές γιὰ τὴ νέα χρονιά.

Ὁ Ὑπουργὸς Μετανάστευσης καὶ Ἀσύλου τῆς Ἑλλάδος στὸ Φανάρι

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος δέχθηκε σήμερα, Τρίτη, 14 Ἰανουαρίου 2025, τὸν Ἐξοχ. Ὑπουργὸ Μετανάστευσης καὶ Ἀσύλου τῆς Ἑλλάδος κ. Νικόλαο Παναγιωτόπουλο, μὲ τὴν συνοδεία του.

Ὁ Παναγιώτατος μὲ τὸν Ἐξοχ. κ. Ὑπουργὸ εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουν, σὲ ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα, ἐπίκαιρα ζητήματα.

Στὴ συνάντηση παρέστησαν ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Αἰτίος, Διευθυντὴς τοῦ ἰδιαίτερου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, καὶ ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, καθὼς καὶ ἡ συνοδεία τοῦ κ. Ὑπουργοῦ.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν κηδεῖα τοῦ Ἀρχιεραββίνου Isak Haleva

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουὴλ καὶ τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο, παρέστη στὴν κηδεῖα τοῦ Ἀρχιεραββίνου τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑβραίων Isak Haleva, ἡ ὁποία τελέστηκε, τὸ μεσημέρι τῆς Πέμπτης, 16 Ἰανουαρίου 2025, στὴ Συναγωγή Neve Shalom του Πέρα, καὶ ἐξέφρασε τὶς συλλυπητήριες εὐχές τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ ἰδίου προσωπικῶς πρὸς τοὺς οἰκείους του ἐκδημήσαντος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑβραϊκῆς Κοινότητος.

Ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριάρχου διεβίβασαν τὶς εὐχές του γιὰ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας

Κατόπιν προτροπῆς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Θεοδώρητος, Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Ἐκπροσωπήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν Ἀθήνα, μαζί με τὸν Ἐντιμολ. Καθηγητὴ κ. Κωνσταντῖνο Δεληκωσταντή, Διευθυντὴ τοῦ Α΄ Πατριαρχικοῦ Γραφείου, ἐπισκέφθηκαν τὴν Πέμπτη, 23 Ἰανουαρίου, τὸ θεραπευτήριον «Εὐαγγελισμός», ὅπου νοσηλεύεται ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος, καὶ συνάντησαν τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπο Κρούγιας κ. Ἀναστάσιο, στὸν ὁποῖο ἐξέφρασαν τὸ συνεχές ἐνδιαφέρον καὶ τὶς εὐχές τοῦ Παναγιωτάτου γιὰ ταχεῖα ἀποκατάσταση τῆς υγείας τοῦ Μακαριωτάτου.

Στὸ πλαίσιο τῆς ἐπισκέψεως ὁ Μητροπολίτης Λαοδικείας τέλεσε, στὸ Παρεκκλήσιο τοῦ Νοσοκομείου, παράκληση ὑπὲρ υγείας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας.

Συγχαρητήριο Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὸν νέο Πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀπέστειλε συγχαρητήρια ἐπιστολὴ πρὸς τὸν νεοεκλεγέντα Πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων Ἐξοχ. κ. Νικήτα Κακλαμάνη, στὴν ὁποία ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ πανηγυρικὴ ἐκλογή του, ἐνὸς πεπειραμένου πολιτικοῦ, «ἀποτελεῖ ἐλπιδοφόρο γεγονός διὰ τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ χαροποιεῖ καὶ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, τὴν περιβάλλουσιν μετὰ στοργῆς καὶ ἐγκαρδίων εὐχῶν τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαόν.»

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησία εὐχεται στὸν νέο Πρόεδρο τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, «υγεία ἀκλόνητον καὶ ἄνωθεν ἐμπνευσιν καὶ δύναμιν» διὰ νὰ φέρει «εἰς πέρας τὸ ἀναληφθὲν πολυεύθυνον ὅσον καὶ τιμητικὸν ἔργον τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύθη εἰς τὸ πολιτικὸν ἦθος καὶ εἰς τὰς ἰκανότητάς» του ἡ Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἑλλάδος.

Συλλυπητήριο Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τὰ θύματα τῆς καταστροφικῆς πυρκαγιᾶς στὸ Bolu

Ἀπουσιάζοντας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στὸ ἐξωτερικό, ἡ Αὐτοῦ Σεβασμιότης ὁ Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος, με ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Ἐξοχ. Ὑπουργὸ Ἐσωτερικῶν τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Ali Yerlikaya ἐξέ-

φρασε τὰ συλλυπητήρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς περὶ αὐτὸ Ῥωμαϊκῆς Κοινότητος γιὰ τὰ 76 θύματα τῆς καταστροφικῆς πυρκαγιᾶς στὴν ξενοδοχειακὴ μονάδα τοῦ Βολι, εὐχόμενος ὁ Θεὸς νὰ ἀναπαύσει τὶς ψυχές τους καὶ νὰ ἐνισχύει τοὺς οἰκογενεῖς αὐτῶν.

Ἐπίσης, ἐξέφρασε τὶς θερμὲς εὐχές του γιὰ ταχεῖα ἀποκατάσταση τῆς υἰείας ὄλων ὅσοι τραυματίστηκαν ἀπὸ τὸ τραγικὸ αὐτὸ δυστύχημα.

**Συλλυπητήριο Πατριαρχικὸ Μήνυμα γιὰ τὴν ἐκδημία τοῦ
μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης
Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου**

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἀπέστειλε τηλεγράφημα πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας ἐκφράζοντας τὰ θερμὰ συλλυπητήρια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ τοῦ ἰδίου προσωπικῶς γιὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου.

Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τοῦ Πατριαρχικοῦ τηλεγραφήματος:

Τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ

τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας,

Εἰς Τίρανα.

Ἐπὶ τῇ ἐκδημίᾳ τοῦ ἀειμνήστου Προκαθημένου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου, ἀνακαινιστοῦ καὶ ἀναμορφωτοῦ αὐτῆς, πάμπολλα καὶ ἀνεκτίμητα προσενηκόντος τῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὁρθοδοξίᾳ, τῇ χριστιανικῇ ἱεραποστολῇ καὶ τῇ συγχρόνῳ μαρτυρίᾳ αὐτῆς, τῷ διαχριστιανικῷ καὶ διαθρησκειακῷ διαλόγῳ, τῷ ἀγῶνι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς καταλλαγῆς καὶ τῇ προαγωγῇ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστήμης, ἐκφράζομεν τὰς συλλυπητηρίους εὐχὰς τῆς Μητρὸς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίας καὶ ἡμῶν προσωπικῶς. Προσευχόμεθα ὀλοκαρδίως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς Αὐτοῦ ἐν Χώρα Ζώντων καὶ ἐν σκηναῖς δικαίων καὶ ὅπως ἀναδείξῃ ὁ Δομήτωρ καὶ Ἀρχιποίμην τῆς Ἐκκλησίας Χριστὸς ἄξιον διάδοχον Αὐτοῦ.

Εἴη ἡ μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου, ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν γενομένου, αἰωνία καὶ ἄλητος.

Ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ
Πατριάρχης Βαρθολομαῖος
Φᾶνᾶριον, 25.01.2025

Πατριαρχικὸν Τρισάγιον διὰ τὸν μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀλβανίας

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν του εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Bischwiller Γαλλίας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης ἐτέλεσε τὸ Σάββατον, 25ην Ἰανουαρίου 2025, τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κοιμηθέντος Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέετο δι' ἀδελφικῆς φιλίας ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.

Τὴν πρῶτῃν τῆς ἰδίας ἡμέρας, ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Ἀπόστολος ἐτέλεσεν ὡσαύτως Τρισάγιον εἰς τὸν ἐν Φαναρίῳ Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, περιστοιχοῦμενος ὑπὸ τῶν κληρικῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προτίθεται νὰ μεταβῇ εἰς Τίρανα διὰ νὰ πρὸσθῃ τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ Πρωθιεράρχου καὶ νὰ τὸν προπέμψῃ εἰς τὴν αἰωνιότητα ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν συγκεντρωθησομένων ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν αὐτοῦ.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἰς Στρασβούργον

Προερχόμενος ἐξ Αὐστρίας, ὅπου διήλθεν ὀλίγας ἡμέρας ἀναπαύσεως καὶ στοχασμοῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συνοδευόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Ἱερολ. Πατριαρχικοῦ Διακόνου κ. Ἀνατολίου Δοξαστάκη, ἔφθασε τὸ Σάββατον, 25ην τ.μ. Ἰανουαρίου 2025, ἀεροπορικῶς εἰς Στρασβούργον, ἀνταποκρινόμενος εἰς ἐπίσημον πρόσκλησιν τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης κ. Θεοδώρου Ρουσοπούλου ὅπως ἀπευθύνῃ ὁμιλίαν πρὸς τὸ Σῶμα, τὴν Δευτέραν, 27 Ἰανουαρίου.

Τὸν Παναγιώτατον ὑπεδέχθησαν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον ὁ οἰκείος ποιμέναρχης Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Δημήτριος, πλαισιούμενος ὑπὸ συνεργατῶν του, καθῶς, ἐπίσης, καὶ οἱ Ἐξοχ. κ. Ἀλεξάνδρα Μαντζίλα, ἐκ μέρους τῆς Πρεσβείας τῆς Ἑλλάδος ἐν Παρισίοις, καὶ κ. Νικόλαος Σιγάλας, Πρέσβυς τῆς Μονίμου Ἀντιπροσωπείας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης.

Τὴν μεσημβριαν παρετέθη πρὸς τιμὴν Αὐτοῦ ἐπίσημον γεῦμα ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ Δικαστοῦ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου Δικαιωμάτων τοῦ Ἄνθρωπου Ἑλλογιμ. κ. Ἰωάννου Κτιστάκη καὶ τῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου Αὐτοῦ.

Τὸ ἀπόγευμα ὁ Πατριάρχης μετέβη εἰς Bischwiller, ὅπου Τὸν ὑπε-

δέχθη εις τό Δημαρχιακόν Μέγαρον ό Δήμαρχος Έντιμ. κ. Jean Lucien Netzer, εις τήν προσφώνησιν του όποιου απήντησεν ή Α. Θ. Παναγιότης. Έπηκολούθησε δενδροφύτευσις, πρωτοβουλία τής Διαθρησκειακής Έπιτροπής του Δήμου. Έν συνεχείά, ό Οικουμενικός Πατριάρχης και ή συνοδεία Του προσεκύνησαν εις τόν Έλληνορθόδοξον Ναόν Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Bischwiller, όπου έγένητο σύντομος τελετή και ό Πατριάρχης απήντησεν εις τάς προσφωνήσεις του Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας και του Έντιμ. κ. Νικολάου Άβαγιαννου, Προέδρου τής Κοινότητος, τήν βάσιν των ένοριτών τής όποιάς αποτελούν οικογένειαί Τενεδίων, οί όποιοι μετανάστευσαν εκεί πρό έτών.

Η ήμέρα έκλεισε διά τής παραθέσεως δείπνου πρός τιμήν τής Α.Θ. Παναγιότητος υπό του Δημάρχου κ. Netzer.

Τόν Παναγιώτατον συνοδεύουν, επίσης, ό Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Έμμανουήλ και ό Πανοσιολ. Μ. Έκκλησιάρχης κ. Άέτιος, Διευθυντής του Ίδιαίτερου Πατριαρχικού Γραφείου.

Κατά τήν διάρκειαν τής άπουσίας του Πατριάρχου Έπίτροπος Αυτού ώρίσθη ό Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Άπόστολος.

Ό Οικουμενικός Πατριάρχης για τόν μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Άλβανίας

Στήν προσωπικότητα και τό έργο του μακαριστου Αρχιεπισκόπου Άλβανίας Άναστασίου αναφέρθηκε ή Α.Θ. Παναγιότης ό Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, τό Σάββατο, 25 Ίανουαρίου 2025, στήν όμιλία του, κατά τήν επίσκεψή του στον Ί. Ναό τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Bischwiller, όπου και τέλεσε τρισάγιο υπέρ αναπαύσεως τής ψυχής του κεκοιμημένου Πρωθιεράρχου.

Ό Παναγιώτατος χαρακτήρισε τόν μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Άναστάσιο, «μία μεγάλη προσωπικότητα τής Ορθοδόξου Έκκλησίας μας» και αναφέρθηκε στή μακρά, έμπονη και καρποφόρα διακονία του.

«Μία μεγάλη προσωπικότης, όπως είπα, διότι στα πολλά χρόνια που του έχάρισε ό Θεός επέτέλεσε ένα ιεραποστολικό έργο στην Άφρική όπου ήταν Ίεραπόστολος, έπιστημονικό στην Αθήνα, όπου έδίδαξε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Θεολογία και Θρησκειολογία, και εκκλησιαστικό στην Άλβανία επί τριάντα χρόνια και λίγο περισσότερο, στην Άλβανία, όπου τόν έστειλε ή Μητέρα Έκκλησία τής Κωνσταντινούπολεως, όταν κατέρρευσε τό άθειστικό καθεστώς και τόν επέλεξε ως

ένα μορφωμένο, δυναμικό, άξιο Ίεράρχη για να αναστήσει, να αναγεννήσει από την τέφρα την Έκκλησία της Αλβανίας, από την οποία δεν είχε απομείνει σχεδόν τίποτα. Έλεγα στους συνεργάτες μου, ότι ένθυμούμαι εκείνα τα πρώτα χρόνια της αναγέννησεως της Έκκλησίας της Αλβανίας που ο Αναστάσιος, ο μακαριστός, μόλις είχε τοποθετηθεί στην Αλβανία, μάς έφερε στο Φανάρι δυό-τρεις γέροντες ιερείς, αδυνατισμένους, εξαντλημένους από τις κακουχίες και από την ταλαιπωρία. Δεν τους έπετρέπετο να λειτουργήσουν, έκαναν άλλες, χειρωνακτικές, εργασίες στην πατρίδα τους, παρηκολουθούντο μέρα και νύχτα από τὰ αστυνομικά όργανα του καθεστώτος, και πήραν την εύλογία της Μητρος Έκκλησίας, του Πατριαρχείου μας, πρώτα ο Αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος, τον όποιο εξέλεξε ή Σύνοδος μας και τον διόρισε εκεί, και οί συνεργάτες του, αυτοί οί λίγοι που είχαν απομείνει. Φυσικά, αργότερα, ο Αναστάσιος χειροτόνησε νέους ιερείς, άνοιξε ιερατική σχολή, ίδρυσε εκκλησίες, όρφανοτροφεία, εύαγγή ιδρύματα, νοσοκομείο, πανπιστήμιο, έκανε πάρα πολλά πράγματα με τή χάρη του Θεού, με τους καλούς συνεργάτες τους όποιους επέλεξε, με την οικονομική ενίσχυση πολλών θεσμών, ιδρυμάτων και προσώπων, που πίστεψαν στην ειλικρίνειά του και στην εργατικότητα του και στην αποστολή του και έκανε όλα αυτά τὰ έργα που ανέφερα. Τώρα ήρθε ή ώρα να τον καλέσει ο Κύριος κοντά του, να τον αναπαύσει από τους πολλούς κόπους της ζωής του και της διακονίας του. Ήταν άρρωστος τὸ τελευταίο διάστημα, ένοσηλεύθη στον Ευαγγελισμό στην Αθήνα, όπου και παρέδωσε τὸ πνεῦμα του στον πλάστη και Θεό μας. Αίωνία του ή μνήμη. Να έχουμε τήν εύχή του.»

Πατριαρχική χοροστασία στον Ναό Αγίου Αποστόλου Παύλου Στρασβούργου

Η Α. Θ. Παναγιότης ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, συνεχίζοντας την επίσκεψή του στο Στρασβούργο, τήν Κυριακή, 26 Ιανουαρίου 2025, χοροστάτησε κατά τή Θεία Λειτουργία, στον Ναό του Αγίου Αποστόλου Παύλου.

Μετά τήν Απόλυση, τον Οικουμενικό Πατριάρχη καλωσόρισε με θερμούς λόγους ο οικείος Ποιμενάρχης Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Δημήτριος.

Στήν αντίφωνσή του, ο Παναγιώτατος, απευθυνόμενος προς τὸ πυκνὸ ἐκκλησίασμα ἐξέφρασε τή χαρά του για τήν πρόσωπο προς πρό-

σωπο ἐπικοινωνία τους. «Χαίρομεθα, καθ' ὅτι εἰς τὰ πρόσωπα ὄλων τῶν συνελθόντων καὶ ἐν κατανύξει μετασχόντων εἰς τὴν τέλει τῆς ἀναιμάκτου Θυσίας ταύτης, μὲ πρῶτον τὸν Ἱερώτατον καὶ ἀγαπητὸν ἀδελφὸν Μητροπολίτην ἅγιον Γαλλίας, βλέπομεν τὴν ἀγάπην, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν πόθον τῶν ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην τέκνων τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, καὶ καυχώμεθα διὰ τὴν πνευματικὴν πρόοδον αὐτῶν, τὴν προκοπὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ μόχθου καὶ κόπου, τὰ ὅποια συνετελέσθησαν κατὰ τὰ παριπεύσαντα ἔτη, ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπισκέψεως τῆς ἡμετέρας Μετριότητος εἰς τὴν πόλιν του Στρασβούργου», εἶπε ὁ Πατριάρχης, ἐνῶ σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του ἐπέσῃμανε:

«Ἡ παρουσία μας σήμερα ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν γεννᾷ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐκφράσωμεν τὰ θερμὰ συγχαρητήριά μας, διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς τὸν ποιμενάρχην σας καὶ τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ ἀδελφὸς ἅγιος Γαλλίας ἀναλίσκεται εἰς τὸ ἔργον τῆς διακονίας καὶ τῆς ποιμαντικῆς διὰ ποικίλων τρόπων, καθιστάμενος τοιοῦτοτρόπως λίαν ἀγαπητὸς τόσο εἰς ἡμᾶς, εἰς τὸ Φανάρι, ὅσον καὶ εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλοκάλου χαρακτήρος του κερδίζει τὴν ἀναγνώρισιν καὶ τὸν σεβασμὸν, ἡ δὲ μέριμνά του διὰ τὴν κατήχησιν καὶ συστηματικὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ αἱ σχέσεις ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ συνεργασίας πρὸς τοὺς λοιποὺς χριστιανοὺς, Ῥωμαιοκαθολικοὺς καὶ Διαμαρτυρομένους, ἀποτελοῦν τεκμήριον τοῦ γνησίου ἠθους αὐτοῦ. Ἐπαινοῦμεν καὶ συγχαίρομεν ὑμᾶς, πεφιλημένε ἅγιε ἀδελφέ, καὶ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος τοῦ Στρασβούργου ἀντικρίζομεν τὰ γνήσια καὶ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῆς πασχούσης καὶ ἀεὶ σταυρουμένης οἰκουμενικῆς Ῥωμοσύνης.»

Τὸ μεσημέρι, ὁ Παναγιώτατος εὐλόγησε τὸ γεῦμα ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν του ὁ Πρέσβης τῆς Μονίμου Αντιπροσωπείας τῆς Ἑλλάδος στὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης Ἐξοχ. Νικόλαος Σιγάλας, στὴν κατοικία του, παρουσία πολλῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Αντιπροσωπείας στὴν Κοινοβουλευτικὴ Συνέλευση τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, διπλωματῶν καὶ ἄλλων προσωπικοτήτων.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Πατριάρχης παρακολούθησε τὴ Συναυλία ποὺ ἔδωσε πρὸς τιμὴν του ἡ Χορωδία Δωματίου Κοζάνης, στὸν Ναὸ Temple Neuf, καὶ τὸ βράδυ εὐλόγησε τὸ δεῖπνο ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν του ἡ Ἐνορία Τριῶν Ἱεραρχῶν Στρασβούργου ἐν μέσῳ πολλῶν συνδαιτυμόνων.

Συνάντηση τοῦ πρ. Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδος Ἀλέξη Τσίπρα με τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος δέχθηκε τὴ Δευτέρα, 27 Ἰανουαρίου 2025, στὸ κατάλυμά του στὸ Στρασοῦργο, τὸν Ἐξοχ. πρ. Πρωθυπουργὸ τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξη Τσίπρα.

Ὁ Ἐξοχ. κ. Τσίπρας, ὁ ὁποῖος συνοδευόταν ἀπὸ τὸν Διπλωματικὸ Σύμβουλό του Ἐντιμ. κ. Εὐάγγελο Καλπαδάκη, ὑπογράμμισε γι' ἄλλη μία φορὰ τὸν σεβασμὸ του πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴ σημασία τῶν πρωτοβουλιῶν τοῦ Παναγιωτάτου γιὰ τὴν προώθηση τοῦ διαθρησκειακοῦ διαλόγου καὶ τῆς προστασίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος. Ὁ Παναγιώτατος, ἀπὸ τὴν πλευρὰ του, ἐξέφρασε τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν ἐπανασυνάντησή τους.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συζητήσεώς τους εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἀνταλλάξουν ἀπόψεις πάνω σὲ ἐπίκαιρα ζητήματα, ὅπως σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ τὴν κατάσταση στὴν Οὐκρανία καὶ τὴ Μέση Ἀνατολή. Ἐπεσήμαναν δέ, ἀμφότεροι, τὴν ἀνάγκη προστασίας τῶν μειονοτήτων καὶ τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων στὴ Μέση Ἀνατολή.

Στὴν συνάντηση παρέστησαν ἐκ μέρους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ καὶ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Ἀέτιος, Διευθυντὴς τοῦ Ἰδιαίτερου Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν Κοινοβουλευτικὴ Συνέλευση τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὴ Δευτέρα, 27 Ἰανουαρίου 2025, ἀπευθύνθηκε πρὸς τὴν ὀλομέλεια τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου αὐτῆς κ. Θεοδώρου Ρουσοπούλου.

Στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας του, ὁ Παναγιώτατος, συνεχάρη τὸν Ἐξοχ. κ. Ρουσόπουλο γιὰ τὴν ὁμόφωνη ἐπανεκλογή του τὸ πρῶτὴ τῆς ἰδίας ἡμέρας στὴ θέση τοῦ Προέδρου τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως, ἐνῶ ἔκανε λόγο γιὰ σημαντικὴ συγκυρία ἢ ὁμιλία του νὰ συμπίπτει ἡμερολογιακὰ με τὴν 80ῆ ἐπέτειο ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν κρατομένων στὸ στρατόπεδο συγκέντρωσης Ἄουσιβιτς-Μπιρκενάου. Στὴ συνέχεια, χαρακτήρισε μοναδικὸ προνόμιο τὴ δυνατότητα νὰ ἀπευθυνθεῖ στὰ μέλη αὐτοῦ τοῦ διεθνοῦς ὀργανισμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται γιὰ τὴ

διαφύλαξη και προώθηση τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς δημοκρατίας καὶ τοῦ κράτους δικαίου, δηλαδή ὄλων ἐκείνων ποὺ καθορίζουν τὰ πανανθρώπινα ἰδανικά. Χαρακτήρισε ιδιαίτερη τιμὴ τὴν παρουσία τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως καὶ ὄλων τῶν ἐπισήμων καὶ ξένων διπλωματῶν, καὶ τόνισε ὅτι ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀκολουθεῖ τὰ βήματα μιᾶς μακρᾶς σειρᾶς ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων μὲ παγκόσμιο ὄραμα ποὺ ἐκτιμοῦν ὅτι ὁ κόσμος τῆς πίστεως μπορεῖ νὰ ἀποδειχθεῖ ἰσχυρὸς σύμμαχος στὶς προσπάθειες τῆς κοινωνίας νὰ ἀντιμετωπίσει ζητήματα ἐλευθερίας, δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης.

«Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ἡ θρησκεία μπορεῖ νὰ προσφέρει μιὰ μοναδικὴ προοπτικὴ στὸν στόχο τῆς ἐξάλειψης τῆς φτώχειας καὶ τῆς πείνας, στὴν ἀντιμετώπιση τοῦ φονταμενταλισμοῦ καὶ τοῦ ρατσισμοῦ, καθὼς καὶ στὴν προώθηση τῆς ἀνεκτικότητος καὶ τοῦ διαλόγου. Οἱ ἐκκλησίες καὶ οἱ θρησκευτικὲς κοινότητες δὲν εἶναι μόνο κομβικὲς στὴν προσωπικὴ ἢ πνευματικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Διατηροῦν ἐπίσης κρίσιμο ρόλο στὴν κινητοποίηση θεσμῶν καὶ κοινωνιῶν σὲ πολλαπλὰ ἐπίπεδα. Εἴτε ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὴν κλιματικὴ ἀλλαγὴ ἢ μὲ περιφερειακὴ σύγκρουση, ὑπάρχει σήμερα ἓνα αὐξημένο αἶσθημα κοινῆς ἀνησυχίας καὶ κοινῆς εὐθύνης, τὸ ὁποῖο βιώνουν μὲ ιδιαίτερη εὐαισθησία οἱ ἄνθρωποι τῆς πίστεως, μαζὶ καὶ μὲ ἐκείνους τῶν ὁποίων ἡ ὀπτικὴ εἶναι καθαρῶς κοσμική.»

Ἀναφερόμενος στὴ μακροαίωνα διαδρομὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπεσήμανε ὅτι «αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ζωντανὴ παράδοση πίστεως μᾶς ἐπιτρέπει νὰ μιᾶμε μὲ τόλμη γιὰ κρίσιμα σύγχρονα ζητήματα, ὅπως ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία, τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος».

Στὴ συνέχεια πρόσθεσε:

«Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο πρωτοστατήσαμε σὲ μιὰ σειρὰ διαχριστιανικῶν διαλόγων ἀλλὰ καὶ διαθρησκευτικῶν συνομιλιῶν, γιὰ νὰ οἰκοδομήσουμε γέφυρες μεταξὺ διαφορετικῶν πολιτισμικῶν καὶ φυλετικῶν διαφορῶν. Σὲ ἓναν κόσμο ποὺ ἀποδεικνύεται ὀλοένα καὶ περισσότερο διχασμένος καὶ διχαστικός, αἰσθανόμαστε τὴν ὑποχρέωση καὶ τὴν κλίση νὰ χτίσουμε γέφυρες εἰρήνης καὶ ἐνότητας, καθὼς καὶ συνεργασίας καὶ σύμπραξης.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο εἶναι ζωντανὴ ἀπόδειξη ὅτι διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ καὶ διαφορετικὲς θρησκείες μποροῦν νὰ συνυπάρ-

χουν με ἀλληλεγγύη καὶ εἰρήνη. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὄραμα καὶ τὸ μήνυμά μας.» Στὴν κατεύθυνση αὐτή, ὅπως εἶπε, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, σφρηλατῶντας καὶ καλλιερῶντας δεσμούς πέρα ἀπὸ θρησκευτικὰ καὶ πολιτιστικὰ σύνορα, διοργάνωσε πρὶν ἀπὸ τριάντα χρόνια ἓνα διαθρησκευτικὸ συνέδριο στὴν Πόλη, τὸ ὁποῖο διακήρυξε ὅτι «κάθε ἔγκλημα ποὺ διαπράττεται στὸ ὄνομα τῆς θρησκείας εἶναι ἔγκλημα ποὺ διαπράττεται κατὰ τῆς θρησκείας».

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, στὴν ὁμιλία του, ἐπεσήμανε τὴ σημασία τοῦ διαλόγου καὶ ὑπογράμμισε τὴν ἐπείγουσα ἀνάγκη προστασίας τοῦ πλανήτη μας. Ἰδιαίτερη ἀναφορὰ ἔκανε στὴν ἀνθρωπιστικὴ κρίση στὴ Μέση Ανατολή καὶ συγκεκριμένα στὴ Γάζα, καὶ ὑπενθύμισε τὴν ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ στήριξη ποὺ ἐξέφρασε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο πρὸς τὰ Πρεσβυγενῆ Πατριαρχεῖα Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τὸ δοκιμαζόμενο ποιμνίό τους. Ἐπίσης, ἀναφέρθηκε, καὶ στὴν ταρανιζόμενη Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας, καὶ τόνισε ὅτι ἡ παραχώρηση καὶ ἀναγνώριση τῆς αὐτοκεφαλίας της ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, πρὶν ἕξι χρόνια, καταδεικνύει «πῶς ἡ κανονικὴ τάξη καὶ ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα μποροῦν νὰ ἐπουλώσουν διαιρέσεις καὶ πληγὲς αἰῶνων».

Σὲ ἄλλο σημεῖο, ὁ Πατριάρχης ἀναφέρθηκε στὴν ἀλληλεξάρτηση καὶ τόνισε πῶς «εἶτε μιλάμε γιὰ σύγκρουση καὶ ἀδικία, γιὰ οἰκονομία ἢ οἰκολογία, γιὰ μεροληπτικὲς διώξεις ἢ γιὰ ἀναγκαστικὴ μετανάστευση, καλούμαστε νὰ ἔχουμε στὴ σκέψη μας ὅτι κανένας ἀπὸ ἐμᾶς δὲν μπορεῖ πλέον νὰ παριστάνει ὅτι ζεῖ σὰ νὰ μὴν ὑπάρχει ὁ ὑπόλοιπος κόσμος. Ὅλοι μας ἔχουμε τὴν ἠθικὴ ὑποχρέωση νὰ ἐξετάζουμε προσεκτικὰ τὸ πῶς κατοικοῦμε στὸν κόσμο, τίς ἐπιλογὲς ποὺ κάνουμε καὶ τοὺς τρόπους ζωῆς ποὺ φιλοδοξοῦμε νὰ υἱοθετήσουμε.»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του σημείωσε:

«Μποροῦμε νὰ κάνουμε τὴ διαφορὰ στὸν κόσμο. Μποροῦμε νὰ βοηθήσουμε περισσότερο τοὺς συνανθρώπους μας. Μποροῦμε νὰ τοὺς προσφέρουμε νέα ἐλπίδα ἐὰν ὅλοι μας — πολιτικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ ἡγέτες — ἐργασθοῦμε μαζὶ γιὰ ἓναν κοινὸ στόχο: νὰ ἀφήσουμε πίσω μας ἓναν καλύτερο κόσμο γιὰ τὰ παιδιά μας ἀπὸ αὐτὸν ποὺ κληρονομήσαμε ἢ δημιουργήσαμε. Ἐνα κόσμο ὅπου ἡ σύγκρουση καὶ ὁ πόλεμος δὲν εἶναι οἱ τρόποι ἐπίλυσης διαφορῶν καὶ διχασμῶν, ὅπου ὅλες οἱ θρησκείες καὶ ὅλες οἱ φυλὲς γίνονται ἰσότιμα καὶ ἀδιακριτῶς σεβαστές, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀπολαμβάνουν τὴν ἀγάπη ὡς μητρικὴ γλῶσσα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, καὶ ὅπου προστατεύεται ἡ ποικι-

λομορφία τῆς φύσης.»

Στὴ συνέχεια ὁ Παναγιώτατος ἀπάντησε σὲ ἐρωτήματα ποῦ τοῦ ἔθεσαν οἱ πέντε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν παρατάξεων τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως.

Στὴ συνέχεια ὁ Παναγιώτατος παρακάθησε σὲ ἐπίσημο γεῦμα ποῦ παρέθεσε πρὸς τιμὴν του τὸ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης. Ἀκολούθησαν κατ' ἴδιαν συναντήσεις τοῦ Παναγιωτάτου μὲ τὸν Πρόεδρο τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου Ἐξοχ. κ. Θ. Ρουσόπουλο, τὸν Γενικὸ Γραμματέα Ἐξοχ. κ. M. Alain Berset, καθὼς καὶ μὲ τὸν Ἐξοχ. κ. Lulian Bulai, Πρόεδρο τῆς Συμμαχίας Φιλελευθέρων καὶ Δημοκρατικῶν στὴν Κοινοβουλευτικὴ Συνέλευση, μαζὶ μὲ τὴν Ἐξοχ. κ. Elena Lasconi, Πρόεδρο τοῦ Κόμματος USR τῆς Ρουμανίας.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: «Ἡ κλιματικὴ ἀλλαγή, ἢ μᾶλλον ἡ κλιματικὴ κρίσις, δὲν εἶναι «μελλοντικὸ σενάριο», ἀλλὰ ἀπτή καὶ ἐπώδυνος πραγματικότητα.»

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τῆ Δευτέρα, 27 Ἰανουαρίου, τὸ ἀπόγευμα ἐπισκέφθηκε τὸν Καθηδρικὸ Ναὸ του Στρασβούργου, ὅπου τὸν καλωσόρισε μὲ θερμοὺς λόγους ὁ Ῥωμαιοκαθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος Σεβ. κ. Pascal Delannoy. Ὁ Παναγιώτατος, στὴν ἀντιφώνησή του, μεταξὺ ἄλλων, εὐχαρίστησε γιὰ τὴν ἐγκάρδια καὶ τιμητικὴ ὑποδοχή.

Ἀμέσως μετὰ, ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Στρασβούργου, ὅπου τὸν ὑποδέχθηκε ὁ Πρύτανης Ὁσιολ. κ. Michel Deneken, πλαισιούμενος ἀπὸ τὸν Κοσμήτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς αὐτοῦ Ὁσιολ. κ. Marc Feix, ἀπὸ Καθηγητὲς καὶ ἄλλα στελέχη τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος.

Ὁ Παναγιώτατος ἐνώπιον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, πραγματοποίησε βαρυσήμαντη ὁμιλία στὰ γαλλικὰ μὲ θέμα, «Τὸ τρίπτυχον τῆς ἐλευθερίας. Οἰκολογία-Δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου-Εἰρήνη. Ὁρθόδοξος προσέγγισις», στὴν ὁποία, μεταξὺ ἄλλων, εἶπε:

«Εἴμεθα ὑπερήφανοι, διότι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι ἡ πρώτη Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀνέδειξε τὸ οἰκολογικὸν μήνυμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, κατενόησε καὶ προέβαλε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ζωὴν ὡς «ἐφηρμοσμένην οἰκολογίαν». Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὸ φυσικὸν περιβάλλον δὲν ὑπῆρξεν ἀπλῶς μία

περιστασιακή αντίδρασις εἰς τὴν σύγχρονον οἰκολογικὴν κρίσιν. Αὐτὴ ἦτο μόνον ἡ ἀφορμὴ, ὄχι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ἀναπτύξιν ἐπικαιρῶς τὰς οἰκοφιλικὰς τοῦ παραδόξου. Ἡ προστασία τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος εἶναι συνέπεια καὶ προέκτασις ὄλων ὄσων βιοῦμεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁλόκληρος ἡ ζωὴ τῆς ὁποίας ἔχει οἰκολογικὴν ὑφὴν καὶ ἀναφορὰν. Καθ' ἑαυτὴν ἡ Ἐκκλησία εἶναι νίκη ἐναντίον ὄλων ἐκείνων τῶν στάσεων, αἱ ὁποῖαι, ἰδεολογικῶς καὶ ἐμπράκτως, παράγουν ἀλλοτριωτικὰς τάσεις, ὅπως ἡ πλεονεξία, ἡ αὐτοαποθέωσις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀδιαφορία διὰ τὸν συνάνθρωπον καὶ διὰ τὰς μελλοντικὰς γενεὰς κ. α..

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, παρὰ τὴν πρωτόγνωρον πρόοδον εἰς πολλοὺς τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὴν τεχνολογίαν καὶ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ αἰσθάνεται ὑπερήφανος διὰ τὴν στάσιν του ἀπέναντι εἰς τὴν φύσιν. Ἐδημιούργησε τὸ οἰκολογικὸν πρόβλημα καὶ, ἐνῶ γνωρίζει τὸ μέγεθος τῆς περιβαλλοντικῆς ἀπειλῆς, δὲν συνετίζεται, δὲν ἀλλάζει συμπεριφορὰν, ἐξακολουθεῖ δὲ νὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ πλανητικὸν οἰκοσύστημα ἀντέχει καὶ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀποκαθίσταται ἀφ' ἑαυτοῦ. Μὲ ἰδεολογικὴν κάλυψιν αὐτὴν τὴν ψευδαίσθησιν, συνεχίζεται ἡ ἀλόγιστος γεωκτονία, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν γεωπολιτικῶν σχεδιασμῶν, οἰκονομικῶν συμφερόντων καὶ μιᾶς στρεβλῆς ἰδέας περὶ ἀναπτύξεως καὶ προόδου.

Ἡ κλιματικὴ ἀλλαγὴ, ἢ μᾶλλον ἡ κλιματικὴ κρίσις, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ ἀποκορύφωμα τοῦ συγχρόνου οἰκολογικοῦ προβλήματος, δὲν εἶναι «μελλοντικὸ σενάριο», ἀλλὰ ἀπτή καὶ ἐπώδυνος πραγματικότητα. Τὸ γεγονός ὅτι ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν εἰς τὸν πλανήτην γῆ κλιματικαὶ ἀλλαγαὶ δὲν εἶναι λόγος ἐφησυχασμοῦ, ἀφοῦ εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ σύγχρονα οἰκολογικὰ προβλήματα: ἡ ραγδαία μείωσις τῆς βιοποικιλότητος, ἡ ρύπανσις τῶν θαλασσῶν καὶ τῆς ἀτμοσφαιράς, ἡ ἄνοδος τῆς στάθμης τῶν ὠκεανῶν, τὰ ἀκραῖα καιρικὰ φαινόμενα, αἱ κοινωνικαὶ ἐπιπτώσεις τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως ὅπως ἡ λειψυδρία καὶ ἡ ἐπισιτιστικὴ κρίσις, αἱ μεταναστευτικαὶ ροαὶ διὰ κλιματικοὺς λόγους καὶ πολλὰ ἄλλα συναφῆ, ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἀνθρωπογενῆ αἰτία. Ἡ καταστροφὴ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀρχίζει μέσα εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου καὶ, κατὰ συνέπειαν, ἀπὸ ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ξεκινᾷ ἡ θεραπεία. Προέχει μίᾳ «κοπερνίκεια στρόφη» εἰς τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον καὶ εἰς τὴν ἀξιολογίαν μας, μίᾳ ριζικῇ ἀλλαγῇ νοοτροπίας. Ἄλλως, θὰ θεραπεύωμεν τὰ συμπτώματα τῆς κρίσεως,

ἐνῶ ἡ πηγὴ δεινῶν θὰ παραμένῃ ἐνεργὸς καὶ ἀλώβητος.»

Τὸ βράδυ ὁ Παναγιώτατος εὐλόγησε τὸ δεῖπνο ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν του στοῦ κατάλυμα τοῦ Πατριάρχου ὁ Πρέσβυς τῆς Μονίμου Ἀντιπροσωπείας τῆς Κύπρου στοῦ Συμβούλιο τῆς Εὐρώπης Ἐξοχ. κ. Γεώργιος Γιάγκου, στοῦ ὁποῖο παρεκάθησαν ὁ πρῶην Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Ἐξοχ. κ. Γεώργιος Α. Παπανδρέου, μέλη τῆς Κοινοβουλευτικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, πρῶην Ὑπουργοί, ὁ Ἕλληνας Δικαστὴς στοῦ ΕΔΔΑ Ἐλλογιμ. κ. Ἰωάννης Κτιστάκις, διπλωμάτες καὶ ἄλλες προσωπικότητες.

Τὸ πρωὶ τῆς ἴδιας ἡμέρα, ὁ Παναγιώτατος παρέστη καὶ μίλησε σὲ Διαχριστιανικὴ συνάντηση ποὺ πραγματοποιήθηκε σὲ κτίριο τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς του Στρασβούργου μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑβδομάδας Οἰκουμενικῆς Προσευχῆς γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν.

Τὴν Τρίτη, 28 Ἰανουαρίου, ὁ Παναγιώτατος, μαζὶ μὲ τὴν τιμία συνοδεία του, ἐπέστρεψε ἀεροπορικῶς τὸ ἀπόγευμα στὴν Πόλη, ὅπου στοῦ ἀεροδρόμιό της τὸν ὑποδέχθηκε ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος.

Ὁ Μ. Ἐσπερινὸς τῆς ἑορτῆς τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν στοῦ Φανάρι

Μὲ ἰδιαίτερη λαμπρότητα τιμᾶται στοῦ Σεπτὸ Κέντρο τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ «Προστατῶν τῶν Γραμμάτων».

Τὴν Τετάρτη, 29 Ἰανουαρίου 2025, κατὰ τὸν Μ. Ἐσπερινὸ τῆς ἑορτῆς χοροστάτησε ὁ Μακαριώτατος Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος Β΄, ὁ ὁποῖος ἀφίχθη τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας, προκειμένου τὴν Πέμπτη νὰ μεταβοῦν μαζὶ μὲ τὸν Παναγιώτατο καὶ τοὺς συνοδοὺς τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὺς στὰ Τίρανα γιὰ τὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου.

Μὲ τὸν Μακαριώτατο συγχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος, Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως κ. Εἰρηναῖος, Μύρων κ. Χρυσόστομος, Ἰκονίου κ. Θεόληπτος, Γουινέας κ. Γεώργιος, Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου κ. Στέφανος, Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρας, Σηλυβρίας κ. Μάξιμος, Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέας, Προύσης κ. Ἰωακείμ καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος.

Τὸν πανηγυρικὸ λόγο τῆς ἑορτῆς ἐκφώνησε ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Ἀέτιος, Διευθυντὴς τοῦ Ἰδιαίτερου Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι οί Θεοφιλ. Ἐπίσκοποι Ἀλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανός, Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανός καὶ Δαφνουσίας κ. Σμάρταγδος, Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας, ὁ Ἐξοχ. Πρέσβυς κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, ἡ Συντονίστρια Ἐκπαιδύσεως στὸ Γενικὸ Πρόξενεῖο τῆς Ἑλλάδος Ἐλλογιμ. κ. Δήμητρα Βουρδόγλου, ἡ Ἐφορεία, ὁ Λυκειάρχης καὶ Καθηγητὲς τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, Καθηγητὲς καὶ μαθητὲς ἄλλων Ὁμογενειακῶν Σχολείων, καθὼς καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη.

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ Ἑσπερινοῦ, ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας τέλεσε τὸ καθιερωμένο τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀειμνήστων Ἰδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Ἐφόρων, Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν, Διδασκάλων, Ἐπιμελητῶν καὶ μαθητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Ἀμέσως μετὰ, στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, πραγματοποιήθηκε ἡ δεξίωση τῆς ἑορτῆς, ἐφέτος μία ἡμέρα ἐνωρίτερα λόγῳ τοῦ ἐπικειμένου ταξιδίου τοῦ Παναγιωτάτου στὰ Τίρανα.

Στὴν ὁμιλία του ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὑπογράμμισε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τιμᾷ «τὴν πανίερρον μνήμην τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν... εὐγνωμονοῦσα αὐτοὺς τοὺς μεγίστους φωστῆρας τῆς Τρισηλίου Θεότητος διὰ τοὺς ἀγῶνας τῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως, διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τῶν διακονίαν, διὰ τὴν φιλόφρονον καὶ κοινωνικὴν αὐτῶν δρασίαν, διὰ τὸ ἀδιάπτωτον ἐνδιαφέρον τῶν διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν τῆς νέας γενεᾶς, καθὼς καὶ διὰ τὴν μεγάλην προσφορὰν τῶν εἰς τὴν θεολογίαν καὶ τὴν σύζευξιν Χριστιανισμοῦ καὶ ἑλληνικῆς φιλοσοφίας, ἡ ὁποία διήνοιξε νέους ὁρίζοντας εἰς τὴν θεολογίαν, ἐνεπλούτισε δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ διηύρυνε τὴν ἐμβέλειάν της.»

Στὸ ἐπίκεντρο τῆς ὁμιλίας τοῦ Παναγιωτάτου βρέθηκε ἡ σημασία «τῆς τιμαλφεστάτης κληρονομίας τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐνώπιον τοῦ συγχρόνου κυριάρχου παγκοσμίως τεχνολογικοῦ πολιτισμοῦ καὶ δὴ τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης, ἡ ὁποία ἐγγίζει ὅλας τὰς διαστάσεις τῶν δραστηριοτήτων τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλάζει καταλυτικὰ τὴν ζωὴν μας καὶ θὰ καθορίσῃ τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος.» Ὑπενθύμισε ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ Βιοηθικῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διοργάνωσε πρόσφατα στὴν πόλη του Ρεθύμνου συνέδριο γιὰ τὴν τεχνητὴ νοημοσύνη, ἐνῶ παρόμοιο ἐπιστημονικὸ συνέδριο φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο λίγῳ πρὶν τὰ Χριστούγεννα. «Ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ μετὰ πολλῶν ἄλλων

πρωτοβουλιών δεικνύουν ότι Ἐκκλησία καὶ θεολογία ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἀδιάφοροι διὰ τὸν σύγχρονον κόσμον, τὰς ἐπιστημονικὰς ἐξελίξεις, τὸν πολιτισμὸν καὶ τὰς συνθήκας ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκτυλίσσεται ἡ ζωὴ μας, ἀλλὰ διατυπώνουν μὲ εὐαισθησίαν τὴν καλὴν μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδοξίας, χωρὶς νὰ ἀμύνωνται συνεχῶς, ὡσὰν ὅλοι καὶ ὅλα νὰ εἶναι ἐναντίον των, ἀλλὰ ἀναδεικνύουσαι τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου.»

Στὴ συνέχεια ὁ Παναγιώτατος, ἀπευθυνόμενος πρωτίστως πρὸς τὴ μαθητιῶσα νεολαία ποῦ ἐορτάζει, καὶ εὐρύτερα πρὸς τὴ νέα γενιά, «ἡ ὁποία ζῆ ἐντόνως τὰς πρωτοφανεῖς ἐξελίξεις καὶ προόδους εἰς τὸν χῶρον τῆς τεχνολογίας καὶ τῆς ἐπικοινωνίας καὶ καλεῖται νὰ συνδυάσῃ δημιουργικῶς εἰς τὴν ζωὴν τῆς τὴν ταυτότητα Ὁρθοδόξου Χριστιανοῦ καὶ συγχρόνου ἀνθρώπου», διετύπωσε δέκα πατρικὲς προτροπὲς σχετικὰ μὲ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῆς νέας τεχνολογίας.

Ἀκολουθῶς, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καλωσόρισε μὲ ἐγκαρδιότητα τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας, ἐνῶ ἀμφότεροι ἀναφέρθησαν μὲ θερμοὺς λόγους στὸν μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας κυρὸ Ἀναστάσιο καὶ τὸ σημαντικὸ ἔργο του.

Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Ἐντιμ. κ. Παντελεήμων Παναγιωτίδης, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προέστη τῆς ἐξοδίου Ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος προέστη τῆς νεκρωσίμου Ἀκολουθίας τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας κυροῦ Ἀναστασίου, ἡ ὁποία τελέστηκε σήμερα, Πέμπτη, 30 Ἰανουαρίου 2025, τὸ πρωί, στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Τιράνων, μὲ τὴ συμμετοχὴ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀλβανίας καὶ Προκαθημένων καὶ Ἀντιπροσώπων ἄλλων Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Στὸν ἐπικήδειο λόγο του ὁ Παναγιώτατος ἀνέφερε:

«Καθηκὸν θλιβερόν μᾶς συνεκέντρωσε σήμερον εἰς τὴν Ἀλβανικὴν πρωτεύουσάν! Ὁ μέγας στῦλος τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἔπεσεν! Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον! Καὶ ναὶ μὲν τὸ ἄγαν

προβεβηκός τῆς ἡλικίας καὶ ὁ ἀπὸ καιροῦ κλωνισμὸς τῆς υἱείας τοῦ σεπτοῦ Προκαθημένου μᾶς προητοιμαζόν δια τὸ ἐπερχόμενον τέλος τῆς ἐπὶ γῆς αὐτοῦ πορείας. Ὅυχ ἦττον, ἢ στέρησις τοιοῦτου πνευματικοῦ Πατρὸς καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτου προκαλεῖ βαθεῖαν κατ' ἄνθρωπον θλίψιν! Ὁ Αναστάσιος ὑπῆρξεν ὁ ὑπηρέτης τοῦ θαύματος τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, μετὰ τὴν μεγάλην καὶ σκοτεινὴν νύκτα τῆς στρατευομένης ἀθεΐας, μετὰ τὸν μέγαν διωγμὸν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ μέρους ἀντιθέου καθεστῶτος.

Ὅταν τὸ καθεστῶς αὐτὸ κατέρρευσε καὶ ἐφάνη δυνατὴ ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ποτνία Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀνεζήτησε τὸν προικισμένον ἄνδρα, ὁ ὁποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ τὴν διάσωσιν τοῦ κλυδωνιζομένου σκάφους. Τὸν ἄνδρα ἐκείνον, ὁ ὁποῖος θὰ συνεδύαζεν ἀρετὴν, εὐφυΐαν, ἀποφασιστικότητα, ἀγωνιστικὸν φρόνημα, ἐργατικότητα, διπλωματικὴν εὐστροφίαν, διεθνή, εἰ δυνατόν, ἀναγνωρισμότητα, πίστιν ἀκλόνητον εἰς τὴν ἱεράν ἀποστολήν, ἀφοσίωσιν εἰς τὰ πατρῶα θέσμια καὶ ἀγάπην διὰ τὸν πονεμένον λαὸν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ ἤυρομεν πάντα ταῦτα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Τιτουλαρίου τότε Μητροπολίτου Ἀνδρούσης, ἀνδρός, ὁ ὁποῖος εἶχε καὶ εἰς τὴν Ἱεραποστολήν τῆς Ἀφρικῆς λαμπρύνει τὴν μαρτυρίαν του, καὶ ἀκαδημαϊκὴν ἐπιφάνειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν εἶχε, καὶ κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον εἶχε συστήσει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν!»

Στὴ συνέχεια ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀναφέρθηκε στὴ ζωὴ, τὴν πανεπιστημιακὴ πορεία, τὴ διακονία καὶ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αναστασίου μέχρι καὶ τὴν ἐκλογή του ὡς Προκαθημένου τῆς ἀνασταθείσας Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας.

«Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνακρούξεως αὐτῆς εἰς Αὐτοκέφαλον, εἶχε ταραχῶδη ἱστορίαν, διὰ λόγους κυρίως πολιτικούς. Ἀλλὰ ἡ πλήρης συμφορὰ ἦλθε διὰ τῆς ἀποφάσεως «καταργήσεως» τῆς θρησκείας ὑπὸ τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστῶτος, ὅτε οἱ ἱερεῖς ἐδιώχθησαν, ἀπεσηματίσθησαν, τοὺς ἀπηγορεύθη πᾶσα λειτουργικὴ πρᾶξις καὶ ἡ Ἐκκλησία κατέστη Ἐκκλησία διωκομένων, Ἐκκλησία κατακομβῶν. Τὸ 1991 τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐν τῇ ὀφειλετικῇ μερίμνῃ τοῦ ὑπὲρ πασῶν τῶν ἐμπεριστάτων Ἐκκλησιῶν, τὸν ἐκάλεσε καὶ τὸν ἀπέστειλεν εἰς Ἀλβανίαν ὡς Πατριαρχικὸν Ἐξάρχον, προκειμένου νὰ θέσῃ νέα θεμέλια καὶ νὰ φέρῃ τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὸν πονεμένον Ὀρθόδοξον λαὸν τῆς Χώρας. Μετὰ δὲ ἀπὸ ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος,

καὶ ἀφοῦ ἔδωκεν ἄριστα δείγματα ἀναγεννητικοῦ ἔργου, τὸν ἐξέλεξε καὶ τὸν κατέστησεν Ἀρχιεπίσκοπον Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας, τὴν 24ην Ἰουνίου 1992, εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ταπεινῆς ἡμῶν Πατριαρχίας.

Ἀσφαλῶς, ἡ ποιμαντορία του δὲν ὑπῆρξεν ἀνέφελος! Ἐν μέσῳ συμπληγᾶδων ἐχώρει πάντοτε καὶ ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἐπορεύετο! Ἄλλωστε, εἶχε τὸ χάρισμα καὶ κατάλληλα πρόσωπα νὰ ἐπιλέγη ὡς ἀμέσους συνεργάτας του, καὶ ὁδοὺς νὰ διανοίγῃ ἐκεῖ ὅπου ἐφαίνετο ἀδιέξοδος, καὶ τοὺς ἀπαραιτήτους πόρους νὰ ἐξευρίσκῃ διὰ τὴν ἐκ τῆς τέφρας ἀναγέννησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἱεροὶ Ναοί, Μοναί, Ἐκπαιδευτήρια, Ἱερατικὴ καὶ Θεολογικὴ Σχολή, νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα κοινωφελῆ ἰδρύματα εἶναι ὀλίγα μόνον ἀπὸ τὰ πολλὰ ἐπιτεύγματα του. Φύσει γλυκὺς, ἐπιεικὴς, ὑποχωρητικὸς ὅπου ἔπρεπεν, ἀλύγιστος καὶ ἀνυποχώρητος ὅπου τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἐπέβαλλε, διπλωμάτης σπανίας δεξιότητος, ἐγνώριζε νὰ λειαινῇ ἀκάνθας, νὰ ἀποφεύγῃ τριβάς, νὰ θεραπεύῃ πληγὰς, νὰ καταρτίζῃ ψυχὰς, νὰ συγκροτῇ θεοφιλῶς τὴν Ἐκκλησίαν.

Θὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ὠραῖον, ὅτι λαμπρόν, ὅτι θεοφιλές, ὅτι οἰκοδομητικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἔπραξε καὶ ἐπέτυχεν ὁ μακαριστός, καὶ δοξάζομεν τὸν Θεόν, ὁ Ὅποιος ἐχαρίσατο εἰς τὴν σύγχρονον Ἐκκλησίαν Πρωθιεραρχικὸν ἀνάστημα τοῦ ὕψους τοῦ Ἀναστασίου Γιαννουλάτου!»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης σημείωσε:

«Ὁ Ἀναστάσιος ὡς προσωπικότης καὶ ὡς Πρωθιεράρχης, ἀσφαλῶς εἶναι ἀναντικατάστατος! Καὶ ἡ στέρησίς του συνιστᾷ σεισμὸν εἰς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν. Εἶμεθα, ὅμως, βέβαιοι ὅτι ἡ εὐχή του, μαζί με τὰς πρεσβείας πάντων τῶν Ἁγίων του Ἰλλυρικοῦ, θὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πλέον ἀξίου καὶ καταλλήλου διὰ τὸν θρόνον διαδόχου του. Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, θὰ περιβάλλῃ καὶ τὸν νέον Ἀρχιεπίσκοπον, ὅποιος καὶ ἂν εἶναι αὐτός, μὲ πολλὴν ἀγάπην καὶ θὰ εἶναι πάντοτε παρὰ τὸ πλευρόν του, ἐτοιμὴ ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία νὰ συμπαρασταθῇ εἰς πᾶν ὅτι χρειασθῇ ἡ τοπικὴ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία!

Ἀδελφὲ Ἀναστάσιε! Ἀπὸ κέντρου ψυχῆς καὶ καρδίας σὲ ἀποχαιρετοῦμεν, εὐχόμενοι τὴν μετὰ τῶν δικαίων καὶ Ἁγίων κατάπασίν σου!

Αἰωνία καὶ ἐν εὐλογίαις ἡ μνήμη σου!»

Παρέστησαν, οἱ Μακαριώτατοι Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος, Ἱεροσολύμων κ. Θεόφιλος, Βουλγαρίας κ. Δανιὴλ καὶ Ἀρχιεπίσκοποι Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου κ. Γεώργιος καὶ Ἀθηνῶν

καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος, ἐκπρόσωποι ἄλλων Αὐτοκέφαλων Ἐκκλησιῶν, διαφόρων θρησκευτικῶν κοινοτήτων τῆς χώρας, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος τῆς Ἀλβανίας κ. Bajram Begaj, ἡ Ἐξοχ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Elisa Spiropali, ὁ Ἐξοχ. Πρωθυπουργὸς τῆς χώρας κ. Edi Rama, ὁ Ἐξοχ. Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, πολιτικοὶ καὶ πλῆθος προσωπικοτήτων ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, τὴν Ἑλλάδα ἀλλὰ καὶ ἄλλες χώρες, Διπλωμάτες, καὶ πλῆθος πιστῶν.

Θερμὴ ὑποδοχὴ στὰ Τίρανα

Ὁ Παναγιώτατος συνταξίδευσε μὲ τὸν Μακαριώτατο Πάπα καὶ Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρο, καὶ κατὰ τὴν ἀφίξη τοὺς νωρίτερα τὸ πρωὶ τῆς 30ῆς Ἰανουαρίου στὸ Διεθνὲς Ἀεροδρόμιο τῶν Τιράνων, τοὺς ὑποδέχθηκαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ἀπολλωνίας καὶ Φίερι κ. Νικόλαος καὶ Ἐλμπασάν κ. Αντώνιος, ἀντιστοίχως, ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας Ἀλβανίας, καθὼς καὶ ἡ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος στὰ Τίρανα Ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνα Καμίτση.

Στὴ συνέχεια, οἱ δύο Προκαθήμενοι μετέβησαν στὸν Ἱ. Καθεδρικό Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου προσκύνησαν διαδοχικὰ τὴ σορὸ τοῦ κεκοιμημένου Πρωθιεράρχου, ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κατέθεσε στέφανο ἐκ μέρους τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν Ἐξόδιο Ἀκολουθία, ὁ Παναγιώτατος εἶχε ἐγκάρδιες συναντήσεις μὲ τοὺς παρισταμένους Μακαριωτάτους ἀδελφούς του Προκαθήμενους, μὲ τοὺς Ἐξοχ. Πρωθυπουργοὺς τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ μὲ πλῆθος ἄλλων προσωπικοτήτων. Ἐν συνεχείᾳ, εὐλόγησε τὴν Τράπεζα πὺν παρετέθη ἀπὸ τὴν Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας στὴ μνήμη τοῦ μακαριστοῦ Προκαθήμενου της καὶ, ἀκολουθῶς, ἀναχώρησαν μαζὶ μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας γιὰ τὸ ἀεροδρόμιο τῶν Τιράνων.

Τὸν Παναγιώτατο καὶ τὸν Μακαριώτατο ἀποχαιρέτησαν ἐγκαρδίως οἱ ὡς ἄνω Ἱεράρχες τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας.

Ἀργὰ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας ἀφίχθησαν, μὲ ἰδιωτικὴ πτήση, στὴν Πόλη, ὅπου τοὺς ὑποδέχθηκαν ὁ Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος, καὶ ὁ Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Γρηγόριος.

Στὴν ὀλιγόωρη ἐπίσκεψη του στὰ Τίρανα τὸν Παναγιώτατο συνόδευσαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ καὶ

Καλλιουπόλεως και Μαδύτου κ. Στέφανος, οί Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Αέτιος, Διευθυντής τοῦ Ἰδιαίτερου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, και Διάκονος κ. Εὐλόγιος Τσάτσας, Κωδικογράφος τῆς Ἁγίας και Ἱερῶς Συνόδου, καθὼς και ὁ Ἐντιμολ. Ἀρχων Μ. Λογοθέτης κ. Θεόδωρος Ἀγγελόπουλος, ἐνῶ τὸν Μακ. Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γουϊνέας κ. Γεώργιος.

Οἰκουμηνικός Πατριάρχης: Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος, ἐνταφιασμένος πλέον σὲ εἰδικὴ κρύπτη κάτω ἀπὸ τὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἔγινε ὁ ἴδιος ἡ ἀσάλευτη πέτρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμηνικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, χοροστάτησε στὴ Θεία Λειτουργία, τὸ Σάββατο, 1 Φεβρουαρίου 2025, ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος, προστάτου τῶν κηπουρῶν, τῶν ἀνθοκόμων, τῶν γεωργῶν και γενικότερα τῶν ἀγροτῶν, στὸν Ἱ. Ν. Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου, Πύλης Βελιγραδίου, στὴν Πόλη. Στὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Παναγιώτατος εὐλόγησε τὰ κόλλυβα στὴ μνήμη τοῦ Ἁγίου και ὁ Πανοσιολ. Αρχιμανδρίτης κ. Καισάριος Χρόνης, Αρχιεοφύλακας τοῦ Πατριαρχείου, ὁ ὁποῖος νωρίτερα εἶχε κηρύξει τὸν θεῖο λόγο, ἀνέγνωσε τὸν ἐξορκισμό τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος ποὺ διαβάζεται, ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς του, σὲ κήπους και καλλιέργειες.

Ἀμέσως μετὰ, ὁ Παναγιώτατος, μιλῶντας πρὸς τοὺς ἐκκλησιασθέντες, ἀναφέρθηκε στὸν ἐορταζόμενο Ἅγιο Τρύφωνα, και στὴν ἰδιαίτερη τιμὴ ποὺ ἀπολαμβάνει στὶς ἀγροτικὲς περιοχές, ὅπως στὴ γενετειρὰ του Ἰμβρο.

«Ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀφήνει κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του, ἀπὸ τὴν καρδιά του, ἐκεῖ ὅπου πρωτοεἶδε το φῶς τῆς ἡμέρας. Καὶ αὐτὸ το κάτι μετουσιώνεται ἀργότερα σὲ νοσταλγία, σὲ ἀνάμνησι, σὲ πνευματικὸ δεσμό διαρκὴ και ἀκατάλυτο, ὁ ὁποῖος χαρίζει γλυκύτητα εἰς τὴν ζωὴν. Αὐτὸ συνέβη και εἰς τὴν δικὴ μας περίπτωσι μὲ τὴν πανήγυρι τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος στὴν Ἰμβρο τῶν παιδικῶν μας χρόνων. Ἡ θύμησίς της ὠδήγησε τὰ βήματά μας τὴν ἡμέραν αὐτὴν πρὸ τριετίας εἰς τὴν πατρῶαν γῆν, γιὰ νὰ εὐλογήσουμε τὰ ἐγκαίνια ἑνὸς παλαιοῦ ἐξωκκλησίου στὸ χειμωνιάτικο Σχοινοῦδι, τὸ ὁποῖον ἀνεκαινίσθη ἐκ βάθρων, μὲ εὐγενικὴ δωρεὰ τῆς Ἰμβριακῆς Ἐνώσεως Μακεδονίας – Θράκης και τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου, Ἱερωτάτου ἀδελφοῦ Μητροπολίτου Ἰμβρου και Τενέδου κ. Κυρίλλου. Ἡ δὲ ἀναστήλωσις αὐτὴ συνέβαλε μεγάλως και εἰς τὴν

ἀναβίωσιν τοῦ λαμπροῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος στὸ νησί.»

Υπογραμμίζοντας τὴν σημασία ἀνεγέρσεως ἢ ἀνακαινίσεως ἐνὸς Ἱεροῦ Ναοῦ γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς πίστεως, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μοιράστηκε μὲ τὸ ἐκκλησίασμα τὰ ἔντονα συναισθήματά του ἀπὸ τὴν πρόσφατη μετάβασή του στὰ Τίρανα γιὰ τὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Αναστασίου.

«Κάθε ἀνεγερσις ἢ ἀνακαινίσις ἐνὸς ναοῦ εἶναι πηγὴ ἐλπίδος, ὅτι ἡ κανδύλα τῆς πίστεως θὰ συνεχίση νὰ καίη, ἔστω καὶ ἂν πνέουν ἐναντιοὶ ἄνεμοι, ἔστω καὶ ἂν οἱ συνθήκες εἶναι ἀντίξοες καὶ τὸ περιβάλλον ἀφιλόξενον. Τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλήθειαν διαπιστώσαμε ἰδίως ὄμμασι μόλις πρότῃτα, κατὰ τὴν μετάβασιν καὶ ὀλιγόωρον παραμονὴν μᾶς εἰς τὰ Τίρανα, γιὰ νὰ ἐπιτελέσωμεν χρέος ἱερόν, νὰ προστώμεν τῆς ἐξοδίου ἀκολουθίας τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου εἰς τὸν περιλάμπρον ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, τὸ κόσμημα αὐτὸ τῆς Ἀλβανικῆς πρωτεύουσας πού ὁ ἴδιος ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων, ὅπως καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἀλβανίας, τὴν ὁποίαν κυριολεκτικῶς ἀνέστησεν ἐκ τῆς τέφρας τῆς.

Διακατεχόμενοι ἀκόμη ἐντόνως ἀπὸ αἰσθήματα βαθείας συγκινήσεως, ἐπιθυμοῦμε νὰ μοιρασθοῦμε σήμερα μαζί σας ὠρισμένες σκέψεις μᾶς ἐν εἰδὶ μνημοσύνου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Πρωθυεράρχου. Ὁ ἐκλιπὼν Προκαθήμενος ἀρχικῶς ὠρίσθη ὡς Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος καὶ ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος ἐξελέγη ὑπὸ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας, διὰ τὰς πολλὰς ἰκανότητας καὶ τάλαντα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐχάρισε ἀπλόχερα ὁ Θεὸς καὶ τὰ ἔθεσε ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀναφέραμε καὶ εἰς τὸν ἐπικηδεῖον λόγον μας. Ἦταν ἡ πλέον ἐνδεδειγμένη, ἡ ἀρίστη ἐπιλογή τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ τῶν ἐμπεριστάτων Ὁρθόδοξων πιστῶν τῆς Ἀλβανίας, καθὼς ὁ Ἀναστάσιος ὄχι μόνον ἀπεδείχθη καθ' ὅλα ἄξιός τῆς κλήσεώς του, ἀλλὰ ὑπερέβη καὶ τὴν πλέον αἰσιόδοξον προσδοκίαν μὲ τὸ θαῦμα πού ἐπέτυχε.

Ἐπὶ τριάντα τρία συναπτὰ ἔτη, ὁ μακαριστὸς ἀδελφὸς ὤργωσεν, ὡς ἄλλος καλὸς γεωργός, τὸ ἐν Ἀλβανίᾳ γεώργιον τοῦ Κυρίου καὶ ἔφερε καρπὸν πολὺν καὶ πλούσιον. Ἔστησε ἐκ τοῦ μηδενὸς μίαν Ἐκκλησίαν μὲ ὑποδειγματικὴν διοικητικὴν δομὴν, ἐμπνευσμένον κατηχητικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον καὶ παραδειγματικὴν φιλανθρωπικὴν καὶ κοινωνικὴν δρᾶσιν. Ὁ Ἀναστάσιος ἔδωσε κυριολεκτικῶς τὰ πάντα στὴν Ἐκκλη-

σία τῆς Ἀλβανίας, ὅλο του τὸ εἶναι, τελικῶς δὲ καὶ τὸ ἴδιο του τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖο ἐδέχθη μὲ εὐγνωμοσύνη ἡ Ἀλβανικὴ γῆ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀναπαύεται πλέον ἀπὸ προχθές.

Ὅπως συνήθιζε νὰ λέγη: «Ἐμεῖς μαζεύουμε τὶς πέτρες ποὺ μᾶς πετᾶνε ὅσοι πολεμοῦν τὸ ἔργο μας καὶ κτίζουμε μὲ αὐτὲς ἐκκλησίες καὶ σχολεῖα!» Τελικῶς, ὁμως, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος, ἐνταφιασμένος πλέον σὲ εἰδικὴ κρύπτη κάτω ἀπὸ τὸν Ναὸ τῆς Ἀναστάσεως, ἔγινε ὁ ἴδιος ἡ ἀσάλευτη πέτρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ἰσχυροποιώντας τὰ θεμέλιά της, ὥστε «καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς». Εἴη ἡ μνήμη Ἀναστασίου Ἀρχιεπισκόπου αἰωνία καὶ ἀληστος! Εἶθε οἱ προσευχές του νὰ ἀναδείξουν ἄξιον διάδοχον, φορέα τοῦ πνεύματός του καὶ συνεχιστὴν τοῦ ἔργου του. Νὰ ἔχουμε ὅλοι τὴν εὐχή του!»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴν Πατριαρχικὴ εὐαρέσκειά του πρὸς τὸν Ἐπόπτη τῆς Περιφέρειᾶς Ὑψωμαθίων Σεβ. Μητροπολίτη Σηλυβρίας κ. Μάξιμο, «ὁ ὁποῖος πασχίζει νυχθημερόν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς Κοινότητος αὐτῆς», καθὼς καὶ πρὸς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρεία τῆς Ἑυγεν. κ. Βασιλικῆς Κατσώνη Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο στὴν Κοινότητα.

Προηγούμενος, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε μὲ θερμούς λόγους ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Μάξιμος.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δέχθηκε τοὺς Ἱεροψάλτες τῆς Πόλεως

Τὸ μεσημέρι τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Παναγιώτατος δέχθηκε, μὲ ἀφορμὴ τὴν εἴσοδο στὸ νέο ἔτος, τοὺς Μουσικολογιωτάτους Ἱεροψάλτες τῆς Πόλεως, οἱ ὁποῖοι παρεκάθησαν στὸ καθιερωμένο γεῦμα πρὸς τιμὴν τους στὴν Πατριαρχικὴ τράπεζα.

Ἀκολούθως, ὁ Παναγιώτατος, στὴν ὁμιλία ποὺ πραγματοποίησε στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, συνεχάρη τὸν Πρόεδρο, τὸ Δ.Σ. καὶ τὰ μέλη τοῦ Συνδέσμου Μουσικόφιλων Πέραν, τοῦ μοναδικοῦ σὲ λειτουργία ἀκόμη ἱεροψαλτικοῦ σωματείου στὴν Πόλη, γιὰ τὴν προσφορὰ τους καὶ τὶς προσπάθειές τους νὰ συνεχίσουν τὴν ἱστορία τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ Συνδέσμου γιὰ τὴν διατήρηση καὶ μετάδοση τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας τοῦ, ἀναφέρθηκε μὲ συγκίνηση στοὺς κοιμηθέντας κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἀείμνηστους Πρωτοπρεσβυτέρους Γεώργιο Τσέτση καὶ Σεραφεῖμ Φαράσογλου, Ἀρχοντες Λεωνίδα Ἀστέρη καὶ Νικόλαο-Στέφανο Ἰστεκλή, καὶ Καθηγητὴ Ἐμμανουήλ

Χατζηγιακουμῆ, τούς οποίους χαρακτήρισε «έμβληματικές προσωπικότητες διὰ τὸν ἱεροψαλτικὸ κόσμον τῆς Πόλεως καὶ διὰ τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν».

Στὴ συνέχεια ὁ Παναγιώτατος ἐπεσήμανε:

«Οἱ σημαντικὲς αὐτὲς ἀπώλειες, ὅπωςδὴποτε μᾶς θλίβουν καὶ μᾶς στενοχωροῦν, ὅμως δὲν μᾶς ἀποτρέπουν, ἀλλὰ μᾶλλον μᾶς ἐνισχύουν νὰ συνεχίσουμε στὰ βήματα ἐκείνων, νὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς ἀπαιτήσεις τῶν καιρῶν, νὰ ἀναλάβουμε ἀπὸ τὰ ἄξια χέρια τοὺς τὴν σκυτάλη τοῦ καθήκοντος! Εἶναι, λοιπόν, ἀνάγκη ὁ Σύνδεσμός σας νὰ ἐνισχυθῆ, ἢ χορωδία σας νὰ πλαισιωθῆ ἀπὸ ὄλους, χωρὶς ἐξαιρέσεις, ἢ διδασκαλία τῆς πατρῶας μουσικῆς νὰ ἐντατικοποιηθῆ, οἱ δράσεις σας νὰ ἐμπλουτισθοῦν! Καὶ μεμονωμένως, νὰ στέκεσθε μετὰ πάσης ὑπευθυνότητος στὰ ἀναλόγια σας, στὸ καθήκον, μὴ ρεπροντες σὲ καινοτομίες καὶ νεωτερισμούς. Τηροῦντες αὐστηρῶς τὴν Τάξι, τὶς Τυπικὲς διατάξεις, τὰ παραδεδομένα, εἴτε ψάλλετε σὲ Ναὸν μικρὸν, εἴτε σὲ κεντρικὸν καὶ μεγάλον.

Ἡ πλαισίωσι τῶν δράσεων τοῦ Συνδέσμου καὶ ἡ εὐσυνείδητος διακονία τοῦ ἱεροψαλτικοῦ σας καθήκοντος εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ τιμῆσετε τὴν ἀγαθὴ μνήμη τῶν δασκάλων σας, εἶναι τὸ καλλίτερο μνημόσυνο τῶν μακαριστῶν Ἀρχόντων μας καὶ τῶν ἀειμνήστων ἱεροψαλτῶν προκατόχων σας, εἶναι ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ εὐχαριστήσετε τὸν Πατριάρχη σας, ἀλλὰ κυρίως ὁ καλλίτερος τρόπος νὰ αἰσθανθῆτε οἱ ἴδιοι τὴν ἐσωτερικὴ χαρὰ καὶ τὴν ἠθικὴ ἱκανοποίησι ὅτι συμβάλλετε στὴν κοινὴ προσπάθεια γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ μας μουσικὴ, τὸ θεῖο τοῦτο δῶρο τῆς Θείας Λατρείας στὴν κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθόδοξο Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.»

Προηγουμένως, ἐκ μέρους τοῦ Συνδέσμου Μουσικοφίλων Πέραν, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησε ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ, Εντιμολ. Ἀρχων Ἀ' Δομέστικος τῆς Μ.τ.Χ.Ε. κ. Γεώργιος Κιοσέογλου, ὁ ὅποιος, μετὰ ξὺ ἄλλων, ἀναφέρθηκε ἐκτενῶς στὸ ἐπιτελούμενο ἔργο, καθὼς καὶ στὶς δραστηριότητες τοῦ Συνδέσμου κατὰ τὸ προηγουμένο ἔτος.

Μοναχικὴ κουρὰ καὶ Πατριαρχικὴ Χοροστασία στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό

Ὁ Παναγιώτατος, χοροστάτησε τὸ ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου, 1 Φεβρουαρίου, στὸν Μ. Ἐσπερινὸ γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως του, τέλεσε τὴ μοναχικὴ κουρὰ τοῦ Ἑλλογιμ. κ. Φωτίου Πουλοπούλου, Θεολόγου καὶ Ἀρχιτέκτονος, τοῦ ὁποίου τὴν εἰς διάκονον χειροτονία τέλεσε κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία τῆς 6ης Φεβρουαρίου, ὁπότε καὶ τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀνιδρυτοῦ τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, στὸ Καθολικὸ αὐτῆς.

Ὁ ὑποψήφιος κληρικὸς προορίζεται νὰ διακονήσῃ στὴν Πατριαρχικὴ Αὐλὴ.

Πατριαρχικὸ Τρισάγιο γιὰ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Ἡρακλείας Φῶτιο

Κατερχόμενος ἀπὸ τὴ Χάλκη, τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 6 Φεβρουαρίου 2025, ὁ Παναγιώτατος μετέβη στὸ Κοιμητήριο τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου Χαλκηδόνας καὶ τέλεσε Τρισάγιο πρὸ τοῦ τάφου τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φωτίου, τοῦ ἀπὸ Ἰμβρου καὶ Τενέδου, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεηθεὶς καὶ γιὰ τὸν συγγενῆ του ἀπὸ τὴν Ἰμβρο, Ἀρχιμ. Φῶτιο Γεωργιάδη, ἱερατεύσαντα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ κοιμηθέντα στὴ Ρουμανία.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μαζί μὲ μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλους Ἀρχιερεῖς, καθὼς καὶ συνεργάτες του, μετέβη τὴ Δευτέρα, 10 Φεβρουαρίου 2025, στὴ Νίκαια τῆς Βιθυνίας, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐφετινῆς ἐπετείου τῶν 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀφίξή τους στὴν ἱστορικὴ πόλη, ὁ Παναγιώτατος καὶ οἱ συνοδοὶ του ἐπισκέφθηκαν τὸ Δημαρχεῖο τῆς πόλης ὅπου τοὺς ὑποδέχθηκε θερμὰ ὁ Ἐντιμ. Δήμαρχος κ. Kağan Mehmet Usta, πλαισιούμενος ἀπὸ τοὺς Ἀντιδημάρχους καὶ τὰ στελέχη τοῦ Δήμου.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συζητήσεώς τους ἔγινε ἀναφορὰ στὴ σημαντικὴ ἐφετινὴ ἐπέτειο καὶ στὴ σημασία τῶν ἐπετειακῶν ἐκδηλώσεων γιὰ τὴν πόλη τῆς Νίκαιας.

Τὸ μεσημέρι, ὁ Ἐντιμ. κ. Δήμαρχος Iznik (Νίκαιας) παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Παναγιωτάτου καὶ τῆς συνοδείας του, καὶ ἀκολούθως τοὺς συνόδευσε στὶς ἐπισκέψεις τους στὰ ἐρείπια τοῦ βυζαντινοῦ Ἀνακτόρου, ὅπου συνήλθε ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καὶ σὲ ἐκεῖνα τῆς βα-

σιλικής τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου τοῦ Μάρτυρος.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς τους στὴν Νίκαια, ὁ Παναγιώτατος, οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς Πατριαρχικῆς συνοδείας, ἐπισκέφθηκαν τὴ βασιλικὴ τῆς Ἁγίας Σοφίας, πού σήμερα λειτουργεῖ ἐν μέρει σὰν ἰσλαμικὸ τέμενος, τὰ εἱρεῖπια τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ πλησιόχωρου Ἀγιάσματος, τὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, καὶ τὶς Πύλες Λεύκης καὶ Κωνσταντινουπόλεως στὰ βυζαντινὰ τεῖχη τῆς πόλεως.

Συγχαρητήριο Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν ἐκλεγέντα Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἀπέστειλε συγχαρητήρια ἐπιστολὴ πρὸς τὸν νεοεκλεγέντα 9ο Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνο Τασούλα, μὲ τὴν ὁποία ἐκφράζονται οἱ εὐχὲς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τοῦ ἰδίου προσωπικῶς γιὰ τὴν ἐπάξια ἐκλογή του στὸ ὕπατο πολιτειακὸ ἀξίωμα τῆς Ἑλλάδος.

«Εἴμεθα βέβαιοι, Ἐξοχώτατε κύριε Πρόεδρε, ὅτι θὰ ἐπιτελέσητε τὰ ὑψηλὰ καθήκοντά Σας ἐπ' ἀγαθῶ τῆς εὐημερίας καὶ τῆς προόδου τοῦ φιλάτου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, λειτουργοῦντες ὡς σύμβολον ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ὁμοψυχίας μετὰ τῆς αὐτῆς ἀφοσιώσεως καὶ ὑπευθυνότητος, ὡς καὶ κατὰ τὴν εὐκαρπον, σχεδὸν ἑξαετῆ, θητεῖαν Σας ὡς Πρόεδρου τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων.», ἐπισημαίνει ὁ Παναγιώτατος καὶ προσθέτει: «Θὰ Σᾶς συνοδεύουν αἱ εὐλογίαι τῆς Μητρὸς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας καὶ αἱ ἡμέτεραι προσευχαὶ ὑπὲρ εὐοδώσεως τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς Σας.»

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας Τσεχίας καὶ Σλοβακίας στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ὑποδέχθηκε μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη, στίς 13 Φεβρουαρίου 2025, στὸ Φανάρι, τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Πρέσοβ καὶ Μητροπολίτη πάσης Τσεχίας καὶ Σλοβακίας κ. Ρωστισλάβο, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Μιχαλουπόλεως καὶ Κασσοβίας κ. Γεώργιο, τὸν Θεοφίλ. Ἐπίσκοπο Ὀλομούτσ καὶ Μπρνὸ κ. Ἡσαΐα, τὸν Ἄιδεσιμ. Πρεσβύτερο κ. Ραφαήλ Moravský, καὶ τὴν συνεργάτιδά του Ἐυγεν. κ. Iveta Apostu.

Στὴν κατ' ἰδίαν συνάντησή τους εἶχαν τὴν εὐκαιρία νὰ συζητήσουν θέματα ἀμοιβαίου ἐνδιαφέροντος.

Παρέστησαν, ἐπίσης, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διορθοδόξων Ζητημάτων, ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Αἰτίος, Διευθυντῆς τοῦ Ἰδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, καὶ ὁ Πανοσιολ. Διάκονος κ. Οἰκουμένιος, Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱεράς Συνόδου.

Τὸ βράδυ ὁ Μακαριώτατος καὶ ἡ τιμία συνοδεία του παρεκάθησαν σὲ ἐπίσημο δεῖπνο πὺν παρετέθη ἀπὸ τὴν Μητέρα Ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τους.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τίμησε τὸν Ὑπουργὸ Παιδείας, Θρησκευμάτων καὶ Ἀθλητισμοῦ τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, 14 Φεβρουαρίου 2025, σὲ εἰδικὴ τελετὴ στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, στὸν Πατριαρχικὸ Οἶκο στὸ Φανάρι, τίμησε τὸν Ἐξοχ. Ὑπουργὸ Παιδείας, Θρησκευμάτων καὶ Ἀθλητισμοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Κυριάκο Πιερρακάκη, παρουσία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Ἀρχόντων Ὁφφικιαλίων τῆς Μ.τ.Χ.Ε, τοῦ Ἐξοχ. Πρέσβυ κ. Κωνσταντίνου Κούτρα, Γενικοῦ Πρόξενου τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, τοῦ Ἑλλογιμ. κ. Γεωργίου Καλαντζῆ, Γενικοῦ Γραμματέα Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, καὶ συνεργατῶν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ.

Σὲ ἀναγνώριση τῶν πολυτίμων ὑπηρεσιῶν τοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος, καὶ τῆς ἐνθέρμου ὑποστηρίξεώς του πρὸς τὸν θεσμό τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ Παναγιώτατος ἀπένειμε στὸν Ἐξοχότατο τὸν Σταυρὸ τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, συνοδευόμενο μὲ τὸ ἀνάλογο Πατριαρχικὸ Τιμητικὸ Πιττάκιο.

Ὁ Παναγιώτατος ἀπευθύνθηκε μὲ θερμοὺς λόγους πρὸς τὸν Ἐξοχότατο, ὑπογραμμίζοντας τὸ διαρκές ἐνδιαφέρον αὐτοῦ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὁ κ. Ὑπουργός, συγκινημένος, εὐχαρίστησε ἐγκαρδίως τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη γιὰ τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ πρὸς τὸ πρόσωπό του.

Νωρίτερα, ὁ κύριος Ὑπουργός, κατὰ τὴν ἀφιξή του στὸ Φανάρι, προσκύνησε, μαζὶ μὲ τὴν συνοδεία του, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό.

Ὁ Ἐπαρχος τοῦ Βεγοῖλι (Πέρα) στὸ Φανάρι

Ἡ Α.Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὸ μεσημέρι τῆς Τρίτης, 18 Φεβρουαρίου 2025, καλωσόρισε στὸ Φανάρι τὸν Ἐπαρχο τοῦ Βεγοῖλι (Πέρα) Ἐξοχ. κ. Atakan Atasoy, μὲ τὴν Ἑυγεν. σύζυγό του.

Ὁ Ἐξοχ. κ. Ἐπαρχος παρακάθησε σὲ γεῦμα ποὺ παρέθεσε πρὸς τιμὴν του ὁ Παναγιώτατος, στὴν παρακείμενη τοῦ κεντρικοῦ Πατριαρχικοῦ συγκροτήματος Μαράσλειο Σχολή, ὅπου προηγουμένως εἶχαν συνάντηση καὶ ἐγκάρδια συνομιλία.

Κατὰ τὴν παραμονή του εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ξεναγηθεῖ καὶ στὸν Πατριαρχικὸ Οἶκο, ὅπου ἐνημερώθηκε γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὶς πρωτοβουλίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ὑπενθυμίζεται, ὅτι πρὶν ἓνα μῆνα ὁ Παναγιώτατος ἐπισκέφθηκε τὸν κ. Ἐπαρχο στὴν ἔδρα του, προκειμένου νὰ τοῦ εὐχηθεῖ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἀνάληψης τῶν καθηκόντων του.

Ὁ Ῥωμαιοκαθολικὸς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Μιλάνου στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης, 18 Φεβρουαρίου 2025, δέχθηκε τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο τοῦ Μιλάνου κ. Mario Delrini, μαζί μὲ τοὺς βοηθοὺς ἐπισκόπους του, περισσότερους ἀπὸ 110 κληρικοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας του, καὶ λαϊκοὺς συνεργάτες του.

Ὁ Παναγιώτατος ἀπηύθυνε ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ, στὴν ἰταλικὴ γλῶσσα, πρὸς τὸν Σεβασμιώτατο καὶ τοὺς συνοδοὺς του προσκυνητές, καὶ ἐξέφρασε τὶς θερμὲς ἀδελφικὲς εὐχὲς του πρὸς τὸν Ἀγιώτατο Πάπα Ῥώμης Φραγκίσκο γιὰ ταχεῖα ἀνάρρωση.

Στὴν ὁμιλία του ἀναφέρθηκε στοὺς μακροχρόνιους πνευματικοὺς δεσμοὺς τῆς Κωνσταντινούπολης μὲ τὰ Μεδιόλανα, τὸ σημερινὸ Μιλάνο, καὶ καλωσόρισε τὸν Σεβασμιώτατο καὶ τὴν συνοδεία του στὸν πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ καὶ στὴν ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὑπενθύμισε ὅτι ἐπισκέφθηκε δύο φορές τὸ Μιλάνο, τὸ 1998 καὶ τὸ 2013, μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο τῶν 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ Διατάγματος τῶν Μεδιολάνων, ἐνῶ, σὲ ἄλλο σημεῖο, ἀναφέρθηκε στὴν ἐφετινὴ ἐπέτειο τῶν 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴν Α΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας καὶ στὴν προγραμματιζόμενη ἐπίσκεψη τοῦ Πάπα Φραγκίσκου

στην Τουρκία, προκειμένου να τιμήσουν μαζί αυτή την ιστορική επέτειο.

Προηγούμενος, ο Σεβ. Αρχιεπίσκοπος Μιλάνου αναφέρθηκε στην προσκυνηματική επίσκεψή τους στην Πόλη, και αύριο στη Νίκαια, και παρουσίασε στον Παναγιώτατο τους Ιεράρχες και τα υπόλοιπα μέλη της συνοδείας του.

Μήνυμα συμπαράστασης του Οικουμενικού Πατριάρχου προς τον άσθενούντα Πάπα Φραγκίσκο

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαῖος ἀπέστειλε ἐγκάρδια ἀδελφική ἐπιστολή συμπαθείας καί συμπαραστάσεως πρὸς τὸν Ἁγιώτατο Πάπα Φραγκίσκο, ὁ ὁποῖος τὶς τελευταῖες ἡμέρες νοσηλεύεται στὸ Νοσοκομεῖο Gemelli τῆς Ρώμης.

Ὁ Παναγιώτατος εὐχεται στὸν Πάπα Ρώμης ταχεῖα καί πλήρη ἀποκατάσταση τῆς υἰείας του καί γρήγορη ἐπιστροφή στὰ ἱερά καί πολυεῦθυνα καθήκοντά του, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Τὸ χειρόγραφο Γράμμα του ἐπέδωσε ὁ Παναγιώτατος στὸν Σεβ. Καρδινάλιο George Koovakad, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὸ Φανάρι τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης, 18 Φεβρουαρίου 2025, ἐπὶ κεφαλῆς πολυμελοῦς ἀντιπροσωπείας τοῦ Βατικανοῦ, γιὰ τὴν προετοιμασία τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Πάπα στὴν Τουρκία, τὴν ἐρχόμενη Ἄνοιξη, κατὰ τὴν ὁποία οἱ δύο Προκαθήμενοι θὰ τιμήσουν ἀπὸ κοινοῦ τὴν ἱστορική ἐπέτειο τῶν 1700 ἐτῶν ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας.

Τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μὲ τὸν Πατριάρχη Ἀντιοχείας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἐπικοινωνῆσε τηλεφωνικῶς, τὸ Σάββατο, 22 Φεβρουαρίου 2025, μὲ τὴν Α.Θ. Μακαριότητα τὸν Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐξέφρασε τὶς θερμὲς εὐχαριστίες του γιὰ τὴν εὐγενικὴ μέριμνα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καί τῆς Ῥωμησοῦνης τῆς Πόλεως γιὰ τὴν προσφορὰ προκατασκευασμένων κατοικιῶν σὲ σεισμοπαθεῖς τῆς περιοχῆς τῆς ἀρχαίας Ἀντιοχείας, πού ἐπλήγη ἀπὸ τὸν καταστροφικὸ σεισμό τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 2023.

Ἀπὸ τὴν πλευρά του, ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε, καί πάλι, τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον καί τὴν ἀδελφικὴ συμπαράσταση τοῦ ἰδίου προσωπικῶς

καὶ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τὸ παλαίφατο Πατριαρχεῖο Ἀντιοχείας καὶ τὸ ποιμνίό του, καὶ γενικότερα πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, ἐπαναλαμβάνοντας ὅτι βρίσκονται νυχθημερὸν στὶς προσευχῆς του.

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης: «Ἡ κυριαρχία τῆς Οὐκρανίας δὲν εἶναι πρὸς συζήτηση, οὔτε μπορεῖ νὰ τεθεῖ ὑπὸ διαπραγμάτευση μὲ τὸ πρόσχημα τῆς διπλωματίας»

Ἡ Οὐκρανία πρέπει νὰ συμπεριληφθεῖ ἰσοτίμως στὴν εἰρηνευτικὴ διαδικασία, ἐπεσήμανε ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, στὴν ὁμιλία του, μετὰ τὴ Θεία Λειτουργία, στὴν ὁποία χοροστάτησε, τὴν Κυριακὴ τῆς Απόκριεω, 23 Φεβρουαρίου 2025, στὸν Ἱ. Ναὸ Ἁγίου Νικολάου Τζιβαλίου, στὸ τέλος τῆς ὁποίας τελέστηκε Μνημόσυνο γιὰ τοὺς Οὐκρανοὺς ποὺ ἔχασαν τὴν ζωὴ τους ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν ἑδαφικὴ ἀκεραιότητα τῆς πατρίδας τους, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τὴν ρωσικὴ ἐισβολὴ στὴ χώρα.

Ὁ Παναγιώτατος, μιλῶντας στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ἀναφέρθηκε στοὺς διαχρονικοὺς ἀγῶνες τοῦ Οὐκρανικοῦ λαοῦ καὶ τόνισε ὅτι καὶ σήμερα ἡ Οὐκρανία ἀγωνίζεται καὶ πάλι ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἑδαφικὴ τῆς ἀκεραιότητα ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξὴ τῆς.

«Καμία δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ σβῆσει τὸ πνεῦμα ἐνὸς λαοῦ ποὺ ἀρνείται νὰ λυγίσει. Κανένα ἔθνος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλει τὴ θέλησή του σὲ ἕνα ἄλλο καὶ καμία δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ διαγράψει τὴν ἱστορία ἐνὸς λαοῦ. Ἡ κυριαρχία τῆς Οὐκρανίας δὲν εἶναι πρὸς συζήτηση, οὔτε μπορεῖ νὰ τεθεῖ ὑπὸ διαπραγμάτευση μὲ τὸ πρόσχημα τῆς διπλωματίας.»

Στὴν συνέχεια ὁ Πατριάρχης τόνισε:

«Καθὼς συνεχίζουμε νὰ ἱκετεύουμε τὸν Κύριό μας νὰ καθοδηγήσει τοὺς ἡγέτες νὰ βροῦν τὴν εἰρήνη, ἀναγνωρίζουμε ὅτι ἡ ἀληθινὴ εἰρήνη δὲν μπορεῖ νὰ ὑπαγορευτεῖ ἀπὸ τὴ βία ἢ ἀπὸ ἔξωθεν ἰδιοτροπίες. Αὐτὴ ἢ διαδικασία πρέπει νὰ συμπεριλάβει τὴν Οὐκρανία ὡς ἰσότιμο συμμετέχοντα, νὰ ἐπιβεβαιώσει τὸ δικαίωμά της νὰ ὑπάρχει χωρὶς φόβο καὶ νὰ ἐπουλώσει τὰ τραύματα ἐνὸς τόπου ποὺ ἔχει πληγωθεῖ ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ἀναγνωρίζουμε τὶς ἄοκνες προσπάθειες τοῦ Προέδρου Zelenskyy γιὰ τὴν υπεράσπιση καὶ τὴν προστασία τῆς κυριαρχίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς Οὐκρανίας.»

Ἐπεσήμανε δέ, ὅτι ἡ διεθνῆς κοινότητα «δὲν πρέπει νὰ στρέψει τὸ βλέμμα τῆς ἀλλοῦ ἢ νὰ ἐξαπατηθεῖ ἀπὸ ψευδεῖς ἀφηγήσεις καὶ παραπληροφόρηση. Δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέψει νὰ συνεχιστεῖ ἡ καταπίεση ἢ νὰ ἀποδεχθεῖ συμβιβασμοὺς ποὺ ὑπονομεύουν τὰ θεμελιώδη δικαίωματα. Τὸ μέλλον πρέπει νὰ οἰκοδομηθεῖ πάνω στὸ σταθερὸ ἔδαφος τοῦ διεθνοῦς δικαίου, τῆς αὐτοδιάθεσης καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ – καὶ ὄχι τοῦ ἐξαναγκασμοῦ καὶ τῆς ὑποταγῆς.»

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του τόνισε ὅτι «ὁ πόλεμος στὴν Οὐκρανία δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ σύγκρουση μεταξὺ ἐθνῶν- εἶναι μιὰ ἠθικὴ δοκιμασία γιὰ τὴν Εὐρώπη καὶ ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Αἰταιεῖ μιὰ ἐπιλογὴ μεταξὺ ἀλήθειας καὶ παραπλάνησης, μεταξὺ δικαιοσύνης καὶ καταπίεσης. Οἱ ἀποφάσεις ποὺ θὰ ληφθοῦν σήμερα θὰ διαμορφώσουν τὴν ἱστορία, καθορίζοντας ἂν θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἀκεραιότητα ἢ ἂν θὰ ἐπιμένει ἡ σκληρότητα καὶ τὸ μῖσος.»

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος ἐπανέλαβε τὴν πλήρη στήριξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν Οὐκρανία καὶ τὸν λαό της, ἀλλὰ καὶ τὴ συμπαράστασή του πρὸς τὶς οἰκογένειες τῶν θυμάτων, πρὸς τοὺς τραυματίες καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ πρὸς ὅλους ἐκείνους ποὺ πῆραν τὸν δρόμο τῆς προσφυγιάς λόγῳ τοῦ πολέμου.

«Ἀκριβῶς, ὅπως ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἀκολουθεῖ τὰ Πάθη Του, ἔτσι καὶ ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι ἡ Οὐκρανία θὰ ἀναστηθεῖ, ὅτι τὸ σκοτάδι τοῦ πολέμου δὲν θὰ διαρκέσει καὶ ὅτι τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης θὰ λάμψει ἐκ νέου.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο παραμένει σταθερὸ στὴ δέσμευσή του πρὸς τὴν Οὐκρανία καὶ τὸν εὐσεβῆ λαό της. Ἐνῶ ἐλπίζουμε σὲ ἕνα γρήγορο τέλος τῆς σύγκρουσης καὶ στὴν ἐπούλωση τῶν τραυμάτων, θὰ συνεχίσουμε νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, νὰ ὑπερασπιζόμαστε τὴ δικαιοσύνη καὶ νὰ στεκόμαστε δίπλα σὲ ὅσους ὑποφέρουν. Αναμένουμε τὴν ἡμέρα ποὺ ἡ Οὐκρανία καὶ ὅλα τὰ ἔθνη θὰ μποροῦν νὰ ζήσουν σὲ εἰρήνη, ἀσφάλεια καὶ ἐλευθερία.»

Προηγούμενος, μίλησε ἐπίσης στὴν ἀγγλικὴ γλῶσσα, ὁ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Οὐκρανίας στὴν Πόλη Ἐντιμ. κ. Roman Nedilskyi.

Ἐκκλησιάστηκαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Μάξιμος ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀλικαρνασσοῦ κ. Ἀδριανός, Ἐπόπτης τῆς Περιφερείας Φαναρίου—Κερατίου Κόλπου, οἱ Αἰδεδιμολ. Πρωθιερεῖς κ. Ἀλέξανδρος Margheritino, Πρωτοσυγκελλεύων τῆς ΟCA, καὶ Ἀλέξανδρος Rentel, Ἐπικ. Καθηγητῆς Κανονικοῦ Δικαίου στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ Ἁγίου Βλα-

διμήρου Νέας Υόρκης, οί Εὐγεν. κυρίες Αἰκατερίνη Μονογιοῦ καὶ Μαρία-Ἀλεξάνδρα Κεφάλαι, μέλη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Ἐντιμ. Γενικοὶ Πρόξενοι ἢ ἐκπρόσωποι τῶν Γενικῶν Προξενεῖων τῆς Αὐστραλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Βουλγαρίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Δανίας, τῆς Ἑλβετίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Ἀργεντινῆς, μέλη τῆς Οὐκρανικῆς Παρουκίας μαζί μὲ συγγενεῖς αἰχμαλώτων τοῦ ἐν ἐξελίξει πολέμου, καθὼς καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης προσευχήθηκε γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῶν ψυχῶν τῶν θυμάτων τῶν Τεμπῶν

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, σήμερα, 28 Φεβρουαρίου 2025, δύο χρόνια ἀπὸ τὴν τραγωδία τῶν Τεμπῶν, τέλεσε στὸν Πατριαρχικὸ Ναὸ Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν 57 συνανθρώπων μας ποὺ ἔχασαν τὴν ζωὴ τους στὸ σιδηροδρομικὸ δυστύχημα.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι Ἱεράρχες, μέλη τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, κληρικοὶ, ἐργαζόμενοι στὸ Πατριαρχεῖο καὶ προσκυνητές.

Ἀμέσως μετὰ ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴν βαθιὰ συμπάθεια καὶ συμπαραστάση τῆς Μητρὸς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῶν θυμάτων τοῦ τραγικοῦ δυστυχήματος. Ὅπως εἶπε, ἡ Μητὴρ Ἐκκλησία «συμμερίζεται τὸν πόνο ὀλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ γιατί αὐτὸ τὸ βαρῦτατο πένθος δὲν ἀφορᾷ μόνον στὶς οἰκογένειες τῶν θυμάτων ἀλλὰ σὲ ὅλον τὸν ἑλληνισμό.»

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν Ἄγκυρα

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, ἀνταποκρινόμενος σὲ σχετικὴ πρόσκληση τοῦ Κυβερνῶντος Κόμματος Δικαιοσύνης καὶ Ἀνάπτυξης (ΑΚΡ), ποὺ ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἴδιο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους θρησκευτικοὺς ἡγέτες τῆς χώρας, μετέβη τὸ ἀπόγευμα τῆς 3ης Μαρτίου 2025, στὴν Ἄγκυρα, ὅπου παρετέθη δείπνο (Iftar), ποὺ προσφέρεται κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Ῥαμαζανιοῦ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἡμερήσιας νηστείας, καὶ στὸ ὁποῖο παρέστη καὶ μίλησε ὁ Πρόεδρος τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Recep Tayyip Erdoğan.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξέφρασε τὶς εὐχές του πρὸς τὸν Ἐξοχ. Πρόεδρο, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς ὅλους τοὺς μουσουλμάνους τῆς χώρας, γιὰ

τὸ Γραμαζάνι.

Στὸ δεῖπνο παρεκάθησε πλῆθος προσκεκλημένων, μεταξὺ τῶν ὁποίων Πρέσβεις καὶ διπλωμάτες ξένων κρατῶν καὶ προσωπικότητες ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τῆς χώρας.

Τὸν Παναγιώτατο, ὁ ὁποῖος ἐπέστρεψε αὐθιμερὸν στὴν Πόλη, συνόδευσε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέας.

Πατριαρχικὸ Τρισάγιο γιὰ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Ἐλαίας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος τέλεσε τὴν Πέμπτη, 6 Μαρτίου 2025, ἀμέσως μετὰ τὸ Μέγα Ἀπόδειπνο, Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐλαίας κυροῦ Θεοδωρήτου, περιστοιχούμενος ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, κληρικούς τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ, τὴ Θεσσαλονικὴ καὶ τὴ Λευκάδα.

Στὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου, ποὺ θὰ τελεστεῖ τὴ Δευτέρα, 10 Μαρτίου 2025, στίς 12 μ.μ., στὸν ἐν Ἀθήναις Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Νικολάου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸν Παναγιώτατο θὰ ἐκπροσωπήσει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Θεοδώρητος, Διευθυντὴς τοῦ Γραφείου Ἐκπροσωπήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν Ἀθήνα. Ἡ ταφὴ τῆς σοροῦ θὰ γίνεи τὴν ἐπομένη, Τρίτη, 11 Μαρτίου, στὴ 1:30 μ.μ., στὴν Ἱ. Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Βλατάδων, τῆς ὁποίας Ἠγούμενος διετέλεσε ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιερεὺς τοῦ Θρόνου.

Χοροστασία τοῦ Μητροπολίτου Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας στὸν Μ. Ἑσπερινὸ γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος παρέστη συμπροσευχόμενος, ἀπὸ τὸ Ἱ. Βῆμα τοῦ Πανσέπτου Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, κατὰ τὸν Μ. Ἑσπερινὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, τὸ Σάββατο, 8 Μαρτίου 2025, στὸν ὁποῖο χοροστάτησε ἡ Α. Μακαριότης ὁ Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφάνιος.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι Ἱεράρχες τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, οἱ Ἠγούμενοι τῶν Ἁγιορειτικῶν Μονῶν Παντοκράτορος καὶ Ξενοφῶντος Πανοσιολ. Ἀρχιμανδριῆτες κύριοι Γαβριὴλ καὶ Ἀλέξιος, μὲ μέλη τῶν Ἀδελφοτήτων τους, ἡ Ὅσιοι. Ἠγούμενη τοῦ Ἱ. Ἠσυχαστηρίου Τίμιου Προδρόμου Ἀκριτοχωρίου κ. Ἰακώβη, μὲ μέλη τῆς περὶ αὐτὴν Ἀδελφό-

τητος, ὁ Ἐντιμολ. Ἄρχων Ἐξαρχος κ. Ἀθανάσιος Μαρτῖνος, Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος Ὀφφικιαλίων τῆς Μ.τ.Χ.Ε. «Παναγία ἡ Παμμακάριστος» μαζί με Ἄρχοντες Ὀφφικιαλίους, καί πλῆθος πιστῶν ἀπό τὴν Πόλη καί προσκνητῶν ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Ἑσπερινοῦ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπένειμε τὸ Ὀφφίκιο τοῦ Ἄρχοντος Πρωτονοταρίου τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας στὸν Ἐντιμολ. κ. Σπυριδῶνα Διβάνη, οἰκονομολόγο καί διακεκριμένο ἐπιχειρηματία τοῦ ξενοδοχειακοῦ κλάδου.

Στὴν ὁμιλία του ὁ Παναγιώτατος συνεχάρη τὸ νέο Ἄρχοντα γιὰ τὴν ἀνύψωσή του σὲ Ὀφφικιάλιο τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καί πρόσθεσε:

«Οἱ Ἄρχοντες Ὀφφικιάλιοι ἐστήριξαν ποικιλοτρόπως τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας καί συνεχίζουν νὰ τὸ πράττουν, ὡς υπερασπισταὶ τῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καί τῶν ἀξιών τῆς Ὁρθοδοξίας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ταυτότητός μας. Εἶναι βέβαιοι ὅτι ἡ πιστότης εἰς αὐτὰς τὰς ἀξίας διέσωσε τὴν ἰδιοπροσωπίαν μας μέχρι σήμερον, καί με αὐτὴν συναρτᾶται τὸ μέλλον μας. Καὶ ὑμεῖς, Ἐντιμολογιώτατε, καλεῖσθε εἰς προσφορὰν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ πάντοτε ἀπόδειξιν ὅχι μόνον γνησίας πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καί ὑπευθυνότητος καί εἰλικρινοῦς ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν πορείαν τῶν ἀνθρωπείων.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἀπλῶς βιολογικὸν ὄν καί πολίτης τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἔχει θείαν προέλευσιν καί αἰώνιον προορισμόν. Ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος καί ἡ ἐπιστημονικὴ γνῶσις δὲν τὸν ἱκανοποιοῦν πλήρως, δὲν καλύπτουν τὰς βαθεῖας ὑπαρξιακὰς ἀναζητήσεις του. Ὅντως, ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῆ «ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ» (Μάτθ. δ', 4). Ἡ πίστις εἰς Θεὸν ζῶντα εἶναι δύναμις ζωῆς, μᾶς στρέφει πρὸς τὴν ἀλήθειαν καί συγχρόνως μᾶς βοηθεῖ νὰ διαχειρισθῶμεν τὰς ὀριακὰς καταστάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Εἰς τὸ πρόσωπόν σας, ἀγαπητὲ Ἄρχων, συνυπάρχουν ὁ σεβασμὸς πρὸς τὰ ὅσια καί τὰ ἱερά τοῦ Γένους καί τὸ σύγχρονον πνεῦμα. Εἴσθε οἰκονομολόγος, μετεκπαίδευσιν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν, καί κάτοχος διδακτορικοῦ τίτλου εἰς τὰ Οἰκονομικά. Τιμῶμεν τὴν παρουσίαν καί τὴν προσφορὰν σᾶς εἰς τὸν ἐπαγγελματικὸν σας χῶρον, αὐτὸν τῶν ξενοδοχειακῶν ἐπιχειρήσεων καί τοῦ τουρισμοῦ, καθὼς εἴσθε φορεὺς καί συνεχιστὴς τῆς παρακαταθήκης τοῦ μακαριστοῦ πατρὸς σας Ἀριστοτέλους Διβάνη. Γνωρίζετε καλῶς τὸν δυναμισμόν καί τοὺς μηχανισμοὺς λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Προφανέ-

στατα, ή οικονομία δέν εἶναι μόνον διαχειρίσις ποσοτικῶν μεγεθῶν, ἀλλά τρέφεται ἀπό ἀρχᾶς καί ἀξίας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν διαχρονικῶς εἰς τὸ πνευματικὸν θησαυροφυλάκιον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ οικονομική ἀνάπτυξις ἀποτελεῖ ἀληθῆ πρόοδον, μόνον ὅταν δέν μετατρέπεται εἰς αὐτοσκοπὸν, ἀλλὰ ὑπηρετεῖ ταυτοχρόνως τὴν δικαιοσύνην, τὴν κοινωνικὴν συνοχήν καὶ τὴν ἀλληλεγγύην.»

Στὴν ἀντιφώνησή του ὁ νέος Ἀρχων Πρωτονοτάριος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν Παναγιώτατο γιὰ τὴν μεγάλη τιμὴ πού ἐπέφυλαξε πρὸς τὸ πρόσωπό του.

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Μὲ κάθε ἱεροπρέπεια καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀπὸ αἰῶνων διαμορφωμένη παράδοση ἐορτάσθηκε στίς 9 Μαρτίου 2025, στὴν Ἱερὰ Καθέδρα τῆς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ Βαρθολομαῖος προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας, συλλειτουργοῦντος τοῦ Μακαριωτάτου Μητροπολίτου Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφανίου.

Συμμετεῖχαν οἱ Ἀρχιερεῖς Σεβ. Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καὶ Βιάννου κ. Ἀνδρέας, Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπалаίας κ. Παῖσιος, Μπίλα Τσέρκβα κ. Εὐστράτιος, Ἀτλάντας κ. Σεβαστιανός, Αὐστραλίας κ. Μακάριος, Ἑλβετίας κ. Μάξιμος, Ἰρλανδίας κ. Ἰάκωβος, Μεξικοῦ κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Πανιερ. Παμφίλου κ. Δανιήλ.

Τὸν θεῖο λόγο κήρυξε ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰσίδωρος Κάτσος, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τῆς Θεολογικῆς Ἐπιστημολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας στῆ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὴ διάρκειά της Θ. Λειτουργίας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἰρλανδίας κ. Ἰακώβου, χειροτόνησε στὸν βαθμὸ τοῦ Διακόνου τὸν ὑποδιάκονο κ. Ἀθανάσιο Καραγιαννίδη, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, στὸν ὁποῖο ἔδωσε τὸ ὄνομα Γερμανός. Ὁ νέος κληρικὸς θὰ ὑπηρετήσῃ στὴν Ἱ. Μητρόπολη Ἰρλανδίας.

Ἐκκλησιάσθησαν πλῆθος Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, κληρικοί, Ἀγιορεῖτες Μοναχοί, Ἀρχοντες τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἀδελφότητός τους «Παναγία ἡ Παμμακάριστος» Ἐντιμολ. Ἀρχοντα Ἐξαρχο κ. Ἀθανάσιο Μαρτίνο, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος

στήν Πόλη, ως εκπρόσωπος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Οὐκρανίας Ἐντμ. κ. Roman Nedilskyi, μὲ στελέχη τοῦ Προξενείου, οἱ συγγενεῖς τοῦ νέου κληρικοῦ καὶ πλῆθος πιστῶν ἀπὸ τὴν Πόλη, καὶ τὸ ἐξωτερικό.

Μετὰ τὴν Απόλυση ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μὲ τὸν Προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας καὶ τοὺς ἄλλους συλλειτουργοῦντες Ἀρχιερεῖς, τέλεσαν τὸ καθιερωμένο Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν ὄλων «τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ἀγωνισαμένων καὶ τελειωθέντων ἐν αὐτῇ».

Ἀκολούθησε ἡ λιτάνευση τῶν Ἱερῶν Εἰκόνων, στὸ τέλος τῆς ὁποίας ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ ὁ Μητροπολίτης Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας εὐλόγησαν τοὺς πιστοὺς ἀπὸ τὸν ἐξώστη τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἴκου.

Στὴν δεξίωση ποὺ ἐπακολούθησε στὴν Αἴθουσα τοῦ Θρόνου, ὁ Παναγιώτατος, στὴν ὁμιλία του, χαιρέτησε τὴν παρουσία τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Κιέβου καὶ πάσης Οὐκρανίας κ. Ἐπιφανίου καὶ τῆς τιμίας συνοδείας του, καὶ ἀναφέρθηκε στὸν ἀγῶνα τοῦ δοκιμαζόμενου ἀπὸ τὸν πόλεμο Οὐκρανικοῦ λαοῦ εὐχόμενος νὰ ἐπικρατήσῃ σύντομα ἡ εἰρήνη.

«Εὐχόμεθα πολὺ σύντομα, ὅπως προανηγέληθ, ὁ ἐπάρατος πόλεμος νὰ λήξει καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἡ εἰρήνη καὶ νὰ ἀρχίσει ἡ ἀνασυγκρότησις τῆς ἡμι-κατεστραμμένης χώρας τῆς Οὐκρανίας ἀπὸ τὰ ἄδικα βέλη τοῦ πονηροῦ, τὰ προερχόμενα ἐκ Βορρᾶ. Μακαριώτατε, σᾶς καλωσορίζουμε μὲ πολλὴ τιμὴ καὶ ἀγάπη», εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὁ Πατριάρχης.

Ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν νέο κληρικό τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, Ἱερολ. Διάκονο κ. Γερμανό, ὁ Πατριάρχης τὸν ἐφοδίασε μὲ πατρικὲς συμβουλές.

«Ἀπὸ τῆς σήμερον ξεκινᾷ ἡ πορεία σου ὡς διακόνου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἁγίας τῶν τραπεζῶν. Νὰ παραμένῃς διακονικὸς εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν, διασώζων εἰς τὸ ἔργον σου τὸν πλοῦτον τῆς παραδόσεως φιλοθείας καὶ φιλανθρωπίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Νὰ προσεγγίξῃς κάθε ἄνθρωπον μὲ ἀγάπην καὶ ἐνσυναίσθησιν, κατευθύνων αὐτὸν πρὸς τὸν αἰώνιον ἐν Χριστῷ προορισμόν του, ὁ ὁποῖος συνδέεται καὶ βιώνεται μὲ τὴν μετοχήν του εἰς τὸ μυστήριον καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ «διακονία» εἶναι λέξις ἱερά. Παραπέμπει εἰς τὸν πρῶτον διάκονον τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἐνουθέτει τοὺς μαθητὰς Τοῦ διὰ τῶν λόγων

«Εἰ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος» (Μάρκ. θ', 35). Ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ πιστεύομεν ὄχι εἰς ἓνα Θεὸν ἀπρόσωπον καὶ ἀμέτοχον εἰς τὰς περιπετείας τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ ὅσον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἰς τὸν ἑαυτὸν μας.»

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του εἶπε γιατί ἐπέλεξε νὰ τοῦ δώσει τὸ ὄνομα «Γερμανός».

«Θὰ φέρης εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ὄνομα «Γερμανός», πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, τοῦ πρώτου ἐπισκόπου τῆς νήσου Μάν, συναποστόλου τοῦ Ἁγίου Πατρικίου, τοῦ φωτιστοῦ τῆς Ἰρλανδίας. Τὰ ὀνομαστήριά σου θὰ τὰ ἐορτάζης τὴν 3ην Ἰουλίου, ἡμέραν τῆς ἐν Χριστῷ κοιμήσεως τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ. Τὸ ὄνομα «Γερμανός» θὰ ὑπενθυμίζῃ ἐπίσης τὸν πρῶτον Μητροπολίτην Θυατείρων καὶ ἔξαρχον Εὐρώπης, Δυτικῆς καὶ Κεντρῶας, Γερμανόν τον Στρηνόπουλον, ὀμογαλακτον Χαλκίτην ἀδελφόν, καθηγητὴν καὶ Σχολάρχην τῆς Τροφοῦ Σχολῆς, ἓνα ἐκ τῶν πρωτεργατῶν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, διακριθέντα διὰ τὸ ἐκκλησιαστικόν, θεολογικόν καὶ διπλωματικόν αὐτοῦ ἔργον. Νὰ μιμῆσαι τὸν ἔνθεον ἱεραποστολικὸν ζῆλον τῶν δύο «Γερμανῶν»!»

Στὴ συνέχεια σύντομο χαιρετισμὸ ἀπήντησε ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στὴ σημερινὴ ἐορτὴ, ἀλλὰ καὶ στὸν στενὸν δεσμὸ τῆς θυγατέρας Ἐκκλησίας τῆς Οὐκρανίας μὲ τὴν Μητέρα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶπε, μεταξύ ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

«Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος ἔφερε τὸ πρῶτο κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου στὴ γῆ μας καὶ τὴν εὐλόγησε. Ὁ Ἅγιος Πατριάρχης Φώτιος εὐλόγησε τὸ πρῶτο βάπτισμα τῶν προγόνων μας ὑπὸ τὸν πρίγκιπα Ὅσκολντ του Κιέβου. Καὶ ἀργότερα, οἱ πρεσβευτὲς τοῦ πρίγκιπά μας Βολοντίμιρ, ἀφοῦ εἶδαν τὴν ὀμορφιά τῆς λειτουργίας πρὸς τὸν Θεὸ στὸν Καθεδρικό Ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως, μαρτύρησαν: «Πραγματικὰ δὲν ξέρουμε ἂν ἡμασταν στὴ γῆ ἢ στὸν οὐρανό», καὶ μὲ τὴ μαρτυρία τους συνέβαλαν στὴν τελικὴ ἀπόφαση γιὰ τὴ βάπτισμα τῆς χώρας μας, ἢ ὁποία ἐλήφθη στὸ Κίεβο πρὶν ἀπὸ χίλια καὶ πλέον χρόνια.

Καὶ σήμερα, στὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων δεινῶν τοῦ λαοῦ μας, στὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου ποὺ ἡ Ῥωσία διεξάγει ἄδικα, ἄθεα καὶ μὲ διαβολικὴ κακία ἐναντίον τοῦ λαοῦ μας, συνεχίζοντας νὰ σκοτώνει καὶ νὰ καταστρέφει καθημερινά, ἔχουμε ἔρθει ἐδῶ γιὰ νὰ προσφέρουμε προσευχές,

για να ανανεώσουμε τη μαρτυρία της ἐν Χριστῷ ἐνότητάς μας μέσω της διακονίας της Εὐχαριστίας. Ἦρθαμε να εὐχαριστήσουμε τὴν Παναγιότητά σας ξανά και ξανά για τὴν προσφορά Σας, για τὴ μαρτυρία Σας για τὴν ἀλήθεια, για τὴν προσευχή Σας για τὸν πάσχοντα λαὸ τῆς Οὐκρανίας.

Σήμερα γιορτάζουμε τὴν ἀνανέωση τῆς προσκύνησης τῶν ἱερῶν εἰκόνων. Δοξάζουμε ὄχι μόνο κρατῶντας αὐτὲς τὶς ἱερὲς εἰκόνες στὰ χέρια μας. Μὲ τὴν ἀπὸ κοινουῦ τέλεση τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, εἴμαστε οἱ ἴδιοι μιὰ εἰκόνα ἐνότητος, μιὰ ὄρατὴ εἰκόνα τῆς μυστικῆς, ἀληθινῆς, πραγματικῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Παναγιώτατε! Πρόσφατα, μὲ ἀφορμὴ τὴν τρίτη ἐπέτειο τῆς πλήρους εἰσβολῆς τῆς Ρωσίας στὴν Οὐκρανία καὶ τὴν ἐνδέκατη ἐπέτειο τῆς ρωσικῆς ἐπιθετικότητας, ἀπευθυνθήκατε στὴν ἐδῶ οὐκρανικὴ κοινότητα, καὶ μέσω αὐτῆς σὲ ὅλους, μὲ ἕναν λόγο ἀληθείας. Σᾶς εἴμαστε εὐγνώμονες για αὐτὴ τὴ μαρτυρία τῆς ἀληθείας, για αὐτὴ τὴν ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης ἐνὸς Πατέρα για τὴν Οὐκρανία. Ὁ κόσμος χρειάζεται να ἀκούσει τὴ φωνὴ τῆς ἀληθείας για τὴ σατανικὴ φύση τῆς ρωσικῆς ἐπιθετικότητας, τὴν ἀλήθεια για τὴν κακὴ καὶ ἐπιβλαβὴ ἰδεολογία τοῦ «ρωσικοῦ κόσμου» ποὺ δικαιολογεῖ τὸ κακό. Σᾶς εὐχαριστοῦμε για αὐτὴ τὴν ἀκλόνητὴ μαρτυρία, για τὴν ὑποστήριξή Σας στὶς δηλώσεις Σας καὶ στὶς πολλὲς καλὲς Σᾶς πράξεις. Καὶ πιστεύουμε ὅτι οἱ προσευχῆς Σας καὶ ἡ μαρτυρία Σας συμβάλλουν ἐπίσης στὴν εἰρήνη ποὺ οἱ Οὐκρανοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καλῆς θέλησης τόσο πολὺ ποθοῦν καὶ ἐπιδιώκουν.» (Μετάφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τὴν οὐκρανικὴ γλῶσσα)

Ἀκολουθῶς, ὁ νέος διάκονος Ἱερολ. κ. Γερμανὸς πραγματοποίησε τὴν ὁμιλία τῆς χειροτονίας του, ἐκφράζοντας τὴν ἄπειρη ὕψικὴ εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν Παναγιώτατο για τὴν ἔνταξή του στὸν κλῆρο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὴν παραμονή, παρουσία τοῦ Παναγιωτάτου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἰρλανδίας κ. Ἰάκωβος, τέλεσε, στὸ Πατριαρχικὸ Παρεκκλήσιο τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, τὴν Ἀκολουθία τῆς ρασοφορίας τοῦ Ἑλλογιμ. κ. Ἀθανασίου Καραγιαννίδη.

Ὁ Παναγιώτατος καὶ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο στὸ πλευρὸ τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς-μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, μὲ ἀφορμὴ τὰ τελευταῖα τραγικὰ γεγονότα βίας στὴ Συρία καὶ τὴν κοινὴ ἐκκλήση πού ἀπηύθυναν ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννης καὶ δύο Προκαθημένοι ἐκ τῶν ἐν Συρίᾳ λοιπῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐκφράζουν, μὲ ἐπιστολὴ τους, πρὸς τὸν Μακαριώτατο κ. Ἰωάννη τὴν ὁμόθυμη συμπαράσταση καὶ ἀδελφικὴ στήριξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πρὸς ἐκείνον, τὴν περὶ αὐτὸν Ἱεραρχία καὶ τὸ πλήρωμα τῆς παλαιφάτου Ἐκκλησίας του, καθὼς καὶ πρὸς ὅλους τοὺς Χριστιανούς τῆς Συρίας.

Στὴν ἐπιστολὴ ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ νὰ σταματήσῃ ἀμέσως κάθε πράξη βίας καὶ αἱματοχυσίας, καὶ νὰ διαφυλαχθεῖ ἡ κοινωνικὴ εἰρήνη στὴν πολύπαθη χώρα, νὰ προστατευθοῦν οἱ ἄμαχοι πολῖτες, καθὼς καὶ τὰ μέλη ὄλων τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐθνοτικῶν κοινοτήτων.

«Αἱ λυπηρόταται ἀπώλειαι ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, αἱ ὠμότητες, αἱ βίαιαι διώξεις εἰς βᾶρος τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς καὶ ἐτέρων θρησκευτικῶν καὶ ἐθνοτικῶν μειονοτήτων, μαρτυροῦν τὸ ἀδιέξοδον εἰς ὃ περιέρχονται πρόσωπα καὶ λαοί, ὅταν δὲν ἐπικρατῇ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ δικαιοσύνη. Ἐμελλε τῇ Ὑμετέρα προσφιλεστάτῃ ἡμῖν Μακαριότητι καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἁγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ νὰ βιώσῃ ἐσχάτως καὶ τοῦτο τὸ ἀλγασίδωρον μαρτύριον, ὑφιστάμενοι συμφορᾶς καὶ ταλαιπωρίας.

Πάντοτε ἀσφαλῶς, ἰδιαίτερος ὅμως εἰς ὥρας τρικυμιῶν καὶ θλίψεων, ἡ Κωνσταντινουπολίτις Ἐκκλησία καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς εὐρισκόμεθα ὅλη ψυχὴ καὶ διανοία παρὰ τῇ Ὑμετέρα Μακαριότητι, τοῖς περὶ Αὐτὴν ἀδελφοῖς Ἱεράρχαις, τῷ κλήρῳ καὶ τῷ εὐλογημένῳ καὶ πεφιλημένῳ ἡμῖν Ὁρθοδόξῳ Λαῷ, ἐν ἀγάπῃ βαθυτάτῃ καὶ ἀνυποκρίτῳ καὶ ἐκτενεῖ προσευχὴ πρὸς τὸν Κύριον τοῦ ἐλέους, τῆς παρακλήσεως καὶ τῶν οἰκτιρῶν, στηρίζοντες τὸν τίμιον βραχίονα τῆς Ὑμετέρας Ἀγάπης.», σημειώνει, μεταξὺ ἄλλων, ὁ Παναγιώτατος καὶ συνεχίζει:

«Ὅθεν, παρακολουθοῦντες μετὰ συνοχῆς καρδίας τα τεκταινόμενα ἐν Συρίᾳ, καὶ ἐν φιλαδέλφοις καὶ συμπαραστατικοῖς αἰσθήμασι διατελοῦντες πρὸς τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν Μακαριότητα, ἐκφράζομεν συνοδικὴ ἀποφάσει τὴν βαθυτάτην συμπάθειαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, μεταφέροντες Ὑμῖν τὸ διαρκές βίωμα τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας,

ὅπερ εἶναι καὶ Ὑμέτερον βίωμα: «μὴ δειλιάτω Ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ ταρρασέσθω» (πρβλ. Ἰωάν. ιδ', 27-28), διότι ὁ καλέσας Ὑμᾶς ἐπὶ τὴν κλήσιν ταύτην «νενίκηκε τὸν κόσμον» (πρβλ. ο.π. ις', 33).

Ἐν τούτῳ τῷ πνεύματι, προετρέψαμεν κληρὸν καὶ λαὸν εἰς ὅλας τὰς ἀνὰ τὴν ὑφήλιον Ἐπαρχίας τοῦ Πανσέπτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὅπως ἐντεινῶσι τὰς προσευχὰς αὐτῶν πρὸς τὸν Ἀρχοντα τῆς Εἰρήνης καὶ Θεὸν τῆς Ἀγάπης ἵνα προστατεύσῃ τοὺς Χριστιανοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν καὶ ἐν γένει τὸν ἄμαχον πληθυσμὸν τῆς Συρίας. Ἐν ταυτῷ, ἐξεφράσαμεν τὴν εὐχὴν ὅπως ἡ ἡγεσία τῆς χώρας παρέμβῃ διὰ τὴν ἀποτροπὴν περαιτέρω αἱματοχυσίας καὶ διὰ τὴν προστασίαν τῶν μελῶν ὅλων τῶν ἐκεῖσε κοινοτήτων.»

Ὑπενθυμίζεται ὅτι ὁ Παναγιώτατος, ὁ ὁποῖος πάντοτε καὶ μὲ κάθε εὐκαιρία ἐκφράζει τὸ ἀνύστακτο ἐνδιαφέρον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, εἶχε θέσει τὸ θέμα τῆς καταστάσεως τῶν Χριστιανῶν τῆς Συρίας κατὰ τὴν συνάντησιν πού εἶχε, τὸν περασμένο Δεκέμβριο, μὲ τὸν Ἐξοχ. Πρόεδρο τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Recep Tayyip Erdoğan. Στὴ συνάντησιν ἐκείνη, ὁ Παναγιώτατος εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρο νὰ ἀσκήσῃ ὅλη τὴν ἐπιρροήν του γιὰ νὰ προστατευθῇ ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν Χριστιανῶν καὶ ὅλων τῶν μειονοτήτων τῆς Συρίας, ἀναφερθεῖς καὶ στοὺς στενοὺς ἱστορικοὺς δεσμοὺς μεταξὺ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας.

Πατριαρχικὸ Τρισάγιο γιὰ τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη πρῶην Θεσσαλονίκης

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 13 Μαρτίου 2025, μετὰ τὸ Μ. Απόδειπνο στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό, τέλεσε Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρῶην Θεσσαλονίκης κυροῦ Ἀνθίμου, περιστοιχούμενος ἀπὸ Ἀρχιερεῖς τοῦ Θρόνου, κληρικοὺς τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁμίλοι ἐκπαιδευτικῶν καὶ μαθητῶν ἀπὸ τὴν Ν. Πεντέλη Ἀττικῆς καὶ τὴν Ἀργολίδα, καθὼς καὶ ὁμίλος ἀστυνομικῶν ἀπὸ τὴν Καρδίτσα καὶ τὰ Τρίκαλα.

Στὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου, τὸν Παναγιώτατο θὰ ἐκπροσωπήσῃ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βρουύλων κ. Παντελεήμων.

Πατριαρχικό Τρισάγιο για τὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη πρῶην Παραμυθίας

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, μετὰ τὴν χοροστασία τοῦ κατὰ τὴν Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Τιμίων Δώρων, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναό, τὸ πρωὶ τῆς Παρασκευῆς, 14 Μαρτίου 2025, τέλεσε Τρισάγιο ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου πρῶην Παραμυθίας κυροῦ Τίτου, περιστοιχούμενος ἀπὸ κληρικούς τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς καὶ προσκυνητὲς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Στὴν ἐξόδιο Ἀκολουθία τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου, τὸν Παναγιώτατο θὰ ἐκπροσωπήσει ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Χρυσόστομος.

Τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Προέδρου τῆς Οὐκρανίας μὲ τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη

Μὲ τὴν Α.Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο ἐπικοινωνήσε τὴν Παρασκευή, 14 Μαρτίου 2025, τὸ ἀπόγευμα, ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος τῆς Οὐκρανίας κ. Volodymyr Zelenskyy, ὁ ὁποῖος τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τὴν διαπραγμάτευση μεταξὺ τῶν ΗΠΑ καὶ τῆς Οὐκρανίας στὴν Τζέντα τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας.

Ὁ Ἐξοχότατος ἐξέφρασε γιὰ ἀκόμη μία φορὰ τὴν εὐγνωμοσύνη του πρὸς τὸν Παναγιώτατο γιὰ τὶς προσευχὲς του ὑπὲρ τῆς Οὐκρανίας καὶ τῆς ἐπικρατήσεως δικαίας εἰρήνης, καὶ γιὰ τὴ γενικότερη πνευματικὴ ὑποστήριξή του πρὸς τὸν λαὸ τῆς χώρας του.

Ἐγκάρδια τηλεφωνικὴ συνομιλία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μὲ τὸν νεοεκλεγέντα Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας

Πληροφορηθεὶς τὴν ἐκλογή τοῦ νέου Ἀρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυοραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἰωάννη, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν, τὸ μεσημέρι τῆς Κυριακῆς, θερμὸ συγχαρητήριο Μήνυμα, εὐχόμενος μακρὰ καὶ λαμπρὰ Πρωθιεραρχικὴ διακονία.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, ὁ Παναγιώτατος ἐπικοινωνήσε μὲ τὸν Μακαριώτατο τηλεφωνικῶς καὶ οἱ δύο Προκαθήμενοι εἶχαν ἐγκάρδια ἀδελφικὴ συνομιλία.

**Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκφράζει τὴν ὀδύνη του γιὰ τὰ
θύματα τῆς καταστροφικῆς πυρκαγιᾶς σὲ κέντρο διασκεδάσεως
στὴ Βόρεια Μακεδονία**

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, πληροφορηθεὶς γιὰ τὸ τραγικὸ δυστύχημα ποὺ συνέβη, τὰ ξημερώματα, σὲ κέντρο διασκεδάσεως στὴν πόλη Κοçani τῆς Βορείου Μακεδονίας, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἔχασαν τὴ ζωὴ τοὺς 59 ἄτομα καὶ τραυματίστηκαν περισσότερα ἀπὸ 100, ἀπέστειλε συλλυπητήρια μηνύματα πρὸς τὴν Ἐξοχ. Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας τῆς χώρας κ. Gordana Siljanovska-Davkova καὶ πρὸς τὸν οἰκεῖο Ποιμενάρχη Σεβ. Μητροπολίτη Μπρεγκαλνίτσης κ. Ιλαρίωνα.

Ὁ Παναγιώτατος προσεύχεται ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ ἀναπαύσει τὶς ψυχὲς τῶν θυμάτων καὶ νὰ ἐνισχύει τοὺς οἰκογενεῖς τους, καθὼς ἐπίσης νὰ βοηθήσει γιὰ τὴν ταχεῖα ἀποκατάσταση τῆς υγείας τῶν τραυματιῶν. Ἐπίσης, ἐκφράζει τὰ συλλυπητήρια καὶ τὴ συμπαράσταση τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας πρὸς τὸν συγκλονισμένο ἀπὸ τὴν τραγωδία λαὸ τῆς Βορείου Μακεδονίας.

**Συγχαρητήριο Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὸν
Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν
ἐπισημῶν καθηκόντων του – Θερμὴ ἐπιστολὴ καὶ πρὸς τὴν Ἐξοχ.
κ. Σακελλαροπούλου**

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἀπέστειλε συγχαρητήρια ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Κωνσταντῖνο Τασούλα, μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ὀρκωμοσίας του καὶ τῆς ἐπίσημου ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων του.

«Ἐπὶ τὴ εὐσήμεν ταύτῃ ἡμέρᾳ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς Ὑμετέρας προσφιλοῦς καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Ἐξοχότητος καὶ τῆς ἐπίσημου ἀναλήψεως τῶν ὑψηλῶν καὶ εὐθυνοφόρων καθηκόντων Ὑμῶν ὡς Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἐπιθυμοῦμεν, ἐν ἰδιαίτερά χαρᾷ καὶ συγκινήσει καὶ ἐν αἰσθήμασιν εὐλικρινοῦς ἐκτιμήσεως πρὸς τὸ Ὑμέτερον ἐκλεκτὸν πρόσωπον, ἵνα ἐκφράσωμεν, ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ προσωπικῶς, τὰ ἔνθερμα συγχαρητήρια καὶ τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχὰς ὑπὲρ ἐπιτυχίας τῆς ἀναλαμβανομένης ὑπευθύνου διακονίας Ὑμῶν πρὸς τὸν εὐσεβῆ καὶ προσφιλεῖ Ἑλληνικὸν λαόν, ὡς τὸ ὄρατὸν σημεῖον καὶ σύμβολον τῆς ἐνότητος τοῦ Ἔθνους, ἰδιαίτερος εἰς τὰς κρισίμους ἱστορικές ταύτας στιγμὰς καὶ συγκυρίας.

Εἴη ἡ θητεία Ὑμῶν Ἐξοχώτατε, θεάρεστος καὶ εἰρηνικὴ συμβάλλουσα εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἐθνικῆς ὁμοψυχίας.»

Ἐπίσης, ὁ Παναγιώτατος ἀπέστειλε ἰδιόχειρη ἐπιστολὴ πρὸς τὴν πρῶν Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Ἐξοχ. κ. Κατερίνα Σακελλαροπούλου, τὴν ὁποία εὐχαριστεῖ γιὰ τὴν εἰλικρινῆ συνεργασία πού εἶχαν καὶ γιὰ τὸν σεβασμὸ τῆς πρὸς τὸν θεσμὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

«Ἐπὶ πενταετίαν ἠσκήσατε τὰ λίαν ὑψηλὰ καὶ ὑπεύθυνα προεδρικά καθήκοντά σας ἀξιοπρεπῶς, διαφανῶς, καρποφόρως καὶ ἀποτελεσματικῶς. Ἐτιμήσατε τὸν προεδρικὸν θῶκον καὶ ἐτιμήθητε ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν καὶ τὸν λαὸν τῆς Ἑλλάδος. Τοὺς ἠγαπήσατε καὶ σᾶς ἠγάπησαν. Δὲν ἐκλείσθητε εἰς τὸ κλεινὸν ἄστρῳ ἀλλὰ περιωδεύσατε εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν καὶ ἐνισχύσατε τοὺς ἀστούς καὶ τοὺς ἀκρίτας μὲ τὴν στοργικὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν παρουσίαν σας. Ἄλλ' ἐξήλθετε καὶ τῶν ἐθνικῶν ὀρίων διὰ νὰ προωθήσετε τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα καὶ νὰ δηλώσετε τὴν παρουσίαν τῆς Χώρας καὶ τὴν συμβολὴν τῆς εἰς τὸ παγκόσμιον γίγνεσθαι.»

Σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος πρὸς τὴν κ. Σακελλαροπούλου, ἐπισημαίνεται, μετὰξὺ ἄλλων, ὅτι «ἡ σφραγὶς ἀπὸ τὴν διέλευσίν σας ἀπὸ τὸ Προεδρικὸν Μέγαρον τῶν Ἀθηνῶν θὰ παραμείνῃ ἀνεξίτηλος. Θὰ σᾶς ἐνθυμοῦνται ὅλοι μὲ ἀγάπην, σεβασμὸν, τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην. Ἡ ὥραία πνευματικὴ προσωπικὴ ἡμῶν σχέσις καὶ ἀμοιβαία ἐκτίμησις θὰ μείνῃ ἀπαραμειώτος. Θὰ εἴσθε πάντοτε παρούσα εἰς τὰς πρὸς Κύριον ταπεινὰς ἡμῶν ἐντεύξεις.»

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης σὲ λειτουργία γιὰ τὴν ἐπέτειο ἐκλογῆς τοῦ Πάπα Φραγκίσκου

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχῃ κ. Αἰτίο, Διευθυντὴ τοῦ Ἰδιαίτερου Πατριαρχικοῦ Γραφείου, μετέβη, τὴν Τετάρτη, 19 Μαρτίου 2025, τὸ ἀπόγευμα, ἀνταποκρινόμενος σὲ σχετικὴ πρόσκληση, στὸν Ῥωμαιοκαθολικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ Harbiye, ὅπου παρέστη στῆ Θεία Λειτουργία πού τελέστηκε γιὰ τὴν ἐπέτειο τῶν 12 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου.

Στῆ Θεία Λειτουργία παρέστησαν, ἐπίσης, ὁ Μακ. Ἀρμένιος Πατριάρχης στὴν Τουρκία κ. Sahak Masalyan, καθὼς καὶ ἐκπρόσωποι ἄλλων χριστιανικῶν κοινοτήτων στὴν Πόλη, μέλη τοῦ Διπλωματικοῦ Σώμα-

τος, καὶ πλῆθος Ῥωμαιοκαθολικῶν πιστῶν.

Στὴν ὁμιλία του, ὁ Παναγιώτατος, ἐξέφρασε καὶ πάλι τὶς θερμὲς καὶ ἐγκάρδιες ἀδελφικὲς εὐχές του γιὰ ταχεῖα ἀποκατάσταση τῆς υἱείας τοῦ Πάπα Φραγκίσκου.

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του ἀναφέρθηκε στὴν ἀμοιβαία ἐπιθυμία γιὰ τὸν κοινὸ ἐορτασμὸ τῆς 1700ης ἐπετείου ἀπὸ τὴν σύγκληση τῆς ἐν Νικαία Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ μάλιστα σὲ μία χρονιά πού συμπίπτει ἡμερολογιακῶς ὁ ἐορτασμὸς τοῦ Πάσχα γιὰ ὅλους τοὺς Χριστιανούς. Ἐπεσήμανε δέ, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ὁ διαφοροτικὸς τρόπος ὑπολογισμοῦ τοῦ Πάσχα ἀναμφισβήτητα ἐμποδίζει τοὺς Χριστιανούς νὰ ἔχουν μία πιὸ ἡχηρὴ καὶ ἀξιόπιστη φωνὴ στὸν κατακερματισμένον κόσμον μας.

Ἡ ἐορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στὸν πανηγυρίζοντα φερώνυμο Ἱερό Ναὸ τοῦ Βαφεοχωρίου Βοσπόρου

Ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, χοροστάτησε, τὴν Τρίτη, 25 Μαρτίου 2025, στὸν πανηγυρίζοντα Ι.Ν. Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου στὸ Βαφεοχωρὶ τοῦ Βοσπόρου, γενέτειρα τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'.

Τὸν θεῖο λόγο κήρυξε ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἱεροκῆρυξ κ. Πανάρετος.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Ἰκονίου κ. Θεόληπτος καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος, Ἀρχοντες Ὁφφικιᾶλιοι τῆς Μ.τ.Χ.Ε., καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὴν Πόλη.

Στὴν ὁμιλία του, ὁ Παναγιώτατος, μετὰ τὸ τέλος τῆς θείας λειτουργίας, ἀναφέρθηκε στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο καὶ στὸν σεβασμὸ τῆς Ῥωμηοσύνης, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων, πρὸς τὸ πρόσωπο αὐτῆς.

«Ἡ Ῥωμιοσύνη τῆς Πόλης, τῆς Θεοτοκούπολης, σέβεται βαθέως τὴν Θεομήτορα. «Μὴ νομισθῆ», γράφει ὁ μακαριστὸς Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Παναγίας Τατάρνης Εὐρυτανίας π. Δοσίθεος Κανέλλος στὴν «Πολίτικη Ἀνθολογία» του (σ. 472) «ὅτι ἡ τιμὴ τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ Πόλει περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ναοὺς. Πάντες οἱ ναοὶ ἔχουσι τὰς ἱεράς τῆς Θεοτόκου Εἰκόνας, ἃς καὶ ἰδιαίτερος τιμῶσι πάντες οἱ Ῥωμηοὶ καὶ εἰς αὐτὰς προσεύχονται καὶ εἰς αὐτὰς προσέρχονται κατὰ τὰς παρακλήσεις. Καὶ δὲν ὑπάρχει Ῥωμαϊκὸ σπῆτι πού νὰ μὴ ἔχη εἰς τὸ εἰκονοστάσιόν του μίαν τῆς Θεοτόκου εἰκόνα, εἴτε ἐκ προγόνων, εἴτε σύγχρονον καλλιτεχνικὴν ἢ καὶ ἀπλῶς χαρτίνην». Μὲ τὶς εἰκόνες τῆς

Θεομήτορος συνδέει ή ευσέβεια τῆς Ῥωμοσύνης θαυμαστά γεγονότα, ὅλα μαρτυρία τῆς στοργῆς τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας γιὰ τὸ ἀνθρώπινο Γένος καὶ τὸν καθένα μας χωριστά.

Ἡ Παναγία κατέχει, βεβαίως, περιόπτη θέση στὴ ζωὴ καὶ τὴν εὐσέβεια ὄλων τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν. Τιμᾶται ἡ Θεοτόκος Μαρία ὡς «αἰτία τῆς τῶν πάντων θεώσεως», ὡς «γέφυρα μετάγουσα τοὺς ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν» (Ακάθιστος Ὑμνος). Τὸ «Χαίρε» τοῦ Ἀγγέλου καὶ τὸ «Γένοιτό μου κατὰ τὸ ρῆμα σου» τῆς Μαρίας τῆς Ναζαρετ ἀποκαλύπτει τὸ μέγα μυστήριον «τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰῶνων καὶ τῶν γενεῶν» (Κόλ. α', 26) καὶ ἀποτελεῖ «τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὸ κεφάλαιον».

Ἡ τιμὴ πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Παναγίας εἶναι ἔκφραση τῆς πίστεώς μας στὴν Ἐνανθρώπηση τοῦ προαιωνίου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ Πατρὸς. Στὴ Θεοτόκο ἐξεπληρώθησαν ὅλες «αἱ ρῆσεις τῶν Προφητῶν καὶ τὰ αἰνίγματα» ἀναφορικῶς πρὸς τὴ Σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἡ ὁποία εἶναι φανέρωσις τοῦ νοήματος τῆς ὅλης δημιουργίας καὶ τοῦ ἐν Χριστῶ αἰωνίου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. «Τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου ἅπαν τὸ μυστήριον τῆς οἰκονομίας συνίστησιν», σημειώνει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Καὶ προσθέτει, ὅτι ὁ τίτλος «Θεοτόκος» ἀπεδόθη στὴν Παρθένο Μαρία ὄχι μόνον ἐπειδὴ ἐκύησεν ἀφράστως τὸν Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ καὶ «διὰ τὴν θέωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου», ἐπειδὴ ἤνοιξε στὸν ἀνθρώπο Παραδείσου τὰς πύλας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεομήτορος μὲ τὸν Χριστὸ στὶς ἀγκάλες τῆς εἶναι τὸ ζωτικὸ κέντρο τῆς Ὁρθοδόξου ταυτότητός μας, ὁλόκληρη ἡ Χριστολογία τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι τὸ ὄνομα «Θεοτόκος» γιὰ τὴν Παναγία καθιερώθη ἀπὸ τὴν Γ' ἐν Ἐφέσῳ Οἰκουμενικῇ Σύνοδο, μία Σύνοδος κατ' ἐξοχὴν χριστολογικὴ. Δὲν εἶναι ἐπίσης διόλου τυχαῖο, ὅτι ὁ Εὐαγγελισμὸς συνεδέετο ἐξ ἀρχῆς μὲ τὰ Χριστούγεννα καὶ ὅτι ἡ θεσμοθέτησις τῆς ἑορτῆς τῆς 25ης Μαρτίου συνέβη σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἡμέρα τῆς κατὰ σάρκα Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος, τοῦ ἐλευθερωτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἀλλοτρίου. «Ὁ Εὐαγγελισμὸς», γράφει ὁ πνευματικὸς μας πατὴρ μακαριστὸς Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Μελίτων, «εἶναι ἡ ἐπέτειος τῶν γενεθλίων τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Εὐαγγελίζεται τὸ πλέον χαρμόσυνον νέον πού ἠκούσθη ποτὲ ἐπὶ τῆς γῆς: τὴν παλιγγενεσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους». (Ἀνέσπερον φῶς ἐκ Φαναρίου, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 2022, σ. 271). Τὸ κοσμοχαρμόσυνον μῆνυμα τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ τὸ Ναὶ τῆς Μαρίας εἶναι ἄγγελμα τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἀπαλλαγῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἐγκλωβι-

σμό του στα δεσμά της άμαρτίας, τοῦ θανάτου καὶ τοῦ νόμου. Ὁρθῶς ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου βιώνεται ὡς ἑορτὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ στὴ θύραθεν ἔννοιά της.»

Σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Παναγιώτατος, ἐξέφρασε τὴν Πατριαρχικὴ εὐαρέσκειά του πρὸς τὸν Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενο τῆς Περιφερείας Βοσπόρου, Σεβ. Μητροπολίτη Κυδωνίων κ. Αθιναγόρα, «γιά τὴν προσφορὰ του στὴν καλὴ λειτουργία τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, τὴν ἀφοσίωσή του στὴ διακονία τοῦ χριστιανύμου λαοῦ τῆς Περιφερείας καὶ γιά τὸ ἐνδιαφέρον του γιά τὰ ἐν αὐτῇ προσκυνήματα».

Ἐπίσης, συνεχάρη τὸν Ἱερατικῶς Προϊστάμενο Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτη κ. Τιμόθεο Ραϊλάκη Βρανᾶ, καθὼς καὶ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐντιμ. κ. Χρυσοβαλάντη Τζαβίδη, καὶ τοὺς συνεργάτες του, γιά τὸ ἐπιτελούμενο ἔργο στὴν Κοινότητα.

Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο καλωσόρισαν μὲ θερμοὺς λόγους ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κυδωνίων κ. Αθιναγόρας, καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἀκολουθῶς, ὁ Πατριάρχης, τέλεσε Τρισάγιο στὸν τάφο τῶν συγγενῶν τοῦ προκατόχου του, αἰοδίμου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ὁ ὁποῖος βρῖσκεται πίσω ἀπὸ τὸ ἱερὸ Βῆμα, δεθηεὶς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἀειμνήστων Μητροπολίτου Πέργης Εὐαγγέλου καὶ Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας Στυλιανοῦ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς κοιμήσεώς του.

Ὁ Πατριάρχης γιά τὴν Ἐθνικὴ Ἑορτὴ τῆς Ἑλλάδος

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Ἐθνικῆς Ἑορτῆς τῆς Ἑλλάδος ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος μετέβη στὸ Σισμανόγλειο Μέγαρο τῆς Πόλεως, τὸ ἀπόγευμα τῆς 25ης Μαρτίου 2025, καὶ παρέστη στὴ δεξίωσι πού παρέθεσε ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, στὸν ὁποῖο ἐξέφρασε τὰ συγχαρητήρια καὶ τίς εὐχὲς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς περὶ αὐτὸ Ὁμογενείας.

Τὸ πρωὶ τῆς ἴδιας ἡμέρας ὁ Παναγιώτατος ἀπέστειλε στὸ Γενικὸ Προξενεῖο τῆς Πόλεως τὸν Πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλο κ. Γρηγόριο, ὁ ὁποῖος τέλεσε τὴν Δοξολογία καὶ τὸ καθιερωμένο Τρισάγιο.

Ἡ Ὑπουργὸς Παιδείας, Θρησκευμάτων καὶ Ἀθλητισμοῦ τῆς Ἑλλάδος κ. Σοφία Ζαχαράκη στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, τὴν Πέμπτη, 27 Μαρτίου 2025, δέχθηκε τὴν Ἐξοχ. Ὑπουργὸ Παιδείας τῆς Ἑλλάδος, κ. Σοφία Ζαχαράκη, ἡ ὁποία ἐπισκέφθηκε τὸ Σεπτὸ Κέντρο τῆς Ὁρθοδοξίας γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὴν πρόσφατη ἀνάληψη τῶν καθηκόντων της.

Ὁ Παναγιώτατος συνεχάρη τὴν κ. Ὑπουργὸ γιὰ τὰ νέα καθήκοντα ποὺ τῆς ἐμπιστεύθηκε ὁ Ἐξοχ. Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Κυριάκος Μητσοτάκης καὶ τῆς εὐχήθηκε παραγωγικὴ καὶ καλλίκαρπη θητεία. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ της ἡ Ὑπουργὸς Παιδείας, Θρησκευμάτων καὶ Ἀθλητισμοῦ εὐχαρίστησε τὸν Παναγιώτατο καὶ ἐξέφρασε γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὸν σεβασμὸ πρὸς τὸν θεσμὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὸ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον της γιὰ τὴν Ὁμογένεια τῆς Πόλεως.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συναντήσεως τοὺς παρέστησαν ὁ Ἐξοχ. Πρέσβης κ. Κωνσταντῖνος Κούτρας, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὴν Πόλη, ὁ Γενικὸς Γραμματέας Θρησκευμάτων τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Ἑλλάδος Ἐλλογιμ. κ. Γεώργιος Καλαντζῆς καὶ ἄλλοι συνεργάτες τῆς κ. Ὑπουργοῦ, καὶ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, καὶ ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἐκκλησιάρχης κ. Αἰτίσις, Διευθυντῆς τοῦ Ἰδιαιτέρου Πατριαρχικοῦ Γραφείου.

Τὸ μεσημέρι ὁ Παναγιώτατος παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Ἐξοχ. κ. Ζαχαράκη.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μὲ τὸν Πρόεδρο κ. Erdoğan

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 27ης Μαρτίου 2025, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος, προσκληθεὶς ἀπὸ τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Πρόεδρο τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας κ. Recep Tayyip Erdoğan, μετέβη στὴν Ἄγκυρα ἀεροπορικῶς καὶ παρεκάθησε σὲ δεῖπνο İftar ποὺ παρέθεσε στὸ Προεδρικὸ Μέγαρο Beştepe πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Σομαλίας Ἐξοχ. κ. Hasan Sheikh Mahmud καὶ τῶν θρησκευτικῶν ἡγετῶν τῶν ἐν Τουρκίᾳ Μειονοτήτων. Στὸν Παναγιώτατο ἐπεφυλάχθη ἡ θέση ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Ἐξοχωτάτου ἀμφιτρούωνος.

Στὸ δεῖπνο ἐκτὸς τῶν θρησκευτικῶν λειτουργῶν παρεκάθησαν περὶπου τριάντα προσκεκλημένοι, μετὰξὺ τῶν ὁποίων, οἱ Ἐξοχ. Ὑπουργοί

γοὶ Ἐθνικῆς Ἀμυνας, Ἐσωτερικῶν, καὶ Πολιτισμοῦ καὶ Τουρισμοῦ τῆς Τουρκίας, ὁ Ἐξοχ. κ. Ibrahim Kalin, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ΜΠΤ, ὁ Διευθυντῆς Θερησκευτικῶν Ὑποθέσεων τῆς χώρας, κ.α.

Λίγο πρὶν ὀλοκληρωθεῖ τὸ δεῖπνο μίλησε ὁ Ἐξοχ. Πρόεδρος κ. Erdoğan, ὁ ὁποῖος χαιρέτισε θερμῶς τοὺς συνδαιτυμόνες καὶ διὰ τῶν παρόντων θερησκευτικῶν ἀρχηγῶν ἀπηύθυνε ἐγκάρδιους χαιρετισμοὺς πρὸς τοὺς πιστοὺς τους.

Κατὰ τὸ δεῖπνο, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶχε ἐγκάρδια συνομιλία μὲ τὸν κ. Πρόεδρο, ἀναφερθεὶς καὶ σὲ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν τὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν Ὁμογένεια, τὰ ὁποῖα ὁ Ἐξοχώτατος ἀκουσε μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ ἐνδιαφέρον.

Ὁ Παναγιώτατος, περίπου τὰ μεσάνυχτα, ἐπέστρεψε στὴν Πόλη.

Ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος Ἐξοχ. κ. Γιάννης Λοβέρδος στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο

Συνάντηση μὲ τὴν Α.Θ. Παναγιώτητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαῖο εἶχε τὴν Παρασκευή, 28 Μαρτίου 2025, ὁ νέος Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, Ἐξοχ. κ. Γιάννης Λοβέρδος, ὁ ὁποῖος ἐπισκέφθηκε τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιὰ πρώτη φορὰ μετὰ τὴν πρόσφατη ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συναντήσεώς τους, ὁ Παναγιώτατος συνεχάρη τὸν κ. Ὑφυπουργὸ γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν νέων πολυεύθυνων καθηκόντων ποὺ τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Κυριάκος Μητσοτάκης καὶ τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὸ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὴν περὶ αὐτὸ Ὁμογένεια τῆς Πόλεως.

ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Κανονικαὶ Πράξεις –Καθαιρέσεις

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἐθεώρησε τὴν ἐπιβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἱεραῦς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίας ποινὴν τῆς ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης καθαιρέσεως εἰς τὸν Διάκονον Ἰωάννην Τζωρτζάκην τοῦ Μιχαήλ, πρώην κληρικὸν τῆς Ἱεραῦς Μητροπόλεως Κισάμου καὶ Σελίνου, ἐπαναχθέντα εἰς τὰς τάξεις τῶν λαϊκῶν.

Ἄνακοινωθέντα

Συνήλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν Πέμπτην, 9ην Ἰανουαρίου 2025, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων.

Ἐν ἀρχῇ τῆς συνεδρίας ἀντηλλάγησαν μεταξὺ τῆς Α.Θ.Παναγιότητος καὶ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καναδᾶ κ. Σωτηρίου, ἐκ μέρους τῆς Ἁγίας καὶ Ἱεραῦς Συνόδου, ἐόρτιοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ νέον ἔτος.

Κατ' αὐτὴν, ἐτελέσθησαν τὸ Μικρὸν καὶ Μέγα Μήνυμα τοῦ κατὰ τὰς Συνοδικὰς ἐργασίας τοῦ Δεκεμβρίου 2024 ἐκλεγέντος Σεβ. Μητροπολίτου Ἀτλάντας κ. Σεβαστιανοῦ, ὅστις καὶ ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια τοῦ Παναγιωτάτου, τῶν ἁγίων Ἀρχιερέων καὶ τῶν μελῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, οἱ ὅποιοι ἠὐχίθησαν εἰς αὐτόν ἀφνειὰ ποιμαντορίαν.

* * *

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος ἐσυνέχισε καὶ τὴν 10ην Ἰανουαρίου 2025, τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, θεωρήσασα ἅπαντα τὰ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ' ὧν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσήκουσαι ἀποφάσεις.

Κατ' αὐτὴν, προτάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου, καὶ κατόπιν σχετικοῦ αἰτήματος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μπουένος Ἄιρες κ. Ἰωσήφ, ψήφων κανονικῶν γενομένων ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱεραῦς Συνόδου ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ, ἐξελέγησαν, παμψηφεί, δύο Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι παρ' αὐτῷ διὰ τὰς

ανάγκας τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ ἐν Βραζιλίᾳ. Εἰδικώτερον, ἐξελέγησαν ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Εἰρηναῖος Ταμανίνης, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Τροπαιίου, καὶ ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀγαθάγγελος Καρκαγκέλης, ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ζήλων.

* * *

Συνήλθεν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος εἰς τὴν τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς τὴν Τρίτην, 11ην Φεβρουαρίου 2025, πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν, ὑπεγράφη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου καὶ τῶν ἀγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, εἰς εἰδικὴν πρὸς τοῦτο Ἱεράν Ἀκολουθίαν, ἐν τῷ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, ἡ ἐν τῷ Ἱερῷ Κώδικι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καταστροφθεῖσα Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρᾶξις Ἁγιοκατάξεως τοῦ Ὁσίου Μοναχοῦ Χριστοφόρου (Παναγιωτοπούλου), τοῦ ἐπικαλουμένου Παπουλάκου.

* * *

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερά Σύνοδος συνέχισε καὶ τὴν 12ην Φεβρουαρίου 2025, τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐξαντλήσασα τὴν θεώρησιν τῶν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένων θεμάτων, ἐφ' ὧν καὶ ἐλήφθησαν αἱ προσηκουσαι ἀποφάσεις.

Τό Ἱερόν Σῶμα, μεταξύ ἄλλων, ἐξέφρασε τὴν κατ' ἄνθρωπον ἀγωνίαν καὶ τό στοργικόν αὐτοῦ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἐν Σαντορίνῃ καὶ ταῖς πέριξ νήσοις συνεχιζομένην σεισμικὴν δραστηριότητα, ὡς καὶ τὴν ἀμέριστον συμπάθειαν καὶ συμπαράστασιν αὐτοῦ εἰς τὴν τοπικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐντοπίους πληθυσμούς καὶ ἀπέστειλε σχετικόν Μήνυμα πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων κ. Ἀμφιλόχιον.

Ἐν τέλει τῆς συνεδρίας, ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Καναδᾶ κ. Σωτηρίου, ἐκ μέρους τῶν ἀποχωρούντων ἕξι μελῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱεράς Συνόδου, καὶ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ἐπὶ τῇ λήξει τῆς παρουσίας συνοδικῆς περιόδου.

* * *

Γενομένης τῆς τακτικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, ταύτην θά ἀποτελέσουν, διά τό ἑξάμηνον 01.03.2025 - 31.08.2025, ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, οἱ Σεβ. Τεράρχαι:

1. Γορτύνης καί Ἀρκαδίας κ. Μακάριος
2. Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέας
3. Βελγίου κ. Ἀθηναγόρας
4. Λέρου, Καλύμνου καί Ἀστυπалаίας κ. Παῖσιος
5. Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνός
6. Ἀτλάντας κ. Σεβαστιανός
7. Κυδωνιῶν κ. Ἀθηναγόρας
8. Σηλυβρίας κ. Μάξιμος
9. Αὐστραλίας κ. Μακάριος
10. Ἑλβετίας κ. Μάξιμος
11. Ἰρλανδίας κ. Ἰάκωβος
12. Μεξικοῦ κ. Ἰάκωβος

* * *

Συνήλθεν, ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἡ Ἁγία καί Ἱερά Σύνοδος εἰς τάς τακτικάς κατά μῆνα συνεδριάς αὐτῆς τήν Δευτέραν, 10^{ην}, καί τήν Τρίτην, 11^{ην} Μαρτίου 2025.

Ἐν ἀρχῇ ἀντηλλάγησαν μεταξύ τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου καί τοῦ ἀ' τῆ τάξει τῶν νέων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων, Σεβ. Μητροπολίτου Ἀρκαλοχωρίου, Καστελλίου καί Βιάννου κ. Ἀνδρέου, αἱ εἰθισμέναι προσφωνήσεις καί ἀντιφωνήσεις, ἐπί τῆ ἐνάρξει τῆς νέας συνοδικῆς περιόδου.

Ἐπί τῆ πληροφορία τῶν ἐν Συρία αἱματηρῶν γεγονότων, κατόπιν συζητήσεως ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολή συνοδικοῦ Γράμματος συμπαραστάσεως πρὸς τόν Μακ. Πατριάρχην Ἀντιοχείας κ. κ. Ἰωάννην καί ἀνεπέμφθησαν δεήσεις ὑπέρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς εἰρήνης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καί τῆς ἐνότητος καί ἀρμονικῆς συνυπάρξεως ἀπάντων τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Κατά τάς συνεδριάς ταύτας ἐθεωρήθησαν ἅπαντα τά ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει ἀναγεγραμμένα θέματα, ἐφ' ὧν καί ἐλήφθησαν αἱ προσηκουσαι ἀποφάσεις.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΧΑΛΚΗΣ

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης

Σὲ πανηγυρικὴ ἀτμόσφαιρα τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τίμησε, τὴν Πέμπτη, 6 Φεβρουαρίου 2025, τὴν μνήμη τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀνιδρυτοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, ὅπου στεγάζεται καὶ ἡ ἱστορικὴ Θεολογικὴ Σχολή. Τὸ πρῶν, τελέστηκε Θεία Λειτουργία στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς, προεξάρχοντας τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου. Συλλειτουργήσαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Γέρων Δέρκων κ. Απόστολος καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν κ. Ἀνδρέας. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης χειροτόνησε στὸν βαθμὸ τοῦ διακόνου τὸν ὑποδιάκονο Φώτιο Πουλόπουλο, Θεολόγο καὶ Ἀρχιτέκτονα, ὁ ὁποῖος θὰ ὑπηρετεῖ στὴν Πατριαρχικὴ Αὐλή.

Ἐκκλησιάστηκαν οἱ Ἀρχιερεῖς Σεβ. Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ, Γέρων Πριγκηποννήσων κ. Δημήτριος, Ἀνθηδώνος κ. Νεκτάριος, Ἐπίτροπος τοῦ Παναγίου Τάφου στὴν Πόλη, Κρήνης κ. Κύριλλος, Πατριαρχικὸς Ἐξαρχος Μελίτης, Σηλυβρίας κ. Μάξιμος, Ἰμβρου καὶ Τενέδου κ. Κύριλλος, καὶ Σελευκείας κ. Θεόδωρος, οἱ Θεοφίλ. Ἐπίσκοποι Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανός, Ἠγούμενος τῆς Μονῆς, καὶ Δαφνουσίας κ. Σμάραγδος, κληρικοὶ καὶ μοναχοί, Ἀρχοντες Ὀφφικιάλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ Γενικὴ Γραμματέας Αποδήμου Ἑλληνισμοῦ καὶ Δημόσιας Διπλωματίας Εὐγεν. κ. Μάϊρα Μυρογιάννη, καὶ πιστοὶ ἀπὸ τὰ Πριγκηπόννησα, τὴν Πόλη καὶ τὸ ἔξωτερικόν.

Ὁ Παναγιώτατος, στὴν ὁμιλία πὺν πραγματοποίησε ἀμέσως μετὰ, στὴν Αἴθουσα Τελετῶν τῆς Σχολῆς, ἀναφέρθηκε στὸν Ἱερό Φῶτιο, πὺν τὸν 9ο αἰῶνα ἵδρυσε τὴ Μονή, ἀλλὰ καὶ στὸν μετέπειτα διάδοχό του αὐοίδιμο Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη Γερμανὸ Δ', πὺν δημιούργησε τὸ 1844, στὸν ἴδιο χῶρο, τὴν Θεολογικὴ Σχολή. “Ἡ Τροφὸς Σχολὴ ἀπετέλει τὸ θεολογικὸν «ἐπιτελικὸν διεργαστήριον» τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας”, τόνισε ὁ Παναγιώτατος καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας του ἐπεσήμανε ὅτι ἡ Σχολὴ ἔδινε στοὺς ἱεροσπουδαστές της τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια γιὰ τὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας καὶ μεταλαμπάδευε σὲ αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἦθος τοῦ Φαναρίου.

Σε άλλο σημείο τῆς ὁμιλίας του, ὁ Πατριάρχης ἐπεσήμανε τὰ ἑξῆς: “Ἡ καλὴ θεολογικὴ κατάρτισις, ἡ ὁποία πρέπει συνεχῶς νὰ ἐμπλουτίζεται δι’ ἐνδελεχοῦς μελέτης, ὁμοῦ μετὰ τῆς πλήρους ἀφιερώσεως εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν διακονίαν τοῦ λαοῦ Του, ἀποτελοῦν διὰ τὸν κληρικὸν τὴν πνευματικὴν πανοπλίαν εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα ἐκπληρώσεως τῆς ἀγίας ἀποστολῆς του. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει ἀνάγκη κληρικῶν εὐσεβῶν καὶ εὐφυῶν, πιστῶν εἰς τὴν ἀνωθεν κλῆσιν καὶ εἰς τὴν παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, μὲ ὀρθόδοξον φρόνημα καὶ μὲ σύγχρονον πνεῦμα, μὲ ὄξυ αἰσθητήριον διὰ τὸ καθῆκον καὶ μὲ ἐνσυναίσθησιν πρὸς τὸν ἀνθρώπον, «ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν».

Ὁλοκληρώνοντας τὴν ὁμιλία του, ὁ Παναγιώτατος ἐξέφρασε τὴν Πατριαρχικὴ εὐαρέσκειά του πρὸς τὸν Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐφορείας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης, καθὼς καὶ πρὸς τὸν Ἡγούμενο αὐτῆς καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Μοναστικὴ Ἀδελφότητα καὶ τοὺς λαϊκοὺς συνεργάτες του γιὰ τὸ ἔργο ποὺ ἐπιτελοῦν. Προηγουμένως, τὸν Παναγιώτατο προσφώνησαν ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανός, Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γέρον Δέρκων κ. Απόστολος, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῆς Μονῆς, καὶ ὁ νέος Πατριαρχικὸς διάκονος Ἱερολ. κ. Φώτιος Πουλόπουλος, ὁ ὁποῖος πραγματοποίησε τὴν ὁμιλία τῆς χειροτονίας του.

Ἀφ’ ἐσπέρας τελέστηκε στὸ ναῦδριο τῆς Μονῆς ὁ Μέγας Ἐσπερινὸς τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Φωτίου, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κρήνης κ. Κυρίλλου, Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου Μελίτης. Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνθηδῶνος κ. Νεκτάριος καὶ ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανός, Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς, ἐνῶ ἐκκλησιάστηκαν εὐάριθμοι πιστοὶ ἀπὸ τὰ Πριγκηπόννησα.

**Προσφώνησις τοῦ Καθηγούμενου,
Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀραβισσοῦ κ. Κασσιανοῦ
κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου**

Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Γέρον Δέρκων κ. Απόστολε, Πρόεδρε τῆς Ἐφορείας τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν καθιδρύματος, μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων μελῶν αὐτῆς,

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα Γέρον Πριγκηποννήσων κ. Δημήτριε, Ποιμενάρχα τῆς θεοσώστου Ἐπαρχίας ταύτης,

Σεβασμιώτατε ἅγιε Ἀνθηδῶνος κ. Νεκτάριε, Ἐπίτροπε τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνταῦθα,

Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς,

Ἐξοχωτάτη κ. Μυρογιάννη, Γενικὴ Γραμματεὺ Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ καὶ Δημοσίας Διπλωματίας μετὰ τῶν συνεργατῶν σας καὶ τοῦ Ἐντιμ. Προξένου κ. Μάμαλου,

Σεβαστοὶ πατέρες καὶ εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ τοῦ λόφου τῆς Ἐλπίδος,

Ἡ Ἱερὰ καὶ ἱστορικὴ Μονὴ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐορτάζει σήμερα «ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς» τὴν μνήμη τοῦ ἀνιδρυτοῦ της, Ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου, καὶ ἡ γεραρὰ Χαλκίτιδα Θεολογικὴ Σχολὴ πανηγυρίζει ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἁγίου Πατρὸς, τοῦ πάτρωνός της καὶ συμπάτρωνος τῶν Γραμμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, ὡς ἀνώτερου κρατικοῦ ἀξιωματοῦχου, ὡς ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, ὡς λογίου καὶ ἐπιστήμονος, ὡς φιλόλογου, θεολόγου, ῥήτορος καὶ δοκίμου ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως, ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ὡς Ἁγίου τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, παραμένει μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτος στὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν ἱστορίᾳ.

Καὶ τὸ ἡγιασμένον τοῦτο τῆς ἱερᾶς Θεολογίας τέμενος, ἡ ἡμετέρα Σχολή, προέβαλλεν, ὡς πρότυπο τῶν ἱεροσπουδαστῶν της, αὐτὴν τὴν ἱερὰ καὶ πολυσχιδῆ προσωπικότητα τοῦ Μεγάλου Φωτίου. Μὲ τὴν θεολογικὴ ἐμβριθεῖα, τὴν λογιωσύνη, τὴν εὐρύτητα τοῦ πνεύματος, τὴν διάθεση υπέρσπαισης τῶν δικαίων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἄλλες ἀρετὲς καὶ χαρίσματα τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς ἐφοδίαζε ἡ Χαλκίτιδα Σχολὴ τοὺς σπουδαστὲς της καὶ τοὺς ἀπέστελλε ἀνὰ τὸν κόσμον ὡς «ἀγγέλους» τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς της.

«Ἀπόστολοι τῆς Χάλκης» κατὰ τὴν ἔκφραση ἐνὸς παλαιοῦ ἀποφοίτου τῆς Σχολῆς καὶ «ἄγγελοι τῆς Ἐκκλησίας», ὅπως οἱ ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως, ἦταν, πράγματι, οἱ Χαλκίτες κληρικοί καὶ θεολόγοι, προικισμένοι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θεολογικὴ κατάρτιση, μὲ «κάτι πὺν λέγεται Πατριαρχικό, Πολίτικο, ὀρθὰ καὶ πλοῦσια ἐκκλησιαστικό». Πίστη στὴν παράδοση, ὡς δημιουργικὴ δύναμη, ἐκκλησιαστικὸ ἦθος καὶ φρόνημα, ὑπακοὴ στὴν Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀφοσίωση στὸν θεοστήρικτο θεσμὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου συνιστοῦσαν τὰ χαρακτηριστικὰ καὶ τὰ ἰδανικὰ τῶν Χαλκικῶν ἀποφοίτων.

Μὲ αὐτὰ τὰ ιδεώδη καὶ τὰ ἰδανικὰ εἰσήλθατε γιὰ νὰ μαθητεύσετε

στην Θεολογική Σχολή πριν από 70 χρόνια και Ὑμεῖς, Παναγιώτατε, και ἀνεδείχθητε εὐκλεῆς γόνος τῆς μεγάλης αὐτῆς πνευματικῆς μάννας, τῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης. Ἡ ὑψηλὴ παρουσία τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος λαμπρύνει τὴν σημερινὴ πανήγυρη τῆς ἡμετέρας Μονῆς καὶ Σχολῆς καὶ ἡ τέλεση, μετὰ ἀπὸ πολλὰς δεκαετίες, Πατριαρχικῆς Θείας Λειτουργίας στὸ κατασκευτικὸ ναῦδριον τῆς Ἁγίας Τριάδος καθιστᾷ τὴν παροῦσα ἡμέρα ἱστορικὴ γιὰ τὸ ἱερὸ καθίδρυμά μας.

Δοξολογοῦμε, λοιπόν, τὸν Σωτῆρα Χριστό, διότι μᾶς ἀξίωσε νὰ ἐορτάσουμε τὴν σημερινὴ πανήγυρη κατὰ τὸν τρόπο αὐτόν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς πολλὰς τοῦ εὐεργεσίας σχετικὰ μὲ τὴν Θεολογικὴ μας Σχολή, ἀπὸ τὶς ὁποῖες μνημονεύουμε ἰδιαίτερος τὴν ἀνακαίνιση καὶ ἐπέκταση τοῦ κτηριακοῦ συγκροτήματός της, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔναρξη συστηματικοῦ διαλόγου μὲ τοὺς ἀρμοδίους γιὰ τὴν ἐπαναλειτουργία της, μὲ τὴν προσδοκία καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι, μετὰ ἀπὸ μεθοδικὴ ὁργάνωση καὶ τὴν ἀναγκαῖα προετοιμασία, θὰ ὑπάρξουν θετικὲς ἐξελίξεις στὸ πεδίο αὐτό.

Τὸ ζήτημα αὐτό, τῆς ἐπαναλειτουργίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔτυχε ἐξ ἀρχῆς τῆς προσοχῆς καὶ τοῦ ἀνυστάκτου ἐνδιαφέροντος τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἡ ὁποία ἔχει καταβάλλει γιὰ τὴν ἐπίλυση αὐτοῦ τοῦ χρονίζοντος προβλήματος πολλοὺς κόπους, διαχρονικῶς, ἀλλὰ καὶ στὴν παροῦσα φάση του. Κατ' ἐντολήν Σας, Παναγιώτατε, καὶ μὲ πολῦτιμο ἐφόδιο τὴν σεπτὴ Πατριαρχικὴ εὐχή καὶ εὐλογία, μετέβην μὲ συνεργάτες μου, στὰ μέσα τοῦ παρελθόντος ἔτους στὴν Ἄγκυρα, πρὸς συνάντηση μὲ τὶς ἀρμοδίους ἀρχές, ὅπου τέθηκαν τὰ θεμέλια τοῦ μέχρι σήμερα διεξαγομένου διαλόγου, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν κοινὴ, ὅπως θὰ ἔπρεπε, χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὴν ἴδια ζέση, καὶ μὲ ἀμείωτη τὴν φιλόστοργη μέριμνα, δὲν παρακολουθεῖτε ἀπλῶς τὴν πορεία τῶν ἐξελίξεων, ἀλλὰ ἠγείστε, Παναγιώτατε, ὅλης αὐτῆς τῆς ἐργώδους προσπάθειας, δίνοντας τὶς δέουσες κατευθύνσεις καὶ στηρίζοντας μὲ κάθε τρόπο τὸ ἔργο τῆς ἐπὶ τούτῳ συσταθείσης Ἐπιτροπῆς.

Στὸ πλαίσιο αὐτὸ ἐκφράζω τὶς προσήκουσες εὐχαριστίες γιὰ τὴν ἀγαστὴ συνεργασία καὶ πρὸς τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς, Σεβ. Μητροπολίτη Γέροντα Δέρκων κ. Ἀπόστολο, Πρόεδρο καὶ τῆς Σεβαστῆς Ἐφορείας τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, μετὰ τῶν λοιπῶν Σεβασμιωτῶν μελῶν αὐτῆς. Χαιρετίζω, ἐπίσης, τὴν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν παρουσία ἐκπροσώπων τῆς ἐντίμου Ἑλληνικῆς Πολιτείας, κατὰ τὴν ἐόρτιο αὐτὴ ἡμέρα τοῦ ἱεροῦ σκηνώματος τῆς Χαλκίτιδος Μονῆς καὶ Σχολῆς.

Ἡ ἡμέρα, ὅμως, αὐτὴ ἡ ἐπιφανῆς καὶ ἐόρτιος γιὰ τὴν Μητέρα Ἐκ-

κλησία και την Θεολογική μας Σχολή λαμπρύνεται φέτος ιδιαίτερος δια της εις διάκονον χειροτονίας του π. Φωτίου, προς τον οποίο ευχόμαστε, από αυτής της θέσεως, να αναδειχθῆ ἄξιος διάκονος τῶν του Θεοῦ μυστηρίων, ταπεινὸς ἐργάτης τῆς Ἐκκλησίας, ἐπιζητῶντας τὴν δόξα αὐτῆς καὶ τίποτε ἀλλότριον τοῦ γνησίου Ὁρθοδόξου πνεύματος καὶ φρονήματος, ὅπως βιώνεται στὴν Μεγάλῃ του Χριστοῦ Ἐκκλησία· νὰ συνειδητοποιήσῃ τὴν ἀποστολή του ὡς κληρικοῦ, νὰ παραμείνῃ πάντοτε εὐπειθῆς καὶ πρόθυμος πρὸς τοὺς ἀνωτέρους του, προσηνῆς καὶ εὐχαρὶς πρὸς τοὺς ὀμοβάθμους καὶ κατωτέρους του· νὰ ἀναδειχθῆ, τέλος, ἕνας ἄλλος «Φώτιος» κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου.

Δοξάζοντας γιὰ ὅλα τὰ παραπάνω τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, καὶ ἐπικαλούμενοι τίς πρὸς Αὐτὸν πρεσβεῖες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Φωτίου τοῦ Μεγάλου, Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ευχόμαστε τὸ τρέχον ἔτος νὰ ἀποτελέσῃ ἕνα ἀποφασιστικὸ στάδιο γιὰ τὴν εὐφρόσυνῃ ἡμέρᾳ τῆς ἐπαναλειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, μεστὸ εὐλογιῶν καὶ θείων δωρεῶν γιὰ τὸ ἱερὸ ἡμῶν καθίδρυμα.

Χρόνια πολλὰ καὶ εὐλογημένα!

ΜΕΡΟΣ Δ'

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

Μητροπολίτης Ἐλαίας Θεοδώρητος
(1941–2025)

Ἡ ἀναφορὰ στὸν μακαριστὸ ἱεράρχη καὶ μητροπολίτη Ἐλαίας κυρὸ Θεοδώρητο εἶναι «μνήμη ἀνδρὸς δικαίου ἐν πίστει τετελειωμένου». Γεννήθηκε στὸ χωριὸ Βελιὰ Λακωνίας τὸ σωτήριον ἔτος 1941. Ἀναζήτησε τὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν παιδική του ἀκόμη ἡλικία στὴ γενέτειρά του, τὴν ἀγιοτόκο καὶ θεοσκέπαστη Λακωνία, ὅπου ἔλαβε τὴ στοιχειῶδη καὶ ἐγκύκλια ἐκπαίδευσή του. Τὸ μαρτυρικὸ ὅμως καὶ ὄσιακὸ φρόνημα τῶν ἁγίων τοῦ τόπου του ἐγίναν γιὰ τὸν πεφιλημένο μακαριστὸ μητροπολίτη Ἐλαίας

Θεοδώρητο ἔμπνευση καὶ κανόνας βιοτῆς. Ἡ θεολογικὴ του κατάρτιση ξεκίνησε στὴν παλαιάφητη καὶ ἱστορικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης καὶ λόγω παύσης τῆς λειτουργίας τῆς τελείωσε στὴν ἀντίστοιχη Σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου μαθήτευσε δίπλα σὲ γνωστοὺς καὶ καταξιωμένους πανεπιστημιακοὺς δασκάλους, ἀποφοιτώντας τὸ 1974. Τὸ 1979 ἀναγορεύτηκε διδάκτορας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τῆς Grenoble.

Ἐκεῖνοι οἱ ἅγιοι τῆς πατρίδας του καλλιέργησαν, ἐπαύξησαν καὶ ὀδήγησαν στὴν καρποφορία τοῦ εὐαγγελικοῦ σπόρου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τελείωσης πού διατηροῦσε στὴν ψυχὴ του, ἡ ὁποία καρποφόρησε τὴν ἀφιέρωσή του στὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του. Ἡ ζωντανὴ καὶ μὲ ἔργα εὐσέβειά του πλάτυναν μέσα στὴν καρδιά του τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν Χριστὸ, τοὺς ἁγίους Του ἀλλὰ καὶ τοὺς χριστιανούς. Ἐκάρη μοναχὸς τὸ σωτήριον ἔτος 1963 στὴ Μονὴ τῆς γενέτειράς του, ἐκεῖνη τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα Μαρτύρων, καὶ στὴ συνέχεια ἔλαβε τοὺς βαθμοὺς τῆς παναγίας ἱερατικῆς διακονίας στὶς 30 Ἰανουαρίου τοῦ 1964 καὶ στὴ συνέχεια τῆς ἱερωσύνης τὴν 1η Ἰουλίου τοῦ 1967 ἀπὸ τὸν μακαριστὸ οἰκεῖο ποιμενάρχῃ καὶ μητροπολίτη Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Κυπριανό, φέροντας ἄρτια τὴν πανοπλία τῆς πνευματικῆς στρατείας. Ἀργότερα τέ-

θηκε ως λύχνος ήγουμενεύων τῆς ἴδιας μονῆς ἀπὸ τὸ 1968 μέχρι τὸ 1976 καθοδηγώντας καὶ δίνοντας πνευματικούς ἀγῶνες ἐναντίον ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν. Τιμηθεὶς γιὰ τὴν ἐν γένει ποιμαντικὴ προσφορά του ἐστάλη ἀπὸ τὴ Μητέρα Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, τὸν πάνσεπτο Οἰκουμενικὸ θρόνο τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς καθηγητῆς στὴν Πατριάδα ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ τὸ 1978 καὶ στὴ συνέχεια στὴ μακρινὴ Περσία ὡς πατριαρχικὸς ἑξάρχος καὶ διευθυντῆς τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς σχολῆς. Μετεφυτεύθη ἀκολούθως στὴν ἡγουμενία τῆς σεβασμίας καὶ πατριαρχικῆς ἱερᾶς μονῆς τῶν Βλαταίων στὴ Θεσσαλονίκη ὡς σεπτὸς προκάτοχός μου γιὰ τὸ διάστημα 1980-1985 συνεχίζοντας τὴν εὐεργετικὴ του διακονία. Μετὰ τὴν τετραετία του ὡς ἡγουμένου ἢ Μητέρα Ἐκκλησία ἀντάμειψε τοὺς κόπους καὶ τὴ διακονία του. Ἐξελέγη καὶ χειροτονήθηκε στὶς 25 Μαρτίου τοῦ 1984 ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τιτουλάριος Ἐπίσκοπος τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμπάσης ἐπισκοπῆς Ἐλαίας, διαδεχόμενος σὲ αὐτὴν τὸν μακαριστὸ Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κυρὸ Δημήτριο καὶ ἔχοντας σκεπαστὴ καὶ ῥύστη τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Τὸ ἔτος 1985 ἀποσύρθηκε τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας, ἐνῶ στὶς 10 Ἰανουαρίου τοῦ σωτηρίου ἔτους 2023 προήχθη σὲ Μητροπολίτη μὲ τὸν ἴδιο τίτλο. Ἡ μακρὰ περίοδος τῆς ἱερωσύνης του τὸν ἀνέδειξε σὲ «θυσία ζῶσα ἐν πνεύματι ταπεινώσεως». Κέντρο τῆς ζωῆς του ἦταν ὁ ναὸς καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ ὡς ἄλλη πηγὴ Σιλῶμ ἢ «βλύζουσα τὰ ζώηρυντα ὕδατα». Κοιμήθηκε πλήρης ἡμερῶν καὶ ἔργων στὴν Ἀθῆνα στὶς 5 Μαρτίου τοῦ 2025.

Ἐνθερμὴ πίστη, ἐσταυρωμένη ἀγάπη καὶ ἀκατάλυτη ἐλπίδα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἦταν τὸ τρίπτυχο τοῦ βίου του. Ἐπολιτεύθη σταυρούμενος ἐν Χριστῷ καὶ συσταυρούμενος μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἐργαζόμενος «ἐν εἰρήνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ» μὲ λόγο, μὲ ἀναστροφή, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ πίστη. Διακρίθηκε γιὰ τὴν εἰλικρινῆ ἀφοσίωσή του στὴν Ἱερὴ Παράδοση τῆς γαλακτοτροφούσης Μητέρας Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἦταν γιὰ ἐκείνους ἡ μόνη τροφός, ἀσφάλεια καὶ ἐπίκουρος. Ἐζησε ταπεινά, ἔδρασε πνευματικά, δίδαξε ἀποστολικά καὶ ἱεραποστολικά καὶ κοιμήθηκε ἐν Κυρίῳ χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος. Δαπάνησε ὅλη του τὴ ζωὴ γιὰ τὴν ἐργασία τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ ὡς πιστὸς οἰκονόμος τῆς χάριτος καὶ ὡς ταπεινὸς γεωργὸς τῆς ἀμπέλου τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ψυχὴ του ἀναζητοῦσε ἄσκησιν τῆς σκιάς τῆς νεφέλης τῆς χάριτος ἀλλὰ καὶ «τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν τε καὶ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον». Ξεχώριζε σὲ ὅλη του τὴ ζωὴ γιὰ τὴν ἀμετάκλητὴ πίστη του, τὴ ζέουσα ἀγάπη του γιὰ τὴν πνευματικὴ τροφὴ τῶν Χριστιανῶν, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, στὴν ὁποίαν ἐπέδειξε ἀνυπόκριτὴ ὑπακοὴ ἀπὸ κάθε θέσιν πού κλήθηκε νὰ

διακονήσει.

Προσπάθησε ταπεινά και ἀθόρυβα νὰ ἐφαρμόσει τὸ εὐαγγέλιο στὴ ζωὴ του, νὰ δεῖ τὸν κάθε ἄνθρωπο ὡς πάσχοντα ἀδελφὸ του, ὡς τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, πέρα ἀπὸ κάθε ἀνθρώπινη διάκριση καὶ ἀδυναμία, «τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος». Κύριο μέλημά του μὲ βάση τὴν τίμια ἀρχιερωσύνη του, τὴ νυχθήμερη προσευχὴ του ἀλλὰ καὶ τὸ διδακτικὸ του χάρισμα ἦταν ἡ διάδοση τῆς ἐσταυρωμένης ἀγάπης καὶ τῆς σταυροαναστάσιμης σωτηρίας. Μέσα ἀπὸ τὸν λόγο καὶ τὴν πράξη του ποθοῦσε τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν πιστῶν, τὴ μετάδοση τῆς ζωαρχικῆς καὶ τελεταρχικῆς χάρις μὲ τὴ μεγαλόπρεπη τέλεση τῶν ἱερῶν μυστηρίων, ἀκόμη καὶ ἂν οἱ συνθήκες στὴ μακρινὴ Περσία δὲν ἦταν πάντοτε εὐνοϊκές. Ἡ σύννεση, ἡ εὐγένεια, τὸ αἶσθημα δικαιοσύνης, ἡ ταπείνωση καὶ ἡ γνῶση τῶν πραγμάτων ἀνέδειξαν τὸ ποιμαντικὸ, κοινωνικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ του ἔργο ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθεια θαυμαστό καὶ ἀξιοζήλευτο καθιστώντας τὸ τύπο γιὰ ἐμᾶς τοὺς νεώτερους καὶ διαδόχους του. Ανελλιπὴς φροντίδα του ἦταν ἡ παρηγορία τῶν «θλιβομένων καὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις ὄντων», ἡ βακτηριακὴ στήριξη «τῶν ἐν κινδύνοις καὶ ἐν περιστάσεσιν», ἡ ὀρθὴ διδασκαλία τοῦ διψασμένου λαοῦ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν λόγο τῆς ἀληθείας.

Ὁλοκλήρωσε δεόντως καὶ θεοφιλῶς τὴ διακονία του στὸν ἐπίγειο κόσμον ἔχοντας πάντοτε κατὰ νοῦ τὸν θεοχάρακτο προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὴν ἀπόλαυση τῆς ἐπουράνιας βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἀγίους τῆς Ἐκκλησίας Του. Απεδείχθη δόκιμος καὶ καλὸς ἐργάτης Κυρίου. Ἠνάλωσε ὅλο τὸν βίον καὶ τὴν ἱκμάδα τοῦ σώματός του στὸν Χριστὸ καὶ στὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ χοϊκὸ του σκῆνωμα σαββατίζει ὡς πρὸς τὴ σάρκα στὸν τάφο του ἀναμένοντας κατὰ τὴ δευτέρη καὶ ἔνδοξη παρουσία τοῦ Κυρίου τὴ μετὰ τῶν δικαίων καὶ ἁγίων ἀνάσταση. Πορεύεται εὐφραϊνόμενος τὴ μακαρία ὁδὸ, τὴ λήγουσα στὸν ἐφετὸ τόπο τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς ἀτελεύτητης χαρᾶς, «ὧν ἠτοίμασεν ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν».

Καλὸ παράδεισο καὶ καλὴ συνανάσταση ἀδελφὲ καὶ συνεπίσκοπε κυρὲ Θεοδώρητε.

Ἐγγραφα στὴ σεβασμία Πατριαρχικὴ Μονὴ τῶν Βλαταίων ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,βκε'

Ἐπίσκοπος Ἀμορίου Νικηφόρος
Ἡγούμενος Ἱ. Π. Μονῆς Βλατάδων

Μητροπολίτης πρώην Παραμυθίας Τίτος (1931–2025)

Ὁ Μακαριστὸς Μητροπολίτης πρ. Παραμυθίας Τίτος (κατὰ κόσμον Σωτήριος) Παπανάκος, γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ τὸ 1931 καὶ σπούδασε στὴν Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀποφοίτησε τὸ 1964. Χειροτονήθηκε διάκονος καὶ πρεσβύτερος τὸ 1966 καὶ ὑπηρέτησε ὡς ἱεροκλήρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας. Στις 17 Ἰουλίου τοῦ 1974 χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Παραμυθίας, Φιλιατῶν, Γηρομερίου καὶ Πάργας, διαδεχόμενος τὸν Μητροπολίτη Παραμυθίας Παῦλο, καὶ γενόμενος ἔτσι ὁ 15ος Ποιμενάρχης τῆς Παραμυθίας.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του στὴν περιφέρεια τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, πραγματοποιήθηκε σοβαρὸ καὶ σιωπηλὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο στους 150 περίπου ἐνοριακοὺς ναοὺς, χωρὶς προβολή, καθὼς συνειδητὴ του ἐπιλογή ἦταν ἡ ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων του μὲ σεμνότητα καὶ ἐν πνεύματι ταπεινώσεως. Ἐπίσης ἐν κρυπτῷ, ἀπὸ τὴν Μητρόπολη Παραμυθίας δόθηκαν μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ σὲ φιλανθρωπικὸ ἔργο.

Τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 2000, κατάφερε μετὰ ἀπὸ μακροχρόνιες προσπάθειες μὲ τὴν συνδρομὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Δονάτου τοῦ Θαυματουργοῦ, ἀπὸ τὸ νησι Μουράνο τῆς Βενετίας στὴν Μητρόπολη Παραμυθίας.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἰδρύθηκαν ὁ ῥαδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως «Ὁρθόδοξος Λόγος», ἐκκλησιαστικὰ βιβλιοπωλεῖα στὴν Παραμυθία καὶ τὴν Ἠγουμενίτσα, δανειστικὲς βιβλιοθηκὲς καθὼς καὶ ἐκκλησιαστικὸ μουσεῖο στὴν Πάργα.

Ἐπίσης, ἀγιογραφήθηκε τμῆμα τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Δονάτου καὶ ἀποπερατώθηκαν οἱ ἐργασίες διαμόρφωσης στους ἐξωτερικοὺς χώρους καθὼς καὶ στὸ Μητροπολιτικὸ μέγαρο καὶ τὸ πνευματικὸ κέντρο. Στις Ἱ. Μονὲς τῆς Μητροπόλεως βελτιώθηκαν οἱ κτηριακὲς ἐγκαταστάσεις, ἐνῶ ὁ ἴδιος ἐπέβλεπε τὶς ἀγιογραφίες σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς κατὰ τὰ Βυζαντινὰ πρότυπα.

Ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Παραμυθιάς Τίτος διετέλεσε ἐπίσης πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ κληροδοτήματος Ρίγγα, ἦταν ἐνεργὸ μέλος τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῦ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ μεταξὺ ἄλλων ὑπηρέτησε ὡς μέλος τοῦ δευτεροβάθμιου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ὡς γραμματέας καὶ ταμίας τῆς Ἱεραῦ Συνόδου, καὶ ὡς μέλος διαφόρων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν.

Ἐκοιμήθη στίς 13 Μαρτίου 2025 πλήρης ἡμερῶν σὲ ἡλικία 94 ἐτῶν νοσηλευόμενος καὶ ἐνταφιάστηκε στὴν Κοινοβιακὴ Γυναικεῖα Ἱερά Μονὴ Αγίας Παρασκευῆς Πούντας Καναλακίου.

Μητροπολίτης πρώην Θεσσαλονίκης Ἄνθιμος (1934–2025)

Ὁ θάνατος κατὰ τὴν ὀρθόδοξη θεολογία δὲν εἶναι τὸ τέλος, ἀλλὰ ἡ μετάβαση, τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ φθαρτὸ καὶ πρόσκαιρο στοῦ ἀφθαρτοῦ καὶ αἰώνιο. Ὁ θάνατος πού δημιουργεῖ τὴν ἀπουσία, ἀναδεικνύει παράλληλα καὶ τὴν παρουσία. Ἀναδεικνύει τί ἀπέμεινε στὴ ψυχὴ μας ἀπὸ ἐκεῖνον πού «ἀπῆλθε πρὸν Κύριον» τὴν μνήμη του, τὸ παράδειγμά του, τὸ ἦθος του, τὸ ἀποτύπωμά του στὴν ζωὴ.

Ἡ νεκρολογία γιὰ τὸν ἐν δικαίους ἀναπαυόμενο Ἐπίσκοπο τῆς τῶν Θεσσαλονικέων Ἐκκλησίας κυρὸ Ἄνθιμο, ὁ ὁποῖος ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τὴν Πέμπτη 13 Μαρτίου 2025, δὲν δύναται νὰ χωρέσει οὔτε τὸ μέγεθος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, ἀλλ' οὔτε καὶ τὸ ποιμαντικὸ καὶ πνευματικὸ ἔργο πού ἄφησε ὡς πολῦτιμο μαργαρίτη στὴν σύγχρονη ἱστορία τῆς Αγίας μας Ἐκκλησίας.

Ὁ Μητροπολίτης Ἄνθιμος, κατὰ κόσμον Διονύσιος, Ρούσσας τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς Ἀργυρῶς γεννήθηκε τὸ 1934 στὴ Σαλμώνη τοῦ Πύργου Ἠλείας. Ἐκ νεότητος ἀνατράφηκε μέ ἐκκλησιαστικὰ βιώματα πλησίον τοῦ φλογεροῦ ἱεροκήρυκος ἀρχιμ. Ἀχιλλίου Παπαθανασόπουλου καὶ ἡ κλίση του πρὸς τὸν Θεὸ καλλιεργήθηκε ἀπὸ τὴν βαθεῖα πίστη τῆς οἰκογενείας του, ἡ ὁποία ἔχει ἱερατικὴ ρίζα στὸν μακαριστὸ προπάππο του,

ιερέα Ανδρέα Ρούσσα. Μετά τήν ολοκλήρωση τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν στή γενέτειρά του σπούδασε φιλολογία πρώτα καί θεολογία μετέπειτα στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Διετέλεσε καθηγητής μέσης ἐκπαιδεύσεως καί ὑπηρετήσε ὡς ἔφεδρος ἀξιωματικός στήν ἐλληνική ἀεροπορία.

Χειροτονήθηκε διάκονος τό 1964 ἀπό τόν γέροντά του, Μητροπολίτη Θήρας Γαβριήλ (Καλοκαιρινό), ἀπό τόν ὁποῖο ἔλαβε τό ὄνομα «Ἀνθιμος» πρὸς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτου Τριφυλίας Ἀνθίμου (Τσάτσου), κατὰ σάρκα ἀνεψιῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Ζ', καί πρεσβύτερος ἀπό τόν ἴδιο ἀρχιερέα τό 1965. Ὡς κληρικός τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὑπηρετήσε στούς ἱερούς Ναούς Ἁγίου Στυλιανοῦ Γκύζη καί Ἁγίου Βασιλείου τῆς ὁδοῦ Μετσόβου, ἐνῶ παράλληλα ἀνέλαβε τήν σύνταξη τῆς «Φωνῆς Κυρίου». Κατά τήν ἴδια περίοδο ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἀνέθεσε τήν διεύθυνση τῶν Ὑπηρεσιῶν καί τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τόν Ἰούλιο τοῦ 1974 ἐξελέγη ὑπό τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτης Ἀλεξανδρουπόλεως. Τήν λαχοῦσα Μητρόπολη διεποίμανε μέ ζήλο, αὐταπάρνηση καί πολύ κόπο γιά τριάντα χρόνια καί διακρίθηκε γιά τήν ἐπ'ἀνδρωση τῆς Ἐπαρχίας του μέ ἐκλεκτά στελέχη, γιά τήν ἔντονη φιλανθρωπική δραστηριότητα, γιά τήν ἀνοικοδόμηση ἱερῶν Ναῶν, οἰκοτροφείων, ἰδρυμάτων, ἱερῶν Μονῶν, ἐπισκοπέιου στήν Σαμοθράκη, κατασκηνώσεων, γιά τήν στήριξη τῆς τοπικῆς κοινωvίας καί γιά τήν ἐνίσχυση τοῦ πατριωτικοῦ φρονήματος. Γίνεται «τύπος τοῖς πιστοῖς ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ». Ἡ ἴδρυση καί λειτουργία τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης στήν Ἀλεξανδρούπολη ὀφείλεται στόν Μητροπολίτη Ἀνθιμο. Ἡ ἐν λόγῳ Ἱατρική Σχολή ἀναγνωρίζουσα τήν εὐεργεσία τοῦ μακαριστοῦ τόν ἀναγόρευσε ἐπίτιμο διδάκτορα.

Τόν Ἰούνιο τοῦ 2004 ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τόν ἐξέλεξε διά καταστάσεως Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης. Στήν πόλη τοῦ Ἁγίου Δημητρίου μετέβη ἔχων ὡς πλούσια παρακαταθήκη τήν ἐμπειρία πού ἀπέκτησε στόν ἀκριτικό Ἔβρο. Ὁ νέος Μητροπολίτης δέν θέλησε νά τόν συνοδεύσει κανεῖς ἐκ τῶν συνεργατῶν του ἀπό τήν Ἀλεξανδρούπολη, ἐπιλογή πού δείχνει τό ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί τόν σεβασμό πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν νέων συνεργατῶν του στή Θεσσαλονίκη.

Κατά τὰ δεκαεπτά ἔτη τῆς ἀρχιερατείας του χειροτόνησε νέους κληρικούς, ἀνέγειρε, ἐγκαινίασε καί ἐξωράισε πλείστους ἱερούς Ναούς,

μερίμνησε για τήν λειτουργία ένοριακῶν συσσιτίων, φιλοξένησε ἀδιακρίτως Ἕλληνες καί ξένους φοιτητές, στήριξε τά ιδρύματα, ὑπῆρξε πρωτεργάτης σέ λατρευτικές, φιλανθρωπικές, κοινωνικές καί πολιτιστικές δράσεις μέ ἐπίκεντρο τόν ἄνθρωπο. Ἡ διακονία τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦσε τό κύριο μέλημά του. Ὅλους τούς ὑποδεχόταν μέ ἀγάπη καί σεβασμό -ἀπό τόν ἀπλό πιστό πού θά ἔτρεχε κοντά του νά τοῦ ἀσπαστεῖ τό χέρι μέχρι κάποιον ἐκπρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς πολιτείας- καί τούς ἀποχαιρετοῦσε δίνοντάς τους ἀπλόχερα ἐγκάρδιες εὐχές. Σπάνια ἐπέλεγε νά ἀπουσιάσει ἐκτός Θεσσαλονίκης. Δέν ὑπῆρχε ἄνθρωπος πού θά τόν ἐπισκεπτόταν, ἀκόμη καί σέ ἡμέρες ἐορτῶν καί ἀργιῶν, τόν ὁποῖο νά μὴν ὑποδεχθεῖ στό Μητροπολιτικό Γραφεῖο, οὔτε ἄνθρωπος πού θά τοῦ τηλεφωνοῦσε, στόν ὁποῖο νά μὴν ἀπαντήσει ὁ ἴδιος.

Ὁ Μητροπολίτης Ἄνθιμος ἦταν εἰλικρινής καί γνήσιος ἄνθρωπος. Μνημόνευε καί σεβόταν τούς γονεῖς του, τούς δασκάλους του, τούς γεροντάδες του, Μητροπολίτες Θῆρας Γαβριήλ (Καλοκαιρινό) καί Κοζᾶνης Διονύσιο (Ψαριανό), τούς ὁποίους θεωροῦσε εὐεργέτες του. Ἡ ἱεροπρέπεια καί ἡ εὐγένεια τόν στόλιζαν σέ κάθε ἐκφάνση τῆς ζωῆς του καί ἰδιαίτερα στή θεία λατρεία. Οὐδέποτε στενοχωροῦσε, ἐπέπληττε καί -φεῦ!- ἐξουθενῶνε κανέναν κληρικό, καί μάλιστα κατά τήν διάρκεια ἀκολουθίας ἢ θείας Λειτουργίας. Διακρινόταν γιά τήν μετριοπάθεια καί τήν ταπεινώσή του. Στίς συζητήσεις του πολλές φορές ἔλεγε: «Ἐμεῖς οἱ μεγάλοι...», καί συμπλήρωνε γρήγορα «...στήν ἡλικία». Δέν ἤθελε νά ἀφήνει περιθώρια στόν συνομιλητή του νά σκεφτεῖ ὅτι ὀμιλεῖ ὡς ἔχων τήν παραμικρή ἐξουσία.

Ἡ ἀγάπη του πρὸς τά πνευματικά του παιδιά ἦταν ἀπέραντη. Ἀπόδειξη αὐτῆς τῆς ἀγάπης ὑπῆρξε ἡ καταλυτική συμβολή του στήν ἄνοδο πολλῶν ἐξ αὐτῶν στά ὕπατα ἐκκλησιαστικά ἀξιώματα. Ἀντιλαμβανόταν μέ τρόπο μυστικό τήν δύσκολη κατάσταση κάποιου καί γρήγορα προσπαθοῦσε νά τήν θεραπεύσει. Δέν καλλιεργοῦσε τόν φόβο, τήν ἀνασφάλεια καί τήν ἀνησυχία. Πολλές φορές σιωποῦσε, καί ἡ σιωπή του ἀπέπνεε εἰρήνη καί σύνεση. Στά θέματα πού τόν ἀφοροῦσαν ἦταν ἕνα ἀνοιχτό βιβλίο. Ὑπερέβαινε τίς ἄδικες κριτικές καί τήν ἀχαριστία κάποιων ἀνθρώπων καί ἀπέφευγε ἀκόμα καί νά τίς σχολιάσει. Ἡ ζωή του ἄντεχε σέ «γυάλινα κριτήρια». Σεβόταν τήν ἐλευθερία του ἄλλου, ἦταν πάντοτε ἐπιεικής καί δέν ἐνεργοῦσε παρορμητικά στά διάφορα διοικητικά θέματα πού ἀνέκυπταν. Ἦξερε νά ἀκούει καί νά περιμένει. Ὑπῆρξε ἄνθρωπος τοῦ μέτρου καί τῆς ὑπομονῆς. Δέν ὑπερέβαλλε εἴτε στούς λόγους του εἴτε στίς πράξεις του.

Ὁ αείμνηστος Μητροπολίτης Ἄνθιμος, στά μάτια τοῦ γράφοντος, ἦταν ἕνας ἀληθινός ἄρχοντας σέ ἐπίπεδο κοινωνικό καί στήν ἐκκλησιαστική διακονία του ἕνας χαρισματικός πνευματικός πατέρας μέ ψυχή μικροῦ παιδιοῦ καί ὀφθαλμούς ἀπλούς καί καθαρούς, ὁ ὁποῖος διαπνεόταν ἀπό γνήσιο ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί ἀληθινή φιλοπατρία.

Ἀρχιμανδρίτης Πολύκαρπος Κάστιζας

ΜΕΡΟΣ Ε'

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Métropolitte Emmanuel de Chalcédoine, *Libres enfants de Dieu*, Paris : Éditions du Cerf, 2025, 317 pp.

Dans *Libres enfants de Dieu*, Son Éminence, le Métropolitte Emmanuel (Adamakis) de Chalcédoine, figure éminente de l'Orthodoxie contemporaine, nous livre un témoignage d'exception et direct, fruit d'une expérience exceptionnelle au carrefour de son histoire personnelle et du développement contemporain de l'Église orthodoxe. Loin de se limiter à une autobiographie au sens classique du terme, ce livre se présente comme un itinéraire spirituel, ecclésial, voire diplomatique, traversé par une conviction centrale : la véritable liberté chrétienne réside dans l'adhésion volontaire à la volonté divine, dans le service fidèle de l'Église et dans l'ouverture à l'autre.

Depuis ses premières années en Crète, jusqu'à ses hautes responsabilités au sein du Patriarcat œcuménique de Constantinople — en Belgique, en France, et à Istanbul ou encore au sein des différents dialogues œcuméniques et interreligieux —, le Métropolitte Emmanuel retrace un parcours marqué par l'engagement, la fidélité et la mission. Son témoignage, vivant et profond, s'enracine dans une lecture théologique de l'histoire contemporaine de l'Orthodoxie, qu'il éclaire avec justesse et nuance.

L'ouvrage se distingue par sa plume alerte et une grande capacité d'analyse des événements dont il a été l'un des principaux acteurs. Il invite le lecteur à entrer dans les coulisses de moments-clés de l'histoire récente de l'Église orthodoxe : la préparation du saint et grand Concile de Crète (2016), l'autocéphalie de l'Église d'Ukraine (2018–2019), ou encore les dialogues théologiques avec les Églises dites préchalcédoniennes. Le Métropolitte ne se contente pas de relater les faits : il en interroge les significations, les tensions, les enjeux, avec une rare liberté de ton. Il expose les ambivalences, parfois les paradoxes, sans jamais céder à la polémique, et rend accessibles des questions complexes par une narration claire et structurée.

Ce qui frappe également dans ce récit, c'est l'universalité de l'expérience de l'auteur. « Sans doute était-il écrit que je n'en finirais jamais, au long cours

de mon existence, de me transporter d'un bout à l'autre du monde », écrit-il (p. 301). En effet, le lecteur voyage avec lui de la Méditerranée orientale aux États-Unis, des coulisses du Conseil œcuménique des Églises aux entretiens avec des chefs d'État ou des responsables religieux de traditions diverses. Ce parcours illustre un attachement profond à la vocation du Patriarcat œcuménique dont il est un fidèle artisan : **œuvrer pour l'unité, construire des ponts, promouvoir la paix et la justice**, dans l'esprit même de Sa Toute-Sainteté le Patriarche œcuménique Bartholomée, dont le livre brosse un portrait respectueux et éclairant.

Au fil des pages, *Libres enfants de Dieu* apparaît aussi comme une réflexion sur la vocation personnelle, sur la manière dont Dieu façonne la vie de ses serviteurs à travers les événements, les épreuves et les appels successifs. Ce cheminement n'est jamais idéalisé, mais raconté avec réalisme et profondeur. La liberté chrétienne qui donne son titre au livre ne se comprend pas comme un affranchissement extérieur, mais comme une intériorisation joyeuse de l'appel divin, vécue dans la prière, la responsabilité et l'amour du prochain.

Cet ouvrage passionnera à la fois les lecteurs familiers de la vie de l'Église, les théologiens ou encore les chercheurs en histoire des religions, ainsi que tout lecteur désireux de mieux comprendre la place de l'Orthodoxie dans le monde contemporain. À travers cette chronique d'une vie consacrée à Dieu et à l'Église, le Métropolitain Emmanuel nous transmet un message limpide : la fidélité à la tradition n'est pas immobilisme, et l'héritage de l'Église ne se déploie que dans le mouvement du témoignage, du dialogue et de l'engagement éclairé.

Ce livre est à la fois une chronique personnelle, une réflexion spirituelle, une analyse avertie pour un acteur de la vie orthodoxe aujourd'hui.

Protopresbytre Nicolas Kazarian

ISSN ****-****

